

Bosna i Hercegovina

Босна и Херцеговина

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босна и Херцеговина

Predmet br.: S1 2 K 046070 23 K

Datum: - objavljivanja; 26.2.2025. godine
- pismenog otpravka; 24.3.2025. godine

Sudija pojedinac - Sena Uzunović

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

Milorada Dodika i dr.

PRESUDA

Tim tužilaca Tužilaštva Bosne i Hercegovine: Gordana Bosiljčić, Nedim Ćosić, Biljana Golijanin i Nives Kanevčev

Tim odbrane optuženog Milorad Dodika:

Branilac Goran Bubić, advokat iz Banja Luke

Pravni savjetnici u timu odbrane: Ante Nobilo, advokat iz R. Hrvatske i Goran Petronijević, advokat iz R. Srbije

Branilac optuženog Miloša Lukića: Miljkan Pucar, advokat iz Banja Luke

SADRŽAJ	
NASLOV	STRANA
IZREKA PRESUDE	5
<i>Poglavlje 1. UVODNE NAPOMENE, HRONOLOGIJA I TOK POSTUPKA</i>	9
<i>1.1. Uvodne napomene</i>	9
<i>1.2. Hronologija i tok postupka</i>	10
<i>Poglavlje 2. DOKAZNI POSTUPAK</i>	13
<i>2.1. Dokazi optužbe</i>	13
<i>2.2. Dokazi odbrane</i>	19
<i>2.2.1. Dokazi odbrane optuženog Milorada Dodika</i>	19
<i>2.2.2. Dokazi odbrane optuženog Miloša Lukića</i>	21
<i>Poglavlje 3. ZAVRŠNE RIJEČI</i>	23
<i>3.1. Završna riječ Tužilaštva</i>	23
<i>3.2. Završne riječi odbrana optuženih</i>	24
<i>3.2.1. Završna riječ odbrane optuženog Milorada Dodika</i>	24
<i>3.2.2. Završna riječ optuženog Milorada Dodika</i>	26
<i>3.2.3. Završna riječ odbrane optuženog Miloša Lukića</i>	27
<i>Poglavlje 4. PROCESNE ODLUKE</i>	28
<i>4.1. Odluka Suda o prijedlogu odbrane optuženog za prenos vođenja postupka</i>	28
<i>4.2. Odluka o zahtjevu odbrane optuženog Milorada Dodika za izuzeće postupajućih tužilaca</i>	29
<i>4.3. Odluka o razdvajanju postupka</i>	29
<i>4.4. Odluka o zahtjevu odbrane za izuzeće postupajućeg sudije i pojedinih sudija Suda BiH</i>	30
<i>4.5. Odluka u vezi sa održavanjem reda u sudnici</i>	34
<i>4.6. Odluka o zaštiti prava na privatnost optuženih/svjedoka</i>	36

4.7. Odluka o spajanju postupka u odnosu na optuženog Miloša Lukića	37
4.8. Odluka Suda prema članu 251. ZKPBiH (data saglasnost stranaka i branilaca)	38
4.9. Odluka suda prema članu 251. ZKPBiH (saglasnost nisu dali branioci optuženih)	39
4.10. Odluka o prijedlogu dokaza optužbe i odbrane	44
4.11. Odluke Suda u vezi sa izmjenom redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu	56
4.12. Odluka Suda u vezi sa prijedlogom odbrane optuženog Milorada Dodika za izvođenje dodatnih dokaza	58
4.13. Odluka Suda o prihvatljivosti dokaza optužbe	58
4.14. Odluka Suda o zahtjevu odbrane za izuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke	58
4.15. Odluke donesene u vezi sa načinom saslušanja svjedoka u direktnom i unakrsnom ispitivanju i načinom izvođenja materijalnih dokaza	59
4.16. Odluka o prijedlozima odbrane za donošenje odluke o prigovoru zakonitosti u toku postupka	61
Poglavlje 5. - PRIGOVORI ODBRANE NA DOKAZE OPTUŽBE	62
Poglavlje 6 - DRUGE ODLUKE SUDA	75
6.1. Anganžman pravnih savjetnika i njihova uloga u timu odbrane optuženog Milorada Dodika	75
6.2. Pravo optuženih na upotrebu pisma	77
6.3. Načelo kontradiktornosti i neposrednosti u krivičnom postupku	79
Poglavlje 7 - PRAVNA PITANJA	81
7.1. Pravna pitanja koja je isticala odbrana	81
7.2. Stav Suda po istaknutim pravnim pitanjima	81
Poglavlje 8 - RELEVANTNO MATERIJALNO PRAVO	90
Poglavlje 9. - MERITORNE ODLUKE PO OPTUŽNICI	
9.1. Osuđujući dio	91
Opšta razmatranja i dokazni standardi	
Uvodni dio izreke presude	92

<i>Tačka 2. izreke presude /tačka 1. optužnice/</i>	93
<i>a) Svojstvo učinioca</i>	94
<i>b) Radnja izvršenja</i>	95
<i>Neprimjenjivanje i neprovođenje odluka Visokog predstavnika</i>	95
<i>Odluka o krivičnopravnoj sankciji</i>	108
<i>Odluka o mjeri sigurnosti</i>	109
<i>Pravne posljedice osude</i>	109
<i>Odluka o troškovima krivičnog postupka</i>	110
<i>9.2. Oslobođajući dio</i> <i>Uvodne napomene</i>	110
<i>Dokazi i ocjena dokaza</i>	112
<i>Troškovi krivičnog postupka</i>	119
<i>Anex</i>	120

U I M E B O S N E I H E R C E G O V I N E !

Sud Bosne i Hercegovine, sudija pojedinac Sena Uzunović, uz sudjelovanje Mersihe Ajanović u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv Milorada Dodika i Miloša Lukića, optuženih za krivično djelo neizvršavanje odluka Visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. Krivičnog Zakona Bosne i Hercegovine (KZBiH), u vezi sa članom 54. istog Zakona, po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 22.8.2023. godine, potvrđenoj dana 11.9.2023. godine, nakon održanog usmenog i javnog glavnog pretresa, okončanog dana 19.2.2025. godine, u prisustvu tužilaca Tužilaštva BiH Gordane Bosiljčić, Nedima Ćosića, Biljane Golijanin i Nives Kanevčev, optuženog Milorada Dodika i njegovog branioca, advokata Gorana Bubića, optuženog Miloša Lukića i njegovog branioca, advokata Miljkana Pucara, te pravnih savjetnika u timu odbrane optuženog Milorada Dodika, advokata Ante Nobila i Gorana Petronijevića, nakon toga, dana 26.2.2025. godine u prisustvu tužilaca Tužilaštva BiH Gordane Bosiljčić, Nedima Ćosića, Biljane Golijanin i Nives Kanevčev, donio je i javno objavio:

P R E S U D U

I

Optuženi:

MILOŠ LUKIĆ, sin Dragana i majke Jasne, djevojački Gavrić, rođen 5.3.1987. godine u Tuzli, nastanjen na adresi ..., po nacionalnosti ..., državljanin Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, JMB: ..., po zanimanju diplomirani politolog, neoženjen, pismen, sa završenom VSS - Fakultet političkih nauka, srednjeg imovnog stanja, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak,

Na osnovu člana 284. tačka c) Zakona o krivičnom postupku BiH

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

Da je:

U vremenskom periodu od 1.7.2023. godine do 9.7.2023. godine u Banja Luci, Milorad Dodik i Miloš Lukić, svjesni i znajući da je Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, Christian Schmidt, donio Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 14/23 od 1.7.2023. godine, koji Zakon je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na osmoj posebnoj sjednici održanoj 27.6.2023. godine i Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu

Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 15/23 od 1.7.2023. godine, koji Zakon je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na sedmoj posebnoj sjednici održanoj 21.6.2023. godine, sa kojima su prethodno bili upoznati i protivno tome preduzimali službene radnje u cilju nastavka zakonodavnog postupka, a ne primjenjujući i ne provodeći navedene Odluke Visokog predstavnika, i to:

1. (tačka 2. optužnice)

Miloš Lukić, kao službena osoba u Republici Srpskoj, koji je dana 8.7.2023. godine imenovan Rješenjem predsjednika Vlade Republike Srpske, Radovana Viškovića, broj: 04/1-012-2-2237/23 od 8.7.2023. godine za v.d. direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“, odmah slijedećeg dana 09.07.2023. godine u tom svojstvu, koristeći ovlasti direktora te ustanove, propisane članom 24. stav 3. Statuta Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“ i članom 26. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka, broj: 01-4714/22 od 27.7.2022. godine, potpisao obrazac SG-32 „Službenog glasnika Republike Srpske“, broj: 60/23 od 9.7.2023. godine, na koji način je omogućio provođenje procedure objavljivanja Ukaza o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 7.7.2023. godine, koji Zakon je usvojila Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 21.6.2023. godine i Ukaza o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 01-020-3396/23 od 7.7.2023. godine, koji Zakon je usvojila Narodna skupština Republike Srpske dana 27.6.2023. godine, koji Ukazi su potom i objavljeni u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 60 god. XXXII od 9.7.2023. godine i koji Ukazi su prethodno na način opisani u činjeničnom opisu tačke 1. optužnice dostavljeni drugosumnjičenom na dalje postupanje, koji je po istima i postupao, iako je bio svjestan da su Odluke Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini obvezujuće u skladu sa ovlašćenjima koja su mu data članom V Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članom II.Id) navedenog Sporazuma, a sve u namjeri da se navedene Odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ne primjene i ne provedu, iako je bio dužan da se suzdrži od provođenja daljnjih radnji imajući u vidu naprijed navedene Odluke Visokog predstavnika opisane u preambuli Optužnice, a koje posljedice je i htio u odnosu na stupanje na snagu navedenih Zakona. **Čime bi** počinio krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 54. istog Zakona

Na osnovu člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku BiH, optuženi se oslobađa obaveze naknade troškova krivičnog postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

II

Optuženi:

MILORAD DODIK, sin Bogoljuba i majke Mire, djevojački Vojinović, rođen 12.03.1959. godine u Banja Luci, nastanjen na adresi ..., po nacionalnosti ..., državljanin Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Republike Srbije, JMB: ..., po zanimanju diplomirani politolog, oženjen, pismen, sa završenom VSS - Fakultet političkih nauka Beograd, dobrog imovnog stanja, neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak,

Na osnovu člana 285. Zakona o krivičnom postupku BiH

KRIV JE

Što je:

U vremenskom periodu od 1.7.2023. godine do 9.7.2023. godine u Banja Luci, Milorad Dodik, svjestan i znajući da je Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, Christian Schmidt, donio odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 14/23 od 1.7.2023. godine, koji Zakon je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na osmoj posebnoj sjednici održanoj 27.6.2023. godine i odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 15/23 od 1.7.2023. godine, koji Zakon je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na sedmoj posebnoj sjednici održanoj 21.6.2023. godine, sa kojima je prethodno bio upoznat i protivno tome preduzimao službene radnje u cilju nastavka zakonodavnog postupka, a ne primjenjujući i ne provodeći navedene odluke Visokog predstavnika, i to:

2. (tačka 1. optužnice)

Milorad Dodik, kao službena osoba u instituciji Republike Srpske, u svojstvu predsjednika Republike Srpske, koristeći ovlasti propisane članom 80. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srpske „(Službeni glasnik RS“, broj: 21/1992 , 28/1994 - Amandmani XXVI-XLIII, 8/1996 - Amandmani XLIV-LI, 13/1996 - Amandman LII, 15/1996 - ispr., 16/1996 - Amandman LIII, 21/1996 - Amandmani LIV-LXV, 21/2002 - Amandmani LXVI-XCII, 26/2002 - ispr., 30/2002 - ispr., 31/2002 - Amandmani XCIII-XCVIII, 69/2002 - Amandmani XCIX-CIII, 31/2003 - Amandmani CIV i CV, 98/2003 - Amandmani CVI-CXII, 115/2005 - Amandman CXIV, 117/2005 - Amandmani CXV-CXXI i 48/2011 - Amandman CXXII i "Sl. glasnik BiH", br. 73/2019 - odluka US BiH) donio Ukaz o proglašenju Zakona

o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023. godine, na način da je isti svojeručno potpisao, koji Zakon je usvojila Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj 21.06.2023. godine i na taj način ne primjenjujući i ne provodeći odluku Visokog predstavnika Christian Schmidta, broj: 15/23 od 1.7.2023. godine, koja odluka je stupila na snagu tog datuma, a kojom se obustavlja zakonodavni postupak donošenja navedenog Zakona, kao i Ukaz o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 01-020-3396/23 od 7.7.2023. godine, koji Zakon je usvojila Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj dana 27.6.2023. godine i na taj način ne primjenjujući i ne provodeći odluku Visokog predstavnika Christian Schmidta, broj: 14/23 od 1.7.2023. godine koja odluka je stupila na snagu tog datuma, kojom se obustavlja zakonodavni postupak donošenja navedenog Zakona, a koje odluke Visokog predstavnika su objavljene u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, broj: 47/23 od 7.7.2023. godine, iako je bio svjestan da su Odluke Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini obvezujuće u skladu sa ovlaštenjima koja su mu data članom V Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članom II.Id) navedenog Sporazuma, a sve u namjeri da se navedene odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ne primijene i ne provedu, obzirom da je za primjenu i provedbu ovih odluka bilo potrebno uzdržavanje od daljnjeg zakonodavnog postupanja, nakon čega je optuženi navedene Ukaze proslijedio u Javnu ustanovu „Službeni glasnik Republike Srpske“ radi njihove objave i potom stupanja na snagu navedenih Zakona, a koje posljedice je i htio.

Čime je:

Milorad Dodik, u radnjama opisanim u tački 2. izreke presude počinio krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine

Pa ga Sud:

Na osnovu člana 203a stav 1. Krivičnog zakona BiH, te odredbi članova 39, 42. i 48. KZ BiH, **o s u đ u j e:**

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 1 (JEDNE) GODINE

Na osnovu člana 203a stav 4. KZBiH, u vezi sa članom 73. KZBiH, prema optuženom Miloradu Dodiku izriče se mjera sigurnosti zabrane vršenja dužnosti predsjednika Republike Srpske u trajanju od 6 (šest) godina, od dana pravosnažnosti presude, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere sigurnosti.

Na osnovu člana 188. stav 1. ZKPBiH, optuženi Milorad Dodik se obavezuje na plaćanje sudskog paušala u iznosu od 500,00 KM (petstotinakonvertibilnih maraka), koji iznos je optuženi dužan platiti u roku od 30 (trideset) dana od dana pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.

Optuženi Milorad Dodik obavezuje se da naknadi i troškove krivičnog postupka, o čijoj visini će Sud odlučiti posebnim rješenjem po pribavljanju potrebnih podataka.

O b r a z l o ž e n j e

Poglavlje 1. UVODNE NAPOMENE, HRONOLOGIJA I TOK POSTUPKA

1.1. Uvodne napomene

Ovo obrazloženje presude sadrži devet (9) poglavlja.

Nakon 1. uvodnog poglavlja pod nazivom Uvodne napomene, hronologija i tok postupka slijede poglavlja: 2. Dokazni postupak, 3. Završne riječi, 4. Procesne odluke, 5. Prigovori odbrane na dokaze optužbe, 6. Druge odluke Suda, 7. Pravna pitanja, 8. Relevantno materijalno pravo i 9. Meritorne odluke po optužnici.

U poglavlju 1. Sud će hronološki samo konstatovati određene procesne situacije, dok će detaljnije obrazloženje istih dati u poglavlju koje će se odnositi na procesne odluke Suda.

Poglavlje 2. Dokazni postupak, sadrži pregled provedenih subjektivnih i objektivnih dokaza optužbe i odbrane, dok poglavlje 3. Završne riječi, sadrži završna obraćanja stranaka i branilaca Sudu sa njihovim završnim komentarima o predmetu i provedenim dokazima, nakon čega slijedi poglavlje 4. Procesne odluke, koje sadrži obrazloženje procesnih odluka Suda, posebno odluke u vezi sa pojedinim prijedlozima stranaka i branilaca, poglavlje 5. Prigovori odbrane na dokaze optužbe, koje sadrži odluke o prigovorima zakonitosti, relevantnosti i autentičnosti dokaza i prihvatljivosti dokaza, u kojima se kratko navodi kojim se procesnim pravilima i standardima Sud rukovodio prilikom rješavanja ove pravne stvari. Poglavlje 6. Druge odluke Suda, sadrži odluke o statusu pravnih savjetnika u timu odbrane optuženog Milorada Dodika, pravo na upotrebu jezika i pisma i osvrt na pojedina načela krivičnog postupka. Poglavlje 7. Pravna pitanja, odnosi se na status Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, ovlaštenje za donošenje zakona, pitanje autentičnosti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Poglavlje 8. Relevantno materijalno pravo, sadrži kratko izložene i prokomentarisane relevantne odredbe koje se imaju primijeniti na krivično djelo koje se optuženim stavlja na teret i određene materijalnopravne i procesne institute od značaja

za rješavanje predmeta. Poglavlje 9. Meritorne odluke po optužnici, sadrži obrazloženje osuđujućeg i oslobađajućeg dijela presude.

Imajući u vidu da je odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljnjem tekstu ZKPBiH) propisan redoslijed donošenja presuda po vrstama, i to odredbom člana 282. ZKPBiH pod nazivom „Meritorne i procesne presude kojom je normirano da se (1) *presudom optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim*, Sud je u prvom dijelu izreke presude donio oslobađajuću odluku, dok je u drugom dijelu izreke donio osuđujuću odluku, kako je to i javno objavljeno prilikom izricanja presude, primjenom odredbi članova 284. i 285. ZKPBiH, kojim se propisuju zakonski uslovi za donošenje meritornih presuda.

Prilikom obrazloženja razloga ove presude, Sud se iz praktičnih razloga opredijelio, zbog lakšeg praćenja i razumijevanja razloga sudskog odlučivanja u ovom predmetu, imajući u vidu značaj pravnih pitanja koja su, prema tvrdnji odbrane optuženih sporna, a koja se odnose na oba optužena, da prvo izloži razloge osuđujućeg dijela presude, a nakon toga razloge oslobađajućeg dijela presude.

1.2. Hronologija i tok postupka

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine, optužnicom broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 22.8.2023. godine, optužilo je Milorad Dodika i Miloša Lukića da su, Milorad Dodik pod tačkom 1. optužnice, a Miloš Lukić pod tačkom 2. optužnice počinili krivično djelo neizvršavanje odluka Visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. Krivičnog Zakona Bosne i Hercegovine (KZBiH), u vezi sa članom 54. istog Zakona. Optužnica je od strane sudije za prethodno saslušanje potvrđena dana 11.9.2023. godine.

Nakon što su se na ročištu za izjašnjenje o krivnji održanom dana 16.10.2023. godine, optuženi Milorad Dodik i Miloš Lukić izjasnili da ne razumiju navode optužnice, sudija za prethodno saslušanje je, po službenoj dužnosti, na zapisnik konstatovala da oba optužena poriču krivnju po optužnici, te je predmet istog dana upućen sudiji pojedincu¹ na nadležno postupanje.

Sud je u više navrata pokušao održati ročište za početak glavnog pretresa. Početak glavnog pretresa koji je prvobitno bio zakazan za dan 22.11.2023. godine, Sud je odgodio zbog službenog odsustva optuženog Milorada Dodika. Kao naredni datum za kada je bio planiran početak glavnog pretresa, Sud je odredio datum 6.12.2024. godine. Međutim, Sud je, na molbu branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića, odgodio početak glavnog pretresa do donošenja odluke po žalbi na rješenje Suda od 05.12.2023. godine, kojim je odbačen kao neblagovremen prijedlog ove odbrane za prenošenje

¹ Sudija Mirsad Strika

vođenja krivičnog postupka sa Suda Bosne i Hercegovine na nadležni sud u Banja Luci, prihvatajući argumentaciju branioca da žalba na predmetno rješenje ima suspenzivno dejstvo.

Glavni pretres je odgođen za dan 20.12.2023. godine, do kojeg datuma je odluka o prenošenju vođenja postupka postala pravosnažna. Ni dana 20.12.2023. godine, nije održan početak glavnog pretresa, jer je branilac optuženog Milorada Dodika podnio zahtjev za izuzeće kompletnog tima postupajućih tužilaca u ovom predmetu², te je ročište za početak glavnog pretresa zakazano za dan 17.1.2024. godine. Neposredno pred početak ovog ročišta, branilac optuženog Miloša Lukića, dostavio je Sudu molbu za odgodu, zbog lošeg zdravstvenog stanja optuženog. Na istom ročištu, nakon izjašnjenja stranaka i branilaca, Sud je donio odluku kojom se razdvaja postupak u odnosu na optuženog Miloša Lukića, iz drugih važnih razloga.

Nakon odluke Suda o razdvajanju postupka, branilac optuženog Dodika podnio je zahtjev za izuzeće osam sudija³, uključujući i postupajućeg sudiju, zbog čega je i ovo ročište odgođeno za dan 5.2.2024. godine.

Dana 2.2.2024. godine, na osnovu odluke Komisije za presignacije predmeta Odjela I i II Suda Bosne i Hercegovine, izvršena je izmjena postupajućeg sudije pojedinca, na način da je umjesto dotadašnjeg sudije Mirsada Strike, zbog njegovog skorijeg odlaska u penziju, predmetom zadužena sudija Sena Uzunović. O ovoj činjenici stranke i branilac optuženog Milorada Dodika upoznati su na ročištu za početak glavnog pretresa održanom dana 5.2.2024. godine, na kojem je branilac optuženog podnio zahtjev za izuzeće postupajuće sudije, iz razloga propisanih članom 29. tačka f) ZKPBiH. Sudija je obavijestila sve prisutne da je upoznata sa sadržajem prethodnih ročišta u ovom predmetu, uključujući i procesnu odluku o razdvajanju predmeta u odnosu na optuženog Miloša Lukića. Osim toga, obavijestila je prisutne da je upoznata sa činjenicom da je branilac optuženog Lukića podnio prijedlog za spajanje postupka sa postupkom koji se vodi protiv Milorada Dodika, da Sud još nije donio odluku o ovom prijedlogu i da će ista biti donesena u skladu sa članom 25. ZKPBiH, jer nije vezana za procesni rok.

I pored podnesenog zahtjeva odbrane optuženog Milorada Dodika za izuzeće, Sud je donio odluku o čitanju optužnice, nakon čega je glavni pretres u ovom predmetu, u odnosu na optuženog Milorada Dodika, započeo. U obrazloženju odluke Sud je naveo da je u pogledu radnji koje sudija može poduzimati prema članu 33. ZKPBiH propisano:

² Gordana Bosiljić, Nedim Ćosić, Biljana Golijanin i Nives Kanevčev

³ Mirsad Strika, Zoran Božić, Vesna Jesenković, Šaban Maksumić, Darko Samardžić, Hilmo Vučinić, Redžib Begić i Minka Kreho

“Kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 29. tačka f) ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.”

Iako čitanje optužnice po svojoj prirodi nije radnja za koju bi postojala opasnost od odlaganja, ukoliko je riječ o odlaganju te radnje jednom ili dva puta, u konkretnom slučaju, prema stavu Suda, ova radnja je imala karakter te radnje. Opasnost od odlaganja proizlazi iz činjenice da je u ovom predmetu ročište za izjašnjenje o krivnji održano dana 16.10.2023. godine, da član 229. stav 3. ZKPBiH propisuje obavezu zakazivanja glavnog pretresa u roku od 30 dana od dana izjašnjenja o krivnji, a izuzetno se rok može produžiti za još 30 dana, te da su glavni pretresi na kojima se optužnica trebala pročitati zakazivani za dane 22.11.2023. godine, 06.12.2023. godine, 20.12.2023. godine i 17.1.2024. godine.

S tim u vezi, Sud je ukazao i na član 6. stav 3. tačka a) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja je integralni dio Ustava Bosne i Hercegovine, koji **propisuje da svako ko je optužen za krivično djelo ima minimalno pravo da bez odgađanja bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega**. Također, član 2. Ustava Bosne i Hercegovine u tački 2. propisuje da međunarodni standardi, prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i da ti akti imaju prioritet nad ostalim zakonima. Dakle, ročišta za početak glavnog pretresa bila su zakazivana četiri puta i optuženi, do trenutka donošenja ove odluke, nije bio obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega, što je suprotno članu 6. stav 3. tačka a) Evropske konvencije o ljudskim pravima i članu 13. ZKPBiH, koji propisuje pravo optuženog na suđenje bez odlaganja.

Prema ocjeni Suda, postavljeni zahtjev za izuzeće, u konkretnom slučaju, ne predstavlja automatski razlog za nepostupanje sudije u predmetu, posebno u situaciji kada se radi o pravu optuženog da bez odlaganja bude obaviješten o razlozima optužbe protiv njega čitanjem optužnice.

Prema članu 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, načelo pravičnog postupka, između ostalog, obuhvata i pravo na suđenje u razumnom roku. S obzirom na to da je svrha zahtjeva za suđenje u razumnom roku, prema odlukama Evropskog suda za ljudska prava, zaštita svih učesnika od pretjeranog odugovlačenja postupka, u brojnim presudama se razmatraju okolnosti koje utiču na ovo pravo. U tom smislu se, između ostalog, navodi da na odugovlačenje krivičnog postupka može uticati i postupanje stranaka. Osnovna svrha uključivanja suđenja u razumnom roku među procesne garancije člana 6. je osiguranje pravne sigurnosti.

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, vremensko razdoblje koje je relevantno za računanje razumnog roka počinje danom kad je dato zvanično obavještenje osobi od strane nadležnog organa da postoji tvrdnja da je ona izvršila krivično djelo⁴. Zakonom su propisane odredbe po kojima je nužno da osumnjičeni, odnosno optuženi, u najkraćem roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odlaganja. Tako je odredbom člana 229. stav 4. ZKPBiH, propisano da „nakon unošenja izjave o poricanju krivnje u zapisnik, sudija za prethodno saslušanje proslijedit će predmet sudiji, odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen s ciljem zakazivanja glavnog pretresa...glavni pretres biće zakazan u roku od 30 dana od dana izjašnjenja o krivnji. Ovaj rok može se izuzetno produžiti za još 30 dana.

U tom smislu, Sud je dosljedno poštovao pravo na suđenje u razumnom roku u svim fazama postupka. Polazeći od činjenice da je od održanog ročišta za izjašnjenje o krivnji prošlo više od tri mjeseca, te da glavni pretres do dana 5.2.2024. godine, još nije bio započeo, iako je isti bio zakazivan šest puta, Sud je ocijenio neophodnim spriječiti odugovlačenje postupka od strane bilo kojeg od učesnika, a istovremeno ispoštovati pravo optuženog da, bez odlaganja, bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega.

I Ustavni sud je u nizu svojih odluka kritički cijenio ponašanje apelanata, kao stranaka u postupku, sa aspekta standarda utvrđenih u praksi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Prema tim standardima, od stranke u postupku, koja pretenduje da ostvari pravo na zaštitu suđenja u „razumnom roku“, zahtijeva se da pokaže marljivost u poštivanju i izvršavanju proceduralnih zahtjeva koji su relevantni i da se uzdrži od bilo kakvih taktika odgađanja.

U odnosu na optuženog Miloša Lukića, glavni pretres, započeo je čitanjem optužnice na ročištu održanom dana 13.2.2024. godine, kojom prilikom je Sud obavijestio stranke i branioca o izmjeni postupajućeg sudije pojedinca u predmetu.

Na nastavku pretresa održanom dana 6.3.2024. godine, Sud je donio rješenje o spajanju postupka protiv optuženog Milorada Dodika i Miloša Lukića u jedinstven postupak koji će se provesti pod brojem: S1 2 K 046070 23 K.

Poglavlje 2. DOKAZNI POSTUPAK

2.1. Dokazi optužbe

U toku dokaznog postupka, u fazi redovnog provođenja dokaza optužbe, na prijedlog Tužilaštva, na glavnom pretresu su saslušani svjedoci: Dragan Kremenović, Vladimir Janković i Milka Devušić, dok su u fazi izvođenja dokaza optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replika) saslušani svjedoci Petar Đukić i Nikola Đukić.

⁴ Vidi Foti i dr. protiv Italije, 1982., serija A br. 56

Tužilaštvo je u toku glavnog pretresa prezentovalo i u sudski spis uvrstilo sljedeću materijalnu dokumentaciju: **DT-1** Prijedlog za izdavanje naredbe za privremeno oduzimanje predmeta-dokumentacije Sudu Bosne i Hercegovine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 13.07.2023. godine; **DT-2** Naredba Suda Bosne i Hercegovine za privremeno oduzimanje predmeta broj: S1 2 K 046070 23 Krn od 14.07.2023. godine; **DT-3** Odluka Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 15/23 od 01.07.2023.godine, kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske; **DT-4** Odluka Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 14/23 od 01.07.2023. godine, kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine; **DT-5** Obavijest o Zaključku u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske na svojoj sjednici održanoj 27.06.2023.godine, broj: 02/23 od 01.07.2023. godine (objavljena na službenoj stranici Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu); **DT-6** Ukaz o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023. godine, Službeni glasnik Republike Srpske broj 60 od 09.07.2023. godine; **DT-7** Ukaz o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 01-020-3396/23 od 07.07.2023. godine; **DT-8** Odluka o potvrđivanju rezultata općih izbora u BiH 2022. godine, Centralne izborne komisije BiH broj: 05-1-07-1-2355-1/22 od 02.11.2022. godine; **DT-9** Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti direktora javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske, Banja Luka broj: 04/1-012-2-2237/23 od 08.07.2023. godine; **DT-10** Akt Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 20.07.2023. godine sa prilogom; **DT-11** Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 20.07.2023. godine, sa priložima; **DT-12** Naredba za privremeno oduzimanje predmeta, Sud Bosne i Hercegovine, broj: S1 2 K 046070 23 Krn od 14.07.2023. godine; **DT-13** Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-17/23 od 19.07.2023. godine; **DT-14** Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-57/23 od 19.07.2023. godine; **DT-15** Naredba za privremeno oduzimanje predmeta, Sud Bosne i Hercegovine, broj: S1 2 K 046070 23 Krn od 14.07.2023. godine; **DT-16** Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-18/23 od 19.07.2023. godine; **DT-17** Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-58/23 od 19.07.2023. godine; **DT-18** Akt Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-12/23 od 21.07.2023. godine, sa prilogom Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-12/23 od 21.07.2023. godine sa priložima; **DT-19** Zapisnik o dobrovoljnoj predaji

predmeta/dokumentacije, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-8/23 od 19.07.2023. godine; **DT-20** Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-59/23 od 19.07.2023. godine; **DT-21** Akt Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 08.08.2023. godine sa prilogom Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-14/23 od 08.08.2023. godine; **DT-22** Statut JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka, broj: 01-631/20 od 05.02.2020. godine; **DT-23** Odluka o dopunama Statuta JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka, broj: 01-981/22 od 15.02.2022. godine; **DT-24** Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka, broj: 01-4714/22 od 27.07.2022. godine; **DT-25** Pravilnik o izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, JU „Službeni glasnik Republike Srpske, Banja Luka, broj: 01-4714-1/22 od 08.11.2022. godine; **DT-26** Akt/Odgovor na Zahtjev JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 01-4480-1/23 od 19.07.2023. godine sa priložima; **DT-27** Akt generalnog sekretara predsjednika Republike Srpske, broj: 01-2-054-3381-1/23 od 07.07.2023. godine; **DT-28** Ukaz predsjednika Republike Srpske o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023. godine; **DT-29** Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 02/1-021-696/23 od 21.06.2023. godine; **DT-30** E-mail od 07.07.2023. godine, pošiljalac: Ljiljana Timotija, primalac: sgrs.redakcija@slglasnik.org; **DT-31** Ukaz predsjednika Republike Srpske o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023. godine; **DT-32** E-mail od 07.07.2023. godine, pošiljalac Aleksandra Djajić, primalac Dragana Guja; **DT-33** Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 02/1-021-696/23 od 21.06.2023. godine; **DT-34** Akt generalnog sekretara predsjednika Republike Srpske, broj: 01-2-054-3381-3/23 od 07.07.2023. godine; **DT-35** Ukaz predsjednika Republike Srpske o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 01-020-3396/23 od 07.07.2023. godine; **DT-36** E-mail od 08.07.2023. godine, pošiljalac Aleksandra Djajić, primalac: sgrs.redakcija@slglasnik.org; **DT-37** Odluka o prijevremenom stupanju na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 02/1-021-725/23 od 27.06.2023. godine; **DT-38** Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 02/1-021-726/23 od 27.06.2023. godine; **DT-39** Bijeli omot - Služba Republike Srpske Banja Luka broj: 01-020-3396/23 obrazac broj 14. sa Ukazom o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 01-020-3396/23 od 07.07.2023. godine; **DT-40** Akt generalnog sekretara Narodne skupštine Republike Srpske, broj: 02/2-1301/23 od 07.07.2023. godine; **DT-41** Zaključak u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 02/1-021-727/23 od 27.06.2023.

godine; **DT-42** Odluka o prijevremenom stupanju na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 02/1-021-725/23 od 27.06.2023. godine; **DT-43** Zaključak u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 02/1-021-727/23 od 27.06.2023. godine; **DT-44** Zbirni izvještaj za izradu lista „Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 60/23 od 09.07.2023. godine, djelovodnik JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka; **DT-45** Zapisnik o otvaranju privremeno oduzetih i dobrovoljno predatih predmeta i dokumentacije Tužilaštva BiH broj: T20 0 KT 0024163 23 od 09.08.2023. godine; **DT-46** Akt Tužilaštva Bosne i Hercegovine upućen Kancelariji Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: T20 0 KT 0024163 23 od 04.08.2023. godine; **DT-47** Akt Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu - Spisak ovjerenih fco. dokumenata za Tužilaštvo BiH ref. Zahtjev od 04.08.2023. godine; **DT-48** Obavijest o prijemu/ uručenju /isplati/ upisu akta upućenog od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Daliboru Panić na sva tri BHS jezika i na engleskom jeziku; **DT-49** Obavijest o prijemu/ uručenju /isplati/ upisu akta upućenog od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Daliboru Paniću RI 031802090817; **DT-50** Dopis šefa Odjela za pravna pitanja Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu F. Javier Leon Diaz od 03.07.2023. godine, na engleskom jeziku i BHS jezicima (latinica i ćirilica); **DT-51** Obavijest o prijemu/ uručenju/ isplati/ upisu akta upućenog od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Daliboru Paniću (notarski ovjerena fco) RI 031792097817; **DT-52** Akt Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu upućen Milki Devušić v.d. direktora i glavnog i odgovornog urednika Službeni glasnik Republike Srpske na BHS jezicima (latinica i ćirilica) od 03.07.2023.godine; **DT-53** Obavijest o prijemu/ uručenju / isplati/ upisu akta upućenog od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Milki Devušić RI 031772092BA; **DT-54** Akt Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu upućen Milki Devušić v.d. direktora i glavnog i odgovornog urednika Službeni glasnik Republike Srpske na BHS jezicima (latinica i ćirilica) od 03.07.2023.godine; **DT-55** Obavijest o prijemu/ uručenju/ isplati/ upisu akta upućenog od Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Milki Devušić RI 031782090BA; **DT-56** Izvod iz kaznene evidencije PU Tuzla broj: 08-06/7-1-03.7-3-5-9894/23-DS od 20.07.2023. godine; **DT-57** Izvod iz kaznene evidencije PU Banja Luka broj: 13-02/1-3-234.1-1577/23 od 31.07.2023. godine i **DT-58** Zapisnik o saslušanju svjedoka Vladimira Jankovića, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-124/23 od 17.07.2023. godine.

Kao dokaz replike Tužilaštva u spis su uloženi sljedeći dokazi: **DTR-1** Dopisi Tužilaštva BiH broj: T20 0 KT 0024163 23 od 23.04.2024. godine upućeni Kancelariji/ Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (3 dopisa sa dostavnicama); **DTR-2a)** Obavijest o zaključku u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda BiH koji je donijela Narodna skupština RS na svojoj sjednici održanoj dana 27. juna 2023. godine, broj: 02/23 od 1.7.2023. godine, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i ćiriličnom pismu i engleskom jeziku; **DTR-2b)** Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o

izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 15/23 od 1.7.2023. godine, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i ćiriličnom pismu i engleskom jeziku; Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 14/23 od 1.7.2023. godine, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i ćiriličnom pismu i engleskom jeziku; **DTR-2c)** Odluka kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, broj: 13/23 od 1.7.2023. godine, na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i ćiriličnom pismu i engleskom jeziku; **DTR-2** Akt OHR-a broj: 013a/2024/AŠp/SS od 25.4.2024. godine, Odgovor na upit za potvrdu autentičnosti od 23.4.2024. godine, na BHS jeziku, ćirilici ovjereno od strane sudskog tumača za engleski jezik i engleskom jeziku, **DTR-3** Akt OHR-a broj: 013/2024/AŠp/SS od 25.4.2024. godine, na engleskom jeziku i na BHS jezicima i na ćirilici ovjereno od strane sudskog tumača za engleski jezik sa priložima: Akt OHR-a broj: 007/2024/AŠp/SS od 12.2.2024. godine upućen Zajedničkoj advokatskoj kancelariji Pucar na engleskom jeziku i BHS jeziku ćirilici i pismo Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, dr. Valentin Inzko, upućen generalnom sekretaru Ujedinjenih Nacija Antoniu Guterresu od 03.06.2021. godine; **DTR-4** Naredba Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 18.09.2024. godine Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine i dopuna Naredbe Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 23.09.2024. godine, na latinici i na ćirilici; **DTR-5.1** Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-24/23 od 20.9.2024. godine; **DTR-5.1 a)** Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu o poduzetim mjerama i radnjama broj: 16-14/1-04-1-5857- /23 od 20.9.2024. godine; **DTR-5.1 b)** Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-18/23 od 20.9.2024. godine, sa prilogom fotodokumentacija i 1xCD; **DTR-5.1 c)** Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-SZ-5857-1198/23 od 20.9.2024. godine; **DTR-5.2** Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-26/23 25.9.2024. godine; **DTR-5.2 a)** Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama i radnjama broj: 16-14/1-04-1-5857-26/23 od 25.9.2024. godine, sa prilogom fotodokumentacija i CD; **DTR-5.2 b)** Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-19/23 od 25.9.2024. godine; **DTR-6** Ispis Anexa X Općeg okvirnog sporazuma za BiH sa stranice UN ref. Link S/1995/999 na engleskom jeziku oznake A/50/790 S/1995/999 stranica 111 do 115 Anex 10 sa ovjerenim prijevodom na BHS jezike od strane ovlaštenog sudskog tumača za engleski jezik Ivice Bošnjaka od 30.09.2024. godine, uz pismo od 29.11.1995. godine stalnog predstavnika Sjedinjenih Američkih Država pri Ujedinjenim narodima upućeno generalnom sekretaru broj; A/50/79C od 30.11.1995. godine, sa ovjerenim prijevodom na BHS jezike od strane ovlaštenog sudskog tumača za engleski jezik Ivice Bošnjaka od 30.09.2024. godine; **DTR-7** Dopis Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 23.5.2024. godine Kancelariji Visokog

predstavnik za Bosnu i Hercegovinu; **DTR-8** Akt OHR-a broj: 024/2024/AŠp/SS od 12.6.2024. godine - odgovor na upit Tužilaštva Bosne i Hercegovine za dostavu dokumentacije od 23.5.2024. godine na engleskom jeziku i BHS jezicima, na ćirilici; **DTR-9** Naredba za prikupljanje dokaza Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 14.5.2024. godine Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine; **DTR-10** Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-17/23 od 23.5.2024. godine; **DTR-10 a)** Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i radnjama od 23.5.2024. godine; **DTR-10 b)** Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-SZ-5857-697/23 od 21.5.2024. godine; **DTR-10 c)** Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-9/23 od 21.5.2024. godine; **DTR-11** Naredba za prikupljanje dokaza Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 23.7.2024. godine; **DTR-12** Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-22/23 od 8.8.2024. godine; **DTR-12 a)** Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama, Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-22/23 od 8.8.2024. godine; **DTR-12 b)** Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-16/23 od 8.8.2024. godine; **DTR-12 c)** Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-SZ-5857-985/23 od 5.8.2024. godine; **DTR-12 d)** Dopis Radio televizije Republike Srpske broj: 4812/24 od 6.8.2024. godine; **DTR-13** Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milorada Dodika, Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-125/23 od 19.7.2023. godine.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 6.3.2024. godine, Tužilaštvo je odustalo od provođenja redovnih dokaza optužbe saslušanjem svjedoka Petra Đukića i Brankice Milanović, nakon što su se branioci optuženih Milorada Dodika i Miloša Lukića izjasnili da ne osporavaju autentičnost dokumenata koji su predloženi svjedoku Draganu Kremenoviću, a u pogledu autentičnosti i potpisa svjedoka Petra Đukića i Brankice Milanović. Na nastavku pretresa održanom dana 29.4.2024. godine, Sud je konstatovao da je Tužilaštvo odustalo i od prijedloga za provođenje dokaza saslušanjem svjedoka Milice Šerbula. U toku postupka Tužilaštvo je odustalo i od provođenja dokaza replike, čitanjem zapisnika o ispitivanju osumnjičenog Miloša Lukića od 14.07.2023. godine. Naime, podneskom od 8.10.2024. godine, Tužilaštvo je obavijestilo Sud da će odustati od navedenog dokaza, ukoliko odbrana isti pročita i uloži, što je odbrana i učinila.

2.2. Dokazi odbrane

2.2.1. Dokazi odbrane optuženog Milorada Dodika

U toku dokaznog postupka, u fazi redovnog izvođenja dokaza, odbrana optuženog Milorada Dodika, provela je dokaz saslušanjem svjedoka Srebrenke Golić i Jelene Pajić Baštinac, dok su u fazi izvođenja dokaza odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika) saslušani svjedoci Siniša Karan i Slavko Mitrović. Kao dodatni dokaz odbrane saslušan je optuženi Dodik u svojstvu svjedoka.

Na prijedlog odbrane optuženog Milorada Dodika, provedeni su i u spis uloženi sljedeći redovni materijalni dokazi: **DOI-1** Zapisnik Ministarstva sigurnosti, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine broj: 16-14/1-04-1-5857-127/23 od 21.07.2023. godine, o saslušanju svjedoka Dragana Kremenovića; **DOI-2** Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu isprava u posjedu Vijeća naroda) od 19.02.2024. godine, sa prijemnim pečatom Vijeća naroda od 19.2.2024. godine; **DOI-3** Akt Vijeća naroda Republike Srpske broj: 03.1-020-88-1/24 od 20. februara 2024. godine; **DOI-4** Dopis Narodne skupštine Republike Srpske broj: 02/2-1201/23 od 22. juna 2023. godine; **DOI-5** Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 02/1-021-696/23 od 21. juna 2023. godine; **DOI-6** Dostavljanje akta usvojenog na Sedmoj posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj 21. juna 2023. godine, Predsjedništvu i delegatima Vijeća naroda Republike Srpske broj: 03/2.01-020-297/23 od 22. juna 2023. godine; **DOI-7** Izjašnjenje o razmatranom zakonu Kluba delegata srpskog naroda broj 03/8.01-2-020-25-3/23 od 22. juna 2023. godine; **DOI-7.1.** Izjašnjenje o razmatranom zakonu Kluba delegata hrvatskog naroda broj: 03/8.03-4-020-16/23 od 22. juna 2023. godine; **DOI-7.2.** Izjašnjenje o razmatranom zakonu: Kluba delegata Ostalih naroda broj: 03/8.04-5-020-11-2/23 od 22. juna 2023. godine; **DOI-7.3.** Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda broj: 03/8.02-3-21/23 od 26. juna 2023. godine; **DOI-8** Obavještenje Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske da je Klub delegata bošnjačkog naroda pokrenuo pitanje povrede vitalnog nacionalnog interesa broj: 03/2.01-020-297/23 od 26. juna 2023. godine; **DOI-9** Poziv za održavanje četvrte redovne sjednice Vijeća naroda Republike Srpske broj: 03/1-020-305/23 od 26. juna 2023. godine; **DOI-10** Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o poništavanju odluke broj: 03/8.02-3-21/23 od 26. juna 2023. godine, broj: 03/8.02-3-21-2/23 od 04. jula 2023. godine; **DOI-11** Dopis Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske i dostavljanje odluke broj: 03/2.01-020-327/23 od 04. jula 2023. godine; **DOI-12** Zapisnik četvrte redovne sjednice Vijeća naroda Republike Srpske, održane 04. jula 2023. godine; **DOI-13** Dopis Narodne skupštine Republike Srpske broj: 02/2-1250/23 od 28. juna 2023. godine; **DOI-14** Odluka o prijevremenom stupanju na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 02/1-021-725/23 od 27. juna 2023. godine; **DOI-15** Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog

suda Bosne i Hercegovine broj: 02/1-021-726/23 od 27. juna 2023. godine; **DOI-16** Zaključak u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 02/1-021-727/23 od 27. juna 2023. godine; **DOI-17** Dostavljanje akata usvojenih na osmoj posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske održanoj 27. juna 2023. godine Predsjedništvu i delegatima vijeća naroda Republike Srpske broj: 03/2.01-020-308/23 od 28. juna 2023. godine; **DOI-18** Izjašnjenje o razmatranim aktima: Kluba delegata Ostalih naroda broj: 03/8.04-5-020-12-2/23 od 29. juna 2023. godine; **DOI-18.1.** Izjašnjenje o razmatranim aktima Kluba delegata hrvatskog naroda broj 03/8.03-4-020-19/23 od 30. juna 2023. godine; **DOI-18.2.** Izjašnjenje o razmatranim aktima: Kluba delegata srpskog naroda broj: 03/8.01-2-020-27-1/23 od 04. jula 2023. godine; **DOI-18.3.** Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o odbijanju da se razmatraju materijali koje je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na osmoj posebnoj sjednici održanoj 27. juna 2023. godine broj: 03/8.02-3-22/23 od 04. jula 2023. godine; **DOI-19** Obavještenje Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske da nije pokrenut mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa broj: 03/2.01-020-308/23 od 06. jula 2023. godine; **DOI-20** 29. Izvještaj Republike Srpske Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija iz aprila 2023. godine, sa zaključkom Vlade Republike Srpske broj: 04/1-012-2-1505/23 od 27.04.2023. godine, o prihvatanju navedenog izvještaja; **DOI-21** Zaključak Vlade Republike Srpske broj: 04/1-012-2-1505/23 od 27.4.2023. godine o prihvatanju izvještaja; **DOI-22** Mišljenje Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope broj: 234 (2002) od 22. januara 2002. godine (na jeziku u službenoj upotrebi u Sudu BiH); **DOI-23** Mišljenje Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope broj: 234 (2002) od 22. januara 2002. godine (na engleskom jeziku); **DOI-24** Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu presude u posjedu suda) od 14.03.2024. godine, sa prijemnim pečatom Okružnog suda u Banja Luci; **DOI-25** AKT Okružnog suda u Banja Luci broj: - p od 15.03.2024. godine; **DOI-26** Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu presude u posjedu suda) od 02.04.2024. godine, sa prijemnim pečatom Okružnog suda u Banja Luci; **DOI-27** Presuda Okružnog suda u Banja Luci broj: od 29.02.2024. godine; **DOI-28** Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine; **DOI-29** Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske i **DOI-30** Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini od 14.12.1995. godine, Anex 4 - Ustav Bosne i Hercegovine i Anex 6 - Sporazum o ljudskim pravima.

Kao dokaz duplike odbrana optuženog Milorada Dodika izvela je sljedeće materijalne dokaze: **DDOI-1** Dopis branioca Gorana Bubića pod nazivom Obrazložen zahtjev za dostavu podataka i isprava u posjedu javnog organa, upućen JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine od 30.8.2024. godine, sa potvrdom o prijemu pošiljke; **DDOI-2** Zaključak o odbacivanju zahtjeva zbog nenadležnosti JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine broj: 4-1-04-1-456/2-24 od 4.9.2024. godine; **DDOI-3** Prva/naslovna stranica „Službenog lista

Bosne i Hercegovine“ broj: 47/2023 od 7.7.2023. godine, sa prijemnim pečatom Kabineta predsjednika Republike Srpske od 11.7.2023. godine i sljedeće 4 strane istog lista; **DDOI-4** Dopis branioca Gorana Bubića pod nazivom Obrazložen zahtjev za dostavu podataka u posjedu javnog organa upućen Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine od 2.9.2024. godine sa potvrdom o prijemu pošiljke; **DDOI-5** Rješenje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: SU-11-894-1/24 od 9.9.2024. godine; **DDOI-6** Zapisnik sa 8823. sjednice SB UN od 22. jula 2021. godine (na jeziku u službenoj upotrebi u Sudu BiH) i **DDOI-7** Zapisnik sa 8823. sjednice SB UN od 22. jula 2021. godine (na engleskom jeziku).

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 20.11.2024. godine, odbrana optuženog Milorada Dodika odustala je od izvođenja dokaza usvojenih procesnim rješenjem Suda od 21.5.2024. godine, označenih pod brojem: 2.4. Akti Vijeća za implementaciju mira (u prijedlogu odbrane navedeni kao:“Akti tzv. Savjeta za implementaciju mira“), Dokument naziva Bonsel konferencija o implementaciji mira, od 10.12.1997. godine (ukupno 24 stranice); 2.10. Akti Kancelarije Visokog predstavnika u BiH (OHR): 2.10.1. Verbalna nota OHR od 29. jula 2021. godine, dostavljena Ministarstvu spoljnih poslova BiH; 2.10.2. Cirkularna nota OHR od 1.8. 2021. godine; 2.10.3. Dopis Šefa kadrovske službe OHR-a, broj:9/VIII/21 od 3.8.2021. godine, dostavljen Ministarstvu spoljnih poslova BiH.

2.2.2. Dokazi odbrane optuženog Miloša Lukića

U toku dokaznog postupka, u fazi redovnog provođenja dokaza, odbrana optuženog Miloša Lukića, izvela je dokaz saslušanjem svjedoka Borana Bosančića i Dalibora Panića.

Na prijedlog odbrane optuženog Miloša Lukića, provedeni su i u spis uloženi sljedeći redovni materijalni dokazi: **DOII-1** Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 60/23 od 09.7.2023; **DOII-2** Završni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 60/23; **DOII-3** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 07.07.2023. godine; **DOII-4** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 08.07.2023. godine; **DOII-5** Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 46/23 od 19.05.2023. godine; **DOII-6** Završni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 46/23; **DOII-7** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 19.05.2023. godine; **DOII-8** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 17.05.2023. godine; **DOII-9** Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 112/22 od 15.11.2022. godine; **DOII-10** Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 97/21 od 28.10.2021. godine; **DOII-11** Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 62/23 od 12.07.2023. godine; **DOII-12** Završni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 62/23; **DOII-13** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 11.7.2023. godine; **DOII-14** Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 12.7.2023. godine; **DOII-15** Rješenje o registraciji

direktora za Javnu ustanovu Službeni glasnik Republike Srpske Okružni privredni sud u Banja Luci broj; 057-0-Reg-23-001490 od 14.7.2023. godine; **DOII-16** Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Miloša Lukića, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-122/23 od 14.7.2023. godine; **DOII-17** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Sekretarijatu Predsjedništva Bosne i Hercegovine od 10.5.2024. godine, sa potvrdom o slanju; **DOII-18** Obavještenje Predsjedništva Bosne i Hercegovine o postupanju broj: UP1-05-37-2-9-3/24 od 16.5.2024. godine sa prilogom: Zahtjev za dostavljanje podataka broj: UP1-05-37-2-9-2/24 od 15.5.2024. godine; **DOII-19** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Kancelariji Visokog predstavnika od 11.3.2024. godine, sa dokazom o slanju; **DOII-20** Odgovor Kancelarije Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 010/2024/Ašp/SS od dana 2.4.2024. godine (na engleskom jeziku i prevodu na srpski jezik); **DO II-21** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Christianu Schmidt u od 18.4.2024. godine, sa potvrdom o slanju; **DOII-22** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 19.7.2024. godine sa dokazom o slanju; **DO II-23** Obavještenje Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine broj: Z-37-1-43421-2/24 od 7.8.2024. godine; **DOII-24** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Tužilaštvu Bosne i Hercegovine dana 2.9.2024.godine, sa potvrdom o slanju; **DOII-25** Dopis Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KTA 0024483 23 od 11.9.2024. godine; **DOII-26** Dopis Narodne skupštine Republike Srpske broj: 02/2-1301/23 od 7.7.2023. godine upućen Službenom glasniku RS, sa Odlukom o prijevremenom stupanju na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda BiH broj: 02/1-021-727/23 od 27.6.2023. godine usvojenih na Osmoj posebnoj sjednici održanoj 27.6.2023. godine; **DOII-27** Zahtjev odbrane optuženog Miloša Lukića upućen Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 6.9.2024. godine, sa dokazom o slanju; **DOII-28** Obavještenje Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine broj: 11/2-31-37-1-43421-6/23 od 13.9.2024. godine; **DOII-29** Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti direktora Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske, Banja Luka, broj: 04/1-012-2-2237/23 od 8.7.2023. godine sa pečatom prijema Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske sa p.o. broj: 01-4394/23 od 10.7.2023. godine; **DOII-30** Izvod iz Knjige protokola Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske na dan 10.7.2023. godine, kao dokaz upisa prijema rješenja o imenovanju vršioca dužnosti direktora Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske, Banja Luka, broj: 04/1-012-2-2237/23 od 8.7.2023. godine; **DOII-31** Zahtjev od 2.10.2024. godine za dostavljanje podataka, upućen Sekretarijatu Predsjedništva Bosne i Hercegovine; **DOII-32** Rješenje Sekretarijata Predsjedništva Bosne i Hercegovine broj: UP1-05-37-2-15-2/24 od 3.10.2024. godine; **DOII-33** Verbalna nota Ambasade Savezne Republike Njemačke broj: 17/29.07.2021 od 29.7.2021. godine, sa prijemnim pečatom Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 29.7.2021. godine; **DOII-34** Obavijest OHR-a (Kancelarija Visokog predstavnika) broj: 9/VIII-21 od 3.8.2021. godine, sa prijemnim pečatom Ministarstva vanjskih poslova BOSNE i

Hercegovine od 4.8.2021. godine; **DOII-35** „Circular Note“ OHR-a (Kancelarija Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu) oznaka „Ref:SAV/RTS/02/21“ od 11.8.2021. godine na engleskom jeziku i sa ovjerenim prevodom broj: 672/10-24 od 4.10.2024. godine; **DOII-36** Dopis Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine (predmet: Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu).

Kao dokaz duplike odbrana optuženog Miloša Lukića izvela je sljedeće materijalne dokaze: **DDOII-1** „Službeni list Savezne Republike Jugoslavije“ - Međunarodni ugovori, broj 12. od 20. decembra 2002. godine; **DDOII-2** Dopis Sekretarijata Predsjedništva Bosne i Hercegovine broj: UP1-05-37-2-7-5/24 od 3.6.2024. godine; **DDOII-3** Anex 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini sa potpisima Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i ovjerom Ministarstva vanjskih poslova Republike Francuske od 2.1.1996. godine, prevod stalnih sudskih tumača na engleski i francuski jezik i navedeni dokumenti na engleskom i francuskom jeziku; **DDOII-4** Rezolucija 1031 (1995) usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 15. decembra 1995. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku; **DDOII-5** Rezolucija 1112 (1997), usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 12. juna 1997. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku; **DDOII-6** Rezolucija 1256 (1999), usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 3. augusta 1999. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku; **DDOII-7** Rezolucija 1396 (2002) usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 5. marta 2002. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku; **DDOII-8** Rezolucija 1764 (2007) usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 29. juna 2007. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku; **DDOII-9** Rezolucija 1869 (2009) usvojena na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija dana 25. marta 2009. godine, prevod stalnog sudskog tumača za engleski jezik i na engleskom jeziku i **DDOII-10** Obavještenje Sekretarijata Predsjedništva Bosne i Hercegovine broj: UP1-05-37-2-15-4/24 od 5.11.2024. godine, sa priložima: dopis Arhiva Bosne i Hercegovine broj: 07-49-3-789-2/24 od 29.10.2024. godine i Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine.

Poglavlje 3. ZAVRŠNE RIJEČI

3.1. Završna riječ Tužilaštva

U završnoj riječi Tužilaštvo je istaklo da je provedenim dokazima u toku postupka van razumne sumnje dokazalo, kako činjenične navode sadržane u optužnici, tako i krivnju i svijest optuženih o počinjenom krivičnom djelu. Kroz cjelovit osvrt na provedene dokaze

optužbe i njihovu analizu, Tužilaštvo je zaključilo da su optuženi poduzetim radnjama izvršenja ostvarili sva bitna obilježja krivičnog djela koje im je potvrđenom optužnicom stavljeno na teret. Svijest i krivnja optuženih o počinjenju krivičnog djela, prema stavu Tužilaštva, proizlazi prije svega iz njihovih izjava koje su u istrazi dali u prisustvu branilaca, ali i funkcije/ovlaštenja koje isti obavljaju/imaju i to optuženi Dodik, kao najviši predstavnik izvršne vlasti entiteta Republika Srpska, a optuženi Lukić, kao v.d. direktor Javne ustanove „Službeni glasnik“ Republike Srpske. Tužilaštvo se u završnoj riječi osvrnulo i na provedene dokaze odbrane optuženih, te tvrdnje iznesene tokom glavnog pretresa, elaborirajući, kroz njihovu analizu razloge zbog kojih dokazi odbrane nisu doveli u pitanje činjenične navode iz optužbe, te istaklo da su iznesene tvrdnje ostale nepotkrijepljene dokazima, a koncepcije obje odbrane, u sferi pretpostavki i paušalnih tvrđenja.

U osvrtu na okolnosti počinjenog krivičnog djela koje je predmetom optuženja u konkretnom slučaju, Tužilaštvo je iznijelo i zaključke o ličnostima optuženih Milorada Dodika i Miloša Lukića, kroz funkcije koje obnašaju i godine života, ističući da na strani optuženih nema olakšavajućih okolnosti, predlažući da se optuženi osude na kazne zatvora koje su bliže zakonskom maksimumu propisanom za krivično djelo koje im se stavlja na teret. Također, Tužilaštvo je predložilo da se optuženim, u skladu sa članom 73. KZBiH, u vezi sa član 203a. istog Zakona, izreknu mjere sigurnosti zabrane obavljanja funkcija u trajanju od 10 (deset) godina, i to optuženom Miloradu Dodiku mjera sigurnosti zabrane obavljanja funkcije predsjednika Republike Srpske, a optuženom Milošu Lukiću prestanak obavljanja funkcije direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“, te da im se u skladu sa članom 113. i 114. KZBiH, u vezi sa članom 203a. stav 5. tačke a), c) i d) KZBiH, utvrdi nastupanje pravnih posljedica osude.

3.2. Završne riječi odbrana optuženih

3.2.1. Završna riječ odbrane optuženog Milorada Dodika

Završna riječ branioca optuženog Milorada Dodika koncipirana je na način da sadrži 22 poglavlja koja se bave različitim pitanjima, a koja je, u toku postupka branilac isticao u preko 70 različitih podnesaka upućenih Sudu, ili su ista pitanja, u više navrata, problematizirana usmeno, na glavnom pretresu.

Nakon uvodnih razmatranja, u poglavlju broj 2, branilac se fokusirao na odbranu optuženog, kako u materijalnom, tako i u formalnom smislu, zaključujući da iskazi saslušanih pravnih savjetnika optuženog u svojstvu svjedoka, potvrđuju usmenu odbranu optuženog Dodika i saobrazni su materijalnim dokazima u spisu. U kontekstu navedenog, prema stavu branioca, iskazima saslušanih svjedoka Jelene Pajić Baštinac, Siniše Karana i Slavka Mitrovića, isključuje se umišljaj optuženog, posebno u dijelu iskaza u kojem su optuženom nedvosmisleno rekli da je dužan po Ustavu Republike Srpske da potpiše ukaz kojim će proglasiti zakone.

U 14 (četnaest) poglavlja koja su nakon toga uslijedila, branilac je istakao krucijalne teze odbrane kojim se, između ostalog, ukazuje na političku pozadinu predmetnog krivičnog postupka, na izjave i prepiske koje su, prema stavu odbrane, ugrozile standard poštenog suđenja, na tezu odbrane prema kojoj je „krivično djelo“ suprotno načelima međunarodnog prava, zatim na tezu odbrane prema kojoj tzv. Bonski zaključci ne mogu biti izvor prava, kao i da je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine jedini ustavni zakonodavac, potom na kršenje principa zakonitosti, na opšte pravne okolnosti, koje prema stavu odbrane, isključuju umišljaj optuženog, na tezu odbrane prema kojoj je Christian Schmidt trebao biti saslušan kao svjedok, na status oštećenog u predmetnom postupku, zatim na položaj Tužilaštva protiv narodne izborne volje, na relevantne kriterijume za tumačenje Dejtonskog sporazuma, na uzurpaciju nadležnosti, na tezu odbrane da Christian Schmidt može biti progonjen u SR Njemačkoj, te konačno na negativnu ulogu funkcionalno nenadležnog pravosuđa.

U poglavlju broj 17, branilac je detaljno razradio pitanje proceduralnih propusta u toku postupka, te se posebno fokusirao na, za odbranu najrelevantnije propuste i teze, i to povredu načela ravnopravnosti stranaka, teze odbrane: da optužnicu nije potvrdio „nepristrasan“ sud, da o delegaciji nadležnosti nije odlučio funkcionalno nadležan sud, kršenje odredbe člana 251. stav 2. ZKPBiH, prigovore odbrane na zakonitost i vjerodostojnost dokaza, da govor optuženog na Kozari nije pravno valjan dokaz, povredu načela javnosti na pretresu održanom 5.2.2024. godine, da dokaz Tužilaštva, Anex 10, nije vjerodostojan dokaz i na kršenje načela usmenosti i neposrednosti na štetu odbrane.

Nadalje, prema stavu branioca, činjenični opis u optužnici isključuje protivpravnost (poglavlje 18), ukazujući na istorijsko-pravni i komparativni aspekt (poglavlje 19) i relevantnost sudske prakse za ovaj predmet (poglavlje 20).

Konačno, u poglavlju broj 21 branilac se referiše na ostale argumente za koje smatra da su u korist oslobađajuće presude, pa tako potencira da je krivično djelo za koje se njegov branjenik tereti, djelo malog značaja, da isto ne sadrži obilježja krivičnog djela i da ga karakteriše odsutnost štetnih posljedica i nizak stepen krivice (stvarna i pravna zabluda). U ovom dijelu završne riječi, branilac je problematizirao i načelo supsidijarnosti i fragmentarnosti u svjetlu člana 203a KZBiH, načelo zakonitosti (vacatio legis) i navodno kršenje principa dostupnosti i predvidljivosti zakona. Nakon zaključnih razmatranja, branilac je predložio Sudu da donese oslobađajuću presudu u odnosu na optuženog Milorada Dodika.

3.2.2. Završna riječ optuženog Milorada Dodika

Optuženi Milorad Dodik istakao je u završnoj riječi da se u konkretnom slučaju radi o političkom procesu, te da na nivou Bosne i Hercegovine ne postoji nijedan zakon koji je usvojio jedini zakonodavac na nivou BiH, a to je, kako navodi, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, koji predviđa krivično djelo za koje mu se sudi. Pozivajući se na odredbu člana 3. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, optuženi je istakao da niko ne može odgovarati za krivično djelo koje prije nego što je počinjeno nije propisano isključivo Zakonom, Ustavom, „a kamoli odlukom jedne osobe“, dodajući da Schmidt nije donio zakon, nego odluku, te da se odlukom ne mogu propisati krivična djela ni sankcije, niti se mogu mijenjati ni dopunjavati zakoni. Naveo je dalje da, ne samo da biće krivičnog djela koje mu se stavlja na teret nije krivičnopravne prirode, nego mu se ekspresno sudi po odluci koju nije donio ustavni zakonodavac, nego po aktu koji je nametnuo „nelegitimni Schmidt“ i koja nema pravno uporište iz dva razloga: lice koje nije izabrano u skladu sa predviđenim procedurama koje propisuju postupak imenovanja Visokog predstavnika i kao drugo, potpisnice Anexa 10 biraju Visokog predstavnika i predlažu Savjetu bezbjednosti da ga imenuje relevantnom rezolucijom, dodajući da se ni jedno ni drugo nije desilo. Prema riječima optuženog, „Schmidt“ nije imenovan u skladu sa propisanim procedurama, nema ovlaštenja da vrši zakonodavnu vlast u Bosni i Hercegovini i ne postoje akti međunarodnog i unutrašnjeg karaktera koji Visokom predstavniku daju ovlaštenja da donosi zakone i druge propise u Bosni i Hercegovini. Istakao je da su svi visoki predstavnici za Bosnu i Hercegovinu imenovani relevantnom odlukom, rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN-a, što, kako navodi, nije slučaj sa Schmidtom, dodajući da on nije imenovan ni odlukom PIC-a.

Optuženi se osvrnuo i na funkciju predsjednika Republike Srpske, navodeći da je on političar koji je izabran voljom naroda, te da bi, u slučaju da nije potpisao ukaze, pogazio zakletvu datu pred Narodnom skupštinom Republike Srpske i sudio bi mu sud naroda. Kao predsjednik ima obavezu da zakon samostalno proglasi kad se steknu formalnopravni uslovi, što su mu savjetovali i njegovi savjetnici, dodajući da nema mogućnost da ne potpiše, jer bi u tom slučaju postupao suprotno Ustavu Republike Srpske. Pojasnio je da predsjednik ima pravo ulagati veto kad je zakon u suprotnosti sa Ustavom Republike Srpske, te ukoliko se ponovo izglasa u Narodnoj skupštini, predsjednik je dužan da ga potpiše, napominjući da su takvi postupci rijetki, jer Narodna skupština veoma detaljno pretresa svaki zakonski prijedlog, te je ustavna mogućnost vraćanja zakona u ponovnu proceduru svedena na minimum. Istakao je na kraju kako ni Sud ni Tužilaštvo Bosne i Hercegovine nisu ustavna kategorija, ali da predsjednik Republike Srpske jeste, da je Tužilaštvo imalo poseban razlog „da udari na institut predsjednika Republike Srpske“, odnosno njega, te „da je u ovom krivičnom postupku svih ovih mjeseci, jer je poštovao Ustav Republike Srpske i Ustav Bosne i Hercegovine“.

3.2.3. Završna riječ odbrane optuženog Miloša Lukića

Branilac optuženog Miloša Lukića, advokat Miljkan Pucar, izjavio je prije svega, da se u cijelosti pridružuje izlaganju kolege Bubića, a potom se ukratko osvrnuo na završnu riječ Tužilaštva. U tom smislu, branilac je posebno ukazao da je netačna tvrdnja optužbe, da je njegov branjenik rješenjem Vlade Republike Srpske od 8.7.2023. godine, postao zakonski zastupnik „Službenog glasnika“ Republike Srpske, budući da je kao vršilac dužnosti direktora Službenog glasnika prema rješenju o registraciji broj: 057-0-Reg-23-001490 u registar upisan dana 14.7.2023. godine, kao i tvrdnja da je njegov branjenik potpisao obrazac SG-32.

U nastavku izlaganja branilac se osvrnuo na pitanje legaliteta i legitimiteta Christiana Schmidta kao Visokog predstavnika, njegove odluke i položaj u okviru pravnog sistema BiH, dodajući da je u konkretnom slučaju nužno dati odgovor na pitanje, da li je Anexom 10 Dejtonskog mirovnog sporazuma dato ovlaštenje Visokom predstavniku da krši Anex 4 - Ustav Bosne i Hercegovine ili ne. Ukazujući na hijerarhiju propisa u Bosni i Hercegovini, branilac je problematizirao činjenicu da se odlukom Visokog predstavnika mijenja Ustav Republike Srpske i zakonodavna procedura Republike Srpske, koja, kako je naveo, završava objavom u Službenom glasniku Republike Srpske koji je dužan da objavi zakone koje je donijela Narodna skupština. U odnosu na tvrdnju Tužilaštva, da je njegov branjenik prethodno bio upoznat sa odlukama Christiana Schmidta, da ga je navodno trebala upoznati Milka Devušić koja je u toku postupka saslušana kao svjedok ili da optuženi ima obavezu da zna iz medija kakve su namjere Visokog predstavnika, branilac je istakao da se namjera ne dokazuje na ovakav način, te da legalisti prihvataju samo ono što je objavljeno u Službenom glasniku.

Branilac je negirao navode tužioca iznesene u završnoj riječi, da je optuženi Miloš Lukić prilikom davanja iskaza u istrazi potvrdio da je potpisao obrazac SG-32. Naveo je da je optuženi ispitan na okolnosti da je donio odluku o objavljivanju Ukaza koje je prethodno potpisao predsjednik Milorad Dodik, a da je u optužnici navedeno da je kao službena osoba, odnosno koristeći ovlaštenja direktora Službenog glasnika Republike Srpske, potpisao obrazac SG-32, ističući pritom da obrazac SG-32 uopšte ne postoji, te da samo postoji Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske. Problemizirao je i navode iz optužnice, da je optuženi Lukić postao zakonski zastupnik donošenjem rješenja od strane Vlade Republike Srpske o njegovom imenovanju kao vršioca dužnosti. Prema stavu branioca, Tužilaštvo je ovakvim navodima zanemarilo dvije bitne činjenice, Zakon i momenat prijema rješenja o imenovanju vršioca dužnosti koje je Službeni glasnik zaprimio dana 10.7.2023. godine. Pozivajući se na Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, te činjenicu da je optuženi Miloš Lukić u sudski registar kao vršilac dužnosti Službenog glasnika upisan dana 14.7.2023. godine, prema riječima branioca, jasno je da optuženi kritične prilike nije imao svojstvo službene osobe. U odnosu na SG-32 obrasc, branilac je istakao da Tužilaštvo nije provelo grafološko vještačenje, kako bi se utvrdilo da li je njegov branjenik potpisao navedeni obrazac,

tvreći pritom da se na istom ne nalazi potpis optuženog Lukića. Ukazao je na činjenicu da direktor Službenog glasnika nema nikakvu ulogu u procesu objavljivanja akata, da to radi Službeni glasnik, te da se direktor, kao zakonski zastupnik, samo stara da se postupa u skladu sa Zakonom.

Istakao je da njegov branjenik, niti bilo ko drugi, nije mogao da spriječi da, ono što donese Narodna skupština Republike Srpske, ne bude objavljeno u Službenom glasniku Republike Srpske, jer bi, kako navodi, to bilo krivično djelo prema Krivičnom zakonu Republike Srpske. Predložio je na kraju da Sud, na osnovu člana 284. ZKPBiH, oslobodi optuženog od optužbe.

Optuženi Miloš Lukić saglasio se sa navodima branioca, te dodao da nije počinio nikakvo krivično djelo.

Poglavlje 4. PROCESNE ODLUKE

4.1. Odluka Suda o prijedlogu odbrane optuženog za prenos vođenja postupka

Sud je dana 5.12.2023. godine, zaprimio prijedlog branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića, za prenošenje vođenja krivičnog postupka sa Suda Bosne i Hercegovine na nadležni sud u Banja Luci⁵, zbog važnih razloga, u smislu odredbe člana 27. ZKPBiH.

Vanpretresno vijeće Suda, dana 5.12.2023. godine, donijelo je rješenje broj: S1 2 K 046070 23 Kv, kojim se prijedlog branioca optuženog Milorada Dodika odbacuje kao neblagovremen, pa se krivični postupak u krivičnom predmetu protiv optuženog Milorada Dodika nastavlja voditi pred Sudom Bosne i Hercegovine pod brojem: S1 2 K 046070 23 K, a po optužnici Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 22.8.2023. godine, potvrđenoj 11.9.2023. godine. Navedeno rješenje potvrđeno je rješenjem Apelacionog odjeljenja Suda BiH broj: S1 2 K 046070 23 Kž od 14.12.2023. godine.

Sud je dana 11.12.2023. godine, zaprimio drugi prijedlog branioca za prenošenje vođenja postupka (delegaciju nadležnosti) zbog važnih razloga. Sud je dopisom od 15.12.2023. godine, obavijestio branioca da o istom neće odlučivati, imajući u vidu činjenicu da je o prvom prijedlogu odbrane za prenošenje vođenja postupka Sud već donio pravosnažnu odluku, te polazeći od stava zauzetog u istoj, prema kojem je ovaj prijedlog neblagovremen, zaključak Suda je bio da bi odlučivanje po drugom prijedlogu bilo nesvrishodno i bespredmetno. Sud je u dopisu još istakao da ponovno podnošenje prijedloga za prenošenje vođenja postupka od strane odbrane predstavlja zloupotrebu procesnih prava odbrane na suđenje u razumnom roku, te da isto u konačnici vodi ka odugovlačenju postupka.

⁵ Uz prijedlog su dostavljeni i prilozi.

Na ročištu održanom dana 20.12.2023. godine, Sud je donio odluku kojom se odbacuje, kao neblagovremen, zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika za prenos vođenja postupka sa Suda Bosne i Hercegovine na nadležni sud u Banja Luci, te da će se krivični postupak nastaviti pred ovim Sudom.

4.2. Odluka o zahtjevu odbrane optuženog Milorada Dodika za izuzeće postupajućih tužilaca

Na ročištu od 20.12.2023. godine, na kojem je bio planiran početak glavnog pretresa, branilac optuženog Milorada Dodika podnio je zahtjev za izuzeće kompletnog tužilačkog tima koji postupuje u konkretnom predmetu.⁶

Kao zakonski osnov za izuzeće branilac se pozvao na odredbu člana 30. stav 1. u vezi sa članom 29. tačka f) ZKPBiH, odnosno postojanje razumne sumnje u nepristrasnost navedenih tužilaca, kao i na odredbu člana 29. tačka a) ZKPBiH.

Imajući u vidu da se u skladu sa odredbom člana 34. stav 1. ZKPBiH, odredbe o izuzeću sudije shodno primjenjuju i na tužioca i osobe koje su na osnovu zakona ovlaštene da ga zastupaju u postupku, ako za njih nije što drugo određeno, a da je sudija, nakon što sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan odmah obustaviti svaki rad na predmetu, shodno odredbi člana 33. ZKPBiH, odnosno da, ako se radi o izuzeću iz člana 29. tačka f) ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja, Sud je odložio ročište, kako bi o izuzeću tužioca mogao odlučiti Kolegij tužilaca Tužilaštva BiH.

U daljnjem toku postupka, Sud je zaprimio rješenje glavnog tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj: A-555/23 od 11.1.2024. godine, kojim je odbijen, kao neosnovan, zahtjev za izuzeće tužilaca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Nedima Ćosića, Nives Kanevčev, Biljane Golijanin i Gordane Bosiljčić u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj: T20 0 KT 024163 23.

Nakon prijema navedenog rješenja, ročište za početak glavnog pretresa zakazano je za dan 17.1.2024. godine, o čemu su blagovremeno obaviješteni stranke i branioci optuženih.

4.3. Odluka o razdvajanju postupka

Odredba člana 26. stav 1. ZKPBiH, propisuje da *Sud može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši*, dok odredba istog člana u stavu 2. propisuje da *rješenje o razdvajanju postupka donosi sudija, odnosno vijeće, po saslušanju stranaka i branitelja*.

⁶ Gordana Bosiljčić, Nedim Ćosić, Biljana Golijanin i Nives Kanevčev

Na ročištu održanom dana 17.1.2024. godine, branilac optuženog Miloša Lukića, advokat Slavko Jandrić (u zamjeni za branioca optuženog, advokata Miljkana Pucara), obavijestio je Sud da njegov branjenik, zbog lošeg zdravstvenog stanja, nije mogao pristupiti u Sud, te da je hospitalizovan na Univerzitetском kliničkom centru u Banja Luci.

Sud je od stranaka i branilaca zatražio izjašnjenje u pogledu novonastale procesne situacije. Tužilaštvo je izjavilo da su se stekli uslovi za razdvajanje postupka, a krajnju odluku ostavili su Sudu na ocjenu. Branilac optuženog Milorada Dodika protivio se razdvajanju postupka, smatrajući da u konkretnom slučaju za to nisu ispunjeni zakonski uslovi. Branilac optuženog Miloša Lukića pridružio se navodima kolege Bubića, te dodao da nisu ispunjeni zakonski uslovi za razdvajanje postupka, s obzirom na to da nije poznato kakvo je zdravstveno stanje optuženog.

Nakon izjašnjenja stranaka i branilaca, Sud je donio rješenje kojim se razdvaja krivični postupak u odnosu na optuženog Miloša Lukića, iz drugih važnih razloga, te da će se isti nastaviti voditi i dovršiti u posebnom predmetu.

Odredba člana 26. stav 1. ZKPBiH, jasno ne precizira koji su to razlozi koji mogu dovesti do razdvajanja postupka u odnosu na optuženog, što znači da su isti ostavljeni na diskrecionu ocjenu Sudu. U praksi, *važnim razlozima* najčešće se smatraju okolnosti kao što su bolest ili teška povreda ili nedostupnost optuženog lica, a koje ukazuju na neizvjesnost mogućnosti učestvovanja optuženog u postupku. Imajući u vidu navedeno, zaključak je Suda da u konkretnom slučaju postoje važni razlozi za razdvajanje krivičnog postupka, a sve kako bi se obezbijedili uslovi da se krivični postupak u odnosu na optuženog Milorada Dodika nesmetano vodi i okonča u razumnom roku, na efikasan način i bez nepotrebnog odlaganja.

Naime, činjenice da je optuženi Miloš Lukić hospitalizovan i da su njegovo zdravstveno stanje i vrijeme za oporavak, prema navodima branioca, neizvjesni, jasno ukazuju da je njegovo prisustvo u daljnjem toku postupka neizvjesno, zbog čega bi, prema ocjeni Suda, odlaganje glavnog pretresa bilo u suprotnosti sa interesima saoptuženog Dodika i njegovim pravom na suđenje u razumnom roku.

4.4. Odluka o zahtjevu odbrane za izuzeće postupajućeg sudije i pojedinih sudija Suda BiH

Na ročištu od 17.1.2024. godine, za kada je planiran početak glavnog pretresa, branilac optuženog Milorada Dodika podnio je zahtjev za izuzeće tada postupajućeg sudije Mirsada Strike i sedam (7) poimenično navedenih sudija Suda BiH i to: Zorana Božića, Vesne Jesenković, Šabana Maksumića, Darka Samardžića, Hilme Vučinića, Redžiba Begića i Minke Kreho, koji je usmeno obrazložio na glavnom pretresu, a potom je u sudski

spis uložio pismeni podnesak naslovljen kao „*Obrazložen zahtjev branioca Milorada Dodika za izuzeće osam sudija Suda Bosne i Hercegovine*“, iz razloga propisanih odredbom člana 29. tačka f) ZKPBiH.

Obrazlažući na ročištu usmeni zahtjev za izuzeće tada postupajućeg sudije, branilac je istakao da isti, prije svega, podnosi iz razloga što je sudija donio odluku o razdvajanju krivičnog postupka u odnosu na optuženog Miloša Lukića.

U pismenom zahtjevu za izuzeće, branilac navodi da spoljašnji utisak koji ostavlja ponašanje postupajućeg sudije, prema shvatanju odbrane, ne ostavlja dojam nepristrasnosti, pozivajući se pritom na stavove zauzete u odlukama Evropskog suda za ljudska prava⁷.

Prema navodima iz zahtjeva, sudija Mirsad Strika je odbio dostaviti prijedlog odbrane za delegaciju predmeta od 11.12.2023. godine vanpretresnom vijeću, kao jedinom funkcionalno nadležnom za postupanje po prijedlogu, smatrajući ga bespredmetnim i necjelishodnim, ocijenivši ponašanje odbrane kao zloupotrebu procesnih prava. Stav branioca je, da je sa stanovišta cjelishodnosti, predmet trebalo prenijeti na nadležni sud u Banja Luci, a ne zahtjev smatrati bespredmetnim. Pored navedenih razloga, branilac u zahtjevu ukazuje i na objektivne činjenice, odnosno događaje koji su doveli u pitanje nepristrasnost postupanja svih sudija čije se izuzeće traži, na način neprimjerenog ugrožavanja nezavisnosti Suda Bosne i Hercegovine, jer napad na nezavisnost suda u pravilu ugrožava i načelo nepristrasnosti suda.

Kao poseban razlog, koji prema stavu odbrane utiče negativno na nepristrasnost sudija čije izuzeće se traži, su izjave optuženog Milorada Dodika koji više od deceniju, u svojim javnim istupima zagovara ukidanje Suda i Tužilaštva Bosne i Hercegovine. Prema riječima branioca, osnovano se da zaključiti da je ovakvo zagovaranje o ukidanju navedenih institucija izazvalo negativno mišljenje sudija Suda Bosne i Hercegovine o optuženom, kao i to da nije nerazumno zaključiti da je stvorena neka vrsta potencijalno osvetničke atmosfere kod sudija Suda BiH.

U skladu sa odredbom člana 32. stav 2. ZKPBiH, sudija Mirsad Strika u pismenom izjašnjenju detaljno se osvrnuo na sve navode iznesene u zahtjevu za njegovo izuzeće, smatrajući da okolnosti iznesene u zahtjevu ni na koji način ne mogu opravdati objektivni test sumnje u njegovu pristrasnost. Postupajući sudija je izrazio stav da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi za njegovo izuzeće po članu 29. tačka f) ZKPBiH, te predložio da se zahtjev, po ovom osnovu, odbije. Na kraju je još istakao da u mjesecu maju odlazi u penziju, da će u narednom periodu koristiti cjelokupan godišnji odmor, zbog čega će efektivno na predmetima raditi do kraja marta tekuće godine.

⁷ Vidi predmet Micalief protiv Malte; Ramljak protiv Hrvatske

U odnosu na zahtjev za izuzeće sudija Zorana Božića, Vesne Jesenković, Šabana Maksumića, Darka Samardžića, Hilme Vučinića, Redžiba Begića i Minke Kreho, koji su u ranijem toku postupka učestvovali u donošenju odluka, koje su u međuvremenu postale pravosnažne, iz navedenog razloga nisu ni pribavljene izjave navedenih sudija, u smislu člana 32. stav 2. ZKPBiH.

Opšta sjednica Suda Bosne i Hercegovine donijela je rješenje broj: Su-10-40/24 od 19.1.2024. godine kojim je odbijen, kao neosnovan, zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića, za izuzeće sudije Suda Bosne i Hercegovine Mirsada Strike, kao postupajućeg sudije u predmetu ovog Suda broj: S1 2 K 046070 23 K, dok je zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića za izuzeće sudija Suda Bosne i Hercegovine, Zorana Božića, Vesne Jesenković, Šabana Maksumića, Darka Samardžića, Hilme Vučinića, Redžiba Begića i Minke Kreho, odbačen kao nedopušten.

Na ročištu za početak glavnog pretresa održanom dana 5.2.2024. godine, prije formalnopravnog početka glavnog pretresa (čitanja optužnice Tužilaštva BiH), branilac optuženog Milorada Dodika, advokat Goran Bubić, podnio je usmeni zahtjev za izuzeće sudije Sene Uzunović, kao postupajuće sudije u ovom predmetu, iz razloga propisanih članom 29. tačka f) ZKPBiH, napominjući da je istog dana, u sudski spis predao podnesak pod nazivom „*Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika u vezi razdvajanja postupka*“ koji će ujedno biti i prilog zahtjeva za izuzeće. Branilac je u dodatno ostavljenom roku dostavio podnesak/pismenu dopunu zahtjeva za izuzeće sudije od 7.2.2024. godine, a potom i drugu dopunu zahtjeva od 13.2.2024. godine.

U usmenom zahtjevu za izuzeće branilac je problematizirao odluku postupajuće sudije kojom je odbijena molba odbrane da se Tužilaštvo BiH, prije čitanja optužnice, izjasni da li planira čitati potvrđenu optužnicu ili optužnicu adaptiranu rješenjem o razdvajanju postupka, budući da, prema stavu odbrane, razdvajanje postupka u odnosu na optuženog Miloša Lukića (procesnom odlukom ranije postupajućeg sudije Mirsada Strike na ročištu održanom 17.1.2024. godine), ima implikacije na predmetnu optužnicu i postavlja pitanje suđenja u odsustvu optuženom Lukiću. U kontekstu navedenog, branilac je ukazao na činjenicu da je optužnica Tužilaštva od 10.8.2023. godine, vraćena na uređenje zbog nedostatka u supstancijalnom dijelu koji se tiče saučesništva u užem smislu, te je ista „nakon dodavanja samo dvije riječi“, potvrđena.

Optuženi Milorad Dodik, u izjašnjenju o zahtjevu odbrane za izuzeće sudije, naveo je da postoji politička pristrasnost sudije, obrazlažući takav stav činjenicom da je sudija Uzunović obavljala niz političkih dužnosti i da je bila dio jedne vladajuće političke strukture, a na upit sudije da precizira o kojim političkim dužnostima se radi, problematizirao je izostanak obavještanja odbrane o promjeni postupajućeg sudije, naglašavajući da mu je potrebno vrijeme kako bi se upoznao sa biografijom sudije.

U pismenom podnesku/dopuni zahtjeva za izuzeće sudije od 7.2.2024. godine, branilac optuženog je istakao da postoji pristrasnost postupajuće sudije u korist Tužilaštva, a na štetu odbrane, koja se, kako navodi, ogleda u više radnji sudije, kako pred sami početak suđenja, tako i u sudnici. Branilac, jednako kao i optuženi, najprije problematizira neobavješćavanje odbrane od strane Suda o imenu sudije koji je preuzeo predmet od ranijeg sudije, Mirsada Strike, postavljajući pitanje kako se odbrana prije početka suđenja, u sklopu pouka, može izjasniti o eventualnom prigovoru na sastav Suda, ukoliko unaprijed nije upoznata sa imenom sudije. Nakon što je odbrana od Suda dobila tražene podatke, dana 13.2.2024. godine, Sudu je dostavljena druga dopuna zahtjeva za izuzeće postupajuće sudije u predmetu.

U odnosu na navode iz zahtjeva za izuzeće, sudija čije izuzeće se traži, navela je kako smatra da navedene okolnosti ni na koji način ne mogu opravdati postojanje sumnje u njenu pristrasnost. U pogledu navoda koji se tiču neobavješćavanja odbrane od strane Suda o imenu sudije koji je preuzeo predmet od ranijeg sudije, sudija je istakla da je na početku ročišta upoznala stranke i braniocima da je predmet dobila u rad i objasnila kako je došlo do presignacije predmeta, te da je strankama i braniocima data mogućnost da istaknu prigovor na sastav suda. Činjenica da je optužnica pročitana nakon postavljenog zahtjeva odbrane za njeno izuzeće, prema mišljenju sudije, ne predstavlja apsolutno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, niti su ovakvim postupanjem prava odbrane ugrožena na bilo koji način. Podsjetila je da optužnica u ovom predmetu nije pročitana iako je prošlo skoro 5 mjeseci od njenog potvrđivanja, što se u konkretnom slučaju može tumačiti kao hitna radnja koja ne trpi odlaganje. Izrazila je stav da su odluke koje je donijela kao postupajuća sudija u predmetu na ročištu održanom 5.2.2024. godine, u skladu sa načelom efikasnosti i ekonomičnosti postupka, te kako bi se izbjeglo ciljano odugovlačenje postupka od strane odbrane.

Opšta sjednica Suda Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu od 5.2.2024. godine, koji je dopunjen 7.2. i 13.2.2024. godine, donijela je rješenje broj: Su-10-105/24 od 20.2.2024. godine kojim je odbijen, kao neosnovan, zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića, za izuzeće sudije Suda Bosne i Hercegovine, Sene Uzunović, kao postupajućeg sudije u predmetu ovog Suda broj: S1 2 K 046070 23 K. Branilac optuženog Milorada Dodika, ponovo je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, izložio, usmeno na zapisnik, zahtjev za izuzeće postupajuće sudije u predmetu, na osnovu člana 29. tačka f) ZKPBiH.

Obrazlažući zahtjev, branilac je pojasnio da zahtjev za izuzeće podnosi zbog povrede prava na odbranu, a zbog događaja nastalih u toku suđenja, jer je, kako navodi, sudija na pretresu iskazala "jednu neočekivanu pristrasnost", na način da je "ignorirala" njegove argumente u vezi zaprimanja podnesaka Suda, u vezi sa prijedlogom dokaza replike Tužilaštva.

Zahtjev branioca uslijedio je, nakon što je isti na ročištu istakao da odbrana nije od Suda zaprimila bilo kakav akt u kojem mu je ostavljen rok za izjašnjenje o dokazima Tužilaštva, dodajući da je u odnosu na Anex 10 i grupu dokaza koji se tiču Anexa 10 pripremio pismeno izjašnjenje koje je planirao da preda na održanom glavnom pretresu, kada je planirao i da se izjasni o prijedlozima dokaza Tužilaštva, zahtijevajući da mu se omogući da se na pretresu očituje u odnosu na prijedlog dokaza replike Tužilaštva. Nakon izvršenih provjera iznesenih navoda, Sud je na pretresu upoznao sve prisutne sa činjenicom da je branilac zaprimio dopis Suda od 1.10.2024. godine, kojim mu je ostavljen rok za izjašnjenje, te sve dokaze replike Tužilaštva u kopiji, kao i dopis kojim mu je ostavljen dodatni rok u kojem je jasno navedeno da je branilac u obavezi najkasnije do 8.10.2024. godine do 12,00 sati da dostavi svoje izjašnjenje⁸. Imajući u vidu da je branilac u zahtjevu za izuzeće naveo da se prema njemu radi o novim okolnostima, sudija je odložila nastavak glavnog pretresa do odluke vanpretresnog vijeća o zahtjevu za izuzeće.

U skladu sa odredbom člana 32. stav 2. ZKPBiH, postupajuća sudija se u pismenom izjašnjenju osvrnula na navode iz zahtjeva za njeno izuzeće, smatrajući neosnovanim navode branioca.

Vanpretresno vijeće Suda Bosne i Hercegovine je rješenjem broj: S1 2 K 046070 24 Kv 2 od 10.10.2024. godine, odbacilo, kao nedopušten, zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića od 9.10.2024. godine, za izuzeće sudije Sene Uzunović, kao postupajućeg sudije u ovom predmetu.

4.5. Odluka u vezi sa održavanjem reda u sudnici

Na ročištu održanom dana 5.2.2024. godine, nakon što je Sud, po istaknutom zahtjevu za izuzeće postupajuće sudije od strane branioca optuženog Milorada Dodika, donio odluku da se pročita optužnica, publika koja je bila prisutna u galeriji sudnice, u toku izlaganja Tužilaštva, u više navrata je izražavala negodovanje i neprimjerenim reakcijama (ustajanjem, bukom) ometala red u sudnici. Kako je ometanje nastavljeno i nakon više upućenih upozorenja, Sud je, u smislu odredbe člana 242. ZKPBiH, sudskoj policiji izdao naredbu da iz prostora za publiku (galerije) udalji sve one koji se ne povinuju disciplini i redu u sudnici, kao i da se ispred prostora za publiku, do izvršenja ove odluke, spusti paravan u cilju osiguranja neometanog suđenja.

S tim u vezi, Sud podsjeća da su mehanizmi za osiguranje procesne discipline, tokom suđenja, normirani odredbama člana 242. ZKPBiH, pa je tako propisano:

⁸ Na grafoskopu su u tom pogledu prezentovane dnevna naredba Suda od 1.10.2024. godine, potvrda o slanju faksom dopisa Suda od 1.10.2024. godine, advokatu Goranu Bubiću, sa naznakom Resultat: „OK“, kao i dnevna naredba Suda od 7.10.2024. godine i potvrda o slanju dopisa Suda od 7.10.2024. godine, faksom advokatu Goranu Bubiću, sa naznakom Resultat: „OK“.

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice da bi se zaštitilo pravo na pravedno i javno suđenje odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udalji iz sudnice za određeni vremenski period ukoliko optuženi i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim ponašanjem zbog kojeg je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice. U tom vremenskom periodu sudija, odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženi ima branioca.

(3) Ako Tužilac, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako Tužilac ili branilac budu udaljeni iz sudnice, sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine ili advokatsku komoru čiji je branilac član - radi preduzimanja daljih mjera.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 6.3.2024. godine, branilac optuženog Milorada Dodika istakao je da je spuštanjem paravana ispred publike na ročištu od 5.2.2024. godine, povrijeđeno načelo javnosti na glavnom pretresu, kao i da odbrana nije dobila obrazloženje o razlozima zbog kojih je to učinjeno.

S obzirom na to da je odbrana optuženog u više navrata i u daljnjem toku postupka potencirala navodnu povredu načela javnosti na glavnom pretresu, Sud nalazi potrebnim osvrnuti se na relevantni zakonski normativ kojim je regulisano ovo načelo, pa je tako u članu 234. ZKPBiH, propisano da je *glavni pretres javan*, dok su članom 235. ZKPBiH, propisani razlozi iz kojih se javnost može isključiti za cijeli glavni pretres ili jedan njegov dio i to: *ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.*

Nasuprot istrajavanju branioca optuženog Dodika na navodu da je povrijeđeno načelo javnosti, Sud ukazuje da tokom cijelog trajanja postupka, nije donio odluku o isključenju javnosti, jer nisu ni postojali razlozi iz citiranog člana 235. ZKPBiH. Spuštanje paravana ispred prostora predviđenog za publiku u sklopu sudnice u kojoj se glavni pretres odvijao, prema ocjeni Suda, predstavlja samo mehanizam kojim je realizovano pravo i obaveza postupajućeg sudije da udalji iz sudnice sve one koji narušavaju red kako bi se suđenje odvijalo neometano, odnosno, kako bi se onemogućio kontakt optuženog sa publikom koji je konkludentnim radnjama (pokretima ruke, okretanjem u pravcu publike i sl.)

signalizirao da ustanu, što je publika, nakon datih uputa i učinila, ustajući i glasno izražavajući negodovanje.

U cilju ispunjenja dužnosti da se stara o održavanju reda u sudnici i dostajanstvu Suda, Sud je u više navrata tokom trajanja glavnog pretresa upozoravao prisutne na obavezu da se pristojano ponašaju i da ne ometaju rad Suda, konstatujući na zapisnik o glavnom pretresu uočena neprimjerena postupanja⁹. Takođe Sud je, u više navrata, upozorio kako optuženog Milorada Dodika, tako i njegovog branioca, da Sud neće tolerisati držanje političkog govora u sudnici.

4.6. Odluka o zaštiti prava na privatnost optuženih/svjedoka

Na nastavku pretresa održanom dana 13.2.2024. godine, u tada razdvojenom postupku koji se vodio protiv optuženog Miloša Lukića, te na nastavku pretresa održanom dana 20.11.2024. godine, postupajući po službenoj dužnosti, Sud je u skladu sa odredbom člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda¹⁰, vodio računa o zaštiti prava na privatnost optuženog Lukića, te o zaštiti osobnog života svjedoka Slavka Mitrovića, zbog čega je donio odluku kojom se zabranjuje svim printanim i elektronskim medijima da iznose informacije koje se tiču zdravlja i zdravstvenog stanja optuženog Lukića, kao i informacije koje se tiču zdravstvenog stanja ovog svjedoka.

Sud nalazi da navedena odluka ne podrazumijeva isključenje javnosti kao rezultat doslovne primjene odredbe člana 235. ZKPBiH (s obzirom na to da je javnost u sudnici bila prisutna za sve vrijeme ročišta), nego je navedena odredba razrađena i tumačena na širi način, u kontekstu sudske prakse. Prema ocjeni Suda, zabrana medijskog

⁹ Pa je tako: **1/** na nastavku pretresa od 6.3.2024. godine, sudija skrenula pažnju Sanji Vulić (u publici) na njeno ponašanje i potrebu poštivanja reda u sudnici, **2/** na nastavku pretresa od 18.9.2024. godine, sudija je opomenula publiku zbog narušavanja reda u sudnici (aplauz publike), uz upozorenje da će u slučaju daljnjeg narušavanja reda, narediti udaljanje svih onih koji ometaju red, **3/** na nastavku pretresa od 9.10.2024. godine, a nakon negodovanja optuženog Milorada Dodika, sudija je istog upozorila da se ne raspravlja sa Sudom, kao i da će, ukoliko nastavi, morati narediti njegovo privremeno udaljenje iz sudnice, uz napomenu da ukoliko to učini, optuženi neće moći napustiti prostor Suda, dok ga Sud ponovo ne pozove, **4/** na nastavku pretresa od 16.10.2024. godine, prilikom utvrđivanja prisustva stranaka i branilaca optuženih, sudija konstatovala nepoštivanje Suda od strane optuženog Milorada Dodika (optuženi nije ustao), **5/** na nastavku pretresa od 30.10.2024. godine, sudija upozorila prisutne u publici zbog ometanja rada Suda, navodeći da će sljedeći put narediti udaljenje iz sudnice svih onih koji ometaju ovaj rad, te upozorila i optužene da se suzdrže od bilo kakvog vrijeđanja bilo koje stranke u postupku, **6/** na nastavku pretresa od 13.11.2024. godine, sudija je na početku pretresa ponovo upozorila sve prisutne u sudnici i publici da ne ometaju rad Suda i da u suprotnom mogu biti udaljeni iz sudnice, što propisuje član 241. ZKPBiH, a kažnjavanje zbog narušavanja reda član 242. ZKPBiH, te je upozorila i optuženog Milorada Dodika zbog nedoličnog ponašanja (aplauz optuženog nakon reprodukcije snimka koji je optužba provela kao dokaz replike (DTR-10c), **7/** upozorenje dato na nastavku pretresa od 13.11.2024. godine, sudija je od ovog ročišta pa do okončanja glavnog pretresa, unaprijed (odmah na početku pretresa), saopštavala svim prisutnim.

¹⁰ Član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, propisuje: "1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske. 2. Javne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi spriječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

izvještavanja o informacijama koje se tiče zdravlja i zdravstvenog stanja optuženog i drugih učesnika u postupku (pa tako i svjedoka), ne ugrožava pravo optuženog na fer i pravično suđenje, dok sa druge strane, na adekvatan način, obezbjeđuje njegovu zaštitu, kao i zaštitu ostalih učesnika u postupku.

Kako je imao u vidu da bi objavljivanje informacija o zdravstvenom stanju optuženog i svjedoka, moglo narušiti pravo na njihovu privatnost, te dovodeći navedeno u vezu sa činjenicom da se u konkretnom slučaju radi o procesu koji je intenzivno medijski popraćen, Sud je zaključio da je u cilju sprječavanja potencijalnih neugodnosti u svakodnevnom životu optuženog i svjedoka, cjelishodno zabraniti da se u medijima iznose informacije o njihovom zdravlju.

Iz istih razloga, Sud je na statusnoj konferenciji održanoj dana 9.12.2024. godine, donio odluku da u cilju zaštite privatnog života optuženog Milorada Dodika, neće objavljivati informacije koje se odnose na dijagnozu, vrstu operativnog zahvata kojem je podvrgnut, kao ni podatke o njegovom zdravstvenom stanju.

Takođe, na statusnoj koferenciji održanoj dana 30.12.2024. godine, tokom izlaganja nalaza i mišljenja od strane stalnog sudskog vještaka medicinske struke, dr. Harisa Vranića, Sud je donio odluku kojom se zabranjuje svim printanim i elektronskim medijima da iznose informacije - pojediniosti iz sadržaja nalaza i mišljenja koji je isti sačinio, uz napomenu da je u javnosti ranije dosta toga objavljeno.

4.7. Odluka o spajanju postupka u odnosu na optuženog Miloša Lukića

Odredbom člana 25. ZKPBiH propisano je: (1) „*Sud će, po pravilu, odlučiti da se provede jedinstveni postupak i donese jedna presuda u slučaju kada je ista osoba optužena za više krivičnih djela ili kada je više osoba učestvovalo u izvršenju istog krivičnog djela...*”(3) *Sud može odlučiti provesti jedinstven postupak i donijeti jednu presudu ako se pred ovim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više krivičnih djela ili protiv više osoba za isto krivično djelo.*”

Naime, nakon što je dana 17.1.2024. godine, Sud donio rješenje o razdvajanju krivičnog postupka u odnosu na optuženog Miloša Lukića, u sudski spis je zaprimljen pismeni prijedlog branioca od 24.1.2024. godine, za spajanje krivičnog postupka koji se vodi protiv njegovog branjenika, sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv optuženog Milorada Dodika.¹¹

Na nastavku pretresa održanom dana 6.3.2024. godine, Sud je donio rješenje kojim se krivični postupci, koji se pred ovim Sudom vode pod brojem: S1 2 K 047256 24 K protiv

¹¹ Na ročištu za početak glavnog pretresa od 13.2.2024. godine, u razdvojenom postupku protiv optuženog Miloša Lukića koji je vođen pod brojem: S1 2 K 047256 23 K, na upit Suda u pogledu zdravstvenog stanja optuženog, branilac optuženog Lukića se izjasnio da nema smetnji da optuženi učestvuje u postupku.

optuženog Miloša Lukića i pod brojem: S1 2 K 046070 23 K protiv optuženog Milorada Dodika, spajaju u jedinstven postupak, koji će se provesti pod brojem: S1 2 K 046070 23 K.

Prilikom odlučivanja, Sud je imao u vidu da između dva razdvojena postupka postoji objektivni koneksitet, budući da se vode po istoj optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine, da se oba predmeta nalaze u istom procesnom momentu i da ni u jednom od njih nije započeo dokazni postupak, kao i to da je Tužilaštvo u oba predmeta predložilo da se na nastavak pretresa zakazanog za dan 6.3.2024. godine, pozovu isti svjedoci koji se odnose na oba optužena¹². Sud je odlučio da spoji postupke, rukovodeći se, između ostalog, i izjašnjenjem branioca, prema kojem je zdravstveno stanje optuženog Lukića stabilno, kao i da nema smetnje da isti učestvuje u postupku. Uvažavajući prethodno istaknuto, Sud je zaključio da će vođenje jedinstvenog postupka i donošenje jedne presude, u konkretnom slučaju, doprinijeti ekonomičnosti i efikasnosti krivičnog postupka, uz istovremeno očuvanje svih procesnih garancija i prava oba optužena.

4.8. Odluka Suda prema članu 251. ZKPBiH (data saglasnost stranaka i branilaca)

Odredba člana 251. stav 2. ZKPBiH propisuje da: *“Glavni pretres koji je odgođen mora ponovno početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branilaca, vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovno i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju”*.

U toku glavnog pretresa, došlo je do odgađanja pretresa u trajanju dužem od trideset dana u više navrata (između ročišta održanih 6.3.2024. - 17.4.2024. godine; 22.5.2024. - 17.7.2024. godine; 17.7.2024. - 28.8.2024. godine¹³).

S obzirom na ranije datu saglasnost stranaka i branilaca da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, Sud je na pretresima održanim na dane 17.4.2024. godine, 17.7.2024. godine i 28.8.2024. godine, donio odluku da glavni pretres formalno počinje iznova, u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKPBiH. Sud je konstatovao da se do tada saslušani svjedoci neće ponovo pozivati i saslušavati, nego će se koristiti iskazi koje su prethodno dali u ovom postupku, kao i materijalni dokazi koji su izvedeni tokom glavnog pretresa¹⁴,

¹² Svjedoci Dragan Kremenović, Petar Đukić, Brankica Milanović i Milica Šerbula.

¹³ Osim navedenih, i između ročišta održanih 5.12.2024. godine i 29.1.2025. godine, protekao je vremenski period duži od 30 dana, ali s obzirom na to da se, u konkretnom slučaju, radi o drugoj procesnoj situaciji, odluka Suda po istom bit će obrađena u posebnom podnaslovu

¹⁴ Tako je Sud na pretresu održanom 17.4.2024. godine, donio rješenje da glavni pretres formalno počinje iznova, optužnicu broj T20 0 KT0024163 23 od 22.08.2023. godine, optuženi i branioci su primili, ista je pročitana I-optuženom 05.02.2024. godine, II-optuženom 13.02.2024. godine. Stranke i branioci su iznijeli uvodne riječi na nevedenim ročištima. I uz pismenu, a i usmenu saglasnost stranaka i branioca neće se ponovo pozivati svjedok Dragan Kremenović, nego će se koristiti njegov iskaz dat na glavnom pretresu od 06.03.2024. godine.

uz napomenu da je prije nastavka glavnog pretresa, izvršio uvid u sve do tada provedene dokaze.

4.9. Odluka suda prema članu 251. ZKPBiH (saglasnost nisu dali branioci optuženih)

Zbog protoka vremenskog perioda dužeg od 30 dana između ročišta održanih 5.12.2024. godine i 29.1.2025. godine, u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKPBiH, nakon izjašnjenja stranaka i branilaca, Sud je na nastavku pretresa održanom dana 29.1.2025. godine, donio rješenje da glavni pretres formalno počinje iznova, kao i da se do sada provedeni dokazi neće ponovo izvoditi, odnosno neće se ponovo pozivati svjedoci Tužilaštva, nego će se koristiti njihovi iskazi dati na glavnim pretresima od 6.3.2024. godine, 17.4.2024. godine i 13.11.2024. godine, da se neće ponovo pozivati ni svjedoci odbrane optuženog Dodika, nego će se koristiti njihovi iskazi dati na glavnim pretresima od 17.7.2024. godine i 28.8.2024. godine, zatim da se neće pozivati ni svjedoci odbrane optuženog Lukića, nego će se koristiti njihovi iskazi dati na glavnim pretresima od 18.9.2024. godine i 25.9.2024. godine, kao i materijalni dokazi (redovni dokazi, dokazi replike i dokazi duplike) koje su izveli Tužilaštvo i odbrane optuženih.

Obrazlažući odluku, Sud je istakao da je posljednji nastavak pretresa na kojem je Sud izvodio dokaze (izvođeni su dokazi duplike odbrana optuženih), održan dana 5.12.2024. godine i na tom pretresu Sud je zakazao nastavak za dan 9.12.2024. godine.

Taj pretres se nije održao, jer optuženi Milorad Dodik nije pristupio. Branilac Bubić je dana 9.12.2024. godine, neposredno prije ročišta, putem faksa dostavio Sudu medicinsku

Na pretresu održanom dana 17.7.2024. godine, Sud je, imajući u vidu izjašnjenja stranaka i branilaca i to pismenu saglasnost branioca I-optuženog, advokata Gorana Bubića u podnesku od 28.6.2024. godine, pismenu saglasnost branioca II-optuženog, advokata Miljkana Pucara u podnesku od 19.6.2024. godine i pismenu saglasnost Tužilaštva BiH od 5.7.2024. godine, donio rješenje: Glavni pretres počinje iznova. Optužnicu broj T20 0 KTO 024163 23 od 22.8.2024. godine, optuženi i branioci su primili, ista je pročitana I-optuženom 5.2.2024. godine, a II-optuženom 13.2.2024. godine. Stranke i branioci su iznijeli uvodne riječi na navedenim ročištima. Do sada provedeni dokazi neće se ponovo izvoditi, odnosno neće se ponovo pozivati svjedoci Tužilaštva, nego će se koristiti njihovi iskazi dati na glavnim pretresima 6.3.2024. godine i 17.4.2024. godine, kao i materijalna dokumentacija koju je Tužilaštvo BiH izvelo kao dokaze Tužilaštva. Sve procesne odluke Suda, objavljene do danas, ostaju neizmijenjene.

Sud je dana 28.8.2024. godine, imajući u vidu izjašnjenja stranaka i branilaca /saglasnosti Tužilaštva BiH, te branioca I-optuženog, advokata Gorana Bubića i branioca II-optuženog, advokata Miljkana Pucara/, donio rješenje: Glavni pretres počinje iznova. Optužnicu broj T20 0 KTO 024163 23 od 22.8.2024. godine, optuženi i branioci su primili, ista je pročitana I-optuženom 5.2.2024. godine, a II-optuženom 13.2.2024. godine. Stranke i branioci su iznijeli uvodne riječi na navedenim ročištima. Do sada provedeni dokazi neće se ponovo izvoditi, odnosno neće se ponovo pozivati svjedoci Tužilaštva, nego će se koristiti njihovi iskazi dati na glavnim pretresima 6.3.2024. godine i 17.4.2024. godine, neće se ponovo pozivati ni svjedok odbrane I-optuženog, već će se koristiti njen iskaz dat na glavnom pretresu 17.7.2024. godine kao i materijalna dokumentacija koju je Tužilaštvo BiH izvelo kao dokaze Tužilaštva. Sve procesne odluke Suda, objavljene do danas, ostaju neizmijenjene.

dokumentaciju optuženog kojom pravda njegov nedolazak, nakon čega je Sud umjesto glavnog pretresa, održao statusnu konferenciju, na kojoj je obavezao branioca Bubića, da odmah po otpustu optuženog iz bolnice, Sudu dostavi otpusno pismo i da u kontinuitetu dostavlja svu medicinsku dokumentaciju koja se odnosi na zdravstveno stanje i tok liječenja optuženog, kako bi Sud mogao odlučiti o daljnjim koracima u vezi nastavka pretresa.

Nakon što je branilac dostavio traženu medicinsku dokumentaciju, Sud je izdao naredbu za medicinsko vještačenje po vještaku prof. dr. Harisu Vraniću, te nakon zaprimljenog nalaza i mišljenja dr. Vranića, Sud je zakazao statusnu konferenciju i nastavak glavnog pretresa za dan 25.12.2024. godine. Međutim, i ovo ročište je odgođeno za dan 30.12.2024. godine, s obzirom na to da je branilac optuženog Sudu dostavio molbu za odgodu glavnog preteresa, u prilogu koje je dostavljena i medicinska dokumentacija koja je, po svojoj sadržini, ukazivala na objektivnu nemogućnost održavanja glavnog pretresa.

S obzirom na novonastalu procesnu situaciju, Sud je dana 25.12.2024. godine, izdao naredbu za timsko multidisciplinarno vještačenje koje je povjereno Općoj bolnici prim. dr. Abdulah Nakaš, nakon čega je dana 30.12.2024. godine, održana statusna konferencija na kojoj su svi vještaci izložili svoje nalaze i mišljenja. Sud je, u skladu sa nalazom i mišljenjem obavljenog timskog vještačenja nastavak glavnog pretresa zakazao za dan 29.1.2025. godine.

Na statusnoj konferenciji (od 30.12.2024. godine), Sud je od Tužilaštva i branilaca optuženih zatražio da se izjasne u pogledu saglasnosti za protek roka od 30 dana. Tužilaštvo, kao i branilac optuženog Lukića, dali su usmeno na ročištu saglasnost, dok je branilac optuženog Dodika zatražio od Suda dodatni rok za izjašnjenje, nakon što se konsultuje sa branjenikom, kao i ostalim članovima iz tima odbrane. Sud je braniocu Bubiću ostavio rok da izjašnjenje dostavi do 13.1.2025. godine, koji rok je produžen na molbu istog, do 15.1.2025. godine do 12,00 sati.

Dana 15.1.2025. godine, Sud je zaprimio izjašnjenje branioca Bubića u kojem obavještava Sud da optuženi Dodik i njegov branilac nisu saglasni da se ranije izvedeni dokazi ne izvode ponovo, nego traže da glavni pretres počne iznova, čitanjem optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 22.8.2023. godine. Branilac se u izjašnjenju pozvao na procesna prava koja pripadaju optuženom, kao i na načelo neposrednosti i javnosti, navodeći da je načelo javnosti ključno za stvaranje povjerenja u čitav pravosudni sistem, pa tako i u Sud Bosne i Hercegovine. Osvrnuo se i na činjenicu da je Sud u toku postupka odbio određeni broj dokaza koje je predložila odbrana, a koji se tiču pravnog statusa Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini uopšte, kao i statusa Christiana Schmidta, pozivajući se na odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Evropskog suda za ljudska prava u kojima se spominju OHR i postupanje Visokog predstavnika. Branilac je ukazao i na izvedene materijalne dokaze Tužilaštva, prije svega akte Leona Diaza, koji su, prema

riječima branioca, dokazi umišljajnog bespravnog i neovlaštenog napada na pravosudni sistem Bosne i Hercegovine. Na kraju je izrazio stav, da se odbrana u ovom predmetu ne bi trebala ograničavati u izvođenju dokaza, kao u dosadašnjem toku postupka, smatrajući da se takvim postupanjem krši princip jednakosti oružja stranaka u postupku.

Sud je dana 15.1.2025. godine, zaprimio podnesak branioca optuženog Lukića, advokata Miljkana Pucara, u kojem obavještava Sud da se pridružuje navodima odbrane optuženog Dodika, u smislu da nisu saglasni da se već izvedeni dokazi ne izvode ponovo zbog proteka roka od 30 dana od održanog posljednjeg glavnog pretresa.

U izjašnjenju od 16.1.2025. godine, Tužilaštvo je predložilo da Sud odbije zahtjeve odbrana optuženih da glavni pretres počne iznova zbog proteka roka od 30 dana, uz obrazloženje da bi ponovno pozivanje svjedoka pred Sud i ulaganje obimne materijalne dokumentacije samo prouzrokovalo dodatne troškove, odugovlačenje postupka i povredu prava na suđenje u razumnom roku.

Članom 251. stav 2. ZKPBiH, kako je to već navedeno, propisano je da glavni pretres mora ponovno početi, ako je odgađanje trajalo duže od trideset dana. Međutim, istom je odredbom propisano i da uz saglasnost stranaka i branilaca, vijeće može odlučiti da se svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo, nego da se koriste ranije dati iskazi.

Prije svega, Sud na ovom mjestu želi istaći da je tokom trajanja glavnog pretresa zabilježen veći broj odgoda zbog kojih je dinamika suđenja bila narušena iz objektivnih razloga, a što je dovelo do nastanka diskontinuiteta u radu. Razlozi za odgodu pretresa su bili različite prirode. Prije svega, u toku trajanja glavnog pretresa, odbrana je podnijela zahtjev za izuzeće svih sudija koji su imali bilo kakav dodir s predmetom i to izuzeće sudije koji je prvobitno bio zadužen predmetom, zatim izuzeće članova vanpretresnog vijeća koje je odlučivalo o prijedlogu za prenošenje vođenja krivičnog postupka, zatim i članova apelacionog vijeća koji su odlučivali po žalbi na odluku vanpretresnog vijeća, te dva zahtjeva za izuzeće postupajućeg sudije.

Pored navedenog, bolest optuženih, zatim odsustva optuženog Dodika i branilaca po raznim osnovama (obaveze optuženog u vezi sa obavljanjem funkcije predsjednika Republike Srpske, bolest optuženog, godišnji odmori branilaca iz dva dijela, praznici i sl.), nisu dozvoljavali da se suđenja odvijaju prema uspostavljenom rasporedu. Do odgoda ročišta došlo je u više navrata i to na dane: 22.11.2023. godine, 30.1.2024. godine, 3.4.2024. godine, 5.4.2024. godine, 19.6.2024. godine, 11.9.2024. godine i 27.11.2024. godine, uz napomenu da su svi razlozi odgađanja glavnog pretresa bili na strani optuženog Dodika i njegovog branioca. Dakle, iz pobrojanih razloga suđenje se nije moglo odvijati planiranim tempom, odnosno svake sedmice, a što je za posljedicu imalo duže trajanje ovog postupka.

Sud napominje da su Tužilaštvo i odbrane optuženih do sada ukupno tri puta dali saglasnost za protek roka od 30 dana, kako je to detaljno elaborirano u prethodnom podnaslovu, i to na pretresima održanim dana 17.4.2024. godine, 17.7.2024. godine i 28.8.2024. godine, nakon čega je glavni pretres počeo iznova, ali se uz prethodnu saglasnost stranaka i branilaca optuženih nisu ponovo izvodili već izvedeni dokazi. S obzirom na ovu činjenicu, prema ocjeni Suda, zahtjev odbrana optuženih da se svi dokazi ponovo izvedu je neosnovan i očigledno usmjeren na odugovlačenje krivičnog postupka.

U kontekstu navedenog, Sud ukazuje na činjenicu da je odbrana optuženog Dodika u fazi izvođenja redovnih dokaza provela saslušanje dva svjedoka (Srebrenka Golić i Jelena Pajić - Baštinac) na dva odvojena ročišta, iz razloga što je branilac najavio da će mu za saslušanje svakog od predloženih svjedoka biti potrebno otprilike 2 do 3 sata. Saslušanje svjedoka Srebrenke Golić trajalo je 38 minuta, dok je saslušanje svjedoka Jelene Pajić - Baštinac trajalo 73 minute, dakle u zbiru, saslušanje oba svjedoka trajalo je nepuna dva sata, dok je Sud za termin suđenja imao na raspolaganju tri sata.

Iako se do sada nije očitovao o ovom pitanju, Sud posebno ukazuje i na činjenicu da svjedok odbrane optuženog Dodika, Slavko Mitrović, dva puta nije pristupio na glavni pretres po pozivu Suda, i to prvi put zbog bolesti, a drugi put zbog prisustva sjednici Upravnog odbora „Wiener“ osiguranja u Beču dana 5.12.2024. godine, iako iz medicinske dokumentacije kojom je branilac pravdao prvi nedolazak svjedoka, ne proizlazi da je isti nesposoban za dolazak, niti da je upućen na bolničko liječenje, niti se činjenica prisustva svjedoka pomenutoj sjednici, zbog koje je branilac pravdao nedolazak svjedoka drugi put, ni na koji način ne može dovesti u vezu sa okolnostima na koje je svjedok trebao biti saslušan.

Kako to proizlazi jezičkim tumačenjem odredbe člana 251. stav 2. ZKPBiH, saglasnost stranaka i branilaca optuženih, trebalo bi tražiti u svakom pojedinačnom slučaju kada je došlo do proteka ovog roka, što je Sud svaki put i učinio.

Prilikom donošenja odluke, Sud je imao u vidu prava optuženih na suđenje u razumnom roku, kao i načelo efikasnosti i ekonomičnosti postupka. Ocjena je Suda, da navedenom odlukom, ni na koji način nije povrijeđeno pravo optuženih na pravično suđenje, niti principi neposrednosti, javnosti i jednakost oružja, na koje se branilac optuženog Dodika poziva u izjašnjenju, niti su optuženi na bilo koji način dovedeni u nepovoljniji položaj. Sud je dužan u toku postupka voditi računa sa jedne strane, o pravima optuženih, kao i o pravima svjedoka, te paziti na obavezu da se svjedoci ne izlažu nepotrebnim saslušanjima, a što bi se u konkretnom slučaju i desilo, jer su pojedini svjedoci više puta pozivani u Sud kako bi svjedočili u ovom predmetu. Stoga, samo paušalno isticanje potrebe da se dokazi ponovo provode, nije dostatno da Sud udovolji zahtjevu odbrane optuženih. S obzirom na navedeno, Sud cijeni da bi ponovno pozivanje svjedoka pred Sud, kao i ulaganje materijalne dokumentacije, samo prouzrokovalo dodatne troškove, te

da je jedini razlog ovakvog zahtjeva odbrane, usmjeren na odugovlačenje krivičnog postupka, koje postupanje prema ocjeni Suda nije prihvatljivo.

Naime, ocjena je Suda da branilac optuženog u svom izjašnjenju nije dao niti jedan konkretan, valjan i razuman razlog za ponovno počinjanje glavnog pretresa, odnosno ponovno izvođenje dokaza saslušanjem već saslušanih svjedoka i ponovno izvođenje materijalnih dokaza, niti je ukazao na uticaj i posljedice koje bi mogle nastupiti u slučaju da glavni pretres ne počne iznova protekom roka od 30 dana, a što je bio u obavezi.

U vezi navoda branioca optuženog Dodika, koji se odnose na Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu i uposlenika Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, Sud ističe da se u prethodnom toku postupka u svojim pismenim, kao i u usmeno objavljenim odlukama, u više navrata, očitovao o ovim pitanjima, te da vidljiva tendencija odbrane za ponavljanjem istih navoda o kojima je Sud već odlučio nije relevantna za odlučivanje o zahtjevu za ponavljanje postupka.

U odnosu na navode branioca optuženog Dodika, da se zahtjev za ponavljanje postupka između ostalog, traži kako bi bila zadovoljena načela javnosti, neposrednosti i jednakosti oružja, Sud napominje da je tokom cijelog trajanja ovog postupka javnost bila uključena, odnosno da Sud nikada nije donio procesnu odluku o isključenju javnosti sa dijela ili cijelog glavnog pretresa, te da je zadovoljeno i načelo neposrednosti i jednakosti strana u postupku u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, zbog čega ove navode branioca cijeni neosnovanim.

Dakle, kako je došlo do proteka roka dužeg od 30 dana iz naprijed navedenih razloga, a cijeneći odredbu člana 13. ZKPBiH, prema kojoj je Sud dužan da provede postupak bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koje pripada osobama koje učestvuju u postupku, Sud je donio ovakvu odluku, vodeći se pri tome razlozima ekonomičnosti i efikasnosti. Što se tiče zahtjeva odbrana optuženih da postupak krene iznova, prema odluci Suda, navedena činjenica predstavlja očigledno odugovlačenje postupka i onemogućavanje prava stranaka za suđenje u razumnom roku¹⁵.

Prije nego što je Sud objavio procesno rješenje, na grafoskopu su prikazani CD-ovi sa pretresa na kojima su saslušani svjedoci Tužilaštva (Dragan Kremenović 6.3.2024. godine, Milka Devušić 17.4.2024. godine, Petar Đukić i Nikola Đukić, 13.11.2024. godine), svjedoci odbrane optuženog Dodika (Srebrenka Golić 17.7.2024. godine i Jelena Pajić Baštinac 28.8.2024. godine) i svjedoci odbrane optuženog Lukića (Boran Bosančić 18.9.2024. godine i Dalibor Panić 25.9.2024. godine), a potom su isti podijeljeni

¹⁵ Vidi presudu Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine u predmetu protiv optuženog Kemala Čauševića i dr. broj: S1 2 K 024465 21 Kž 9 od 19.4.2022. godine

braniocima i Tužilaštvu, dok je jedan primjerak sastavni dio spisa predmeta, kao prilog zapisnika o glavnom pretresu od 29.1.2025. godine.

4.10. Odluka o prijedlogu dokaza optužbe i odbrane

U toku krivičnog postupka, odlučujući o prijedlozima optužbe i odbrana optuženih, Sud je donio više pismenih, kao i usmeno objavljenih procesnih rješenja u odnosu na redovne prijedloge dokaza optužbe i odbrane, prijedloge dokaza optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replike) kao i prijedloge dokaza odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika), i to:

- 1) odluka koju je Sud objavio usmeno na nastavku pretresa od 29.4.2024. godine kojom se odbija prijedlog za izvođenje pojedinih redovnih dokaza optužbe;
- 2) rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 21.5.2024. godine (u odnosu na prijedloge dokaza odbrana optuženih);
- 3) odluka koju je Sud objavio usmeno na nastavku pretresa od 18.9.2024. godine o prihvatanju materijalnih dokaza odbrane optuženih;
- 4) odluka koju je Sud objavio usmeno na nastavku pretresa od 25.9.2024. godine o odbijanju prijedloga odbrane optuženog Lukića;
- 5) rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 1.10.2024. godine, doneseno u postupku odlučivanja o dokaznim prijedlozima odbrane optuženog Lukića,
- 6) odluke koje je Sud objavio usmeno na nastavku glavnog pretresa od 9.10.2025. godine i to: odluka o prihvatanju materijalnih dokaza odbrane optuženog Lukića, odluka kojom se odbija prijedlog ove odbrane za izvođenje materijalnog dokaza, kao i odluka kojom se prihvata izvođenje dokaza optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replika);
- 7) odluka koju je Sud objavio usmeno na nastavku glavnog pretresa održanom 16.10.2024. godine, kojom se prihvataju dokazi odbrane optuženog Lukića;
- 8) odluke koje je Sud objavio usmeno na nastavku pretresa dana 30.10.2024. godine i to: odluka kojom ranije objavljeno procesno rješenje o prihvatanju dokaza replike Tužilaštva ostaje i dalje na snazi, odluka kojim se prihvata izvođenje dokaza replike saslušanjem svjedoka Petra Đukića i Nikole Đukića, umjesto prvobitno predloženog svjedoka Siniše Soldat, kao i odluka kojom se prihvata izvođenje dokaza odbrane optuženog Lukića;
- 9) odluke koje je Sud objavio na nastavku pretresa održanom dana 20.11.2024. godine, i to: odluka kojom se prihvata izvođenje dokaza odbrane optuženog Dodika u redovnom toku i odluka o prijedlogu odbrane duplike optuženog Lukića;
- 10) rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 15.11.2024. godine, o prijedlogu dokaza duplike odbrane optuženog Dodika;
- 11) odluka koju je Sud objavio usmeno na nastavku glavnog pretresa održanom dana 5.12.2024. godine, kojom se prihvataju dokazi duplike odbrane optuženog Lukića;

kojim je odlučeno o redovnim dokazima optužbe i odbrane, kao i dokazima replike Tužilaštva i dokazima duplike odbrane optuženih Dodika i Lukića koji se imaju izvesti u predmetnom krivičnom postupku. Pismena rješenja/odluke se nalaze u Aneksu uz ovu presudu, te čine njen sastavni dio.

Vezano za donošenje navedenih odluka, Sud smatra potrebnim ukazati na hronologiju postupka koja je prethodila donošenju istih, kao i osnovne razloge za njihovo donošenje.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa odžanom 29.4.2024. godine, Sud je odbio prijedlog Tužilaštva BiH za izvođenje dokaza označenog u optužnici pod brojem 2.11. - *Akt Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 10.07.2023. godine*, sa prilogom trideset (30) novinskih članaka iz novina u Bosni i Hercegovini i regionalnih listova, cijeneći da novinski članci, kao ni obavijesti i informacije sa portala ne mogu biti dokaz u krivičnom postupku. Naime, u skladu sa sudskom praksom Apelacionog vijeća Suda Bosne i Hercegovine, Sud je našao da novinski članci i tekstovi predstavljaju mišljenje njihovog autora, te se ne može smatrati da su isti zasnovani na autentičnim i provjerenim informacijama ili činjenicama, iz kojeg razloga ne mogu biti pouzdan dokaz, niti su od odlučnog značaja za donošenje sudske odluke.

Na istom ročištu, Sud je odbio prijedlog Tužilaštva, da se kao materijalni dokaz na ovom ročištu provede Anex 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, koji je kao dokaz u optužnici naveden pod tačkom 2.5. Naime, nakon što se Tužilaštvo izjasnilo da se radi o kopiji, uz napomenu da je Dejtonski sporazum objavljen u elektronskoj bazi dokumenata Ujedinjenih nacija na engleskom jeziku i unesen u njegov sistem zvaničnih dokumenata, te da je Tužilaštvo putem ovlaštenog sudskog tumača prevelo ovaj dokument na bosanski jezik, kao i da u optužnici nije posebno navedeno da je dokument na engleskom jeziku i u zvaničnom prevodu, Sud je upoznao Tužilaštvo da ovaj dokaz ne može trenutno provesti i uložiti u sudski spis, te da originalnu verziju ovog dokumenta na engleskom jeziku i u zvaničnom prevodu može eventualno uložiti samo kao dodatni dokaz optužbe, ukoliko za to budu ispunjeni zakonski uslovi.

U toku krivičnog postupka, odlučujući o prijedlozima odbrana optuženih Milorada Dodika i Miloša Lukića, Sud je donio procesno rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 21.5.2024. godine, koje je usmeno objavio na nastavku glavnog pretresa od 22.5.2024. godine, kojim je određeno koji će se dokazi odbrane optuženih provesti u predmetnom krivičnom postupku¹⁶. Prijedlog branioca optuženog Dodika da se provede dokaz saslušanjem Christiana Schmidta, Sud je odbio kao neosnovan, navodeći da status Visokog predstavnika nije predmet optuženja. U odnosu na Informaciju o diplomatskom statusu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu od 11.12.2023. godine i postavljeno pitanje

¹⁶ Rješenje Suda BiH broj: S1 2 K 046070 23 K od 21.5.2024. godine nalazi se u Aneksu uz ovu presudu, te čini njen sastavni dio.

odbrane, da se pojasni da li se radi o dokazu Tužilaštva, Sud je istakao da je navedeni dokument (Informacija od 11.12.2023. godine) Sudu dostavljen od strane Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti i da je isti zaprimljen u Sud dana 11.12.2023. godine i uložen u sudski spis prije nego što je u ovom predmetu započeo glavni pretres. Istaknuto je takođe da Sud nije provodio nikakve dokaze mimo stranaka u postupku, nego je izvršen uvid u sudski spis, na šta Sud ima pravo, podsjećajući pritom na činjenicu da Sud procesna rješenja donosi na osnovu člana 239. ZKPBiH, koji u stavu 3. propisuje da o prijedlozima stranaka i branilaca odlučuje Sud, te da u stavu 4. istog člana propisuje da se „odluke sudije uvijek objavljuju i sa kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica“, dakle ne dokaza, i „unose u zapisnik o glavnom pretresu“. Navedeno rješenje nalazi se u Aneksu presude i čini njen sastavni dio.

Prilikom odlučivanja o prijedlozima odbrana optuženih, kako je to i navedeno u obrazloženju rješenja od 21.5.2024. godine, Sud se rukovodio krivičnim djelom iz optužnice u ovom krivičnom predmetu, te važnim činjenicama za svaku tačku iste, odbijajući sve one dokazne prijedloge čije bi izvođenje nepotrebno odugovlačilo postupak, a isti nisu od bitnog značaja za razjašnjenje predmetne krivičnopravne stvari. Pri tome, Sud je cijenio i odredbu člana 263. stav 2. ZKPBiH, koja jasno propisuje da će sudija, odnosno predsjednik vijeća, odbiti izvođenje dokaza, ukoliko zaključi da okolnosti koje stranka želi da dokaže nemaju značaja za predmet, odnosno ako je predloženi dokaz nepotreban.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 18.9.2024. godine, Sud je usmeno objavio procesno rješenje kojim je prihvatio prijedlog materijalnih dokaza odbrane optuženog Milorada Dodika, označenih u podnesku odbrane od 15.4.2024. godine, pod brojem 2.3. „Dokumenti Vlade Republike Srpske“, na način kako je to precizirano podneskom odbrane od 22.8.2024. godine: 29. *Izveštaj Republike Srpske Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija iz aprila 2023. godine sa Zaključkom Vlade Republike Srpske broj:04/1-012-2-1505/23 od 27.04.2023. godine, o prihvatanju navedenog izveštaja.*

Na istom ročištu, Sud je u odnosu na prijedlog odbrane optuženog Miloša Lukića od 13.6.2024. godine, donio procesno rješenje kojim je prihvatio da se kao materijalni dokazi ove odbrane provedu sljedeći dokazi: 1) Zahtjev odbrane optuženog upućen Sekretarijatu Predsjedništva Bosne i Hercegovine od 10.5.2024. godine, sa potvrdom o slanju; 2) Obavještenje o postupanju broj: UP1-05-37-2-9-3/24 od 15.5.2024. godine, sa prilogom i to: Zahtjevom za dostavljanje podataka broj: UP1-05-37-2-9-2/24 od 15.5.2024. godine; 3) Zahtjev odbrane upućen Kancelariji Visokog predstavnika od 11.3.2024. godine, sa potvrdom o slanju; 3) Odgovor Kancelarije Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 010/2024/Ašp/SS od dana 2.4.2024. godine (na engleskom jeziku i prevodu na

srpski jezik) i 4) Zahtjev odbrane Christianu Schmidtu od 18.4.2024. godine, sa potvrdom o slanju.

Sud je dana 14.6.2024. godine, zaprimio podnesak branioca optuženog Miloša Lukića, u kojem se predlaže da se u svojstvu svjedoka sasluša Christian Schmidt na okolnost, kako se u podnesku navodi, *"neistinitosti navoda i provedenih dokaza Tužilaštva BiH vezanih za 'Bonsku deklaraciju' ili 'Bonska ovlaštenja', a na koju se i sam svjedok poziva u svojim odlukama, kao i na sve okolnosti koje su navedene u ovom podnesku"*.

Tužilaštvo je dana 25.6.2024. godine, dostavilo izjašnjenje u kojem se, između ostalog, navodi da se "set akata koje odbrana želi da pribavi i uloži kao dokaze, odnose na samu instituciju Visokog predstavnika, te da se svi dokazi koje odbrana predlaže s tim u vezi, kao i samo saslušanje gospodina Christiana Schmidta odnose na nesporne činjenice koje su Sudu već poznate i koje se kao takve ne utvrđuju, u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine... zatim da je na službenim internet stranicama Savjeta bezbjedosti UN-a, te Ureda Visokog predstavnika objavljen Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini - Dejtonski sporazum, kao i da su objavljene sve rezolucije donesene od strane ove institucije ... kao i da Sud treba cijeniti činjenicu da sukladno Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini - Aneksu X, Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu uživa pravo diplomatskog imuniteta i kao takav ne bi ni mogao biti saslušan u svojstvu svjedoka... te da je zahtjev odbrane II-optuženog zapravo zahtjev da Sud ponovo odluči o istoj stvari o kojoj je već odlučio rješenjem od 21.5.2024. godine, što, izuzev što odugovlači postupak, ni na koji način ne doprinosi razjašnjenju činjenica u ovom krivičnom postupku."

U odgovoru na izjašnjenje Tužilaštva od 25.6.2024. godine, branilac optuženog Lukića, u dostavljenom podnesku od 11.7.2024. godine, naveo je da se akti koje odbrana želi provesti ne odnose na nesporne činjenice, kako to tvrdi Tužilaštvo, napominjući da je sve te činjenice odbrana osporila u toku postupka. Branilac je istakao da ne postoji zvaničan prevod kompletnog Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini sa anexima, na jedan od zvaničnih jezika u Bosni i Hercegovini, nego je isti na engleskom jeziku, te dodao da pitanje imuniteta Visokog predstavnika predstavlja činjenicu koja se dokazuje pred Sudom. Na kraju je naveo da se okolnosti na koje je predloženo saslušanje ovog svjedoka razlikuju od okolnosti na koje je isti bio predložen od strane odbrane optuženog Dodika, zbog čega smatra neosnovanim navode Tužilaštva da se ovakvim prijedlogom odugovlači postupak.

Sud je na nastavku pretresa održanom dana 25.9.2024. godine, objavio procesnu odluku kojom je odbio prijedlog branioca optuženog Miloša Lukića za saslušanje Visokog predstavnika Christiana Schmidta, iz razloga što okolnosti na koje bi svjedok trebao svjedočiti nisu predmet optuženja, te samim tim nisu ni potrebne/relevantne za

razrješenje ove krivičnopravne stvari. Izvršenom analizom prijedloga odbrane oba optužena o okolnostima na koje je predloženo saslušanje ovog svjedoka, Sud je zaključio da se u osnovi radi o istim okolnostima (Dejtonski sporazum, Anex 10, Bonska deklaracija...). Pored navedenog, Sud je imao u vidu i činjenicu da Visoki predstavnik nije potpisnik Dejtonskog sporazuma, niti Anexa 10, kao ni Banske konvencije, niti se činjenični navodi tačke 2. optužnice odnose na radnje optuženog o kojima bi u svojstvu svjedoka trebao svjedočiti Christian Schmidt, s obzirom na to da se po članu 81. stav 1. ZKPBiH „*svjedoci saslušavaju kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, učinitelju i o drugim važnim okolnostima*”.

Na nastavku pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, Sud je objavio i procesno rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 1.10.2024. godine¹⁷, kojim je u postupku odlučivanja o dokaznim prijedlozima odbrane optuženog Miloša Lukića, na osnovu člana 239. stav 3. ZKPBiH i člana 263. stav 2. ZKPBiH, odbio kao neosnovane prijedloge odbrane optuženog Miloša Lukića, kojim se traži da Sud, službenim putem, od Ministarstva vanjskih poslova i od Tužilaštva BiH, zatraži dostavu određenih podataka/informacija i akata taksativno navedenih u podnescima odbrane od 12.8., 6.9., 13.9. i 26.9.2024. godine, koje se nalazi u Aneksu presude i čini njen sastavni dio.

Nadalje, Sud je na nastavku pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, postupajući po prijedlozima odbrane optuženog Miloša Lukića od 1.10.2024. godine i 7.10.2024. godine, objavio procesno rješenje kojim je prihvatio da se kao materijalni dokazi odbrane optuženog Lukića izvedu sljedeći dokazi: 1/Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti direktora Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske od 10.7.2023. godine; 2/ Izvod iz knjige protokola Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske na dan 10.7.2023. godine; 3/ Zahtjev od 2.10.2024. godine za dostavljanje podataka, upućen Sekretarijatu Predsjedništva Bosne i Hercegovine; 4/ Rješenje Sekretarijata Predsjedništva Bosne i Hercegovine od 3.10.2024. godine; 5/ Verbalna nota Ambasade Savezne Republike Njemačke od 29.7.2021. godine, sa prijemnim pečatom Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 29.7.2021. godine; 6/ Obavijest OHR-a (Kancelarija Visokog predstavnika) od 3.8.2021. godine sa prijemnim pečatom Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 4.8.2021. godine; 7/ „Circular Note“ OHR-a od 11.8.2021. godine na engleskom jeziku i sa ovjerenim prevodom od 4.10.2024. godine, te 8/ Dopis Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine od 19.8.2021. godine (predmet: Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu).

Istim procesnim rješenjem, Sud je odbio prijedlog odbrane optuženog Miloša Lukića za izvođenje materijalnog dokaza, navedenog pod brojem 6 u prijedlogu dokaza odbrane od

¹⁷ Rješenje Suda broj S1 2 K 046070 23 K od 1.10.2024. godine nalazi se u Aneksu uz ovu presudu, te čini njen sastavni dio.

7.10.2024. godine - Biografija Christiana Schmidta na engleskom jeziku, sa ovjerenim prevodom od 4.10.2024. godine, cijeneći da navedeni dokaz nije relevantan, kako sa aspekta predmeta optuženja, tako i okolnosti koje odbrana želi da dokaže, a koje su navedene u prijedlogu dokaza.

Branilac optuženog Milorada Dodika problematizirao je i u završnoj riječi odluku Suda kojom se odbija prijedlog odbrane optuženih da se kao svjedok pred Sudom sasluša Christian Schmidt. U tom smislu, Sud ističe da je o ovom pitanju, pored onoga što je navedeno u ranijim odlukama Suda (kako usmenim tako i pismenim), a imajući u vidu da je odbrana isticala da je prilikom donošenja istih Sud povrijedio pravo na odbranu, ne prihvatajući određene dokaze (kako svjedoke tako i materijalne dokaze), da član 6. Evropske konvencije ne daje stranci neograničeno pravo da saslušava svjedoke pred sudom i predlaže izvođenje drugih dokaza^[1], odnosno, da je diskreciono pravo Suda da ocijeni da li bi iskazi predloženih svjedoka ili izvođenje drugih predloženih dokaza bilo relevantno za odlučivanje u konkretnom slučaju^[2]. Dakle, Sud nalazi da pravo na pravično suđenje nije povrijeđeno u slučaju kada redovni sudovi, na temelju svojih dispozicija, odluče da nije svrsishodno izvođenje pojedinih dokaza u postupku na prijedlog optuženog i njegovog branioca i u obrazloženju o takvoj odluci daju valjane razloge pri čemu nema drugih naznaka da je postupak bio nepravičan^[3], što je u konkretnom predmetu i slučaj.

Sud je dana 1.10.2024. godine, zaprimio prijedlog dokaza replike Tužilaštva, taksativno navedenih u podnesku. U dopisu od 2.10.2024. godine, branilac optuženog Miloša Lukića naveo je da nije u mogućnosti da se izjasni o prijedlogu dokaza replike, navodeći da odbrana nije dobila dokaze iz prijedloga.

Nakon dostavljanja dokaza od strane Tužilaštva, branilac optuženog Lukića u dostavljenom izjašnjenju protivio se provođenju svih dokaza, osim čitanju izjave Miloša Lukića od 14.7.2024. godine, koju je i odbrana predložila kao dokaz. Problemizirajući da se ne radi o dokazima replike, nego o novim dokazima kojima Tužilaštvo nastoji ispraviti svoje greške, branilac je naveo da Tužilaštvo na osnovu odredbe člana 225. ZKPBiH nema pravo da provodi novu istragu i predlaže nove dokaze nakon podizanja optužnice. Potvrđujući osporavanje dijela predloženih dokaza u optužnici, branilac je

^[1] Ustavni Sud Bosne i Hercegovine Odluka o meritumu broj AP 2345/05 od 14. marta 2006. godine, stav 32., objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 66/06

^[2] U pogledu iskaza svjedoka i drugih provedenih dokaza, član 6. Evropske konvencije ne predviđa mogućnost da sud ispituje sve navode, argumente i dokaze koje su strane izložile i predložile u toku postupka, nego samo one koje sud smatra relevantnim i potrebnim za zakonsko odlučivanje. Ova diskrecija, koju ima svaki sud u jednom kontradiktornom postupku, postoji radi efikasnosti vođenja postupka. (Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-74/05 od 23. februara 2006. godine, stav 37., objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 37/06).

^[3] Ustavni Sud Bosne i Hercegovine Odluka o meritumu broj AP-1076/04 od 13. septembra 2005. godine, stav 29., objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 22/06; Odluka o meritumu broj AP-215/05 od 12. aprila 2006. godine, stav 98., objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ broj 68/06

izrazio stav da Sud ne može utvrđivati vjerodostojnost istih sa internet stranica, nego je potrebno da dokazi budu u originalu/ovjerenoj kopiji/kopiji, kako to predviđa član 274. stav 2. ZKPBiH, a ne da OHR svojim dopisom potvrđuje vjerodostojnost. Istakao je da Tužilaštvo nije dostavilo Anex 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, zahtijevajući da se navedeni dokaz dostavi u originalu ili ovjerenoj kopiji, što podrazumijeva originalni potpisani primjerak zaključenog Anexa 10 u Parizu dana 14.12.1995. godine. Branilac se protivio i pregledu video zapisa informativnog programa u kojem je navodno emitovana izjava optuženog Lukića od 9.7.2023. godine, te da se sasluša svjedok Siniša Soldat, jer je isti, nakon podizanja optužnice provodio istragu po naredbi Tužilaštva, što se, prema stavu branioca, smatra nezakonitom radnjom. Odbrana optuženog Milorada Dodika se na prijedlog dokaza replike Tužilaštva BiH, u ostavljenom roku, nije izjasnila.

Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, donio i javno objavio procesno rješenje kojim je temeljem odredbe člana 239. stav 3. ZKPBiH, prihvatio da se kao materijalni dokazi optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replika) izvedu sljedeći dokazi: 1/Dopisi Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 23.4.2024. godine upućeni Kancelariji/Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (3 dopisa sa dostavnicama); 2/ Akt OHR-a od 25.4.2024. godine - odgovor na upit za potvrdu autentičnosti od 23.4.2024. godine na BHS i na engleskom jeziku sa prilogima, na oba ova jezika: 2a) Obavijest o zaključku u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj dana 27. juna 2023. od 1.7.2023. godine; 2b) Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske od 1.7.2023. godine; Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 1.7.2023. godine; 2c) Odluka kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine od 1.7.2023. godine; 3/ Akt OHR-a od 25.4.2024. godine - odgovor na upit za dostavu dokumentacije od 23.4.2024. godine na BHS jezicima i engleskom jeziku; 4/ Naredba Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 18.9.2024. godine i dopuna naredbe Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 23.9.2024. godine; 5/ Set dokaza navedenih pod brojem 5 i to: 5.1. Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 20.9.2024. godine uz: 5.1a. Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 20.9.2024. godine; 5.1b. Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 20.9.2024. godine sa prilogom (fotodokumentacija i CD 1); 5.1c. Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 20.9.2024. godine; 5.2. Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 25.9.2024. godine uz: 5.2a. Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 25.9.2024. godine (sa prilogom

fotodokumentacija sa CD-om 1 komad); 5.2b. Zapisnik o uviđaju Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 25.9.2024. godine; 6/ Ispis Anexa X Općeg okvirnog sporazuma za BiH sa stranice UN naveden je referalni link na engleskom jeziku sa oznakom, stranica 111 do 115 Anex 10 sa ovjerenim prijevodom na BHS jezike od strane ovlaštenog sudskog tumača za engleski jezik od 30.09.2024. godine, uz pismo od 29.11.1995. godine, stalnog predstavnika Sjedinjenih Američkih Država pri Ujedinjenim narodima upućeno generalnom sekretaru od 30.11.1995. godine, sa ovjerenim prijevodom na BHS jezike od strane ovlaštenog sudskog tumača za engleski jezik od 30.9.2024. godine; 7/ Dopis Tužilaštva Bosne i Hercegovine upućen Kancelariji/Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu 23.5.2024. godine; 8/ Akt OHR od 12.6.2024. godine - Odgovor na upit Tužilaštva Bosne i Hercegovine za dostavu dokumentacije od 23.5.2024. godine na engleskom jeziku (original) i BHS jezicima na okolnosti ovlaštenih potpisnika ispred institucije OHR-a; 9/ Naredba za prikupljanje dokaza Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 14. 5.2024. godine; 10/ Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 23.5.2024. godine sa priložima: 10a) Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 23.5.2024. godine; 10b) Službena zabilješka od 21.5.2024. godine (transkript izjave I-optuženog Milorada Dodika: video zapis u trajanju od 24:16 objavljen od strane korisnika RTRS Vijesti na YouTube internet mreži za razmjenu video zapisa); 10c) Zapisnik o uviđaju od 21.5.2024. godine (govor Milorada Dodika povodom obilježavanja 81 godine od Bitke na Kozari, dostupan na video snimku) sa CD-om¹⁸; 11/ Naredba za prikupljanje dokaza Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 23.7.2024. godine; 12/ Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 8.8.2024. godine sa priložima: 12a) Izvještaj o poduzetim mjerama i radnjama od 8.8.2024. godine; 12b) Zapisnik o uviđaju od 8.8.2024. godine; 12c) Službena zabilješka od 5.8.2024. godine (transkript izgovorenih riječi drugooptuženog Miloša Lukića u video prilogu RTRS od 9.7.2023. godine uz fotodokumentaciju od 8.8.2024. godine; 12d) Dopis JP Radio televizija Republike Srpske broj: 4812/24 od 6.8.2024. godine, u prilogu kojeg se dostavlja CD video zapisa informativnog programa u kojima je emitovana izjava optuženog Miloša Lukića od 9.7.2023. godine (prilozi emitovani u emisijama "Vijesti", "Jutarnji program", "Dnevnik1" i "Dnevnik 2")¹⁹; 13/ Saslušanje svjedoka Siniše Soldata, ovlaštenog službenog lica Državne agencije za

¹⁸ Tužilaštvo je dana 8.10.2024. godine pismeno dostavilo preciziranu minutažu predloženog dokaza u relevantnom dijelu koji se tiče navoda iz optužnice, navodeći da će reprodukcijom ovog CD-a od strane ovlaštenog službenog lica neposredno izvoditi govor prvooptuženog Milorada Dodika u minutaži od 17 minute i 15 sekundi do 21 minute i 50 sekundi, odnosno da će reprodukovati sadržaj u ukupnom trajanju od 4 minute i 35 sekundi u identificiranom dijelu govora.

¹⁹ Tužilaštvo je u podnesku od 8.10.2024. godine navelo da će putem ovlaštenog službenog lica sa ovog CD-a reproducirati cijeli prilog emisija „Jutarnji program“ u trajanju od ukupno 2 minute i prilog emisije „Dnevnik 1“ u trajanju od 1 minute i 25 sekundi.

istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, na okolnosti preduzimanja radnji po naredbama Tužilaštva Bosne i Hercegovine, odnosno izvođenje dokaza pod brojevima 4, 5, 6, 9, 10, 11 i 12 na koje okolnosti Tužilaštvo Bosne i Hercegovine predlaže da se isti sasluša u svojstvu svjedoka pred Sudom Bosne i Hercegovine; 14/ Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milorada Dodika, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 19.7.2023. godine i 15/ Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Miloš Lukić, Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine od 14.7.2023. godine.

Obrazlažući odluku, Sud je ocijenio kao neosnovan prigovor branioca optuženog Miloša Lukića, da se u konkretnom slučaju ne radi o dokazima replike, nego da Tužilaštvo provodi novu istragu i predlaže nove dokaze nakon podizanja optužnice. Naime, uvažavajući činjenicu da je Sud na nastavku glavnog pretresa održanom 29.4.2024. godine, donio rješenje kojim se odbija prijedlog Tužilaštva za izvođenje dokaza označenog u optužnici pod brojem 2.11. (*Akt Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: T20 0 KT 0024163 23 od 10.7.2023. godine, sa prilogom 30 (trideset) novinskih članaka iz novina u Bosni i Hercegovini i regionalnih listova*), kao i materijalni dokaz naveden u tački 2.5. u optužnici (*Anex 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini*), koji su bili predloženi u optužnici i koje je Tužilaštvo namjeravalo izvesti na okolnost znanja optuženog Milorada Dodika o odlukama Visokog predstavnika, ocjena je Suda da Tužilaštvo nakon toga nije imalo drugog načina, nego da u fazi izvođenja dokaza optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane (replika), predloži druge dokaze na istu okolnost, a koje je moglo pribaviti samo putem nadležnih policijskih agencija.

Sud je podsjetio da se razlog odbijanja provođenja Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u redovnom izvođenju dokaza ogledao u činjenici da je Tužilaštvo u optužnici predložilo samo Anex 10 na BHS jezicima, bez naznake odakle potiče pribavljena verzija ovog Anexa. Budući da je prilikom izvođenja tog dokaza Tužilaštvo namjeravalo izvesti i Anex 10 na engleskom jeziku sa zvaničnim prevodom, koji dokumenti nisu bili predloženi u optužnici, Sud je u tom momentu odbio izvođenje dokaza, te je na ročištu održanom 29.4.2024. godine, upoznao tužioca da za sada ne može provesti i uložiti u spis navedeni dokaz, nego eventualno naknadno, ako za to budu ispunjeni uslovi.

Konačno, Sud je u odnosu na prijedlog dokaza replike Tužilaštva od 1.10.2024. godine, imao u vidu da se branilac optuženog Miloša Lukića protivio čitanju izjave tada osumnjičenog Lukića od 14.7.2023. godine, ali je ocijenio da je Tužilaštvo podneskom od 8.10.2024. godine, obavijestilo Sud da će odustati od navedenog dokaza, ukoliko odbrana isti pročita i uloži, kako je to ranije i najavila.

Na nastavku pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, branilac Bubić istakao je da odbrana od Suda nije zaprimila nikakav dokument u kojem mu je ostavljen rok za izjašnjenje o dokazima Tužilaštva BiH. U odnosu na Anex 10 i grupu dokaza koji se tiču Anexa 10, branilac je istakao da je pripremio pismeno izjašnjenje koje je planirao uložiti u spis, te da se o prijedlozima dokaza Tužilaštva namjeravao izjasniti usmeno na glavnom pretresu. Zahtijevao je da mu se omogući da se na pretresu očituje u odnosu na prijedlog dokaza replike Tužilaštva, zbog čega je napravljena pauza, nakon koje je Sud obavijestio sve prisutne sa činjenicom da je branilac Bubić zaprimio i prvi dopis Suda od 1.10.2024. godine, kojim mu je ostavljen rok za izjašnjenje, sve dokaze, kao i dopis kojim mu je ostavljen dodatni rok za izjašnjenje (utorak, 8.10. do 12 sati).

Potom su na grafoskopu prezentovane dnevne naredbe Suda od 1.10.2024. godine i 7.10.2024. godine, sa potvrdama o slanju dopisa Suda advokatu Goranu Bubiću od 1.10.2024. godine i od 7.10.2024. godine, putem faksa, sa naznakom Resultat: „OK“, nakon čega je branilac postavio zahtjev za izuzeće sudije Sene Uzunović.

Dana 10.10.2024. godine, branilac Bubić izvršio je uvid u spis predmeta o čemu je sačinjen zapisnik, u kojem je od strane rukovodioca Odjeljenja za informaciono-komunikacione tehnologije Suda Bosne i Hercegovine, konstatovano da faks isprinta potvrdu sa rezultatom „OK“, ako je slanje bilo uspješno i da je moguće da je rezultat bio „OK“, a da slanje nije uspjelo braniocu, jer nije bilo papira u faksu. Branilac je replicirao da nije bio u kancelariji i da će provjeriti faks, a po završenom uvidu u spis, izjavio je da je faks star, te da je saradnica provjeravala i rekla da je nedostajalo papira. S obzirom na to da je u vezi sa ovim pitanjem bilo mnogo polemike između odbrane optuženog Dodika i Suda, te imajući u vidu navode branioca konstatovane u zapisniku o uvidu u spis predmeta, Sud je istakao da, bilo koji problem vezan za faks, za Sud nije mjerodavan argument, pogotovo ako je u pitanju eventualno nedostatak papira.

S tim u vezi, Sud je podsjetio na odredbu člana 158. stav 3. ZKPBiH, kojom je, između ostalog, propisano: *„kad je izjava upućena telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja smatra se kao dan predaje onome kome je upućena.“*

Međutim, s obzirom na to da je Sud pismeno izjašnjenje branioca optuženog Dodika zaprimio neposredno pred početak održavanja pretresa, stranke i branici su obaviješteni da će nakon uvida u izjašnjenje branioca Sud donijeti odluku o tome da li će mijenjati ranije doneseno procesno rješenje, o čemu će biti pismeno obaviješteni. Na nastavku pretresa održanom dana 30.10.2024. godine, Sud je obavijestio učesnike u postupku da je nakon izvršenog uvida u izjašnjenje branioca optuženog Dodika donio odluku da ranije objavljeno procesno rješenje o prihvatanju dokaza replike Tužilaštva ostaje i dalje na snazi, dok će o svim prigovorima odbrane koji se tiču zakonitosti, relevantnosti i autentičnosti, Sud odlučiti prilikom donošenja odluke o glavnoj stvari.

Na istom ročištu (30.10.2024. godine), Sud je konstatovao i da je dana 25.10.2024. godine, u sudski spis zaprimljen prijedlog Tužilaštva za izmjenu dokaza replike, na način da se umjesto svjedoka Siniše Soldata saslušaju druga dva svjedoka, Petar Đukić i Nikola Đukić (ovlaštena službena lica Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine). Kao razlog izmjene prijedloga, Tužilaštvo je navelo zdravstveno stanje svjedoka Siniše Soldata (zbog bolesti hospitaliziran, te da je neizvjesno kada će biti završeno njegovo liječenje).

Na upit Suda, da li predloženi svjedoci trebaju svjedočiti na iste okolnosti kao svjedok Siniša Soldat, Tužilaštvo se potvrdno izjasnilo. U odnosu na svjedoka Petra Đukića, Tužilaštvo je još napomenulo da bi isti samo svjedočio na okolnost poduzimanja radnji po naredbama Tužilaštva iz 2024. godine (dokazi optužbe kojim se pobijaju navodi odbrane/dokazi replike), a ne na prijedlog dokaza iz optužnice (s obzirom na to da je svjedok bio predložen u optužnici, ali da je Tužilaštvo u odnosu na navode iz optužnice, odustalo od njegovog saslušanja).

Branilac optuženog Milorada Dodika istakao je prigovor na prijedlog za izmjenu dokaza replike. Uvažavajući razloge koje je Tužilaštvo iznijelo, Sud je ocijenio opravdanim prijedlog optužbe za izmjenu prijedloga dokaza replike, te donio procesno rješenje kojim se prihvata izvođenje dokaza replike saslušanjem svjedoka Petra Đukića i Nikole Đukića, umjesto prvobitno predloženog svjedoka Siniše Soldata.

Odbrana optuženog Milorada Dodika pokušala je dodatno osporiti dokaze replike Tužilaštva pisanim podneskom od 6.11.2024. godine, u odnosu na koji se Sud osvrnuo na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 13.11.2024. godine. Naime, Sud je u vezi dostavljenog podneska i ponovnog isticanja identičnih argumenata koji su ranije navedeni u podnesku branioca od 12.10.2024. godine, kao i prijedloga da Sud odbije izvođenje dokaza replike i to tri dopisa OHR-a (dva datirana 25.4.2024. godine, a jedan od 12.6.2024. godine), podsjetio da je na pretresu održanom dana 30.10.2024. godine, objavio da procesno rješenje o prihvatanju dokaza replike Tužilaštva ostaje neizmijenjeno, i to nakon što je Sud razmotrio izjašnjenje branioca optuženog Milorada Dodika u vezi sa dokazima replike.

Takođe, Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa od 30.10.2024. godine, objavio i procesno rješenje kojim se prihvataju dokazi odbrane optuženog Miloša Lukića koji su uloženi u sudski spis na glavnom pretresu održanom dana 16.10.2024. godine i to dokazi od rednog broja DO II-22 zaključno sa DO II-28.

Razlog za donošenje procesnog rješenja ogleda se u činjenici da je Sud primijetio da su prilikom izvođenja dokaza odbrane optuženog Miloša Lukića izvedeni dokazi pod rednim

brojevima DO II-22 do DO II-28, za koje odbrana nije podnijela zvaničan prijedlog za njihovo izvođenje, a koji su Sudu dostavljani kao prilozi podnesaka odbrane optuženog kojim se tražilo pribavljanje određenih podataka/informacija/akata od Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Tužilaštva Bosne i Hercegovine. U tom smislu, Sud je ocijenio očiglednim da je branilac optuženog Lukića smatrao da navedeni prilozi ujedno predstavljaju i prijedlog dokaza odbrane, te imajući u vidu da se ni Tužilaštvo nije protivilo izvođenju ovih dokaza, Sud je iste prihvatio.

Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa od 20.11.2024. godine, nakon izjašnjenja branioca optuženog Milorada Dodika, da ostaje kod uslovnih dokaza o kojima Sud nije donio odluku²⁰, kao i izjašnjenja Tužilaštva da se ne protivi izvođenju istih, donio procesno rješenje kojim se prihvata, da se kao dokazi odbrane u redovnom toku postupka izvedu dokazi pod brojem 2.13.1., 2.13.2. i 2.13.3. iz procesnog rješenja Suda od 21.5.2024. godine, nakon čega je branilac proveo ove dokaze²¹. U postupku odlučivanja o dokaznim prijedlozima duplike odbrane optuženog Milorada Dodika, Sud je donio procesno rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 15.11.2024. godine²², kojim je određeno koji će se od predloženih dokaza odbrane optuženog Dodika izvesti u krivičnom postupku kao dokazi duplike²³.

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 20.11.2024. godine, Sud je usmeno objavio procesno rješenje kojim se prihvataju prijedlozi dokaza duplike odbrane optuženog Miloša Lukića, i to materijalni dokazi koji su u prijedlogu odbrane navedeni od broja 1. do broja 9.

Na istom ročištu Sud je konstatovao da će odluku o izvođenju materijalog dokaza predloženog pod rednim brojem 10 (*"Obavještenje Sekretarijata Predsjedništva BiH, broj: UP1-05-37-2-15-4/24 od 5.11.2024. godine sa prilogima: dopis Arhiva Bosne i Hercegovine broj: 07-49-3-789-2/24 od 29.10.2024. godine i Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine"*), donijeti naknadno, nakon što se razjasne okolnosti koje se tiču sadržine ovog dokumenta.²⁴

²⁰ Dokazi koji su u procesnom rješenju Suda BiH od 21.5.2024. godine navedeni kao uslovni dokazi.

²¹ U prijedlogu dokaza odbrane pod tačkom 2.13. naslovljeni kao „Uslovni dokazi odbrane“ su: 2.13.1., 2.13.2. i 2.13.3. (Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini od 14.12.1995. godine, Anex 4 - Ustav Bosne i Hercegovine i Anex 6 - Sporazum o ljudskim pravima).

²² Rješenje Suda pismeno je dostavljeno stranama u postupku, a izreka rješenja usmeno je saopštena na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 20.11.2024. godine.

²³ Rješenje Suda broj: S1 2 K 046070 23 K od 15.11.2024. godine nalazi se u Aneksu uz ovu presudu, te čini njen sastavni dio.

²⁴ Naime, bilo je nužno razjasniti činjenicu da li dokument - Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine u sebi sadrži i biografiju Christiana Schmidta, a čije je izvođenje Sud odbio procesnom odlukom objavljenom na glavnom pretresu održanom 9.10.2024. godine.

Istim procesnim rješenjem Sud je odbio da se, kao materijalni dokaz duplike odbrane optuženog Miloša Lukića, izvede dokument naslovljen kao „*Zahtjev Sekretarijatu Predsjedništva BiH od 2.10.2024. godine*“, budući da je odbrana ovaj dokaz već izvela u redovnom toku izvođenja svojih dokaza i uložila u sudski spis na pretresu održanom 16.10.2024. godine (dokaz je dobio sudsku oznaku DOII-31).

Nakon što se na nastavku glavnog pretresa održanom dana 5.12.2024. godine, branilac optuženog Miloša Lukića izjasnio da se u prilogu dokumenta pod rednim brojem 10. u prijedlogu dokaza duplike odbrane (*Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine*) ne nalazi biografija istog, Sud je donio procesno rješenje da se prihvata i dokaz naveden pod brojem 10 u prijedlogu dokaza duplike i to: Obavještenje Sekretarijata Predsjedništva Bosne i Hercegovine Broj: UP1-05-37-2-15-4/24 od 5.11.2024. godine, sa priložima (dopis Arhiva Bosne i Hercegovine broj: 07-49-3-789-2/24 od 29.10.2024. godine i *Nota OHR-a u vezi imenovanja Christiana Schmidta na poziciju Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu broj: 07/7-22-05-4-22992-1/21 od 19.8.2021. godine*).

4.11. Odluke Suda u vezi sa izmjenom redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu

Procesnopravna odredba kojom je normirana mogućnost izmjene redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu sadržana je u članu 261. stav 2. ZKPBiH, kojim je propisan redoslijed izvođenja dokaza na glavnom pretresu, ali i izuzetak da sudija, odnosno vijeće, u interesu pravde može odrediti drugačije.

U skladu sa citiranom zakonskom odredbom, Sud je dana 28.8.2024. godine, donio odluku kojom se mijenja redoslijed izvođenja dokaza, na način da će se u nastavku postupka izvoditi dokazi odbrane optuženog Miloša Lukića, zatim dokazi Tužilaštva kojim se pobijaju navodi odbrane /replika/, ukoliko ih Tužilaštvo bude imalo, a nakon toga materijalni dokazi odbrane optuženog Milorada Dodika koji su predloženi podneskom od 12.4.2024. godine, a koji nisu izvedeni tokom redovnog izvođenja dokaza. Sud je takođe odredio da će se nakon toga izvesti i dokazi odbrane, kao odgovor na pobijanje /duplika/ optuženog Milorada Dodika, ukoliko isti budu predloženi, a potom dokazi odbrane, kao odgovor na pobijanje /duplika/ optuženog Miloša Lukića, ukoliko isti budu predloženi.

Naime, Sud je dana 17.7.2024. godine, zaprimio podnesak branioca optuženog Milorada Dodika u kojem obavještava Sud da odbrana ostaje kod svih predloženih dokaza, istovremeno navodeći da nema svrhe da se isti izvode prije nego što Tužilaštvo izvede

dokaz čitanjem Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, zbog čega je predložio da se odbrani omogući izvođenje dokaza, nakon što Tužilaštvo provede ovaj dokaz. Ukazao je da se radi o dokazu koji je predložen u optužnici, te da navode iz optužnice dokazuje Tužilaštvo, pri čemu optuženog štiti pretpostavka nevinosti.

U izjašnjenju Tužilaštva od 23.7.2024. godine, je navedeno kako je očigledno da odbrana zanemaruje činjenicu da je Tužilaštvo u redovnom toku završilo izvođenje svojih dokaza, te da uslovljavanje odbrane za izvođenje dokaza Anexa X od strane Tužilaštva predstavlja svojevrsni pritisak i ima elemente odugovlačenja postupka.

S obzirom na to da je za nastavak pretresa koji je zakazan za dan 28.8.2024. godine, planirano izvođenje dokaza odbrane optuženog Dodika saslušanjem jednog svjedoka, Sud je dopisom od 20.8.2024. godine, pozvao branioca da se izjasni koje materijalne dokaze planira provesti na tom ročištu. U izjašnjenju od 22.8.2024. godine, branilac optuženog Dodika obavijestio je Sud da će saslušanje najavljenog svjedoka vjerovatno trajati do kraja pretresa, te da odbrana ne planira izvoditi materijalne dokaze, iz razloga što se radi o dokazima kojima se opovrgavaju tvrdnje Tužilaštva u vezi sa sadržinom Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Istakao je i to da je Sud odlučio o dokazima odbrane rješenjem od 21.5.2024. godine, prije nego je Tužilaštvo završilo sa izvođenjem svojih dokaza, te bi odbrana, da je znala da Tužilaštvo neće provesti ključni dokaz Anex 10, drugačije koncipirala svoje dokaze.

Dakle, shodno odredbi člana 261. ZKPBiH, kojom je propisano da se dokazni postupak, odnosno redoslijed izvođenja dokaza, može izmijeniti ukoliko je to u interesu pravde, Sud je na nastavku pretresa održanom dana 28.8.2024. godine, rukovodeći se načelima ekonomičnosti i efikasnosti postupka, te usljed neizvjesnosti da li će Tužilaštvo navedeni dokaz (Anex 10) izvesti kao dodatni dokaz, a u cilju zaštite postupka od odugovlačenja, donio i javno objavio procesno rješenje o izmjeni redoslijeda izvođenja dokaza.

Odluku o izmjeni redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu i to preostalih dokaza duplike odbrane optuženog Milorada Dodika, Sud je donio i na nastavku pretresa održanom dana 5.12.2024. godine, nakon što pozvani svjedoci duplike odbrane optuženog Dodika nisu pristupili na ročište. Postupajući u interesu pravde, te rukovodeći se dužnostima sudije da otkloni sve što odugovlači krivični postupak, Sud je ovim procesnim rješenjem redoslijed izvođenja dokaza izmijenio, na način da je odredio da će se u nastavku pretresa izvesti dokazi duplike odbrane optuženog Miloša Lukića, a da će se na narednom glavnom pretresu, saslušati oba svjedoka duplike odbrane optuženog Milorada Dodika (Siniša Karan i Slavko Mitrović).

4.12. Odluka Suda u vezi sa prijedlogom odbrane optuženog Milorada Dodika za izvođenje dodatnih dokaza

Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 5.2.2025. godine, Sud je donio odluku kojom se prihvata prijedlog odbrane optuženog Milorada Dodika, da se kao dodatni dokaz odbrane sasluša optuženi kao svjedok. Sud podsjeća da je odbrana optuženog prvobitno odustala od prijedloga da se optuženi sasluša u svojstvu svjedoka kao dodatni dokaz, da bi u konačnici, na nastavku pretresa održanom 5.2.2025. godine, optuženi ipak bio saslušan kao svjedok.

4.13. Odluka Suda o prihvatljivosti dokaza optužbe

Branioци optuženih su u više navrata u toku postupka isticali prigovore zakonitosti, autentičnosti i relevantnosti na pojedine dokaze optužbe. U tom smislu, Sud je na nastavku pretresa održanom dana 9.10.2024. godine, istakao da će o prigovorima zakonitosti odlučiti do okončanja glavnog pretresa, u smislu njihove prihvatljivosti, dok će odluku o ostalim prigovorima donijeti u okviru odluke o glavnoj stvari.

Na nastavku pretresa održanom dana 5.12.2024. godine, nakon što je razmotrio prigovore branilaca optuženih na uložene dokaze optužbe, te izjašnjenje tužioca, Sud je donio odluku kojom se prihvataju materijalni dokazi koje je Tužilaštvo uložilo u spis Suda i njihovo korištenje prilikom donošenja konačne sudske odluke. U obrazloženju odluke Sud je istakao da u uložnim dokazima optužbe nije našao neke očigledne nezakonitosti u smislu odredbe člana 10. ZKPBiH. Dakle, dokazi su prihvaćeni, uz napomenu Suda da će isti biti predmet ocjene u vezi sa ostalim dokazima u okviru odluke o glavnoj stvari, kada će Sud razmatrati i sve ostale izjavljene prigovore odbrana optuženih.

4.14. Odluka Suda o zahtjevu odbrane za izuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke

Sud je na statusnoj konferenciji održanoj dana 30.12.2024. godine, objavio procesno rješenje broj: S1 2 K 046070 23 K od 25.12.2024. godine, kojim je Sud, postupajući na osnovu odredbi člana 34. stav 3, u vezi sa stavom 1. ZKPBiH, u vezi sa članom 29. tačka f) istog Zakona, odbio kao neosnovan zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića od 23.12.2024. godine, za izuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke, dr. Harisa Vranića. Rješenje je sastavni dio Anexa ove presude.²⁵

²⁵ Pisani otpравak rješenja broj: S1 2 K 046070 23 K od 25.12.2024. godine uručen je Tužilaštvu BiH i braniocima optuženih na održanom ročištu.

4.15. Odluke donesene u vezi sa načinom saslušanja svjedoka u direktnom i unakrsnom ispitivanju i načinom izvođenja materijalnih dokaza

Sud, na osnovu odredbe člana 262. stav 3. ZKPBiH, ima mogućnost u odgovarajućoj mjeri kontrolisati način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.

Sud je prilikom saslušanja svjedoka primjenjujući odredbu člana 262. stav 1. ZKPBiH, koja reguliše način ispitivanja svjedoka u zavisnosti od strane koja je pozvala svjedoka, stranke i branioce upozoravao da u slučaju potrebe za postavljanjem pitanja koja nisu bila predmet direktnog ispitivanja, navedene svjedoke u odgovarajućoj fazi izvođenja dokaza predlože kao svoje svjedoke. Za pitanja u korist vlastitih tvrdnji, odbrana je prethodno ukazala Sudu o kojim se tvrdnjama radi, i nakon što je utvrdio da te tvrdnje doprinose razrješenju predmetne krivičnopravne stvari, Sud je dozvolio odbrani da takva pitanja postavlja svjedocima. Takođe, prilikom saslušanja svjedoka na glavnom pretresu, Sud je, u više navrata, skretao pažnju braniocima, da se i pored dozvole Suda da izađu iz okvira direktnog ispitivanja, vrate na okvir svjedočenja, odnosno okolnosti na koje je svjedok predložen, te je preduzimao i adekvatne mjere zaštite svjedoka od uznemiravanja prilikom njihovog ispitivanja. Osim toga, Sud je, poštujući pravo na odbranu, tokom rukovođenja glavnim pretresom, davao pouke optuženom Dodiku da se, prije postavljanja pitanja svjedocima može konsultovati sa svojim braniocem, kao i mogućnost braniocu da se, u svakom trenutku, konsultuje sa savjetnicima u timu odbrane optuženog.

Odredba člana 273. stav 1. ZKPBiH, propisuje dopuštenost korištenja iskaza datih u istrazi tokom saslušanja na glavnom pretresu, u kojem slučaju se saslušanoj osobi može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz. U skladu sa ciljem i svrhom navedene odredbe, a da bi izvođenje dokaza bilo efikasno za utvrđivanje istine, Sud je tokom saslušanja svjedoka Vladimira Jankovića, Tužilaštvu dozvolio korištenje iskaza datog u istrazi u cilju podsjećanja svjedoka na određeni dio iskaza, odnosno kod predočavanja dijela iskaza iz istrage koji se razlikuje u odnosu na svjedočenje na glavnom pretresu.

Sud je Tužilaštvu davao upute da blagovremeno obavijeste suprotnu stranu na koje okolnosti će biti saslušani svjedoci, a kako bi se odbrana mogla pripremiti za unakrsno ispitivanje. Sa ovakvim procesnim obavezama stranaka u postupku, u cilju jednakosti oružja, Sud je upoznao i odbranu u fazi predlaganja dokaza odbrane. U toku pretresa Sud je stranke i branioce upoznao sa obavezom da, u slučaju potrebe za predočavanjem određenih materijalnih dokaza predloženim svjedocima tokom njihovog saslušanja, sa takvim dokumentima na vrijeme upoznaju suprotnu stranu, u cilju kvalitetne pripreme saslušanja svjedoka i efektivnog provođenje glavnog pretresa.

Osim toga, Sud je stranke i braniocima upoznao sa obavezom da blagovremeno razmjenjuju sve podneske. U odnosu na prigovore branilaca kojima su problematizirali činjenicu da im Sud nije dostavio sve podneske Tužilaštva, Sud podsjeća da je tokom postupka sve prijedloge/podneske Tužilaštva dostavljao na izjašnjenje odbranama optuženih, i obratno, da su se svi podnesci odbrane dostavljali na izjašnjenje Tužilaštvu, a u odlukama Suda, o tim podnescima, Sud je ili pismeno ili javno na ročištima za nastavak glavnog pretresa, objavljivao kako odluke Suda, tako i navode prijedloga i izjašnjenja suprotne strane.

U odnosu na daljnje insistiranje odbrane da joj se ubuduće dostavljaju svi podnesci Tužilaštva, Sud je na glavnom pretresu podsjetio na to da, kada su u pitanju procesne odluke, da se bilo koji prijedlog jedne strane dostavlja na izjašnjenje drugoj strani, te da se tu krug zatvara, jer Sud cijeni prijedlog i izjašnjenje na dostavljeni prijedlog. Ukoliko bi se ustanovila praksa da se odmah dostavljaju, mimo procesnog zakona, i izjašnjenja suprotne strane na izjašnjenje onoj strani koja je nešto predložila, to bi moglo ići unedogled.

Branilac optuženog Dodika na nastavku pretresa održanom dana 16.10.2024. godine, istakao je da je, prema stavu odbrane, došlo do povrede načela jednakosti oružja koju odbrana vidi u tome što je Tužilaštvo BiH uz dopis od 1.10.2024. godine, Sudu dostavilo dokaze replike, o kojima je Sud odlučio nakon što ih je vidio, dok nije vidio dokaze odbrana, iako je o njima donio odluku. Očitujući se na navode branioca, Sud je istakao da su dokazi greškom dostavljeni Sudu i da se u takvoj situaciji isti vraćaju Tužilaštvu, te da se Sud u procesnom rješenju i obrazloženju istog nije osvrnuo na sadržaj dokaza, jer nije izvršio uvid u iste. U odnosu na navode branioca da je Sud imao uvid u dokaze Tužilaštva koji su dostavljeni uz optužnicu, Sud je istakao da nije imao dokaze koji su ranije dostavljeni uz optužnicu, s obzirom na to da je sudija za prethodno saslušanje, nakon održanog ročišta za izjašnjenje o krivnji optuženih, iste vratio Tužilaštvu.

Na nastavku pretresa održanom dana 30.10.2024. godine, branioci optuženih protivili su se provođenju dokaza replike Tužilaštva saslušanjem svjedoka Petra Đukića i Nikole Đukića, navodeći da nisu spremni za njihovo saslušanje, jer je Sud na tom pretresu donio odluku o izmjeni dokaza replike, na način da će se umjesto ranijeg svjedoka Siniše Soldata, saslušati ovi svjedoci. Sud je uvažio primjedbe branilaca optuženih, te je, poštujući vrijeme koje je potrebno za pripremu odbrane/unakrsno ispitivanje navedenih svjedoka, njihovo saslušanje odgodio za naredno ročište.

Postupajući na ovakav način, Sud je, suprotno prigovorima branioca optuženog Dodika, vodio računa o ravnopravnosti stranaka u postupku, kako to zahtijeva i Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Pri tome, Sud nalazi da se, prema načelu procesne ravnopravnosti (načelu jednakosti oružja), svakoj stranci mora pružiti

razumna mogućnost da iznese svoj slučaj pod uslovima koji je ne stavljaju u znatno nepovoljniji položaj *vis—à-vis* suprotne strane. Sud takođe nalazi da, kako bi se omogućilo da optuženi ima pošteno suđenje, sve poteškoće s kojima se odbrana susretne zbog ograničenja svojih prava moraju imati dovoljnu protutežu u postupcima koje provode sudske vlasti²⁶. Osim toga, Sud takođe nalazi da, kada je riječ o mogućnostima koje, svako ko je optužen za krivično djelo treba imati, takvoj osobi treba pružiti prilika da se, radi pripreme odbrane, upozna sa rezultatima istrage koje su se provodile tokom postupka²⁷.

Sa druge strane, prigovore branioca optuženog Dodika koje je u više navrata isticao tokom postupka, ali i u završnoj riječi, usmjerene na diskreditaciju Tužilaštva, ali i Suda, kroz postupanja u raznim fazama postupka, što je, kako navodi, dovelo do kršenja prava na odbranu, Sud je odbio kao nesonovane. Naime, tokom cijelog postupka, Sud je vodio računa o pravu na odbranu optuženih, te je prema strankama i braniocima u postupku postupao sa jednakom pažnjom i na jednak način, poštujući pri tome sve principe pravičnog suđenja, fokusirajući se samo na ono što se dešava u sudnici i dokaze izvedene neposredno na glavnom pretresu. Sud je tokom cijelog postupka i kroz svaku svoju odluku, vodio računa o principu nepristrasnosti Suda.

4.16. Odluka o prijedlozima odbrane za donošenje odluke o prigovoru zakonitosti u toku postupka

Odbrane optuženih su u više navrata, usmeno na glavnom pretresu, ali i u dostavljenim podnescima^[1], zahtijevale da Sud u toku glavnog pretresa donese odluku o zakonitosti određenih dokaza. Cijeneci procesni momenat kada su prigovori istaknuti, Sud je ukazao da će se o istim očitovati i donijeti odluku kada bude imao mogućnost uvida u sve izvedene dokaze u toku postupka.

Naime, Sud nije našao opravdanim u tom momentu donijeti odluku o zakonitosti pojedinih dokaza optužbe, s obzirom na to da nije pred sobom imao sve relevantne dokaze koje bi morao imati u vidu prilikom donošenja takve odluke. Naime, sam prigovor zakonitosti dokaza koji je odbrana istakla, prije samog izvođenja predloženih dokaza, ali i nakon toga, te bez pružanja mogućnosti da tužilac takav prigovor u daljnjem toku postupka osporava drugim dokazima, nije bio dovoljan za donošenje odluke o tako važnom pitanju kakvo je pitanje odluke zakonitosti dokaza u tom momentu, jer je Sud cijenio da takva odluka može uslijediti tek nakon što Sud izvrši uvid u sve dokaze.

²⁶ Odluka Evropskog suda: Doorson protiv Nizozemske, 26.mart 1996, par. 72

²⁷ Odluka Evropskog suda. C.G.P. protiv Nizozemske, br. 29835/96, 15.januar 1997

[1] Podnesci optuženog Kemala Čauševića/njegovog branioca, advokata Suada Sultanića od 05.09.2017. godine; 21.04.2020. godine; 05.05.2020. godine; 16.06.2020. godine; 01.07.2020. godine; 25.02.2021. godine i dr., nastavak pretresa od 02.07.2020. godine

Na nastavku pretresa održanom dana 5.12.2024. godine, u pogledu prigovora zakonitosti odbrane, Sud je donio odluku kojom se prihvataju materijalni dokazi koje je Tužilaštvo uložilo u spis Suda i njihovo korištenje prilikom donošenja konačne sudske odluke. U obrazloženju odluke Sud je istakao da u uložnim dokazima optužbe nije našao očigledne nezakonitosti u smislu odredbe člana 10. ZKPBiH.

Pri donošenju odluke o ovakvom postupanju, osim razloga pravičnosti i logičke opravdanosti, Sud se rukovodio i praksom ovog Suda u predmetu broj: S 1 2 K 004050 13 Krž 15 /Kuvelja Božidar/, u kojem je navedeno: *„Odluka o prihvatanju dokaza u toku provođenja dokaznog postupka, procesnog je karaktera. Primjereno je da se dokazi u spis u toku postupka prihvataju procesnim rješenjima, a da se ocjena tih dokaza u smislu njihove sadržine i dokazne snage vrši po okončanju glavnog pretresa, kada prvostepeno vijeće ima pregled svih izvedenih dokaza, te može u smislu odredbe iz člana 15. i 281. stav 1. i 2. ZKPBiH, izvršiti slobodnu ocjenu dokaza pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima.“*

Poglavlje 5. - PRIGOVORI ODBRANE NA DOKAZE OPTUŽBE

Na nastavku pretresa održanom dana 29.4.2024. godine, prije izvođenja materijalnih dokaza Tužilaštva, na upit Suda u pogledu metodologije izvođenja dokaza, branioci optuženih postavili su zahtjev da se svaki materijalni dokaz Tužilaštva prezentira na grafoskopu, nakon čega će se odbrana o istom izjašnjavati, što je Sud usvojio. U odnosu na dokaze replike, zahtjev odbrane je bio da se svaki dokaz stavi na grafoskop, kao i da se određeni dijelovi pojedinih dokaza pročitaju. U fazi izvođenja dokaza odbrane Tužilaštvo nije tražilo da se dokazi prezentiraju na grafoskopu.

S obzirom na to da su branioci optuženih, tokom čitavog postupka, prigovarali na veći broj dokaza koji su prezentovani i uloženi od strane Tužilaštva, Sud će se u ovom dijelu presude osvrnuti na iste.

Branilac optuženog Milorada Dodika izjavio je prigovor na zapisnik o saslušanju svjedoka Dragana Kremenovića dat u prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu dana 21.7.2023. godine (DOI-1), navodeći da svjedok nije saslušan po pravilima ZKPBiH, jer je, kako navodi očigledno da mu je neko čitao iz dokumenta ili je svjedok čitao, a što, prema riječima branioca, nije ispravno saslušanje svjedoka, jer svjedok treba da kaže ono „što iz glave zna“.

U kontekstu izjavljenog prigovora Sud je izvršio uvid u zapisnik o saslušanju svjedoka Dragana Kremenovića dat u prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine dana 21.7.2023. godine, te suprotno navodima branioca, utvrdio da je isti u potpunosti zakonit, s obzirom da sadrži sve potrebne zakonske elemente, pouke svjedoku, informacije o identitetu svjedoka u skladu sa članom 86. ZKPBiH, te u

konačnici, samu izjavu svjedoka, kao i potpise lica čiji je potpis na zapisniku obavezan preka odredbama ZKPBiH. Stoga, navodi branioca da saslušanje svjedoka nije provedeno u skladu sa odredbama ZKPBiH su neutemeljeni, prije svega, iz razloga što je svjedok, kao službeno lice, postupao u istražnim radnjama u konkretnom predmetu i samim tim je upoznat sa dokumentima koji su nastali kao rezultat provođenja tih radnji.

Branilac optuženog Milorada Dodika istakao je prigovor da njegovom branjeniku nije dostavljen pismeni poziv za ispitivanje u istrazi, odnosno da nije obaviješten o svojstvu u kojem se ispituje. Sud je izvršio uvid u zapisnik o ispitivanju tada osumnjičenog Milorada Dodika i utvrdio da je isti ispitivan zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo, te da je ispitivanje obavljeno u prostorijama Vlade Republike Srpske.

Tako iz uložnog zapisnika o ispitivanju tada osumnjičenog Milorada Dodika od 19.7.2023. godine (DTR-13), proizlazi da je isti ispitan od strane policijskih službenika Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine u predmetu Tužilaštva Bosne i Hercegovine, broj: T20 0 KT 0024163 23. U uvodnom dijelu zapisnika jasno je navedeno protiv koga se vodi istraga (protiv osumnjičenog Milorada Dodika) i za koje krivično djelo (neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. KZBiH), da su prilikom ispitivanja bila prisutna dva policijska službenika Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, osumnjičeni i branilac. Nadalje, iz zapisnika je vidljivo da je prilikom ispitivanja u potpunosti ispoštovana procedura propisana članom 78. ZKPBiH, da je osumnjičeni poučen o svim pravima (uključujući član 78. stav 2. ZKPBiH), nakon čega je isti izjavio da će odbranu dati u prisustvu branioca, te se izjasnio o činjenicama i djelu koje mu se stavlja na teret.

Svjedok Dragan Kremenović na glavnom pretresu detaljno je objasnio da su policijski službenici, kontaktirali šefa Kabineta predsjednika Republike Srpske i upoznali ga da, u skladu sa naredbom koju su dobili, trebaju ispitati predsjednika Republike Srpske u svojstvu osumnjičenog. S obzirom na činjenicu da je u pitanju štićena ličnost, to je bio razlog što je kontaktiran šef Kabineta predsjednika Republike Srpske kako bi se preko istog dogovorio datum i termin ispitivanja predsjednika Republike Srpske u svojstvu osumnjičenog. Imajući u vidu navedeno, te činjenicu da je tada osumnjičeni Dodik u dogovorenom terminu pristupio u prostorije Vlade Republike Srpske, gdje je u prisustvu branioca iznio svoju odbranu, suprotno navodima branioca, jasno upućuje na zaključak da su i osumnjičeni i njegov branilac znali u kojem svojstvu je osumnjičeni pozvan da da izjavu.

Nadalje, Sud primjećuje da je prije početka provođenja radnje ispitivanja, tada osumnjičeni detaljno upoznat u kojem svojstvu je pozvan, sa osnovama sumnje protiv njega, kao i sa svim pravima u skladu sa članom 78. ZKPBiH, a koje je i razumio, što je nesporno potvrdio svojeručnim potpisima na zapisniku. Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog je potpisao i njegov branilac, advokat Goran Bubić, ne stavljajući tom

prilikom bilo kakvu primjedbu u pogledu načina pozivanja njegovog branjenika na ispitivanje, niti na svojstvo u kojem se ispituje. Stoga, navode branioca da tada osumnjičeni Milorad Dodik nije znao u kojem svojstvu treba dati iskaz, Sud je odbio kao neosnovane.

U odnosu na dokaze pod brojem DT-3 i DT-4, branilac optuženog Milorada Dodika je u podnesku od 19.2.2025. godine, istakao prigovor relevantnosti. Osim toga, branilac je u odnosu na ovaj dokaz, tvrdio da Christian Schmidt nije Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, niti ustavni zakonodavac u Bosni i Hercegovini, zbog čega njegovi „zakonodavni akti“ nemaju mjesto u službenom glasniku Bosne i Hercegovine, te da ih je potrebno izvesti kao dokaze pred Sudom.

Branilac optuženog Miloša Lukića je usmeno na nastavku pretresa održanom 29.4.2025. godine, te u pismenom podnesku od 23.4.2025. godine, u odnosu na dokaze DT-3 i DT-4 istakao prigovor autentičnosti navodeći da se radi o dokazu koji je skinut sa službene stranice Kancelarije Visokog predstavnika i koji ne ispunjava formu koju predviđa član 274. stav 2. ZKPBiH. U podnesku od 13.6.2024. godine, branilac je problematizirao da odbrana nikad nije vidjela dokument koji se tiče Bonskih ovlaštenja Christiana Schmidta u izvornom tekstu i zvaničnom ovjerenom prevodu, navodeći da ista nikad nisu objavljena u Bosni i Hercegovini.

U odnosu na dokaz DT-5, branilac Bubić je postavio prigovor autentičnosti na ovaj dokaz (kojem prigovoru se pridružio i branilac optuženog Lukića), ističući da nema potpisa na istom, kao i da nije priložena engleska verzija sa eventualnim potpisom i ovjerenim prevodom na jezik Suda. Isti prigovor branioci su istakli i u odnosu na dokaz optužbe označen kao DTR-2.

U odnosu na istaknute prigovore autentičnosti, Sud podsjeća da je odredbom člana 274. stav 2. ZKPBiH, propisano da je za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografije, potrebno originalno pismo, zapis ili fotografija, osim ako nije drugačije propisano ovim zakonom, dok je u stavu 3. istog člana navedeno da se izuzetno od stava 2. ovog člana, može koristiti kao dokaz i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmijenjena u odnosu na original.

Iako su dokazi Tužilaštva pod brojem DT-3 i DT-4 uloženi u sudski spis u kopiji, na šta je osnovano ukazivao branilac optuženog Miloša Lukića, Sud je uvidom u Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj: 47/23 od 7.7.2023. godine, u kojem su objavljene navedene odluke, utvrdio da su uložene kopije neizmijenjene u odnosu na original objavljen u navedenom Službenom glasniku.

Nadalje, iz dokaza DTR-2 proizlazi da odluke Visokog predstavnika²⁸ koje su objavljene na službenoj internetskoj stranici Ureda Visokog predstavnika ohr.int, predstavljaju zvanične i autentične dokumente, kao i da službena internetska stranica OHR-a predstavlja zvanični izvor javnosti za odluke Visokog predstavnika koje se objavljuju na toj internetskoj stranici. Osim toga, autentičnost službene internetske stranice OHR-a dodatno dokazuje i sama činjenica da je stupanje na snagu određenih odluka i zakona vezano uz objavljivanje na službenoj internetskoj stranici OHR-a. Sama objava na službenoj internetskoj stranici OHR-a dana 1. jula 2023. godine, prethodila je objavljivanju u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, a samo stupanje na snagu zakona vezano je uz objavu na službenoj internetskoj stranici OHR-a, a ne u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.

U odnosu na prigovor odbrane kojim se ukazuje da nije priložena engleska verzija uz dokaz DT-5 sa eventualnim potpisom i ovjerenim prevodom na jezik Suda, Sud je uvidom u dokaz replike DTR-2a, utvrdio da je Tužilaštvo ovaj dokaz (DT-5) izvelo i na engleskom jeziku.

Dakle, kako se u konkretnom slučaju radi o kopijama koje su potvrđene kao neizmijenjene u odnosu na original (DT-3, DT-4 i DT-5), koji je objavljen na zvaničnoj stranici OHR-a (Ured Visokog predstavnika), Sud je prigovor odbrane u smislu autentičnosti navedenih dokaza odbio kao neosnovan.

U odnosu na izjavljenu prigovor relevantnosti na dokaze DT-3 i DT-4, Sud je utvrdio da se radi o odlukama Visokog predstavnika broj: 14/23 i 15/23 od 1.7.2023. godine, kojima se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, a koje odluke su sadržane u činjeničnom opisu optužnice, zbog čega je prigovor u cijelosti odbio kao neosnovan.

Osim toga, Sud je kao neosnovane odbio i prigovore branilaca optuženih koji se tiču ovlaštenja Visokog predstavnika Christiana Schmidta, načina objave njegovih odluka, kao i Bonskih ovlaštenja pri čemu Sud napominje da se u vezi sa navedenim pitanjima Sud detaljno očitovao u poglavlju broj 7 ove presude.

U odnosu na dokaz DT-5 branilac optuženog Milorada Dodika je u pismenom podnesku od 22.4.2024. godine, zahtijevao da se pred Sudom direktno sasluša Christian Schmidt

²⁸ Odluka Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 15/23 od 01.07.2023.godine, kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske i Odluka Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini broj: 14/23 od 01.07.2023.godine, kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Obavijest o Zaključku u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske na svojoj sjednici održanoj 27.06.2023.godine, broj: 02/23 od 01.07.2023.godine

radi razjašnjenja sadržaja navedenog dokaza, problematizirajući pri tome protivrječnost iste sa ponašanjima i aktima ranijih visokih predstavnika koji su osporavali konačnost i obaveznost odluka Ustavnog suda BiH. Branilac pri tome nije naveo o kojim aktima niti o kojim ranijim predstavnicima je riječ.

U vezi sa iznesenim prigovorima, Sud prije svega napominje da je u ranijem toku postupka u više navrata odbio prijedloge branilaca optuženih da se pred Sudom u svojstvu svjedoka sasluša Christian Schmidt i za to dao adekvatno obrazloženje.

Sud napominje da je Evropski sud za ljudska prava u svojoj presudi Berić i drugi protiv Bosne i Hercegovine²⁹ u paragrafu broj 28. zauzeo stav da *„odluka Ustavnog suda (ili bilo kojeg organa zemlje domaćina) koja pokušava da uvede mehanizam preispitivanja koji se odnosi na akte koje donosi Visoki predstavnik ne može izmijeniti pravnu prirodu ovih akata, ako Visoki predstavnik ne pristane na takve izmjene ...“*

Isti stav zauzet je u odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu broj: U-27/22 od 23.3.2023. godine, u kojoj se navodi: *„U pogledu nadležnosti Visokog predstavnika da donosi zakone te nadležnosti Ustavnog suda da odlučuje o saglasnosti tih zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je već ranije izrazio svoj stav da ovlaštenja Visokog predstavnika proizlaze iz Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, te da ta ovlaštenja nisu podložna kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlaštenja.“* (paragraf 72. presude). Iz navedenih odluka, jasno je da je tvrdnja branioca Bubića neosnovana.

U odnosu na dokaze DT-6, DT-7, DT-8 i DT-9 branilac optuženog Miloša Lukića, iznio je prigovor autentičnosti i relevantnosti, jer su navedeni dokazi u neovjerenoj fotokopiji.

Iako su dokazi Tužilaštva pod brojevima od DT-6 do DT-9 uloženi u sudski spis u kopiji, na šta je osnovano ukazao branilac optuženog Miloša Lukića, Sud je uvidom u Službeni glasnik Republike Srpske broj: 60/23 od 9.7.2023. godine, u kojem su objavljeni dokazi DT-6 i DT-7³⁰, uvidom u Službeni glasnik BiH broj: 73/2022 od 2.11.2022. godine, u kojem je objavljen DT-8³¹ i uvidom u Službeni glasnik RS broj 59/2023 od 8.7.2023. godine, u

²⁹ Berić i drugi protiv Bosne i Hercegovine (dec), br. 36357/04 et al; echr 20 07-XII iz 2007. godine

³⁰ DT-6 Ukaz o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023.godine, DT-7 Ukaz o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 01-020-3396/23 od 07.07.2023. godine

³¹ DT-8 Odluka o potvrđivanju rezultata općih izbora u BiH 2022. godine, Centralne izborne komisije BiH broj: 05-1-07-1-2355-1/22 od 02.11.2022. godine

kojem je objavljen DT-9³², utvrdio da su uložene kopije neizmijenjene u odnosu na original objavljen u navedenim Službenim glasnicima.

U odnosu na izjavljeni prigovor relevantnosti, Sud je uvidom u navedene dokaze utvrdio da su isti sadržani u činjeničnom opisu optužnice, zbog čega je prigovor odbrane odbio kao neosnovan.

Kada su u pitanju dokazi DT-10, DT-11, DT-13, DT-14, DT-16 do DT-21 koji se odnose na akte, izvještaje i zapisnike Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, branilac optuženog Miloša Lukića istakao je prigovor autentičnosti, navodeći da se radi o kopijama koje su nevjerodostojne, jer nisu izvedene u obavezujućoj formi prema odredbama člana 274. ZKPBiH.

Sud je izvršio uvid u navedene dokaze i utvrdio da je pod brojem DT-10 u sudski spis uložen materijalni dokaz Tužilaštva naveden u optužnici pod brojem 2.12. Akt Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 20.07.2023. godine u originalu sa priložima, od kojih su neki dostavljeni u kopiji³³, ali su svi ti prilozi od strane Tužilaštva naknadno pojedinačno izvedeni i to pod brojevima od DT-12 (u optužnici naveden pod brojem 2.14), zaključno sa dokazom broj DT-17 (u optužnici naveden pod brojem 2.19) u originalu, iz čega proizlazi da su prigovori branioca neosnovani. Sud konstatuje da je Tužilaštvo dokaz DT-10 izvelo sa priložima u kopiji, kao integralni akt, radi bolje preglednosti i cjeline, te s obzirom na to da su prilozi u originalu pojedinačno izvedeni kao dokazi, njihova autentičnost je neupitna.

Sud je odbio i prigovore autentičnosti branioca Pucara istaknute u odnosu na dokaze koji nose sudske oznake od DT-18 do DT-21, DT-28, DT-33, DT-37, DT-39, DT-43 i od DT-43 do DT-46, jer je uvidom u iste utvrdio da se radi o dokazima koji su od strane Tužilaštva uloženi u originalu ili u ovjerenoj kopiji, kako to predviđa član 274. ZKPBiH.

U odnosu na dokaze od DT-48 do DT-55 branioci optuženih istakli su prigovore zakonitosti i autentičnosti, pojašnjavajući da su isti u suprotnosti sa Zakonom o notarima. Tako je branilac Pucar istakao da, prema onome što je notar napisao na poledini pismena stoji da je on ovjerio fotokopiju, a ne original dokumenta na engleskom jeziku. Osim toga,

³² DT-9 Rješenje o imenovanju vršioca dužnosti direktora javne ustanove Službeni glasnik RS, Banja Luka broj: 04/1-012-2-2237/23 od 08.07.2023. godine

³³ U kopiji su kao prilog dokaza DT-10, Akt Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 20.07.2023. godine sljedeći akti: Naredba za privremeno oduzimanje predmeta, Sud BiH, broj: S1 2 K 046070 23 Krn od 14.07.2023. godine, Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-17/23 od 19.07.2023. godine, Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-57/23 od 19.07.2023. godine, Naredba za privremeno oduzimanje predmeta, Sud BiH, broj: S1 2 K 046070 23 Krn od 14.07.2023. godine, Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-18/23 od 19.07.2023. godine i Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu, broj: 16-14/1-04-1-5857-58/23 od 19.07.2023. godine

naveo je da notarska isprava, kao javna isprava, ne može biti na engleskom jeziku problematizirajući pritom i ličnost Zdenka Kišića, koji prema riječima branioca nema ovlaštenja da postupa u ime OHR-a. Branilac Bubić, pridružio se istaknutim prigovorima, navodeći da je svrha notarske ovjere da potvrdi vjernost originalu, a ne autentičnost fotokopije po izjavi donosioca ili autentičnost prevoda.

Slijedom iznesenih prigovora, Sud će se, prije svega, osvrnuti na relevantne članove Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/02) i to:

Član 4. stav 5. i 6.

Notarske ovjere i potvrde imaju dokaznu snagu javne isprave o činjenicama o kojima se u njima svjedoči.

Dopušteno je dokazivati da je izjava netočno notarski obrađena, odnosno da su posvjedočene činjenice netačne.

Član 51.

Notar je obavezan poduzimati sve službene radnje iz oblasti svoje zakonom utvrđene nadležnosti i ne smije bez valjanog razloga odbiti poduzimanje službenih radnji.

Član 53. stav 1. i 2.

Notar je obavezan odbiti poduzimanje službene radnje, ukoliko se ova radnja odnosi na pitanje, koje po zakonu ne spada u nadležnost notara, a naročito ukoliko se sudjelovanje notara zahtijeva radi postizanja očigledno nedozvoljenog ili nečasnog cilja.

Notar ne smije kod zaključivanja pravnih poslova posredovati između stranaka niti u svezi sa nekom službenom radnjom preuzeti jemstvo ili drugo osiguranje za stranku. Notar je obavezan paziti na to da se ni osobe koje su kod njega zaposlene ne bave takvim poslovima.

Član 69. stav 1. i 2.

Notar je nadležan da poduzima notarsku obradu isprava, izdaje potvrde, kao i da ovjerava potpise, rukoznake i prijepise.

Notar može obavljati ostale poslove koji su mu prema ovom zakonu dopušteni.

Član 70.

Notarska obrada isprave znači da je isprava u cjelosti sačinjena od strane notara, sukladno odredbama čl. 74. do 89. ovog zakona i time dokazuje u ispravi zapisane izjave, koje su stranke dale pred notarom i koje su one svojim potpisom odobrile.

Član 71.

Ovjera i potvrda znači da je isprava sačinjena sukladno odredbama čl. 92. do 101. ovog zakona.

Član 74.

Izvornik notarske isprave (u daljem tekstu: izvornik) mora sadržavati:

1. podatke o notarar koji sudjeluje u sastavljanju izvornika (prezime, ime i sjedište notara),
2. podatke o strankama (prezime, ime, zanimanje i adresu), te podatke o eventualnim svjedocima i tumačima / prevodiocima /,
3. način na koji je utvrđen identitet osoba pod točkom 2. ovog članka,
4. tekst pravnog posla s naznakom eventualnih punomoći i priloga,
5. napomenu da je izvornik strankama pročitao ili da je postupljeno po odredbama članka 87. stavak 2., članka 88. stavak 1. i članka 89. ovog zakona,
6. dan, mjesec, godinu i mjesto, a kada to zakon ili stranke zahtijevaju, i sat kada je izvornik sastavljen,
7. potpis osoba pod toč. 1. i 2. ovog članka i pečat notara koji je sastavio izvornik.

Član 82. stav 1. i 2.

Ako notar ne poznaje stranke osobno i po imenu, njihov identitet utvrdiće osobnom kartom ili pasošem, ili drugim osobnim dokumentom. Ako ni to nije moguće, njihov identitet mora posvjedočiti koji drugi notar ili dva svjedoka.

U izvorniku notar će navesti da li poznaje stranke, odnosno na koji je način utvrdio njihov identitet, uz tačno navođenje imena, zanimanja i prebivališta svjedoka, datuma i broja isprave upotrijebljene za utvrđivanje identiteta i organa vlasti koji je tu ispravu izdao.

Član 89. stav 3. i 5.

3. Tumač nije potreban ako notar i oba svjedoka, odnosno drugi notar vladaju jezikom stranke iz stavka 1. ovog članka.

5. Kad je tumač potreban, notar će nastojati da preko njega sazna pravu volju stranaka, i prema toj volji na jednom od službenih jezika sastaviti izvornik, kojeg će tumač prevesti strankama. Ako to stranka traži, napisat će se prijevod izvornika na jezik stranke i priložiti uz izvornik.

Član 92. stav 2.

Ako odredbama čl. 93. do 101. ovog zakona nije propisano što drugo, kod potvrda i ovjera je, umjesto izvornika, u smislu članka 74. ovog zakona, dovoljna isprava koja mora sadržavati svjedočenje notara, njegov potpis, pečat, kao i mjesto i datum izdavanja.

Član 93. stav 3.

Notar mora tačno uporediti prijepis s ispravom i ako utvrdi da se slaže, potvrdiće to na samom prijepisu, a uz to će navesti da je to prijepis isprave koju je stranka označila kao original, ili da je to prijepis ovjerenog ili običnog prijepisa isprave, da li je i kako taksiran, da li je pisan rukom ili strojem ili kojim drugim

mehaničkim ili hemijskim sredstvom, olovkom ili perom, i gdje se, po njegovom znanju ili po tvrđenju stranke, nalazi original, a ako ga je stranka donijela, ime i prebivalište te stranke.

Imajući u vidu citirane zakonske odredbe, Sud, suprotno navodima branilaca optuženih kojim su osporavali zakonit rad i postupanje notara, zaključuje da je u konkretnom slučaju notar zakonito postupao.

Suprotno tvrdnji branioca Pucara da je notar mogao odbiti poduzimanje predmetne notarske radnje (DT-48 do DT-55), iz sadržaja odredbe člana 53. Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine, jasno proizlaze situacije u kojima je notar obavezan odbiti poduzimanje službene radnje, među koje radnje ne spada radnja ovjere notarske potvrde.

Kada je riječ o problematiziranju ličnosti Zdenka Kišića, koji prema riječima branioca nema ovlaštenja da postupa u ime OHR-a, uvidom u pobijane dokaze, Sud je utvrdio da iz istih proizlazi da je identitet stranke - Zdenka Kišića od strane notara utvrđen uvidom u njegovu ličnu kartu, a što je u skladu sa odredbom člana 82. Zakona o notarima. U pogledu ovlaštenja Zdenka Kišića da postupa u ime OHR-a, Sud je uvidom u dokaz DTR-7 i DTR-8 utvrdio da se Tužilaštvo dana 23.5.2024. godine, obratilo Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (Odjel za pravna pitanja), između ostalog, sa upitom da li je isti uposlenik i da li ima pravo potpisa akata u ime OHR-a, što je OHR i potvrdio u svom odgovoru od 12.6.2024. godine.

Sud je odbio kao neosnovan i prigovor odbrane da notar ne može ovjeriti ispravu sačinjenu na engleskom jeziku, imajući u vidu da prema odredbi člana 89. stav 3. Zakona o notarima, *„tumač nije potreban ako notar i oba svjedoka, odnosno drugi notar vladaju jezikom stranke ...“*, iz čega jasno proizlazi da u konkretnom slučaju tumač nije ni bio potreban.

U odnosu na prigovore zakonitosti i autentičnosti dokaza Tužilaštva kojima branioci tvrde da je ovjera dokumenata izvršena suprotno članu 93. stav 1. i članu 4. stav 5. Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine, Sud je izvršio uvid u dokaze označene pod brojevima DT-48 do DT-55 i utvrdio da iz sadržaja istih proizlazi da se radi o notarskoj potvrdi kao vrsti notarske isprave, koja ima dokaznu snagu javne isprave o činjenicama o kojima se u njima svjedoči.

U odnosu na navod branioca da je notar ovjerio fotokopiju, a ne original dokumenta na engleskom jeziku, Sud ističe da se u citiranoj odredbi člana 93. stav 3. Zakona o notarima navodi da *“notar mora tačno uporediti prepis sa ispravom i ako utvrdi da se slaže potvrditi će to na samom prepisu, a uz to će navesti da je to prepis isprave koju je stranka označila kao original, ili da je to prepis ovjerenog ili običnog prepisa isprave...”*

Na kraju, Sud napominje da u pogledu tvrdnji o nezakonitom postupanju notara, a samim tim i nezakonitom pribavljanju dokaza od strane Tužilaštva, branilac nije izveo nijedan dokaz u cilju utvrđivanja da su izjave sadržane u osporenim dokazima notarski netačno obrađene u skladu sa članom 4. stav 6. Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine.

Branilac optuženog Milorada Dodika izjavio je i prigovor relevantnosti na dokaze DT-46 do DT-55. Sud je uvidom u navedene dokaze, utvrdio da se radi o dopisima koje je šef Pravnog odjela Ureda Visokog predstavnika dana 3.7.2023. godine, uputio na ruke sekretara Vlade Republike Srpske, Dalibora Panića i v.d. direktora i glavnog i odgovornog urednika Službenog glasnika Republike Srpske, Milke Devušić, u kojima ih obavještava da je Visoki predstavnik, dana 1.7.2023. godine, u skladu sa Anexom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir, donio Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj 15/23 i Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 14/23. U navedenim dopisima je, između ostalog, navedeno da je Visoki predstavnik donio odluku kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, prema kojoj je neizvršavanje odluka Visokog predstavnika krivično djelo, kao i da je potrebno da poduzmu potrebne mjere kako bi se navedena odluka što prije objavila u Službenom glasniku Republike Srpske. Dakle, iz navedenih dokaza, a suprotno navodima odbrane optuženih, jasno proizlazi da su institucije Republike Srpske blagovremeno obaviještene o donošenju odluka Visokog predstavnika, te kako iste čine dio činjeničnog supstrata, Sud je prigovor relevantnosti odbio kao neosnovan.

Branioци optuženih istakli su prigovor zakonitosti, vjerodostojnosti i relevantnosti na dokaze replike DTR-4, a shodno tome i na dokaze DTR-5.1a), DTR-5.1b), DTR-5.1c), DTR-5.2a), DTR-5.2b), DTR-9, DTR-10a), DTR-10b), DTR-11, DTR-12a), DTR-12b), DTR-12c) i DTR-12d), koji prema stavu odbrane predstavljaju plod otrovne voćke, uz obrazloženje da je Tužilaštvo na ovaj način provodilo novu istragu i predlagalo nove dokaze nakon podizanja optužnice, što je, prema stavu odbrane, u suprotnosti sa odredbom člana 225. ZKPBiH.

Sud je, suprotno navodima branioca optuženih da se radi o nezakonitim dokazima, utvrdio da su navedeni dokazi zakoniti, iz razloga kako slijedi

U članu 10. stav 1. ZKPBiH, propisano je da je zabranjeno od osumnjičenog, optuženog ili od bilo kojeg drugog lica koje učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu, dok je u stavu 2. istog člana navedeno da Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i

međunarodnim ugovorima, koje je ratificirala Bosna i Hercegovina niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

Naime, činjenica je da je Sud na nastavku glavnog pretresa održanom dana 29.4.2024. godine, donio rješenje kojim se odbija prijedlog Tužilaštva za provođenje dokaza označenog u optužnici pod brojem 2.11., kao i materijalni dokaz naveden u tački 2.5. u optužnici, koje je Tužilaštvo namjeravalo izvesti na okolnost znanja optuženog Milorada Dodika o odlukama Visokog predstavnika, kao i da Tužilaštvo, nakon toga, nije imalo drugog načina, nego da u fazi replike, predloži druge dokaze na istu okolnost, a koje je moglo pribaviti samo putem nadležnih policijskih agencija.

Razlog odbijanja provođenja Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini u redovnom izvođenju dokaza Tužilaštva je bio taj što je Tužilaštvo u optužnici predložilo samo Anex 10 na BHS jezicima, bez naznake kako je pribavljena ta verzija, ali je prilikom izvođenja tog dokaza Tužilaštvo namjeravalo izvesti i Anex 10 na engleskom jeziku sa zvaničnim prevodom, koji dokumenti nisu bili predloženi u optužnici, zbog čega je Sud u tom momentu odbio izvođenje dokaza koji nisu bili navedeni u optužnici.

Prilikom odlučivanja, Sud je imao u vidu odredbu člana 35. stav 2. ZKPBiH, kojom su propisana prava i dužnosti tužioca, te je tako, u tački e) istog, navedeno da je tužilac ovlašten da izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu sa ovim zakonom.

Članom 36. ZKPBiH, propisano je da tužilac preduzima sve radnje u postupku za koje je po zakonu ovlašten, sam ili preko osoba koje su na osnovu zakona obavezne da postupaju po njegovom zahtjevu u krivičnom postupku.

Članom 21. stav 2. ZKPBiH, propisano je da su svi organi vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine dužni službeno sarađivati sa Sudom, tužiocem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku, dok je odredbom člana 22. stav 3. istog Zakona propisano da se odredbe stava 1. i 2. ovog Zakona primjenjuju i na zahtjeve koje je tužilac uputio prema Tužilaštvu ili drugim organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj, Brčko Distriktu.

U članu 92. ZKPBiH, navodi se: „Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.“

Članom 221. ZKPBiH propisano je da je ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja Tužitelja, dužna izvršiti uviđaj i odrediti potrebna vještačenja, osim pregleda, obdukcije i ekshumacije leša. Ako je Tužitelj prisutan na licu mjesta u toku vršenja uviđaja od strane ovlaštenih službenih osoba, može tražiti da ovlaštena službena osoba izvrši određene radnje koje on smatra neophodnim. Sve radnje poduzete tokom uviđaja moraju se

dokumentovati i detaljno obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvještaju.

Imajući u vidu da se član 92. nalazi u glavi VIII ZKPBiH kojim su normirane radnje dokazivanja, ocjena je Suda da Tužilaštvo, suprotno navodima odbrane, nije provodilo istragu nakon podizanja optužnice, s obzirom na to da se istraga provodi po odredbama ZKPBiH koje su navedene u glavi XIX - Istraga i vršenje uviđaja u istrazi, koje se odvija po članu 221. ZKPBiH.

Dakle, u odnosu na osporene dokaze replike, Sud podsjeća da su nezakoniti dokazi samo oni koji su prema članu 10. ZKPBiH pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala i dokazi koji su pribavljeni bitnim povredama odredaba ZKPBiH. Uvidom u dokaze replike TBiH i načina pribavljanja tih dokaza, ocjena je Suda da isti nisu pribavljeni suprotno članu 10. stav 2. ZKPBiH, zbog čega su isti zakoniti.

U odnosu na dokaz replike Tužilaštva pod brojem DTR-2 - Akt OHR-a od 25.04.2024. godine broj: 013a/2024/AŠp/SS - Odgovor na upit za potvrdu autentičnosti od 23.04.2024. godine na BHS i engleskom jeziku, branilac optuženog Dodika istakao je prigovor autentičnosti, navodeći da nije poznato ko je izvršio prevod, kao i da nema ovjere istog. Branilac optuženog Lukića istakao je prigovor autentičnosti i relevantnosti, navodeći da se kao dokaz ne može koristiti dokument na stranom jeziku bez prevoda sudskog tumača. Isti prigovor branilac optuženog Lukića istakao je i u odnosu na dokaz DTR-3, navodeći da OHR ima svoj pečat, te da se ne radi o odgovoru Ureda Visokog predstavnika, nego o „privatnom dopisu Leona Diaza, koji je bez zakonskog ovlaštenja nešto dostavio“.

Slijedom iznesenih prigovora, Sud je izvršio uvid u navedeni dokaz iz kojeg proizlazi da isti predstavlja odgovor šefa Pravnog odjela Ureda Visokog predstavnika od 25.4.2024. godine, na upit Tužilaštva od 23.4.2024. godine. Takođe, Sud je utvrdio da se na engleskoj verziji dokumenta nalazi potpis šefa Pravnog odjela Leona Diaza, te prevod dokumenta na latiničnom pismu. Nakon izjavljenog prigovora odbrane da nedostaje prevod dokumenta na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu, Sud je naložio Tužilaštvu da odbrani optuženih, u što kraćem roku, dostavi traženi prevod dokumenta, što je Tužilaštvo i učinilo dostavljajući prevod dokumenta na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu, ovjeren od strane sudskog tumača za engleski jezik.

S obzirom na to da je jedan od zvaničnih jezika i pisama Suda Bosne i Hercegovine srpski jezik i ćirilično pismo, Sud je prihvatio samo prevod sa engleskog jezika sačinjen na srpskom jeziku i ćiriličnom pismu, ali ne i neovjerenu kopiju prevoda na drugi jezik i drugo pismo, podsjećajući pritom da je prevod na srpski jezik i ćirilično pismo izvršen na osnovu izričitog zahtjeva odbrane optuženih.

Uvidom u dokaz DTR-7 Sud je utvrdio da se Tužilaštvo dana 23.5.2024. godine, obratilo Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, Odjelu za pravna pitanja, između ostalog, i sa upitom da li su F. Javier Leon Diaz i Zdenko Kišić uposlenici Ureda Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, te da li isti imaju pravo potpisa akata u ime OHR-a.

Uvidom u dokaz DTR-8 koji predstavlja Akt OHR-a broj: 024/2024/AŠp/SS od 12.6.2024. godine - Odgovor na upit Tužilaštva BiH za dostavu dokumentacije od 23.5.2024. godine na engleskom jeziku i BHS jezicima, proizlazi da se Tužilaštvo obratilo Uredu Visokog predstavnika sa upitom u vezi sa uobičajenim postupanjem OHR-a prilikom odgovaranja na upite državnih organa Bosne i Hercegovine ili prilikom obraćanja organima, konkretno u vezi sa pitanjem sadrže li svi pisani akti uobičajeno potpis pošiljaoca i eventualno pečat OHR-a na engleskom i na BHS jezicima. U odgovoru Pravnog odjela OHR-a je navedeno da su svi dokumenti koji su dostavljeni Tužilaštvu autentični i potpisani od strane ovlaštenih službenih osoba OHR-a, te u slučaju da je potpisana verzija na engleskom jeziku, uz nju se obavezno prilaže i prevod na barem jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine. Cijeneći navedeno, Sud je prigovore autentičnosti odbio kao neosnovane.

Kada je u pitanju prigovor relevantnosti, Sud napominje da se radi o dokazima koje je Tužilaštvo uložilo upravo u cilju pobijanja prigovora odbrane iznesenih tokom redovnog provođenja dokaza optužbe, te kako se isti tiču predmeta optuženja, Sud istaknuti prigovor cijeni neosnovanim.

U vezi izjavljenih prigovora zakonitosti i autentičnosti dokaza replike Tužilaštva pod brojem DTR-6 i prigovora koji se odnose na tvrdnju da Tužilaštvo Sudu nije dostavilo originalnu verziju Anexa 10 Dejtonskog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Sud ističe da je odgovor u odnosu na ove prigovore sadržan u poglavlju broj 7 Pravna pitanja.

Branilac optuženog Dodika istakao je prigovor na dokaz DTR-10 b) - Službena zabilješka Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine, broj: 16-14/1-SZ-5857-697/23 od 21.5.2024. godine, ne precizirajući tačno o kojem prigovoru se radi. Branilac je naveo da pomoćno sredstvo ne postoji u odredbama ZKPBiH kao pojam.

S tim u vezi, Sud je, prilikom provođenja ovog dokaza, na nastavku pretresa održanom dana 13.11.2024. godine, upoznao stranke i braniocce sa stavom Suda da transkripti po svom karakteru nisu dokaz, već prilog audio snimcima koji su reprodukovani na glavnom pretresu (DTR-10c i DTR-12 d).

U odnosu na izjavljeni prigovor relevantnosti na navedene dokaze, Sud je utvrdio da se isti direktno odnose na činjenične navode optužnice, zbog čega je prigovor odbio kao neosnovan.

Poglavlje 6 - DRUGE ODLUKE SUDA

6.1. Angažman pravnih savjetnika i njihova uloga u timu odbrane optuženog Milorada Dodika

Dana 30.11.2023. godine, branilac optuženog Milorada Dodika, advokat Goran Bubić, dostavio je Sudu obavijest, sa prilogom (punomoć od 23.11.2023. godine za advokata Antu Nobila, potpisanu od strane optuženog Milorada Dodika), iz koje proizlazi da je Anto Nobilo, advokat iz Republike Hrvatske, angažovan kao pravni savjetnik u timu odbrane. U podnesku je također navedeno da će pravni savjetnik pristupati po pozivima Suda BiH zajedno sa braniocem, te je predloženo da Sud pravnom savjetniku odobri pristup na glavnom pretresu.

Iako se Sud dopisom od 1.12.2023. godine, očitovao o pravnom statusu advokata Ante Nobila, kao pravnog savjetnika u timu odbrane optuženog Milorada Dodika, Sud je na ročištu održanom 20.12.2023. godine, upozorio istog da ne može kako u sudnici, tako ni ispred sudnice, usmeno istupati (komentarisati i davati intervju ispred Suda u ovom predmetu), te da, neće moći prisustvovati suđenjima u timu odbrane, ukoliko ne bude poštovao dato upozorenje Suda.

Nadalje, branilac optuženog Milorada Dodika, dana 16.4.2024. godine, dostavio je Sudu obavijest, sa prilogom (punomoć za advokata Gorana Petronijevića, potpisana od strane optuženog Milorada Dodika), iz koje proizlazi da je Goran Petronijević, advokat iz Republike Srbije, angažovan kao pravni savjetnik u timu odbrane.

S tim u vezi, dopisom od 1.12.2023. godine, u odnosu na advokata Antu Nobila, te usmeno na glavnom pretresu od 17.4.2024. godine, u odnosu na advokata Gorana Petronijevića, Sud je obavijestio odbranu optuženog Dodika, da je saglasan da na glavni pretres pristupaju advokati Nobilo i Petronijević u svojstvu pravnih savjetnika u timu njegove odbrane, uz napomenu da isti neće biti pozivani od strane Suda, kao i da će se postupak voditi sa i bez njihovog prisustva na glavnom pretresu. Takođe, Sud je upoznao odbranu optuženog da advokati Nobilo i Petronijević, bez obzira na njihovu prisutnost u sudnici u konkretnom postupku, nemaju ulogu aktivnog procesnog subjekta u smislu zakonskih odredbi, i da samim tim, nemaju ni aktivno učešće u sudnici, jer punomoći koje su dostavljene u sudski spis, u konkretnom slučaju, nemaju pravno dejstvo za postupanje u svojstvu branilaca optuženog.

Naime, predmetna materija regulisana je odredbama Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine, u članu 6. kojim je regulisano: *(1) Da bi se opunomoćenik pojavio, odnosno postupao pred Sudom, mora biti upisan u imenik advokata nadležnog organa u Bosni i Hercegovini priznatog od Suda. (2) Sud može u svakom pojedinačnom slučaju posebno*

dozvoliti postupanje pred Sudom opunomoćeniku koji ne ispunjava uslove iz prethodnog stava. Poslovníkom Suda utvrđuje se postupanje opunomoćenika, kao i za priznavanje tijela koje izdaje dozvole za advokate."

O postupku za izdavanje dozvola za posebno postupanje govori član 52. Poslovníka o radu Suda BiH kojim je propisano:

(1) U skladu sa članom 6. stav 2. Zakona o Sudu, Sud može izuzetno u svakom pojedinačnom slučaju izdati dozvolu za posebno postupanje punomoćniku koji nije na OKO listi i odobriti njegovo postupanje, odnosno obavljanje prakse pred Sudom.

*(2) Definicija punomoćnika iz stava 1. može obuhvatiti i advokate koji imaju važeću dozvolu za obavljanje advokatske prakse izdatu od priznatog, profesionalnog udruženja advokata ili od drugog nadležnog organa iz strane zemlje **pod uslovima reciprociteta**.*

Član 49. Poslovníka o radu Suda BiH - Primjena pravila za punomoćnike koji postupaju u krivičnom postupku pred Sudom glasi: "Pravila za punomoćnike iz člana 49. do 58. ovog Poslovníka, primjenjuje se jednako na sve advokate koji postupaju u krivičnim postupcima koji se vode pred Sudom, bez obzira da li se radi o branitelju postavljenom po službenoj dužnosti ili izabranom branitelju, u mjeri u kojoj za advokate koji postupaju pred Odjelom I za ratne zločine i Odjelom II za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju Krivičnog i Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine nije izričito drugačije propisano."

Dakle, imajući u vidu citirane odredbe, jasni su uslovi pod kojim advokat koji ima važeću dozvolu za obavljanje advokatske prakse, izdatu od strane nadležnog organa iz strane zemlje, može dobiti dozvolu za posebno postupanje u postupcima koji se vode pred Sudom Bosne i Hercegovine, a koji se odnose na reciprocitet. U tom smislu, punomoći koje su dostavljene Sudu, nemaju pravno dejstvo za imenovane advokate kao za eventualno dodatne braniocce, jer za takvo nešto nisu ispunjeni uslovi koji su propisani Zakonom o Sudu Bosne i Hercegovine i Poslovníkom o radu Suda Bosne i Hercegovine.

Postojanje reciprociteta je imperativni preduslov kako bi se mogla izdati ovakva dozvola od strane Suda, koji prema informacijama dobijenim od strane Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, koje je nadležno za pitanja međunarodne pravne pomoći, ne postoji, i to kako zakonski, tako ni faktički reciprocitet niti između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, kao ni između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije.

Na nastavku glavnog pretresa održanom dana 16.10.2024. godine, Sud se osvrnuo na angažmane pravnih savjetnika u timu odbrane optuženog Milorada Dodika i istupe u javnosti u vezi sa predmetom. Sud je upozorio pravne savjetnike da se suzdrže od javnih istupa u kojima komentarišu odluke Suda, postupanje Suda, kao i sve ostalo što se može

dovesti u vezu sa predmetom. Sud nije zabranio pravnim savjetnicima da javno istupaju, ali im je skrenuo pažnju na potrebu poštivanja datog upozorenja kada je u pitanju konkretan predmet, predmetni sudija, ili institucija Suda Bosne i Hercegovine, a u kontekstu prakse Evropskog suda za ljudska prava o istupima advokata u javnosti, u vezi sa predmetima u kojima postupaju.

Tako iz prakse ovog Suda, u pogledu člana 10 Konvencije, prirode, okvir i sloboda izražavanja advokata, Sud iz presude Moriss Francuska GC 2015, citira paraf 134. sa referencama navedenim u istom „*da se sloboda izražavanja advokata odnosi na nezavisnost profesije, ta sloboda obuhvata sadržaj svih izraženih ideja ili informacija, kao i pravo na davanje javnih komentara na funkcionisanje pravosudnog sistema. Ali, može se smatrati da su napomene, komentari koje daju advokati štetni po reputaciju drugih i to sudija ili institucija. Konkretni kriterij koji Sud uzima u obzir kod ocjenjivanja proporcionalnosti obuhvataju razmatranje statusa advokata, dignitet pravne profesije, opšti kontekst datih izjava, posebno ako se može smatrati da su one obmanjujuće, pogrešne ili da su proizvoljni napadi, ili da su izrazi korišteni koji imaju dovoljno veze sa činjenicama u predmetu, te da sama sloboda izražavanja advokata nije neograničena.*“ „*Sud također smatra da u svom svojstvu advokati ... imaju koristi od ekskluzivnog prava na publiku, ali da ponašanje advokata mora biti diskretno, časno i dostojanstveno.*“

6.2. Pravo optuženih na upotrebu pisma

Branilac optuženog Milorada Dodika, advokat Goran Bubić, podneskom od 14.11.2023. godine, ukazao je na pravo optuženog na upotrebu pisma, zahtijevajući da se poziv za početak glavnog pretresa njegovom branjeniku dostavi na ćirilicnom pismu, navodeći da se optuženi o ovom pravu nedvosmisleno opredijelio prilikom prvog ispitivanja u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine dana 19.7.2023. godine.

Rukovodeći se odredbom člana 8. stav 1. ZKPBiH, kojom je određeno da su *u krivičnom postupku u ravnopravnoj upotrebi službeni jezici Bosne i Hercegovine - bosanski, hrvatski i srpski jezik, kao i oba pisma - ćirilica i latinica*, Sud je uvažio zahtjev odbrane, te je u nastavku postupka sva pismena Suda upućena kako optuženom Miloradu Dodiku i njegovoj odbrani, tako i odbrani optuženog Miloša Lukića, dostavljao na ćirilicnom pismu.

Pitanje upotrebe pisma odbrana optuženog Dodika problematizirala je i u daljnjem toku postupka. Tako je na nastavku pretresa održanom dana 30.10.2024. godine, optuženi Dodik zahtijevao da mu se dokazi replike dostave na srpskom jeziku i ćirilicnom pismu da bi, kako je naveo, mogao razumjeti o čemu se radi. Istaknutom zahtjevu pridružila se i odbrana optuženog Miloša Lukića. Sud je zahtjevima udovoljio i naložio Tužilaštvu da se ovi dokazi dostave odbranama na srpskom jeziku i ćirilicnom pismu.

U navedenom kontekstu, Sud je dana 4.11.2024. godine, zaprimio podnesak branioca optuženog Milorada Dodika pod nazivom "*Upotreba jezika i pisma*" u kojem odbrana podsjeća da je na glavnom pretresu od 30.10.2024. godine, ponovo aktuelizirano pitanje jezika i pisma, nakon što je Tužilaštvo prilikom provođenja dokaza replike uz akte na engleskom jeziku dostavilo odbrani prevode akata na latinici koji nisu prevedeni niti ovjereni od strane sudskog tumača za engleski jezik. Ukazujući na relevantne zakonske odredbe, odbrana se pozvala i na podnesak od 14.11.2023. godine, u kojem je opširnije obrazložena povreda prava na upotrebu jezika i pisma tokom ročišta za izjašnjenje o krivnji od 16.10.2024. godine, zahtjevajući da se u daljnjem toku krivičnog postupka optuženom obezbijedi korištenje ovih prava bez ikakvih ograničenja.

Izjašnjavajući se o podnesku odbrane, Tužilaštvo je navelo da nemaju namjeru dovoditi u pitanje pravo svakog pojedinca, građanina Bosne i Hercegovine da se koristi jezikom i pismom koje razumije, kao i da će postupiti u skladu sa uputama Suda i dostaviti sve predložene dokaze na srpskom jeziku i ćirilčnom pismu.

S tim u vezi, Sud napominje da je, prema ličnim podacima iz optužnice, optuženi Milorad Dodik državljanin BiH, Republike Srpske i Republike Srbije. Sud napominje da je ovo pitanje različito regulisano entiteskim ustavima. Prema članu 6. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine *službeni jezici Federacije Bosne i Hercegovine su: bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik. Službena pisma su latinica i ćirilica*. Članom 7. Ustava Republike Srpske propisano je da su *službeni jezici Republike Srpske: jezik srpskog naroda, jezik bošnjačkog naroda i jezik hrvatskog naroda. Službena pisma su ćirilica i latinica*.

Bosanski, hrvatski i srpski jezik je isti jezik sa malim varijacijama, koje su periferne i ne utiču bitno na sistem jezika, jer se tiču naglasaka i izbora riječi.

Akademik Senahid Halilović, bosanskohercegovački lingvist istakao je da su srpski, hrvatski i bosanski jezik jedan jezik, a da se radi o različitom imenovanju jednog srednjojužnoslavenskog jezika, na koje bi svako trebao imati pravo. Osim toga, istakao je da su također unekoliko različiti standardi tog jezika, različiti zato što se u posljednjih tridesetak godina standardizacija odvija u više centara, a ne u jednom.

U vezi sa navedenim, Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 13.11.2024. godine, konstatovao da je Sud dosljedno poštivao prava optuženog Milorada Dodika u odnosu na njegov zahtjev da mu se svi pozivi i drugi podnesci Suda dostavljaju na ćirilčnom pismu, kao i da se optuženi Dodik na glavnom pretresu obraćao Sudu na jednom od jezika koji su u ravnopravnoj upotrebi u Sudu Bosne i Hercegovine, a koji je sam izabrao. Sud je takođe naveo da je principijelno pravo odbrane da traži dostavljanje pismena na jednom od dva pisma koja su u upotrebi u Bosni i Hercegovini, te ukazao da je pitanje suštine pitanje razumijevanja onoga što je odbrani dostavljeno da bi mogla

replicirati, stavljati prigovore i sl. Naime, uvažavajući činjenicu da tokom suđenja, koje je u tom trenutku trajalo već deset (10) mjeseci, odbrana optuženog Milorada Dodika niti jednom nije ukazala da ne razumije nešto što je izgovoreno u sudnici ili da ne razumije nešto što je od dokaza dostavljeno na latinici, Sud je konstatovao da se samo radi o principijelnom zahtjevu, a ne o nerazumijevanju onoga što je odbrani dostavljeno na drugom pismu, koje je također u ravnopravnoj upotrebi pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Na istom ročištu, optuženi Dodik potvrdio je da je zaprimio sve dokaze prevedene na srpski jezik i ćirilično pismo, kako je i tražio, te problematizirao činjenicu da popratni akt Tužilaštva kojim se dostavljaju ovi akti, nije na jeziku i pismu na kojem je tražio, nakon čega je Sud naložio Tužilaštvu da se sva pismena adresirana optuženom Dodiku dostavljaju na jeziku i pismu na kojem traži, a što se Tužilaštvo obavezalo učiniti.

6.3. Načelo kontradiktornosti i neposrednosti u krivičnom postupku

Polazeći od načela kontradiktornosti (*audiatur et altera pars*) u kojima aktivnu ulogu u postupku imaju stranke i branioci optuženih, uloga Suda je pasivna, i odnosi se na održavanje discipline i upravljanje postupkom tako da Sud vodi računa da se ostvare načela krivičnog postupka, pa tako i načelo suđenja bez odlaganja.

Načelo kontradiktornosti nije posebno propisano u ZKPBiH, ali proizlazi iz procesnog položaja tužioca i osumnjičenog, odnosno optuženog, u krivičnom postupku koji je ustrojen kao spor ravnopravnih strana. Pomenuto načelo sadržano je u mnogim zakonskim odredbama prema kojima je pružena mogućnost svakoj od tih stranaka ne samo da iznese svoj stav o pitanjima koja su predmet raspravljanja i da stavljaju prijedloge za rješavanje spornih pitanja nego im je omogućeno da se izjasne o izjavama i saopćenjima protivne stranke iznesenim usmeno ili pismeno u podnesku. Jedna od tih zakonskih odredbi je, dakle stav 1. člana 149. ZKPBiH koji obavezuje podnosioca da svaki podnesak koji se po ovom zakonu dostavlja protivnoj strani preda u dovoljnom broju primjeraka za Sud i protivnu stranu a kada primi takav podnesak, suprotna strana se upoznaje da prijedlozima i zahtjevima stranke koja ga je podnijela i o svemu tome se može izjasniti prije no što Sud donose svoju odluku. Iz odredbe člana 148. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovina proizlazi da postoje dva načina dostavljanja podnesaka Sudu koja su alternativno propisana i to način da se podnesci daju pismeno ili usmeno na zapisnik, pri čemu ni u jednoj zakonskoj odredbi nije propisano davanje podneska usmeno na zapisnik kao jedini mogući način dostavljanja podneska. Iz sadržaja citiranih odredbi je vidljivo da se podnesci predaju Sudu ili drugim organima koji učestvuju u postupku, a to se može učiniti i preko pošte, slanjem obične ili preporučene pošiljke, ili nekim telekomunikacijskim sredstvom. U konkretnom slučaju, Sud se opredijelio za dostavljanje putem faksa, kao jednim od mogućih načina i to u cilju ekonomičnosti i efikasnosti postupka, kako ne bi došlo do nepotrebnih odlaganja pretresa. Sud napominje

da je u toku postupka odbranama optuženih u više navrata dostavljao podneske upravo putem faksa koji način dostavljanja podneska nijedna od odbrana optuženih nije osporavala.

Branilac je u pismenom podnesku od 11.10.2024. godine, zahtijevao od Suda da se dostava pismena ubuduće vrši isključivo putem pošte, koji prema ocjeni Suda, nema zakonsko uporište niti opravdanje. Ovo posebno imajući u vidu dinamiku održavanja glavnih pretresa, veći broj podnesaka koji Sud zaprima od branilaca o kojima Sud treba blagovremeno odlučiti i konačno zbog poštovanja prava optuženih na suđenje u razumnom roku.

U odnosu na povredu načela usmenosti i neposrednosti, na koja se branilac pozivao u pismenim podnescima, usmenom izlaganju na glavnom pretresu, kao i u završnoj riječi, (u vezi sa izjašnjenjima na prijedloge suprotne strane ili usmena obrazlaganja prijedloga dokaza koja su već pismeno predložena), koja se ogleda u činjenici da Sud nije omogućio odbrani da na glavnom pretresu obrazloži svoje prijedloge dokaza (iako je taj prijedlog dokaza prethodno pismeno dostavio), Sud podsjeća da je procesno rješenje od 21.5.2024. godine, donio nakon što je branilac dostavio detaljno obrazložen podnesak sa prijedlozima dokaza i okolnostima na koje se predlaže izvođenje istih. Također, Sud napominje da ZKPBiH u svojim odredbama ne propisuje isključivo pravo ili obavezu odbrane da i usmeno predlaže ili obrazlaže svoje prijedloge dokaza.

Ipak, Sud ukazuje da je načelo neposrednosti vezano za neposredno izvođenje dokaza i nije vezano za načelo usmenosti, na način kako to branilac optuženog Dodika percipira. Načelo usmenosti, u konkretnom slučaju je vezano za načelo kontradiktornosti, jer usmenost i kontradiktornost predstavljaju glavne karakteristike akuzatorskog krivičnog postupka, koji se u domaćem zakonodavstvu primjenjuje. Kontradiktornost je vodeći princip izvođenja dokaza na glavnom pretresu, jer se procesne radnje ispitivanja svjedoka, vještaka i drugih dokaza obavljaju po pravilima direktnog i unakrsnog ispitivanja, tako da se ova načela, prije svega, odnose na izvođenje dokaza na glavnom pretresu, a ne na izjašnjenja stranaka o prijedlozima suprotne strane.

U prilog tome, govori i činjenica da je Sud, suprotnoj strani blagovremeno dostavljao sve prijedloge Tužilaštva i obratno, Tužilaštvu sve prijedloge odbrana optuženih na izjašnjenje, na koji način je osiguran jedan vid kontradiktornosti, jer je Sud prilikom svakog odlučivanja imao u vidu stav obje strane u postupku. Zahtjevi načela suđenja bez odlaganja, odnosno otklanjanje svega što odugovlači postupak nalažu sudiji, odnosno predsjedniku vijeća da planira i racionalno organizuje vođenje glavnog pretresa.

Zbog toga je Sud, cijeneći da se Zakon o krivičnom postupku i načela imaju tumačiti sistemski i u svojoj cijelosti, bez selektivne primjene pojedinih načela, odlučio da je dovoljno da se izvrši uvid u pismene prijedloge i da donese odluku o tome. Prema ocjeni

Suda, na ovaj način nije povrijeđeno pravo na odbranu, niti je došlo do kršenja načela usmenosti i neposrednosti na štetu odbrane.

Poglavlje 7 - PRAVNA PITANJA

7.1. Pravna pitanja koja je isticala odbrana

Obrana optuženih je tokom glavnog pretresa, pored ostalih pravnih pitanja o kojima će se Sud očitovati u poglavlju 9 - Meritorne odluke po optužnici, isticala i tvrdnje:

- 1) Da Christian Schmidt nije legalno izabrani Visoki predstavnik i da samim tim, isti nema ni legitimitet da donosi zakone u Bosni i Hercegovini;
- 2) Da Anex 10. Dejtonskog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ne daje ovlaštenja visokim predstavnicima, pa tako ni Christianu Schmidtu, da nameće zakone u Bosni i Hercegovini, nego je to u isključivoj nadležnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
- 3) Da Tužilaštvo Bosne i Hercegovine nije izvelo kao dokaz izvorni Dejtonski sporazum, odnosno Anex 4, koji predstavlja Ustav Bosne i Hercegovine, niti Anex 10, na koji se pozivaju u optužnici, jer prema tvrdnji odbrane, Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, koji je objavljen na zvaničnoj stranici Ujedinjenih nacija, sadrži samo parafe sporazuma, a ne i potpisani sporazum;

7.2. Stav Suda po istaknutim pravnim pitanjima

Odgovore na pravna pitanja koja se odnose na legitimnost Visokog predstavnika i ovlaštenja istog da nameće zakone u Bosni i Hercegovini, koje u potpunosti prihvata i ovaj Sud, dao je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u nekoliko presuda koje su konačne i obvezujuće, te Evropski sud za ljudska prava u nekoliko odluka, posebno u predmetu *Berić* i drugi protiv Bosne i Hercegovine.

No, prije nego što citira stavove iz presuda navedenih sudova, Sud će ukazati na određene bitne činjenice u vezi sa ovim pitanjem.

“Članom V Anexa 10 Općeg okvirnoga sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (GFAP) definisano je da je Visoki predstavnik konačni autoritet u pogledu tumačenja navedenog sporazuma o provedbi civilnih aspekata mirovnog rješenja. Pitanje imenovanja Visokog predstavnika direktno je povezano s tumačenjem Anexa 10 Općeg okvirnoga sporazuma za mir.

Praksa Vijeća za provedbu mira (PIC) jasno pokazuje da Visokog predstavnika na tu poziciju imenuje Upravni odbor Vijeća za provedbu mira, te da je ta praksa “u skladu sa rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a”, počevši od donošenja Rezolucije 1031 (1995) od 15.12.1995. godine.

Upravni odbor Vijeća za provedbu mira (UO PIC) je 27.5.2021. godine “zvanično imenovao”¹ Christiana Schmidta za Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu. Postupajući po zahtjevu Upravnog odbora PIC-a da u skladu s tim obavijesti generalnog sekretara UN-a, prethodni Visoki

predstavnik dr. Valentin Inzko, uputio je 3.6.2021. godine pismo generalnom sekretara UN-a Antoniu Guterresu kojim ga informiše o odluci Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira da zvanično imenuje Christiana Schmidta. U tom pismu, Valentin Inzko takođe je naveo kako će Christian Schmidt preuzeti dužnost Visokoga predstavnika 1.8.2021. godine, kad njegova ostavka stupi na snagu.

To što Vijeće sigurnosti UN-a u svojim rezolucijama koje se tiču situacije u Bosni i Hercegovini nije izričito navelo imenovanje Visokog predstavnika nije presedan: nakon što je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira 15.12.2005. godine zvanično imenovao Christiana Schwarz-Schillinga za Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, on je dužnost preuzeo 31.1.2006. godine, a Vijeće sigurnosti UN-a na sličan način nije izričito spominjalo to imenovanje u svojim kasnijim rezolucijama koje se tiču situacije u Bosni i Hercegovini.

U odgovoru na upit koji je uputila predsjedavajuća Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Željka Cvijanović, generalni sekretar Ujedinjenih naroda Antonio Guterres je 14.7.2023. godine potvrdio da je Upravni odbor PIC-a nadležno tijelo za imenovanje Visokog predstavnika”³⁴

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u predmetu broj U-27/22 od 23.3.2023. godine, rješavajući o zahtjevima člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine i predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kojim su podnosioci smatrali da amandmani i član 1. do 5. izmjena Izbornog zakona koje je nametnuo Visoki predstavnik odlukama broj 06/22 i 07/22 od 2.10.2022. godine, nisu u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, protokolom broj 1. i 12. uz Evropsku konvenciju, donio odluku koja je objavljena u Službenom glasniku BiH, broj: 27/23 u kojoj se, pored ostalog, navodi:

„U pogledu nadležnosti Visokog predstavnika da donosi zakone te nadležnosti Ustavnog suda da odlučuje o saglasnosti tih zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je već ranije izrazio svoj stav da ovlaštenja Visokog predstavnika proizlaze iz Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, te da ta ovlaštenja nisu podložna kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlaštenja.“³⁵

“Međutim, kada visoki predstavnik intervenira u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti, tada djeluje kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakoni koje donosi su prirode domaćih zakona, te se moraju smatrati zakonima Bosne i Hercegovine...”

U navedenoj odluci Ustavni sud podsjeća da, u skladu s teorijom funkcionalne dualnosti, koju je Ustavni sud razvio u Odluci broj U-9/00, proizlazi da akti Visokog predstavnika, kada on djeluje supstituirajući na domaće vlasti, mogu biti predmet kontrole Ustavnog suda samo ukoliko bi ti akti inače bili podložni kontroli po domaćem pravu. Međutim, ovlaštenja koja Visoki predstavnik vrši isključivo prema Aneksu 10 ne mogu biti podložna takvoj kontroli. U tom smislu, Ustavni sud je naveo:

³⁴ www.ohr.int/imenovanje-visokih-predstavnika-2/

³⁵ Paragraf 72. presude

„[...] Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sistema intervenira u drugom pravnom sistemu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za Visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebna ovlaštenja i njegov mandat je međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, Visoki predstavnik – čija ovlaštenja koja proizlaze iz Anexa 10 Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložna kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlaštenja – intervenirao je u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona, te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

Zato, bez obzira na narav ovlaštenja dodijeljenih Visokom predstavniku Anexom 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, činjenica da je Zakon o državnoj graničnoj službi donio visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući da je ovaj zakon objavljen kao takav u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" 26. januara 2000. godine ("Sl. gl." br. 2/2000), kao ni u njegovoj suštini, koja se, bio on ili ne saglasan Ustavu, tiče sfere koja potpada pod zakonodavno ovlaštenje Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članu IV/4. (a) Ustava Bosne i Hercegovine. Parlamentarna skupština je slobodna mijenjati čitav tekst ili dio teksta ovog zakona u budućnosti, pod pretpostavkom da se ispoštuje odgovarajuća procedura [...].“

U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je Visoki predstavnik intervenirao u pravni sistem Bosne i Hercegovine i umjesto Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (i Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine) donio osporene amandmane i Izmjene Izbornog zakona. U tom pogledu on je, stoga, djelovao kao zakonodavna vlast Bosne i Hercegovine, a amandmani, odnosno Izmjene Izbornog zakona koje je on donio nesporno imaju pravnu prirodu domaćih propisa.

Ustavni sud zapaža da načelo vladavine prava nije ograničeno samo na formalno poštovanje ustavnosti i zakonitosti, nego zahtijeva da svi pravni akti (zakoni, propisi i sl.) imaju određeni sadržaj, odnosno kvalitet primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti u okviru demokratskog političkog sistema.

U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da standard kvaliteta zakona traži da pravna norma bude dostupna licima na koja se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze do stepena koji je razuman u datim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati.³⁶

Ovaj Sud primjećuje da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine u odluci broj: U-27/22 od 23.3.2023. godine, rješavajući o zahtjevima člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine i predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kojim su podnosioci smatrali da amandmani i član 1. do 5. izmjena Izbornog zakona koje je nametnuo visoki predstavnik (Christian Schmidt) odlukama broj 06/22 i 07/22 od 2. oktobra 2022. godine nisu u skladu

³⁶ Vidi Odluku o dopustivosti i meritumu broj: U-15/18 od 29. novembra 2018. godine, tačka 26

sa Ustavom Bosne i Hercegovine, protokolom broj 1. i 12. uz Evropsku konvenciju, zauzeo iste stavove u pogledu položaja i ovlaštenja Visokog predstavnika, Christian Schmidta, kao i u svojim ranijim odlukama u odnosu na položaj i ovlaštenja svih prethodnih Visokih predstavnika u Bosni i Hercegovini.

Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: U-15/21 od 14.7.2022. godine, odnosi se na gotovo identičnu pravnu situaciju u pogledu ovlaštenja Visokog predstavnika Christiana Schmidta da donosi Odluku o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine i Zakon o neprimjenjivanju takve odluke Visokog predstavnika koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske, zbog čega Sud ovu Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine navodi u najrelevantnijim dijelovima:

„Odlučujući o zahtjevu sedam delegata Vijeća naroda Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o neprimjenjivanju Odluke visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 89/21), utvrđuje se da Zakon o neprimjenjivanju Odluke visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 89/21) nije u skladu sa čl. I/2. i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine. U skladu sa članom 61. stav (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ukida se Zakon o neprimjenjivanju Odluke visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 89/21). Ukinuti Zakon o neprimjenjivanju Odluke visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 89/21), u skladu sa članom 61. stav (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, prestaje važiti narednog dana od dana objavljivanja odluke Ustavnog suda u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“. Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, „Službenom glasniku Republike Srpske“ i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.“

Sedam delegata Vijeća naroda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je 24. novembra 2021. godine, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti Zakona o neprimjenjivanju Odluke visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 89/21, u daljnjem tekstu: osporeni zakon) sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Podnosioci zahtjeva navode da osporeni zakon nije saglasan čl. I/2. i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno da krši načela navedena u ovim članovima, kao i da je Narodna skupština donoseći osporeni zakon prekršila načela iz navedenih članova.

Narodna skupština je osporila navode iz zahtjeva ukazujući da Visoki predstavnik nema ovlaštenja za donošenje/nametanje zakona, te da je takvo postupanje suprotno ustavnim odredbama, članovima Evropske konvencije i drugim međunarodnim dokumentima. Suprotno tome, Narodna skupština je djelovala u skladu s ustavnim odredbama i nadležnostima kada je donijela osporeni zakon.

Razmatranje ovlaštenja Visokog predstavnika da donosi zakone, kao i pravnu prirodu i status takvih zakona Ustavni sud je prvi put razmatrao u Odluci broj U-9/00 od 3. novembra 2000. godine, kada je ispitivao ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi, a takve se prakse dosljedno držao i u svim ostalim odlukama koje su sadržavale iste ili slične prigovore kao u konkretnom slučaju (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 9/00 od 3. novembra 2000. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 1/01, Odluka broj U 16/00 od 2. februara 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 13/01, Odluka broj U 25/00 od 23. marta 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 17/01 i U 26/01 od 28. septembra 2001. godine, objavljena u „Službenom glasniku“ broj 4/02). Stoga, u odnosu na prigovore iz odgovora na zahtjev koji se odnose na ovlaštenje Visokog predstavnika da donosi zakone, kao i ostale prigovore u vezi s tim pitanjem, Ustavni sud se poziva na svoju praksu iz Odluke broj U-9/00 (tačke 5. i 6) kako slijedi:

Zakon o državnoj graničnoj službi je nametnuo visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini 13. januara 2000. godine, nakon što Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nije usvojila Nacrt zakona koji je 24. novembra 1999. godine, predložilo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir sveukupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, pravni status visokog predstavnika kao predstavnika međunarodne zajednice nije izuzetak, već su slične funkcije poznate iz drugih zemalja u specijalnim političkim okolnostima. Relevantni primjeri su mandati pod režimom Društva naroda, i, u nekim pogledima, Njemačka i Austrija nakon Drugog svjetskog rata. Iako priznate kao suverene, dotične države su bile podvrgnute međunarodnom nadzoru, a strane vlasti su djelovale u tim državama u ime međunarodne zajednice, supstituirajući se za domaće vlasti. Akti koje su donosile međunarodne vlasti su često bivali donošeni u ime država pod kontrolom.

Takva situacija se svodi na neku vrstu funkcionalne dualnosti: jedna vlast jednog pravnog sistema intervenira u drugom pravnom sistemu, čime njene funkcije postaju dualne. Isto vrijedi i za visokog predstavnika: međunarodna zajednica mu je povjerila posebne ovlasti i njegov mandat je međunarodnog karaktera. U konkretnom slučaju, visoki predstavnik – čije ovlasti koje proizlaze iz Anexa 10. Općeg okvirnog sporazuma, relevantnih rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i Bonske deklaracije, nisu podložne kontroli Ustavnog suda, kao ni vršenje tih ovlasti – intervenirao je u pravni sistem Bosne i Hercegovine, supstituirajući domaće vlasti. U tom pogledu, on je, stoga, djelovao kao vlast Bosne i Hercegovine, a zakon koji je on donio je prirode domaćeg zakona te se mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

Stoga, bez obzira na prirodu ovlasti dodijeljenih visokom predstavniku Anexom 10. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, činjenica da je Zakon o državnoj graničnoj službi donio visoki predstavnik, a ne Parlamentarna skupština, ne mijenja njegov status zakona, ni u njegovoj formi, budući da je ovaj zakon objavljen kao takav u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“ 26. januara 2000. godine („Službeni glasnik“ br. 2/2000), kao ni u njegovoj suštini, koja se, bio on ili ne u saglasnosti sa Ustavom, tiče sfere koja potpada pod zakonodavnu nadležnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema članu IV/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Parlamentarna skupština je slobodna da mijenja čitav tekst ili dio teksta ovog zakona u budućnosti, pod pretpostavkom da se ispoštuje odgovarajuća procedura.

Dakle, nesporno je da je i u konkretnom slučaju, donošenjem Zakona o dopuni Krivičnog zakona BiH, visoki predstavnik supstituirao domaće vlasti, u konkretnom slučaju Parlamentarnu skupštinu

Bosne i Hercegovine, a zakon koji je donio ima prirodu domaćeg zakona i smatra se zakonom Bosne i Hercegovine. Osim ovog, Ustavni sud će se kratko očitovati na prigovor iz odgovora na zahtjev, da je osporeni zakon donijet na osnovu ovlaštenja iz Ustava Republike Srpske. U vezi s tim, ukazuje se da nije sporno ovlaštenje Narodne skupštine da donosi zakone, kao i druge pravne akte, ali takvi zakoni moraju biti u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine.

S obzirom na to da je u konkretnom slučaju osporenim zakonom zabranjena primjena zakona Bosne i Hercegovine u Republici Srpskoj, Ustavni sud ukazuje na svoju relevantnu praksu koja se tiče ustavne obaveze poštovanja državnih zakona od entiteta i drugih administrativnih jedinica Bosne i Hercegovine. U Odluci broj U 14/04 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 14/04 od 29. oktobra 2010. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 23/05) Ustavni sud je usvojio stav da „donošenje entitetskih zakona oprečno proceduri koja je Predmet broj U 15/21 14 Odluka o dopustivosti i meritumu propisana državnim zakonima pokreće pitanje ustavnosti takvih zakona u smislu odredaba člana III/3.b) Ustava BiH, te da se obaveze koje nameću državni zakoni moraju poštovati“. Ovaj stav Ustavni sud je reafirmirao i u Odluci broj U 2/11 (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 2/11 od 27. maja 2011. godine, tačka 52, objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 99/11) u kojoj je ponovno istaknuo „zakoni Bosne i Hercegovine koje je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine smatraju se odlukama institucija Bosne i Hercegovine“ iz člana III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te donošenje zakona od entiteta ili drugih administrativnih jedinica u Bosni i Hercegovini suprotno proceduri koju propisuju državni zakoni može dovesti u pitanje poštovanje odredaba člana III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima su entiteti i druge administrativne jedinice u Bosni i Hercegovini dužni da se pridržavaju, između ostalog, (i) odluka institucija Bosne i Hercegovine. Kada bi se smatralo suprotno, osim što bi se u potpunosti doveo u pitanje autoritet institucija Bosne i Hercegovine, dovelo bi se u pitanje i načelo iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine prema kojem će „Bosna i Hercegovina biti demokratska država koja će funkcionirati prema slovu zakona“. U tom slučaju, s pravom bi se moglo postaviti pitanje svrhe državnih zakona (npr. zakona u oblasti privatizacije, zatim rada osiguravajućih društava, indirektnog oporezivanja i sl.) ako bi entiteti ili druge administrativne jedinice Bosne i Hercegovine mogli donositi zakone kojima se krše ili izbjegavaju obaveze koje se entitetima ili drugim administrativnim jedinicama Bosne i Hercegovine nalažu odredbama državnih zakona, tj. zakona donesenih na nivou institucija Bosne i Hercegovine. Dakle, entiteti (ili druge administrativne jedinice Bosne i Hercegovine) moraju poštovati obaveze koje im se nalažu putem zakona koje su donijele institucije Bosne i Hercegovine. Činjenica da te obaveze nisu ispoštovane može dovesti do kršenja odredaba Ustava Bosne i Hercegovine.“

Osim navedene prakse, ukazuje se i na skorašnju Odluku broj U 2/22 u kojoj je Ustavni sud naglasio (vidi Odluka broj U 2/22 od 26. maja 2022. godine, tačka 91, dostupna na www.ustavnisud.ba) „jedini način prestanka djelovanja navedenih zakona kao odluka donesenih u institucijama BiH mogu biti nove odluke institucija Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva da sve dok su zakoni kao odluke institucija BiH na pravnoj snazi entiteti su ih dužni poštovati i ne mogu imati nadležnosti za usvajanje bilo kakvih zakonodavnih aktivnosti u tim oblastima“.

Imajući u vidu nesporan sadržaj osporenog zakona kojim je primjena Zakona o dopuni Krivičnog zakona BiH zabranjena u Republici Srpskoj, te je zabranjeno organima Republike Srpske da sarađuju u provođenju ovog zakona s organima Bosne i Hercegovine, kao i nespornu praksu

Ustavnog suda na koju je ukazano u prethodnom dijelu obrazloženja, jasno je da u Ustavu Bosne i Hercegovine ne postoje odredbe na osnovu kojih bi se mogla opravdati ustavnost osporenog zakona koji je donijela Narodna skupština Republike Srpske. Prema načelu vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, entiteti su dužni da poštuju zakone na nivou Bosne i Hercegovine. Kao što je ranije rečeno, Zakon o dopuni Krivičnog zakona BiH ima se smatrati zakonom Bosne i Hercegovine. Osim toga, prema članu III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, entiteti su dužni da poštuju odluke institucija Bosne i Hercegovine. Prethodno je rečeno da je visoki predstavnik donošenjem Zakona o dopuni Krivičnog zakona BiH supstituirao domaće institucije. U konkretnom slučaju supstituirana institucija je Parlamentarna skupština BiH umjesto koje je visoki predstavnik donio navedeni zakon. Dakle, navedeni zakon, osim što se smatra zakonom Bosne i Hercegovine, smatra se i odlukom institucija Bosne i Hercegovine. Sve navedeno, u vezi sa Zakonom o dopuni Krivičnog zakona BiH i članovima I/2. i III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, prekršeno je donošenjem osporenog zakona.

Ustavni sud zaključuje da je sporni zakon suprotan članu I/2. i članu III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud zaključuje da sporni zakon koji je donijela Narodna skupština nije u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine.“

U vezi sa položajem i ovlaštenjima visokih predstavnika u Bosni i Hercegovini, i Evropski sud za ljudska prava je zauzimao stavove o ovom pitanju, pa je tako u presudi Berić i dr. protiv Bosne i Hercegovine (dec), br. 36357/04 et al., ECHR 2007-XII) iz 2007. godine, Evropski sud za ljudska prava u tačkama 26. do 28. zauzeo stav da je :

„Vijeće sigurnosti UN-a odobrilo je uvođenje međunarodnog upravnika za Bosnu i Hercegovinu (Visoki predstavnik) od neformalne grupe zemalja koje su aktivno učestvovalе u mirovnom procesu (Vijeće za implementaciju mira PIC) kao mjeru provođenja u skladu s Poglavljem VII. Povelje UN-a (vidjeti rezoluciju 1031 VSUN, od 15. decembra 1995). Pošto ovlaštenja prvobitno data Visokom predstavniku (opisana u Mirovnom sporazumu) nisu bila u potpunosti jasno definirana, PIC je naknadno opširnije razradio njegov mandat. Usvajanje zaključaka Bonske konferencije za provođenje mira u decembru 1997. godine možda predstavlja najdalekosežniju mjeru, kojom je PIC odobrio ovlaštenje Visokom predstavniku da smijeni s dužnosti državne zvaničnike za koje se smatra da krše zakonske obaveze po Mirovnom sporazumu, kao i da nametne privremene zakonske akte u situacijama kada to nisu učinile domaće institucije...“

„Nakon rata u Bosni i Hercegovini, Vijeće sigurnosti UN-a odobrilo je uvođenje međunarodnog upravnika za Bosnu i Hercegovinu (Visoki predstavnik) od neformalne grupe zemalja koje su aktivno učestvovalе u mirovnom procesu (Vijeće za implementaciju mira PIC) kao mjeru provođenja u skladu s Poglavljem VII. Povelje UN-a (vidjeti rezoluciju 1031 VSUN, od 15. decembra 1995). Pošto ovlaštenja prvobitno data Visokom predstavniku (opisana u Mirovnom sporazumu) nisu bila u potpunosti jasno definirana, PIC je naknadno opširnije razradio njegov mandat. Usvajanje zaključaka Bonske konferencije za provođenje mira u decembru 1997. godine možda predstavlja najdalekosežniju mjeru, kojom je PIC odobrio ovlaštenje Visokom

predstavniku da smijeni s dužnosti državne zvaničnike za koje se smatra da krše zakonske obaveze po Mirovnom sporazumu, kao i da nametne privremene zakonske akte u situacijama kada to nisu učinile domaće institucije (vidjeti dokument UN-a, br. S/1997/979)³⁷.

Pošto je Vijeće sigurnosti identificiralo „prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti“ u okviru značenja člana 39. Povelje UN-a, ono je imalo pravo odobriti međunarodnu civilnu upravu u Bosni i Hercegovini i implementaciju te mjere povjeriti određenim državama članicama, uz uslov da zadrži sveukupnu efektivnu kontrolu (vidjeti član 41. i 48. Povelje; Behrami i Behrami protiv Francuske i Saramati protiv Francuske, Njemačke, Norveške (GC), br. 7141/01 i 78166/01, 2. maja 2007.; Stahn, Međunarodna teritorijalna uprava u bivšoj Jugoslaviji: Porijeklo, razvoj i izazovi, Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und 13 Volkerrecht (Hajdelberški magazin za međunarodno pravo) 61/1 (2001.), str- 107-76; i Simma (ed), Karakter Ujedinjenih naroda (drugo izdanje, 2002.), Oxford University Press, str. 775-80). Prema tome, ključno pitanje je da li je Vijeće sigurnosti UN-a, prenošenjem svojih ovlaštenja po Rezoluciji 1031 VSUN, zadržalo efektivnu ukupnu kontrolu (vidjeti nacrt člana 5. Nacrta sporazuma o odgovornosti međunarodnih organizacija; i Behrami i Behrami i Saramati, navedeno gore). Sud smatra da jeste iz sljedećih razloga³⁸.

Što se tiče prirode prenošenja ovlaštenja, ona se ne pretpostavlja niti je implicitna, nego prethodi i eksplicitna je u samoj Rezoluciji. Istina je da su Mirovni sporazum i zaključci Londonske konferencije za provođenje mira prethodili Rezoluciji, ali oni su zaključeni uz odobrenje UN-a (vidjeti član I § 2 Mirovnog sporazuma). Drugo, Rezolucija (čitati zajedno s priloženim Mirovnim sporazumom i zaključcima Londonske mirovne konferencije na koju se izričito poziva) postavlja dovoljno jasno definirana ograničenja na ovo prenošenje. Šire definirana priroda pojedinih odredbi ne može se u cjelini eliminirati zbog toga što ona čini sastavni dio međunarodne teritorijalne uprave, kojoj se mora ostaviti dovoljno diskrecionog prostora koji joj dozvoljava da efikasno djeluje i ispunji svoje ciljeve. U svakom slučaju, rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a koje su došle nakon prve rezolucije VS podržale su zaključke konferencija za implementaciju mira razrađujući dalje mandat Visokog predstavnika (vidjeti, napr., rezoluciju 1144 koja podržava zaključke Banske konferencije). Treće, od Visokog predstavnika se Rezolucijom traži da svoje izvještaje podnosi Vijeću sigurnosti UN-a kako bi mu se omogućilo da provodi sveukupnu kontrolu (Vijeće sigurnosti UN-a neprestano pomno prati situaciju, član 40. Rezolucije). Uslov da generalni sekretar prezentira Vijeću sigurnosti izvještaje Visokog predstavnika samo je dodatna garancija pošto se smatra da generalni sekretar predstavlja opće interese Ujedinjenih naroda. Pošto mandat Visokog predstavnika s neodređenim rokom znači da veto koji uloži jedna stalna članica Vijeća sigurnosti može spriječiti okončanje prenošenja ovlaštenja, Sud nije smatrao samo ovu činjenicu dovoljnom da zaključi da Vijeće sigurnosti UN-a ne provodi sveukupnu efektivnu kontrolu. U takvim okolnostima, Sud smatra da je Visoki predstavnik izvršavao zakonski dodijeljena ovlaštenja prema poglavlju Poglavlju VII., i time se sporna mjera, u principu, „pripisuje“ Ujedinjenim narodima u okviru značenja nacrta člana 3. Nacrta sporazuma o odgovornosti međunarodnih organizacija. Suprotno onom što su aplikanti sugerirali, odluka Ustavnog suda (ili bilo kojeg organa zemlje domaćina), koja pokušava da uvede mehanizam preispitivanja koji se odnosi na akte koje donosi

³⁷ Paragraf 26. presude

³⁸ Paragraf 27. presude

Visoki predstavnik, ne može izmijeniti pravnu prirodu ovih akata, ako Visoki predstavnik ne pristane na takve izmjene (kao što je i učinio u pogledu zakonskih akata koje je on nametnuo)³⁹.“

Dakle, iz navedenih presuda Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, donesenih povodom osporavanja, pored ostalog, izmjene Izbornog zakona i izmjene Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, koje je nametnuo isti Visoki predstavnik, Christian Schmidt, Sud je dao odgovor na prva dva pravna pitanja koja su se postavila u toku postupka, a to je da je Christian Schmidt legalno izabran Visoki predstavnik i da je isti, po Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i Bonskoj deklaraciji, imao ovlaštenja da interveniše u pravni sistem Bosne i Hercegovine, pri čemu tada supstituirao (zamjenjuje) domaće vlasti, djelujući kao vlast Bosne i Hercegovine i da se zakon koji on donese mora smatrati zakonom Bosne i Hercegovine.

U odnosu na pitanje da Tužilaštvo nije izvelo, prema tvrdnji odbrane, izvorni Dejtonski sporazum, odnosno Anex 4 i Anex 10 i da Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini koji je objavljen na zvaničnoj stranici UN-a (<https://www.peacemaker.un.org>) i OHR-a sadrži samo parafe sporazuma, a ne i potpisani sporazum, Sud podsjeća da je Bečkom konvencijom o pravu međunarodnih ugovora koju je Bosna i Hercegovina preuzela sukcesijom⁴⁰, članom 10. tačka b) propisano da se vjerodostojnost ugovora utvrđuje i parafom na ugovoru od predstavnika svake od strane ugovornica, ako ugovorne strane nisu ugovorile postupak utvrđivanja vjerodostojnosti ugovora, a Opći okvirni sporazum za Bosnu i Hercegovinu, koji je međunarodni sporazum, odnosno ugovor, ne sadrži odredbe o postupku utvrđivanja vjerodostojnosti.

Međutim, ako ugovorne strane nisu ugovorile takav postupak, u tom slučaju, Bečka konvencija u članu 10. tačka b) propisuje da se vjerodostojnost ugovora utvrđuje i parafom na ugovoru od strane predstavnika svake od strane ugovornica. Sam tekst Dejtonskog sporazuma ne propisuje postupak kojim bi se utvrđivala njegova vjerodostojnost (autentičnost), dakle, čak i da ne postoji tekst Dejtonskog sporazuma, potpisan od ugovornih strana, kako je to odbrana sve vrijeme potencirala, to ni tada ne znači, niti može značiti, da ne postoji taj sporazum. Čak i u tom slučaju autentičnost teksta Dejtonskog sporazuma bi se utvrđivala na osnovu teksta Dejtonskog sporazuma koji su Sjedinjene Američke Države zvanično dostavile UN-u i koji se nalazi u Registru UN-a na internetu na njihovoj zvaničnoj adresi (<https://www.peacemaker.un.org>).

³⁹ Paragraf 28. presude

⁴⁰ Bečka konvencija o ugovornom pravu od 23.5.1969. godine, objavljena je u Službenom listu SFRJ - međunarodni ugovori 30/1972. Bosna i Hercegovina postala je članica na osnovu sukcesije. Bečka konvencija o sukcesiji država u odnosu na ugovore od 23.8.1978. godine, objavljena je u Službenom listu SFRJ međunarodni ugovori 01/1980, stupila je na snagu 6.11.1996. godine.

U kontekstu iznesenih činjenica, ocjena je Suda da je odgovor šefa Pravnog odjeljenja OHR-a na zahtjev Tužilaštva Bosne i Hercegovine, za dostavljanje originala Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, uključujući i Anex 10 od 25.4.2024. godine (DTR-3), kao i saslušanje Leona Diaza, kao potpisnika navedenog akta, nepotrebno.

Sud još napominje, a što je kao dokaz odbrane, izvela odbrana optuženog Miloša Lukića (DDOII-1) da je tadašnja SR Jugoslavija 21.11.2002. godine, potvrdila sporazum Zakonom o potvrđivanju Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, koji Zakon je objavljen u Službenom listu SR Jugoslavije - međunarodni ugovori broj 12/22, iako nije postojala pravna obaveza potvrđivanja, odnosno ratifikacije ovog sporazuma, jer Dejtonski sporazum ne propisuje nijednom svojom odredbom niti svoje stupanje na snagu uslovljava prethodnom ratifikacijom. Isto tako, Dejtonski sporazum i ne zabranjuje stranama ugovornicama da to učine ako žele, pa je SR Jugoslavija izvršila njegovu ratifikaciju navedenim zakonom, koji sadrži kompletan tekst Dejtonskog sporazuma.

Cijeneći navedeno, kao i činjenicu da su presude Ustavnog suda Bosne i Hercegovine konačne i obavezujuće, te da su u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, Sud ističe da stavove izražene u citiranim presudama prihvata u cijelosti.

Poglavlje 8 - RELEVANTNO MATERIJALNO PRAVO

Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine, optuženim Miloradu Dodiku i Milošu Lukiću, na teret je stavljeno izvršenje krivičnog djela neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz član 203a stav 1. KZBiH, u vezi sa članom 54. istog Zakona.

Krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz član 203a KZBiH glasi: (1) Službena osoba u instituciji Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, ili u kantonu, gradu ili općini ili lokalnoj zajednici ili bilo kojem organu lokalne uprave i samouprave, ili odgovorna osoba koja ne primijeni, ne provede, ne izvrši ili na drugi način ne poštuje odluku visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, ili koja spriječi odnosno na drugi način omete primjenu, provođenje ili izvršenje takve odluke, *kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina*. Odredbom stava 4. istog člana propisano je da će se za krivično djelo iz stava 1. ovog člana izreći mjera sigurnosti zabrane vršenja dužnosti, dok je stavom 5. propisano da u skladu sa članovima 113. i 114. ovog Zakona, osuda za krivična djela iz stava 1. ovog člana ima za pravnu posljedicu osude: a) prestanak službene dužnosti i prestanak zaposlenja, b) oduzimanje odlikovanja, c) zabranu obavljanja službene dužnosti u zakonodavnom, izvršnom, pravosudnom, upravnom ili bilo kojem organu koji se u cjelosti ili djelimično finansira iz javnih sredstava, d) zabranu sticanja službene dužnosti u zakonodavnom, izvršnom, pravosudnom, upravnom ili bilo kojem organu koji se u cjelosti ili djelimično finansira iz javnih sredstava.

Krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika spada u krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Vrijednosti koje su ovim inkriminacijama zaštićene i koje međunarodna zajednica podiže na rang općeljudskih vrijednosti su u isto vrijeme i vrijednosti svake pojedine zemlje, koje se štite i u smislu ispunjenja međunarodnih preuzetih obaveza i kao vrijednosti našeg društva. Činjenica da je predmetno krivično djelo uvršteno upravo u ovu grupu djela (glava XVII KZBiH), ukazuje na njegovu težinu i značaj.

Produženo krivično djelo iz člana 54. KZBiH glasi: (1) Odredbe ovog zakona o sticaju krivičnih djela neće se primijeniti kada učinilac učini produženo krivično djelo. (2) Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinilac s umišljajem učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu. (3) Kada se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Poglavlje 9. - MERITORNE ODLUKE PO OPTUŽNICI

9.1. Osuđujući dio

Opšta razmatranja i dokazni standardi

Rukovodeći se prvenstveno principom slobodne ocjene dokaza, zagwarantovanim odredbom člana 15. ZKPBiH, Sud je cijeli postupak vodio sa ciljem da se osigura da niko nevin ne bude osuđen, a da se učiniocu krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uslovima propisanim KZBiH i u zakonom propisanom postupku (član 2. stav 1. ZKPBiH). U tom smislu, Sud je izvedene dokaze u ovom predmetu cijenio u skladu sa osnovnim načelima ZKPBiH i Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, nalazeći da nije prihvatljivo odlučivati na štetu optuženog, ako nema jasnih činjenica i dokaza protiv njega, što je u duhu pravnih načela *praesumptio innocentiae* i *in dubio pro reo*, te visokih zahtjeva dokaznog standarda, odnosno ispunjavanja zahtjeva u odnosu na najviši stepen vjerovatnosti postojanja bitnih činjenica za oglašavanje optuženog krivcem, a što je od suštinske važnosti za pravilno i zakonito presuđenje. Osim toga, Sud je dužan razmatrati i ocjenjivati dokaze koji idu u korist optuženog sa jednakom pažnjom kao i dokaze koji terete optuženog (član 14. ZKPBiH).

U skladu sa navedenim načelima, te principom slobodne ocjene dokaza, Sud je pažljivo razmotrio sve izvedene dokaze. Pritom, Sud podsjeća da je slobodna ocjena dokaza ocjena oslobođena pravnih pravila, koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Vrijednost dokaza nije unaprijed određena, ni kvalitativno, ni kvantitativno. Ocjena dokaza obuhvata logičku i psihološku ocjenu. Iako ne postoje pravna, ni formalna pravila ocjene, ista je vezana za pravila ljudskog mišljenja i iskustva.

Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u ovom postupku, Sud je cijenio njihovo držanje i ponašanje tokom davanja iskaza, ispitao konzistentnost njihovih iskaza datih u sudnici, uporedio činjenice o kojima je određen svjedok svjedočio sa činjenicama koje su utvrđene od strane drugih svjedoka, te činjenicama utvrđenim materijalnim dokazima, a sve kako bi se utvrdilo da li su potkrijepljeni ili osporeni drugim dokazima u ovom predmetu.

Pored toga, pri ocjeni iskaza svjedoka, Sud je imao u vidu da pouzdanost iskaza jednog svjedoka zavisi od njegovog poznavanja činjenica, kao i od drugih faktora. Slično tome, faktori kao što su mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti, ili stresne okolnosti u vrijeme događaja ne isključuju automatski mogućnost da se Sud osloni na takav iskaz, pri čemu je Sud dužan uporediti, kako je naprijed navedeno, činjenice o kojima određen svjedok svjedoči sa drugim provedenim dokazima.

Takođe, Sud na ovom mjestu nalazi bitnim dati obrazloženje u pogledu pojedinih relevantnih pitanja, koja se tiču prije svega, ocjene iskaza svjedoka i pitanja njihovog kredibiliteta. Naime, ovaj je krivični postupak od početka pratila izražena nevoljnost pojedinih svjedoka da daju iskaz na glavnom pretresu. Također, kod pojedinih svjedoka bila je primjetna određena doza nelagode i uznemirenosti, poput svjedoka Petra Đukića i Nikole Đukića, kojima je zbog izraženog straha zbog svjedočenja, pružena psihološka podrška od strane službenika Odjela za podršku svjedocima Suda BiH.

Istovremeno, Sud je imao u vidu da se saglasno praksi Evropskog suda za ljudska prava, Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku i da nije dužan baviti se svakim dokazom⁴¹, nego je u smislu odredbi članova 15. i 281. ZKPBiH, dužan da se bavi, u prvom redu onim dokazima koji su nužni za ostvarenje svrhe konkretne presude, iz čega proizlazi da nije nužno raspravljati baš o svakom dokazu.⁴² Iz naprijed navedenih standarda uspostavljenih judikaturom Evropskog suda za ljudska prava, dakle proizlazi da je obaveza Suda da, iako presudu donosi na temelju savjesne ocjene svih izvedenih dokaza, u obrazloženju izloži samo one dokaze koji su bili od značaja za njeno donošenje. Upravo se navedenim standardom Sud vodio u osuđujućem dijelu presude.

Uvodni dio izreke presude

Iz uvodnog dijela optužnice vidljivo je da je Tužilaštvo dalo opis radnji optuženog Milorada Dodika, kojima su ostvarivana obilježja krivičnog djela neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. KZBiH. Iako ovaj opis radnji optuženog nije označen niti podveden pod konkretnu tačku optuženja, jasno je da je Tužilaštvo na ovaj način

⁴¹ ESLJP je tako zauzeo stanovište da: „[S]udovi nisu dužni da daju detaljne odgovore na svako pitanje.“ Vidi *Van de Hurk vs the Netherlands*, 19.april 1994. godine, str. 61.

⁴² Vidjeti presudu Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza*, predmet br.IT-95-14/2-T od 26.2.2001. godine, paragraf 20., te presudu Žalbenog vijeća u istom predmetu broj: IT-95-14/2-A od 17-12-2004. godine, paragraf 382.

nastojalo prikazati događaje koji su prethodili radnjama izvršenja koje je optuženi poduzeo, a koje radnje su konkretizovane u tački 2. izreke presude /tački 1. optužnice/, kao i doprinos optuženog u izvršenju krivičnog djela za koje se tereti, kroz određeni vid kriminalnog ponašanja.

Tačka 2. izreke presude /tačka 1. optužnice/

Nakon što je cijenio sve izvedene dokaze, kako optužbe tako i odbrane, te dovodeći ih u međusobnu vezu, Sud van razumne sumnje nalazi dokazanim da je optuženi Milorad Dodik, radnjama opisanim u tački 2. izreke presude počinio krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. KZBiH.

U suštini, Tužilaštvo tereti optuženog Dodika da je u okviru obavljanja dužnosti predsjednika Republike Srpske, u vremenskom periodu od 01.07.2023. godine do 09.07.2023. godine, svjestan i znajući da je Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, Christian Schmidt, donio Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 14/23 od 01.07.2023. godine i Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 15/23 od 01.07.2023. godine, a koje zakone je prethodno usvojila Narodna skupština Republike Srpske, sa kojima je bio upoznat, te protivno tome preduzeo službene radnje u cilju nastavka zakonodavnog postupka na način da je, ne primjenjujući i ne provodeći odluke Visokog predstavnika Christiana Schmidta, svojeručno potpisao ukaze o objavljivanju ova dva zakona, nakon čega su isti proslijeđeni Službenom glasniku Republike Srpske, radi objave.

Dakle, optuženom Miloradu Dodiku Tužilaštvo je stavilo na teret da, kao službena osoba u institucijama Republike Srpske, nije primijenio i proveo odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu.

Bitni elementi ovog krivičnog djela su svojstvo učinioca i radnja izvršenja. Izvršilac djela u svim oblicima može biti samo službeno ili odgovorno lice u institucijama Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, ili u kantonu, gradu ili općini ili lokalnoj zajednici ili bilo kojem organu lokalne uprave i samouprave, ili odgovorna osoba. U tom smislu, odredbom člana 1. tačka 3. KZBiH, propisano je da je službeno lice izabrani ili imenovani funkcioner u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti Bosne i Hercegovine i u drugim državnim i upravnim ustanovama ili službama koje vrše određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; lice koje stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim upravnim organima ili ustanovama; ovlašteno lice u privrednom društvu ili u drugom pravnom licu kojem je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno vršenje javnih ovlaštenja, a koje u okviru tih ovlaštenja obavlja određenu dužnost; te drugo lice koje uz naknadu ili bez naknade obavlja određenu

službenu dužnost na osnovu ovlaštenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona. Subjektivnu stranu djela čini *umišljaj*.

a) Svojstvo učinioca

Prije nego se upusti u razmatranje činjeničnog utvrđenja, Sud je utvrdio svojstvo optuženog, kao službene osobe u institucijama Republike Srpske, u vrijeme izvršenja inkriminisanog krivičnog djela (1.7.2023. godine do 9.7.2023. godine), imajući u vidu definiciju službene osobe, datu kroz odredbu člana 1. tačka 3. KZBiH. Naime, Sud nalazi da je optuženi u inkriminisanom periodu, obavljao dužnost predsjednika Republike Srpske, koju činjenicu potvrđuju saslušani svjedoci, kao i materijalna dokumentacija uložena u spis.

Tako je svjedok Jelena Pajić Baštinac, tokom svjedočenja pred Sudom,⁴³ izjavila da je u periodu juni-juli 2023. godine, bila zaposlena u Službi predsjednika Republike Srpske, na radnom mjestu generalnog sekretara predsjednika Republike Srpske, te je detaljno objasnila opis poslova generalnog sekretara, kao i organizacionu strukturu Službe predsjednika.

Svjedok Siniša Karan, u svom iskazu na glavnom pretresu⁴⁴ izjavio je da je kao ministar unutrašnjih poslova u Vladi Republike Srpske, u inkriminisanom periodu imao službenu komunikaciju sa optuženim, te dodao da je predsjednik Republike Srpske jedna od najznačajnijih ustavnih funkcija i nadležnosti, pri tome i štićena ličnost, u kontekstu aspekta djelovanja Ministarstva unutrašnjih poslova. Svjedok je ukazao na ustavne nadležnosti predsjednika Republike Srpske, kako prema Vladi Republike Srpske, tako i prema Narodnoj skupštini. Svjedok Slavko Mitrović izjavio je pred Sudom⁴⁵ da je, u inkriminisanom periodu bio na funkciji savjetnika predsjednika Republike Srpske iz oblasti Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i njegovih anexa, kao i na sva pitanja koje su pravne i političke prirode.

Iz Službenog glasnika Bosne i Hercegovine, broj 73 od 2.11.2022. godine (DT-8), proizlazi da je Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine donijela odluku kojom se potvrđuju rezultati općih izbora u Bosni i Hercegovini održanih dana 2.10.2022. godine, između ostalog i za predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske (član 1. tačka d) Odluke).

Svojstvo službene osobe potvrdio je i sam optuženi na glavnom pretresu⁴⁶ prilikom saslušanja u svojstvu svjedoka, kojom prilikom je izjavio da je kao predsjednik Republike

⁴³ Iskaz dat na glavnom pretresu održanom dana 28.8.2024. godine

⁴⁴ Iskaz dat na glavnom pretresu održanom 20.11.2024. godine

⁴⁵ Iskaz dat na glavnom pretresu održanom 29.1.2025. godine

⁴⁶ Iskaz dat na glavnom pretresu održanom 5.2.2025. godine

Srpske zadužen da poštuje procedure, prije svega Ustav Republike Srpske i Ustav Bosne i Hercegovine.

Dakle, kao nesporno je utvrđeno da je optuženi u kritičnom periodu imao svojstvo službene osobe u institucijama Republike Srpske, a koje svojstvo je potrebno utvrditi, budući da je predmetno krivično djelo određeno svojstvom počinioca (*delicta propria*).

b) Radnja izvršenja

Radnju izvršenju kao bitno zakonsko obilježje krivičnog djela neizvršavanje odluka visokog predstavnika čine: a) neprimjenjivanje b) neprovođenje, c) neizvršavanje ili na drugi način nepoštivanje odluka Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, d) sprječavanje, odnosno na drugi način ometanje primjene provođenja ili izvršavanja takvih odluka.

Neprimjenjivanje i neprovođenje odluka Visokog predstavnika

Da optuženi Milorad Dodik, u svojstvu službene osobe - predsjednika Republike Srpske, nije primijenio i proveo odluke Visokog predstavnika, na način da je, nakon što je Narodna skupština Republike Srpske donijela Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, svojeručno potpisao dva ukaza o proglašenju navedenih zakona, Sud je utvrdio, kako iz provedenih materijalnih dokaza uloženi u sudski spis, tako i iz iskaza saslušanih svjedoka.

Naime, Narodna skupština Republike Srpske je na sedmoj posebnoj sjednici održanoj dana 21.6.2023. godine, usvojila Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske (DT-29 i DT-33), dok je na osmoj posebnoj sjednici održanoj dana 27.6.2023. godine, usvojila Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (DT-38; DOI-15).

Nakon što je Narodna skupština Republike Srpske usvojila navedene zakone, Visoki predstavnik Christian Schmidt donio je Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 15/23 od 1.7.2023. godine (DT-3; DOI-29) i Odluku kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 14/23 od 1.7.2023. godine (DT-4; DOI-28).

U članu 1. navedenih odluka navedeno je da se ovim putem obustavlja zakonodavni postupak donošenja Zakona o izmjeni zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske koji je Narodna skupština Republike Srpske donijela dana 21.6.2023. godine, kao i Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine koji je Narodna skupština Republike Srpske izglasala na svojoj osmoj posebnoj sjednici dana 27.6.2023. godine. Svi akti i proceduralni koraci doneseni odnosno okončani u okviru

zakonodavnog postupka donošenja navedena dva zakona, uključujući i izglasavanje istih od strane Narodne skupštine Republike Srpske na sjednicama održanim dana 21.6. i 27.6.2023. godine, ovim se putem proglašavaju ništavim *ab initio* i ne proizvode nikakav pravni učinak. Ovi zakoni neće stupiti na snagu.

U članu 2. obje odluke, navedeno je da su sva nadležna tijela i službene osobe dužni obustaviti donošenje akata, te sve druge radnje i aktivnosti koje imaju za cilj da na bilo koji način omoguće stupanje na snagu ili primjenu zakona iz člana 1. ove Odluke, uključujući i proglašenje navedenog zakona i njegovo objavljivanje u Službenom glasniku.

U članu 3. obje odluke, navedeno je da donošenje akata te sve druge radnje i aktivnosti spomenute u članu 2. ove odluke, odnosno primjena na bilo koji način zakona iz člana 1. ove odluke spadaju u područje primjene odredbi člana 2. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine i člana 203a (neizvršavanje odluka Visokog predstavnika) KZBiH i mogu stoga biti predmet krivičnog gonjenja.

Također, članom 4. obje odluke propisano je da će iste imati prvenstvo u odnosu na bilo koje nekonzistentne odredbe Ustava Republike Srpske, bilo kog zakona, propisa ili akta, bilo postojećeg, bilo budućeg.

U članu 5. obje odluke navedeno je da odluka stupa na snagu odmah po objavljivanju na službenoj internet stranici Ureda visokog predstavnika, 1.7.2023. godine.

Odluke Visokog predstavnika broj 14/23 i 15/23 od 1.7.2023. godine objavljene su u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine broj 47/23 dana 7.7.2023. godine.

Da je Narodna skupština Republike Srpske usvojila navedena dva zakona potvrdila je pred Sudom svjedok Srebrenka Golić, predsjedavajuća Vijeća naroda Republike Srpske. Svjedok je pojasnila da u skladu sa Ustavom Republike Srpske, zakonodavnu vlast u Republici Srpskoj, vrše Narodna skupština i Vijeće naroda, dodajući da je zakon usvojen, kada prođe proceduru usvajanja u Narodnoj skupštini Republike Srpske od strane većine narodnih poslanika, kao i proceduru u Vijeću naroda Republike Srpske. Istakla je da je Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske blagovremeno dostavljen Vijeću naroda dana 22.6.2023. godine. Generalni sekretar je isti dostavio svim klubovima delegata u Vijeću naroda. Klubovi delegata u Vijeću naroda dužni su se u roku od 7 dana izjasniti da li Zakon vrijedi vitalne nacionalne interese konstitutivnih naroda i ostalih. U konkretnom slučaju, svi klubovi izuzev bošnjačkog kluba sa 5 glasova „za“, 3 „protiv“, donijeli su odluku da zakon ne vrijedi vitalne nacionalne interese konstitutivnih naroda u Vijeću naroda i takvo obavještenje je dostavljeno generalnom sekretaru, a generalni sekretar njoj (svjedoku) kao predsjedavajućoj na uvid.

Pokrenuta je inicijativa za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda, koja je kasnije poništena. Na upit branioca šta je bila argumentacija u klubu Bošnjaka da se na takav način postupi, svjedok je istakla da je Christian Schmidt 1.7.2023. godine, donio

Odluku kojom sprječava provođenje svih daljnjih aktivnosti i poništava navedeni zakon, dodajući da se u klubu govorilo o „nekom krivičnom gonjenju, krivičnom progonu“, sa kojom odlukom je upoznata putem medija.

Svjedok je pojasnila da je ista procedura bila i kada je u pitanju donošenje Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, dodajući da je 28. juna 2023. godine, zakon dostavljen Vijeću naroda Narodne skupštine Republike Srpske na razmatranje. Istakla je da je i u odnosu na ovaj zakon vitalni nacionalni interes pokrenuo klub delegata iz reda bošnjačkog naroda, ističući kao argument odluku Christiana Schmidta od 1. jula 2023. godine, te da bi provedba spornih akata mogla proizvesti krivični progon osoba koji postupaju po njima.

I svjedok Jelena Pajić Baštinac svjedočila je pred Sudom, između ostalog, i na okolnosti zakonodavnog postupka, prije potpisivanja ukaza. Pojasnila je da je Narodna skupština na 7. posebnoj sjednici, usvojila Zakon o izmjeni Zakona kojim se objavljuju zakoni i drugi propisi u Republici Srpskoj. Nakon što je zakon usvojen, upućen je u Vijeće naroda Republike Srpske, gdje je klub delegata iz reda bošnjačkog naroda donio odluku kojom je pokrenuo mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa, da bi dana 4.7. taj isti klub delegata bošnjačkog naroda, donio odluku kojom poništava tu prethodnu odluku. Daljnja procedura je da Vijeće naroda te odluke vraća u Narodnu skupštinu Republike Srpske koja, nakon što provjeri i utvrdi da su ispoštovane sve procedure prilikom donošenja zakona, spis predmeta upućuje predsjedniku sa svim prilogima i zakonom, kako bi predsjednik ukazom proglasio zakon.

Svjedok Siniša Karan je na glavnom pretresu naveo da zakone u Republici Srpskoj donosi Narodna skupština Republike Srpske, te da zakonodavnu vlast vrši Narodna skupština Republike Srpske i Vijeće Naroda.

Saglasne iskaze navedenih svjedoka kojima je Sud poklonio vjeru cijeneći ih kao istinite, potvrđuju i uloženi materijalni dokazi odbrane optuženog Milorada Dodika (DOI-7, DOI-7.1, DOI-7.2, DOI-7.3, DOI-8, DOI-9, DOI-10, DOI-11, DOI-12, DOI-17, DOI-18, DOI-18.3 i DOI-19).

Da je optuženi Milorad Dodik, postupajući protivno odlukama Visokog predstavnika, donio i svojeručno potpisao Ukaz o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 07.07.2023. godine i Ukaz o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 01-020-3396/23 od 07.07.2023. godine, proizlazi iz materijalnih dokaza optužbe DT-28 i DT-35, iskaza saslušanih svjedoka odbrane optuženog Dodika, kao i iskaza optuženog u svojstvu svjedoka. Ukazi koje je optuženi potpisao objavljeni su u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 60 god. XXXII od 09.07.2023. godine, a što proizlazi iz materijalnih dokaza DT-6 i DT-7.

Na okolnost potpisivanja ukaza od strane optuženog Dodika pred Sudom je saslušana svjedok Srebrenka Golić koja je pojasnila proceduru postupanja, a nakon što Narodna skupština Republike Srpske usvoji zakon, na način da se zakon dostavlja Vijeću naroda Republike Srpske, te ukoliko ne postoji vitalni nacionalni interes, Vijeće naroda dostavlja obavještenje Narodnoj skupštini da je taj zakonski propis usvojen. Navela je da i u Narodnoj skupštini i u Vijeću naroda, predsjednik Narodne skupštine potpisuje zakon i dostavlja ga predsjedniku Republike Srpske, nakon čega je isti obavezan po Ustavu Republike Srpske da potpiše ukaz i taj ukaz Služba predsjednika Republike Srpske dostavlja Službenom glasniku.

Pojašnjavajući proceduru potpisivanja Ukaza o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, kojeg je potpisao optuženi, svjedok Jelena Pajić Baštinac pred Sudom je navela da je predmet formiran dana 7.7.2023. godine, kada je predsjednik potpisao ukaz i proglasio taj zakon, nakon čega su ga odmah prosljedili Službenom glasniku Republike Srpske na objavu zbog hitnosti. Kao momenat koji je prethodio potpisivanju ukaza, svjedok je, kao bitno, istakla određene aktivnosti koje su se poduzimale u Službi predsjednika. U tom smislu svjedok je navela da je na zahtjev predsjednika organizovan niz sastanaka koji su održani u Kabinetu predsjednika, na kojem su bili prisutni predsjednik Vlade i ministri u Vladi Republike Srpske (koji su pravnici po struci), profesor ustavnog prava, Siniša Karan, ministri Željko Budimir i Miloš Bukejlović, zatim predsjednik Narodne skupštine Republike Srpske, savjetnici predsjednika Republike Srpske, predstavnici Republike Srpske u institucijama Bosne i Hercegovine, srpski član predsjedništva, Željka Cvijanović, te mnogi profesori ustavnog prava.

Teme sastanaka, prema iskazu svjedoka, bile su ustavno-pravni položaj predsjednika Republike Srpske u odnosu na zakonodavnu proceduru u Republici Srpskoj, pravna priroda ukaza, imenovanje visokih predstavnika u Bosni i Hercegovini i njihova ovlaštenja koja su im data, odnosno analiza "takozvanih" zaključaka sa Bonske konferencije iz 1998. godine. S obzirom na činjenicu da optuženi nije pravnik po struci, svjedok je pojasnila da su navedeni sastanci sa relevantnim pravnim stručnjacima održavani u cilju, kako bi isti dali adekvatnu analizu/ekspertizu navedenih tema, kako bi se predsjedniku Republike Srpske u konačnici dao zaključak da li treba da potpiše predmetne ukaze. Na poseban upit Suda, da svjedok pojasni odgovor dat braniocu, u vezi razloga održavanja sastanaka sa velikim brojem profesora, eksperata, savjetnika, svjedok je potvrdila, da su razlog bila njihova saznanja iz medija, da je Christian Schmidt donio dvije odluke sa zakonima dana 1.7.2023. godine, zbog čega je angažovan toliki broj eksperata, da bi se razmotrilo, da li predsjednik Republike Srpske treba da potpiše ukaze.

Svjedok Slavko Mitrović potvrdio je iskaz svjedoka Jelene Pajić Baštinac u bitnim činjeničnim dijelovima, navodeći da su u periodu juni 2023. godine do 7. jula 2023. godine, imali službene sastanke i kontakte sa optuženim. Njegov zadatak, kako navodi, bio je da

analizira razloge zbog kojih je Narodna skupština Republike Srpske donijela dva zakona kako bi predsjednik Republike Srpske prije potpisivanja ukaza o objavljivanju tih zakona imao što širu i kompletniju sliku koja se ne tiče samo njegove ustavne obaveze da potpiše ukaze, nego da može ocijeniti i svrsishodnost i opravdanost onog što je Narodna skupština donijela kroz ta dva zakona.

U vezi Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda, svjedok je istakao da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine kroz duži period donoseći odluke koje nisu imale ustavnog osnova praktično zadirao u Dejtonski mirovni sporazum, odnosno Ustav Bosne i Hercegovine i umjesto "čuvara ustava", on se praktično pojavljivao kao ustavotvorac. Istakao je da je tom prilikom predsjedniku i kolegama koji su prisustvovali sastanku, iznio stav da Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ukoliko nije u punom sastavu, ne postoji kao Ustavni sud.

Na upit branioca kakvi su bili razgovori sa predsjednikom u vezi sa dva zakona koja je donijela Narodna skupština Republike Srpske, svjedok je naveo da je savjet i prijedlog koji je dat predsjedniku bio da nema nikakvih smetnji da, koristeći ovlaštenje iz člana 80. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srpske, potpiše ukaz o proglašenju zakona koje je prethodno donijela Narodna skupština radi njihovog objavljivanja u Službenom glasniku.

I svjedok Siniša Karan potvrdio je na glavnom pretresu da je sa predsjednikom Republike Srpske imao niz razgovora u vezi sa potpisivanjem ukaza, izražavajući pritom lični stav da se u konkretnom slučaju radi o predmetu ustavnopravne prirode, zbog čega je bilo jako važno pojasniti ustavni odnos predsjednika Republike Srpske, kao dijela zakonodavnog procesa i odnosa prema Narodnoj skupštini, kao jedinom organu koji može donositi zakone. Prema riječima svjedoka, Ustav Republike Srpske i Ustav Bosne i Hercegovine definišu organe koji mogu donositi zakone, a to su Narodna skupština Republike Srpske, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i niko drugi mimo njih. Istakao je još i da ne postoji nijedan zakon koji je iznad Ustava. Pojasnio je dalje da je predsjedniku predočio najmanje tri ustavna elementa zašto bi trebao potpisati ukaz ističući pritom da Ustav Republike Srpske ne poznaje mogućnost da predsjednik ne potpiše isti. Prema riječima svjedoka, jedan od najvažnijih instituta koji pokazuju odnos između predsjednika Republike Srpske i Narodne skupštine Republike Srpske je mogućnost da predsjednik vrati Narodnoj skupštini ukaz prema članu 80. Ustava Republike Srpske, koliko se sjeća. Smatrao je da u konkretnom slučaju ne postoje ustavni razlozi da se predmetni zakoni vrate Narodnoj skupštini Republike Srpske, te je u tom pravcu i savjetovao predsjednika.

Optuženi Dodik u svojstvu svjedoka istakao je pred Sudom da je u razgovoru sa savjetnicima zaključeno da je odluka Christiana Schmidta, prema njihovom viđenju, nelegalna, nepotrebna, te da nije objavljena u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine. Istakao je da je ukaz potpisao dan prije nego što mu je predočen Službeni glasnik u kojem

su objavljene predmetne odluke, te dodao da je prema Ustavu i zakonima jedini zakonodavac na nivou Bosne i Hercegovine Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine i da sve odluke koje se primjenjuju u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine moraju biti objavljene u Službenom glasniku.

Kada su u pitanju razgovori koje je optuženi obavio sa savjetnicima, kao i pravnim ekspertima prije potpisivanja navedenih ukaza, optuženi je naveo da se radi o ljudima koji imaju autoritet u oblasti prava, da su mu isti dali razložna objašnjenja oko potpisivanja ukaza, kao i da u Službenom glasniku "nema ništa potpisano", te da odluka ne može biti zakon. Pojasnio je da su mu savjetnici prenijeli da, ukoliko se ne odluči da potpiše ukaze, da mu po odredbama Krivičnog zakona Republike Srpske prijete kazna zatvora u trajanju od 12 godina, te da nema nijednog pravnog razloga da to ne učini. Prema riječima optuženog, on kao predsjednik Republike Srpske predstavlja dio zakonodavnog procesa, ali ne može uticati na donošenje zakona i da to jedino čini Narodna skupština. Istakao je da je imao mogućnost da zakone vrati Narodnoj skupštini Republike Srpske, ali odlučujući razlog zašto to nije učinio je bio taj što je Vijeće naroda, koje je uvijek iskazivalo vitalni interes, najčešće bošnjački klub, dalo saglasnost da zakoni mogu da stupe na snagu. Pojašnjava da, u slučaju da je bilo izraženo mišljenje bošnjačkog kluba ili bilo kojeg kluba u Vijeću naroda, da postoje elementi ugrožavanja, ne bi potpisao ukaze, dodajući na kraju da od predsjednika Narodne skupštine dobija zakon na potpis, samo onda kada je prošao kompletnu proceduru.

Da su navedeni ukazi koje je optuženi Dodik prethodno potpisao proslijeđeni u Javnu ustanovu „Službeni glasnik Republike Srpske“ radi njihove objave i potom stupanja na snagu potvrđuju materijalni dokazi optužbe DT-27 i DT-34, iz kojih je vidljivo da je Jelena Pajić Baštinac kao generalni sekretar Službe predsjednika Republike Srpske dana 7.7.2023. godine, dostavila dopis Službenom glasniku Republike Srpske, u prilogu kojeg je i Ukaz predsjednika o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj: 01-020-3382/23 od 7.7.2023. godine, kao i Ukaz predsjednika o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: 01-020-3396/23 od 7.7.2023. godine.

Na okolnost poduzetih službenih radnji u toku istrage pred Sudom je saslušan svjedok Dragan Kremenović koji je objasnio tok provođenja istrage u ovom predmetu i saznanja do kojih je došao. Svjedok je tako pojasnio da je Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine dobila naredbu od Tužilaštva Bosne i Hercegovine da se prikupe određena obavještenja i saznanja o eventualnom izvršenom krivičnom djelu, te da se obavi razgovor sa osumnjičenim licima (optuženi Milorad Dodik i Miloš Lukić). U skladu s izdatom naredbom, ispitao je tada osumnjičene Dodika i Lukića, te je po naredbi Suda Bosne i Hercegovine⁴⁷ izuzeta određena dokumentacija iz prostorija kancelarije

⁴⁷ DT-2 Naredba Suda za privremeno oduzimanje predmeta od 14.7.2023. godine

predsjednika Republike Srpske i iz službenih prostorija Javne ustanove “Službeni glasnik” Republike Srpske. Opisane službene radnje poduzimao je zajedno sa kolegama iz RK Banja Luka, Petrom Đukićem i Brankicom Milanović. Po okončanju preduzetih mjera i radnji, sačinili su izvještaje i iste dostavili Sudu i Tužilaštvu u skladu sa odredbama ZKPBiH. Nakon što su svjedoku u direktnom ispitivanju predloženi materijalni dokazi⁴⁸, svjedok je, u smislu autorizacije potpisa, potvrdio da se na prikazanim dokumentima, između ostalih, nalaze i njegovi potpisi.

Na upit branioca optuženog Dodika, svjedok je potvrdio da je u prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu saslušan u svojstvu svjedoka na okolnost poduzetih službenih radnji. U pogledu pozivanja optuženog Dodika na saslušanje, svjedok je pojasnio da nisu poslali pismeni poziv, jer se radi o štićenoj ličnosti koja ima obezbjeđenje i svoj protokol, zbog čega su stupili u kontakt sa šefom njegovog Kabineta i obavijestili ga da imaju naredbu Suda, te su u dogovoru sa istim, zakazali termin dolaska radi ispitivanja.

Sud je u skladu sa zakonskom obavezom izvršio uvid i u preostale materijalne dokaze odbrane i to: DOI-2 do DOI-6; DOI-13-DOI-16; DOI-18.1; DOI-18.2; od DOI-20 do DOI-27; te od DDOI-1; DDOI-2; DDOI-4; DDOI-5, te ocijenio da navedeni dokazi nisu mogli ishoditi drugačije rješenje ove krivičnopravne stvari, s obzirom da isti nisu od bitnog uticaja za odlučivanje, a da je pritom stanje stvari dovoljno razjašnjeno na osnovu ostalih provedenih dokaza.

Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da u toku postupka sposobnost optuženog da shvati značaj djela koje je počinio i upravlja svojim postupcima ničim nije dovedena u pitanje, Sud je zaključio da su se u konkretnom slučaju, u radnjama optuženog stekla sva obilježja krivičnog djela neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz član 203a stav 1. KZBiH, te ga je oglasio krivim za isto, a navode odbrane optuženog iznesene u završnoj riječi, da se u konkretnom slučaju radi o politički montiranom procesu i njegovom političkom progonu, te da je cijeli postupak vođen sa ciljem da se Milorad Dodik eliminiše iz politike, odbio kao neosnovane.

⁴⁸ Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama, sačinjen od strane SIPA-e Banja Luka, Regionalna kancelarija broj: 16-14/1-04-1-5857-11/23 od 20.07.2023. godine (DT-11); Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta broj: 16-14/1-04-1-5857-57/23 od 19.07.2023. godine; Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta, Državna agencija za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-18/23 od 19.07.2023. godine, Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta Državna agencija za istrage i zaštitu, RK Banja Luka broj: 16-14/1-04-1-5857-17/23 od 19.7.2023. godine (DT-13), Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta Državna agencija za istrage i zaštitu, pod brojem: 16-14/1-04-1-5857-57/23 od 19.07.2023. godine (DT-14); Zapisnik o privremenom oduzimanju predmeta Državne agencije za istrage i zaštitu, RK Banja Luka broj: 16-14/1-04-1-5857-18/23 od 19.7.2023. godine (DT-16), Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-58/23 od 19.07.2023. godine (DT-17) i Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama broj: 16-14/1-04-1-5857-12/23 od 21.7.2023. godine (DT-18), Zapisnik o dobrovoljnoj predaji predmeta, dokumentacije sačinjen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-8/23 od 19.07.2023. godine (DT-19), Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta Državne agencije za istrage i zaštitu broj: 16-14/1-04-1-5857-59/23 od 19.07.2023. godine (DT-20) i Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama broj: 16-14/1-04-1-5857-14/23 od 08.08.2023. godine (DT-21)

S obzirom na to da Sud u postupku odlučivanja o optužnici nije vezan pravnom kvalifikacijom, kako je to propisano članom 280. stav 2. ZKPBiH, Sud na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nije prihvatio pravnu kvalifikaciju iz optužnice, da krivičnopravne radnje optuženog Milorada Dodika predstavljaju produženo krivično djelo, shodno članu 54. KZBiH.

Naime, odredbom člana 54. stav 2. KZBiH, propisano je da je produženo krivično djelo učinjeno kada je učinilac sa namjerom učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način izvršenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čini jedinstvenu cjelinu. Prema ocjeni Suda, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni navedeni uslovi, s obzirom na to da optuženi, a što je vidljivo iz činjeničnog opisa, nije izvršio više radnji koje su istovrsne, a međusobno odvojene, od kojih svaka pojedinačno sadrži sva zakonska obilježja istog krivičnog djela. Nesporno je da je optuženi potpisao dva ukaza, ali potpisivanje istih ne predstavlja više krivičnopravnih radnji, između kojih postoji određeni vremenski kontinuitet, nego jednu krivičnopravnu radnju koju je optuženi poduzeo istog dana. Takođe, niti iz načina izvršenja radnje ne proizlazi da je potpisivanje dva ukaza, sa stanovišta običnog životnog i logičnog rezonovanja, takvog karaktera da predstavlja kontinuiranu djelatnost koja ima vid jedinstvene prirodne cjeline.

Sud prihvata da je optuženi u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio sposoban za rasuđivanje i u mogućnosti da shvati i razumije značaj svojih radnji, kao i da je potpuno sposoban da donosi odluke i da shvati njihov značaj.

Tvrdnja odbrane da je optuženi Dodik morao potpisati ukaze o objavi zakona u Službenom glasniku Republike Srpske, jer ga na to obavezuje član 80. stav 4. Ustava Republike Srpske i to: Ukaz o proglašenju zakona o izmjeni zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske od 7.7.2023. godine (DT-28), i Ukaz o proglašenju zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 7.7.2023. godine (DT-35) opovrgavaju izvedeni dokazi.

Naime, član 80. stav 4. Ustava Republike Srpske propisuje da „*predsjednik RS ukazom proglašava Zakon u roku od 7 dana od dana njegovog usvajanja u Narodnoj skupštini. U tom roku, predsjednik Republike može zahtijevati od Narodne skupštine da ponovo odlučuje o zakonu. Predsjednik Republike je dužan da proglasi zakon koji je ponovo usvojen u Narodnoj skupštini*“. Iz same formulacije člana 80. stav 4. Ustava Republike Srpske proizlazi dužnost predsjednika Republike da proglasi samo one zakone koji su ponovo usvojeni u Narodnoj skupštini. U ostalim slučajevima, predsjednik Republike proglašava zakon u roku od 7 dana ili u tom istom roku može zahtijevati od Narodne skupštine da ponovo odlučuje o tom zakonu, što je u konkretnoj situaciji optuženi bio obavezan, imajući u vidu da su odluke Visokog predstavnika (Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa

Republike Srpske od 1.7.2023. godine (DT-3) i Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 1.7.2023. godine (DT-4) stupile na snagu 1. jula 2023. godine, dakle 7 dana prije potpisivanja ukaza.

S obzirom na to da su obje odluke Visokog predstavnika javno objavljene, da je članom 4. obje odluke jasno navedeno da će imati prvenstvo u odnosu na bilo koje nekonzistentne odredbe Ustava Republike Srpske, bilo kojeg zakona, propisa ili akta, bilo postojećeg, bilo budućeg, to je potpisivanje ukaza od strane optuženog bilo umišljajno postupanje da iste potpiše, iako to nije bio u obavezi ni prema članu 80. stav 4. Ustava Republike Srpske, nego upravo suprotno, bio je u obavezi da zahtijeva od Narodne skupštine Republike Srpske ponovno odlučivanje o zakonima o kojima je prethodno Visoki predstavnik donio odluke kojima se sprječava stupanje na snagu tih zakona, a predmetni zakoni su mogli stupiti na snagu samo potpisivanjem ukaza o objavljivanju tih zakona u Službenom glasniku Republike Srpske što je optuženi i htio, nakon čega je potpisao ukaze, direktno kršeći odluke kojima je Visoki predstavnik htio spriječiti njihovo stupanje na pravnu snagu.

Cijeneći navedeno, navodi svjedoka Srebrenke Golić, Siniše Karana, te optuženog u svojstvu svjedoka, da optuženi nije vratio zakone na ponovno odlučivanje Narodnoj skupštini Republike Srpske, između ostalog, i zbog toga, što klub Bošnjaka u Vijeću naroda Republike Srpske nije pokrenuo pitanje vitalnog nacionalnog interesa, nije od uticaja za zaključak Suda po ovom pitanju.

Prema stavu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine zauzetog u sličnoj pravnoj situaciji u odluci broj 15/21 od 14.7.2022. godine, da zakoni koje donosi Visoki predstavnik imaju snagu domaćih zakona prema Ustavu Bosne i Hercegovine, svi ostali zakoni koje donose organi vlasti u entitetima moraju biti u saglasnosti sa tim zakonima.

Potpisivanjem Ukaza o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na teritoriji Republike Srpske, optuženi je direktno prekršio i Ustav Bosne i Hercegovine i to član 6. Ustava, kojim je propisan status, nadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (tačkom 4. propisano da su odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće). Posebno pravno pitanje je što je Narodna skupština Republike Srpske donoseći Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na teritoriji Republike Srpske postupila suprotno članu III/3 b Ustava Bosne i Hercegovine.

Da je optuženi zaista znao da je Odluka Visokog predstavnika sa Zakonom objavljena i da je bio upoznat sa sadržajem tog Zakona, potvrđuje i njegov govor na Kozari (DTR-10c), koji je reprodukovan na glavnom pretresu održanom dana 13.11.2024. godine, prilikom provođenja dokaza replike Tužilaštva, u kojem je, u relevantnom dijelu navedeno:

„ ... Mi smo sve jači i sve organizovaniji. Ima nekih od nas u Republici Srpskoj koji prihvataju Šmita. On je nelegalan. On nije izabran po procedurama Anexa 10 i moje je da o tome vodim

računa, nije vaše. Neki kažu pa šta da radimo, evo, primio ga je Vučić, pa eto, šta sad mi da radimo? Pa dobro, šta ako ga je primio Vučić, to je bilo možda razumno, iz neke potrebe da Srbija postavi važna pitanja regionalne, regionalne politike. Ali doći da sada Vučić primi, u trenutku kad niko ne prima Kurtija, ipak taj Šmit primio njega, Kurtija i pričao o tome kako Kosovo treba da bude nezavisna država, a nama ovdje kaže ne, vi nemate prava, samo Sarajevo. Prokleta Sarajevo, za Srbe, kojih tamo nema. Sad nam hoće da vrate da tamo odlučuju. Neki opet među nama prihvataju tako nešto, ja ne prihvatom. Neću da odem na onaj svijet, kad god to bude, sa saznanjem da sam izdao 23 hiljade mrtvih koji su dali svoje živote za slobodu srpskog naroda. Dakle, ne želim .. nije da se junačim, ne želim ni da bilo koga, bez pokrića, navodim na bilo šta. Republika Srpska ima svog predsjednika, ima svoje institucije. U skladu sa propisima i zakonima ćemo se boriti protiv ovoga i što je jučer se desilo, o tome ću nešto kasnije pričati. Ali vama ću reći, oni prave okvir da bi evo nas, prvo, prije svega mene, doveli u sarajevske kazamate da mi tamo Sude. Zato je kao Šmit promijenio Zakon o krivičnom postupku i rekao da svako urušavanje kao po njemu ustavnog poretka, znači kazna 6 godina zatvora. **E to znači kad Milorad Dodik potpiše ukaz da će se proglasiti zakoni koje je on jučer ukinuo, da će onda oni krenuti na Milorada Dodika, evo ga... i onda me tamo poslati kod nekog muslimanskog tužioca, koji će me prosljediti kod muslimanskog sudije, da mi odrežu najveću kaznu, a neki opet izdajnici među nama će tome aplaudirati jer sam ja kriminalac koji zaslužuje da budem zatvoren, po njima.** A ja kažem da nećete dobiti ono što ste jučer započeli, jer ćemo mi našu borbu voditi tako što ćemo opstati objedinjeni. Ja moram ovdje da kažem, ja moram ovdje da kažem da odluke koje smo donijeli na Parlamentu je donijela apsolutna većina posla .. aa .. odnosno 2/3 većina poslanika. U ovom trenutku i SDS kao politička partija, koja je bila i ostala važan faktor političkog života ovdje, ali je bila u temeljima Republike Srpske sa svojim predsjednikom Karađićem i vojskovođom Mladićem koji su komoditet svoj garant podredili činjenici da se dođe do slobode srpskog naroda. Taj SDS razumije trenutak, ali ima i drugih koji ne razumiju i nastoje i dalje da govore kako će Republika Srpska propasti već u februaru iduće godine, pošto je promakla da ne propadne sad u junu .. Jer su sve locirali na to. Dakle, idemo dalje svojim putem, imate sjajnu Željku Cvijanović, imate odličnu vladu, imate fenomenalne dvotrećinske poslanike i ne obraćajte se na ove druge izdajnike. Oni će ostati to što jesu, oni poprime, dobiju svoje tele naloge iz britanske ambasade i nemate nikakav problem, sve je vidljivo i poznato. **Mi ćemo proglasiti važećim te zakone, a onda ćemo krenuti vjerovatno u procedure pred Sudom, otići ćemo na Parlament, donijet ćemo odluku o neprihvatanju nadležnosti Suda, Tužilaštva i SIPA-e na prostoru Republike Srpske.** U tom trenutku ojačat ćemo našu entitetsku liniju, šta god to značilo, mi ne očekujemo da će međunarodni faktor ovdje pokušavati nešto da napravi oružanim putem, ali ako i pokušaju mi se tome nećemo suprotstavljati, ovaj narod je to naučio, a vjerujem da će slijedom događaja ..“

Tvrđnje odbrane optuženog Dodika, da se sadržaj reprodukovanog snimka može posmatrati kao „samooptuživanje“, te da je optuženi morao biti upozoren da time sebe samoinkriminira, Sud u potpunosti cijeni neosnovanim, imajući u vidu da je vremenska odrednica kada je optuženi jasno, direktno i javno izjavio da neće poštovati odluku Visokog predstavnika objavljenu dana 1.7.2024. godine, vezana za datum održavanja skupa povodom obilježavanja 81. godine bitke na Kozari, koji je održan 2. jula 2023.

godine, dakle, prije nego što je protiv njega pokrenuta istraga i pet dana prije nego što je realizovao ono što je u govoru i najavio, potpisujući predmetne ukaze.

Osim citiranog govora optuženog od 2.7.2023. godine, njegova svijest i znanje o tome da je Visoki predstavnik dana 1.7.2023. godine, donio odluke kojima se sprječava stupanje na snagu dva zakona proizlazi i iz iskaza svjedoka Jelene Pajić Baštinac koja je, na upit Suda, šta je bio razlog održavanja sastanaka optuženog Dodika sa velikim brojem profesora, eksperata i savjetnika, potvrdila da su to bila njihova saznanja iz medija, da je Christian Schmidt donio dvije odluke sa zakonima dana 1.7.2023. godine, zbog čega je angažovan veći broj eksperata kako bi se razmotrilo pitanje da li predsjednik Republike Srpske treba da potpiše ukaze.

Dakle, optuženi Milorad Dodik je bio svjestan da je kao službena osoba, postupajući u svojstvu predsjednika Republike Srpske, donio dva ukaza, u namjeri da se odluke koje je donio Visoki predstavnik ne primijene i ne provedu, iako je bio svjestan da su odluke Visokog predstavnika obavezujuće, nakon čega su navedeni ukazi objavljeni u „Službenom glasniku Republike Srpske“ a koje posljedice je i htio, postupajući sa direktnim umišljajem.

Imajući u vidu zaključak Suda, da je optuženi Dodik krivično djelo počinio sa direktnim umišljajem, Sud nije prihvatio tezu odbrane, iznesenu u završnoj riječi, da je optuženi postupao u pravnoj/stvarnoj zabludi.

Naime, članom 37. KZBiH, propisano je da nije kriv počinitelj koji počinio djelo u neotklonjivoj stvarnoj zabludi, te da je stvarna zabluda neotklonjiva ako počinitelj u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije bio svjestan nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili je pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo činile dozvoljenim, dok se u članu 38. istog Zakona navodi da učinitelj krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

Da je optuženi zaista znao da je Odluka Visokog predstavnika sa Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine objavljena i da je bio upoznat sa sadržajem tog zakona, potvrđuju provedeni dokazi u toku postupka, koje je Sud prihvatio, a koji, suprotno tvrdnjama odbrane, da isti nije bio svjestan nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili je pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo činile dozvoljenim, odnosno da iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, upućuju na zaključak Suda o postojanju znanja i svijesti optuženog.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prema ocjeni Suda potpuno su neosnovane i tvrdnje branioca optuženog, da se u konkretnom slučaju radi o „beznačajnom djelu“ ili da je optuženi radnje za koje se tereti, poduzeo u „stvarnoj“ odnosno „pravnoj zabludi“.

Naime, teza odbrane, da se u konkretnom radi o beznačajnom djelu koje prema procesnom zakonskom normativu isključuje postojanje krivičnog djela je neosnovana. Odredbom člana 23a. KZBiH, na koju se odbrana tokom postupka referisala, propisano je da: *„nije krivično djelo ono djelo koje, iako sadrži obilježja krivičnog djela određena zakonom, zbog prirode i težine djela, ili načina izvršenja djela, ili neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica, odnosno pribavljene imovinske koristi i niskog stepena krivice počinioca, predstavlja beznačajno djelo”*.

Sud cijeni da niti jedan od alternativno propisanih uslova koji se odnose na prirodu i težinu djela, način izvršenja djela, neznatnost, nepostojanje štetnih posljedica, odnosno pribavljene imovinske koristi, kao i kumulativno propisani elementi koji se tiču krivice počinioca, nije ispunjen. Nasuprot tvrdnjama odbrane, ocjena je Suda da su upravo priroda i težina predmetnog krivičnog djela kojim je optuženi mogao ugroziti pravnu sigurnost građana Bosne i Hercegovine, način izvršenja djela i namjera optuženog, da nakon stupanja na snagu predmetnih zakona onemogućiti djelovanje državnih institucija na prostoru Republike Srpske, kao i okolnost da je pri tome postupao sa direktnim umišljajem, faktori koji utiču na zaključak Suda, da radnje koje je poduzeo optuženi Dodik ni u kojem slučaju ne predstavljaju beznačajno djelo.

Osim toga, za Sud su neosnovani i navodi odbrane o nepostojanju štetne posljedice, kao i statusa oštećenog, a što je odbrana problematizirala tokom postupka, kao i u iscrpnom završnom izlaganju. Sud na ovom mjestu ponovo ukazuje na činjenicu da je optuženi poduzetim radnjama mogao ugroziti pravnu sigurnost građana Bosne i Hercegovine, na način da je neobjavljivanjem presuda Ustavnog suda Bosne i Hercegovine građanima entiteta Republika Srpska mogao onemogućiti pristup informisanju o pravnim stavovima i odlukama najviše pravosudne instance na nivou države. Činjenica da je navedena posljedica u konkretnom slučaju izostala, nije od značaja za zaključak Suda da je optuženi svojim radnjama iskazao da želi njihovo nastupanje, a koje bi, u krajnjem slučaju imalo nesagledive reperkusije i dovelo do slabljenja pravne države. Sud nije mogao zanemariti činjenicu da bi ovakvim postupanjem optuženog, da isto nije spriječeno (ali ne voljom samog optuženog), bio oštećen neodređen, veći broj građana entiteta Republike Srpske i države Bosne i Hercegovine.

Odbrana optuženog je tokom cijelog trajanja postupka problematizirala vrijeme izvršenja krivičnog djela od strane optuženog, tvrdeći da dana 7.7.2023. godine, kada je optuženi potpisao dva ukaza o proglašenju zakona⁴⁹ krivično djelo neizvršavanje odluka Visokog predstavnika iz člana 203a KZBiH nije postojalo, budući da je, prema tvrdnji odbrane, Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine kojim je dodan član 203a KZBiH objavljen u Službenom glasniku BiH broj 47/23 dana 7.7.2023. godine,

⁴⁹ Ukaz predsjednika o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa RS broj: 01-020-3382/23 od 7.7.2023. godine i Ukaz predsjednika o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda BiH broj: 01-020-3396/23 od 7.7.2023. godine.

te da zakon stupa na snagu najmanje dan nakon objave u Službenom glasniku, odnosno dana 8.7.2023. godine.

U odnosu na tvrdnju odbrane, da po jedinstvenim pravilima za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine, Zakoni u Bosni i Hercegovini stupaju na pravnu snagu objavom u službenom glasniku, u vrijeme kad je to navedeno samim zakonom, odnosno uobičajeno, 8 dana po objavi zakona, ali ne ranije od dana objave Zakona u Službenom glasniku, Sud ističe da ovaj navod odbrane jeste tačan, ali samo u odnosu na Zakone koje je donijela Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

Naime, u članu 1. stav 1. Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 11/05, 58/14 i 60/14), navedeno je da se jedinstvenim pravilima za izradu propisa u institucijama Bosne i Hercegovine određuju pravila kojih će se pridržavati nosioci normativnih poslova prilikom pripreme propisa u institucijama Bosne i Hercegovine, iz koje odredbe jasno proizlazi da je ova obaveza ustanovljena samo za institucije Bosne i Hercegovine.

Stav 2. istog člana, propisuje preporuku da se tih pravila pridržavaju i nosioci normativnih poslova na nižim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, kao i Ured Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini, dakle, samo kao preporuku, ali ne i obavezu.

Dovodeći u vezu stav 2. člana 1. preporuke iz Jedinstvenih pravila koja je samo preporuka, a ne obaveza, sa stavovima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine zauzetim u njegovim odlukama o statusu Visokog predstavnika, ovlaštenjima za donošenje zakona, pravnom dualizmu i obavezi da zakon bude dostupan javnosti, jasno je da je Visoki predstavnik tokom donošenja odluka kojima objavljuje zakone u obavezi javno objaviti zakone, što on i čini objavama na zvaničnoj stranici OHR-a, u kojim zakonima navodi i datum stupanja na pravnu snagu tog zakona.

Tako je u Odluci kojom se donosi Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine broj 13/23 od 1.7.2023. godine (DTR-2c), između ostalog, navedeno da zakon čini sastavni dio te odluke i da isti stupa na snagu, kako je to navedeno u članu 4. Zakona, na privremenoj osnovi, sve dok ga Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne usvoji u istom obliku, bez izmjena i dopuna i bez dodatnih uslova. Odlukom je navedeno da ista stupa na snagu odmah i da se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Visokog predstavnika i u službenom glasniku Bosne i Hercegovine, dok je u stavu 4. Zakona navedeno da isti stupa na snagu 2. jula 2023. godine, da se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Ureda Visokog predstavnika i da se odmah objavljuje u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, iz čega jasno proizlazi da je Visoki predstavnik, supstituirajući domaće vlasti donio i javno objavio Zakon o izmjenama i dopunama KZBiH koji je objavljen na službenoj internetskoj stranici OHR-a, a stupio na snagu dan poslije, 2. jula 2023. godine.

Na ovaj način se opovrgavaju navodi odbrane da optuženi Milorad Dodik nije mogao počiniti krivično djelo, jer je Zakon objavljen u Službenom glasniku 7. jula 2023. godine, kada je optuženi i potpisao ukaze, te da je navedeni zakon trebao stupiti na snagu dan nakon objave u Službenom glasniku, 8. jula, iz razloga što to ne proizlazi ni iz sadržaja samog zakona, niti postoji obaveza Visokog predstavnika da svoje odluke i zakone objavljuje u Službenom glasniku, nego samo preporuka prema jedinstvenim pravilima, koju preporuku je on i uvažio.

Odluka o krivičnopravnoj sankciji

Za krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz člana 203a stav 1. Krivični zakon BiH je propisao kaznu zatvora od šest (6) mjeseci do pet (5) godina. Imajući u vidu opšta pravila o odmjeraivanju kazne iz člana 48. KZ BiH, Sud je optuženom Miloradu Dodiku, za krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika izrekao kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine.

Prilikom odlučivanja o visini kazne koja se ima izreći optuženom, Sud je vodio računa o granicama koje su zakonom propisane za predmetno krivično djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i sve okolnosti koje mogu biti od uticaja da kazna bude veća ili manja. Sud je cijenio sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti i zaključio da je izrečena kazna zatvora u trajanju od jedne godine adekvatna počinjenom djelu i ličnosti počinioaca.

Prilikom vršenja izbora krivične sankcije i njene visine, Sud je posebno cijenio činjenicu da krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika, za koje je optuženi oglašen krivim, spada u krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Vrijednosti koje su ovim inkriminacijama zaštićene i koje međunarodna zajednica podiže na rang općeljudskih vrijednosti su u isto vrijeme i vrijednosti svake pojedine zemlje, koje se štite i u smislu ispunjenja međunarodnih preuzetih obveza i kao vrijednosti našeg društva.

Kao otežavajuću okolnost, Sud je cijenio da je optuženi poduzetim radnjama mogao ugroziti pravnu sigurnost građana Bosne i Hercegovine, na način da je neobjavlivanjem presuda Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, čije su odluke prema Ustavu Bosne i Hercegovine konačne i obvezujuće, mogao građanima entiteta Republike Srpske onemogućiti pristup informisanju o pravnim stavovima i odlukama najviše pravosudne instance na nivou države Bosne i Hercegovine, dovodeći na taj način do pravne nesigurnosti, nejednakosti građana, a u konačnici i do slabljenja pravne države.

Osim toga, kao otežavajuću okolnost na strani optuženog, Sud je cijenio pobude iz kojih je djelo učinjeno, odnosno namjeru optuženog da, nakon što se proglase važećim zakoni koje je donijela Narodna skupština Republike Srpske, onemogući djelovanje državnih institucija i to Suda Bosne i Hercegovine, Tužilaštva Bosne i Hercegovine i Državne agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine na prostoru Republike Srpske,

donošenjem zakona u Narodnoj skupštini Republike Srpske o neprihvatanju nadležnosti navedenih institucija na prostoru Republike Srpske, a što je jasno najavio u svom govoru održanom dana 2. jula 2023. godine, na Kozari. Također, Sud je kao otežavajuću okolnost cijenio i njegovo držanje nakon učinjenog krivičnog djela, koje se ogleda u nepoštovanju Suda Bosne i Hercegovine i Tužilaštva Bosne i Hercegovine u toku suđenja u samoj sudnici. Od olakšavajućih okolnosti, Sud je cijenio raniju neosuđivanost optuženog i njegove porodične prilike.

Zaključak je Suda da će se sa ovakvom vrstom krivične sankcije u odnosu na optuženog postići svrha kažnjavanja (specijalna prevencija), kao i uticaj na potencijalne počinioce ovih krivičnih djela da se klone kriminogenih aktivnosti (generalna prevencija).

Odluka o mjeri sigurnosti

Na osnovu člana 203a stav 4. KZBiH, u vezi sa članom 73. KZBiH, Sud je optuženom Miloradu Dodiku izrekao mjeru sigurnosti zabrane vršenja dužnosti predsjednika Republike Srpske u trajanju od 6 (šest) godina, od dana pravosnažnosti presude, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere sigurnosti.

Na osnovu okolnosti pod kojima je krivično djelo neizvršavanje odluka Visokog predstavnika iz člana 203a KZBiH izvršeno i načina izvršenja, Sud zaključuje da postoji opasnost da bi daljnje vršenje dužnosti predsjednika Republike Srpske moglo poticajno djelovati na optuženog da svoje znanje, iskustvo i stručne sposobnosti iskoristi za ponovno izvršenje nekog od krivičnih djela vezanih za obavljanje navedene dužnosti (a što on javno i najavljuje). Ocjena je Suda da je izricanje navedene mjere sigurnosti u trajanju od šest godina, koja je bliža zakonskom maksimumu trajanja ove mjere, srazmjerno kazni zatvora koju je Sud izrekao ovom presudom.

Pravne posljedice osude

Sud nije donio posebnu odluku o prijedlogu Tužilaštva BiH koji se odnosio na, kako se u optužnici navodi, utvrđivanje pravnih posljedica osude iz člana 203a stav 5. tačke a), c) i d) KZBiH.

Naime, Sud podsjeća da pravne posljedice osude, prema članu 5. KZBiH, nisu krivičnopravna sankcija, zbog čega se iste ne utvrđuju, ne izriču i ne unose u presudu, s obzirom na to da nastupaju po automatizmu, odnosno po sili zakona. Upravo ih takva priroda i odvađa od krivičnopravnih sankcija, kakva je npr. mjera sigurnosti, koja mora biti izrečena presudom da bi bila primijenjena.

Cijeneći navedeno, Sud radi jasnoće i pravila o rješavanju predmeta optužbe, napominje da o takvom prijedlogu Tužilaštva nije imao zakonskog osnova za odlučivanje, te da će

takve posljedice, koje su konkretno sadržane u članu 203a stav 5. tačke a), c) i d) KZBiH, nastupiti po sili zakona u slučaju pravosnažnosti izrečene osude.

Takođe, Sud ukazuje da u konkretnom slučaju činjenica preklapanja faktičke suštine potencijalne pravne posljedice osude iz pomenute zakonske odredbe koja će nastupiti ako se za to steknu zakonski uslovi, sa izrečenom mjerom sigurnosti, jedno drugo ne isključuje. Navedeno je potkrijepljeno upravo iznesenim obrazloženjem o različitoj prirodi ove dvije potpuno različite mjere, sa aspekta poimanja šta se smatra krivičnopravnom sankcijom, te na šta Sud ima uticaja i šta svojom presudom izriče.

Stoga, kada su ispunjeni zakonski uslovi, te kada Sud to nađe opravdanim, kao u konkretnom slučaju, izreći će mjeru sigurnosti za koju je zakonom ovlašten da je izrekne, dok će pravne posljedice osude nastupiti u onom obimu i u ono vrijeme koje Zakon predviđa, bez uticaja posebne odluke Suda na isto.

Sud još smatra bitnim za istaći da pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude, kako je to propisano u članu 121. KZBiH, kao i to da se osuda ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena mjera sigurnosti, a kako je to navedeno u stavu 6. istog člana.

Odluka o troškovima krivičnog postupka

Budući da je donesena presuda kojom je optuženi Milorad Dodik oglašen krivim, Sud je optuženog obavezao na plaćanje sudskog paušala u iznosu od 500,00 KM, dok će o ostalim troškovima krivičnog postupka odlučiti posebnim rješenjem nakon pribavljanja relevantnih podataka.

9.2. Oslobađajući dio

Uvodne napomene

Rukovodeći se prvenstveno principom slobodne ocjene dokaza, zagwarantovanim odredbom člana 15. ZKPBiH, Sud je cijeli postupak vodio sa ciljem da osigura da niko nevin ne bude osuđen, a da se učiniocu krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uslovima propisanim KZBiH i u zakonom propisanom postupku (član 2. stav 1. ZKPBiH).

Sud u ovom kontekstu prvenstveno podsjeća da su temeljna pravila i pravna načela sadržana u ZKPBiH i Evropskoj Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) da nije prihvatljivo odlučivati na štetu optuženog, ako nema jasnih činjenica i dokaza protiv njega, što je u duhu pravnih načela *praesumptio innocentiae* i *in dubio pro reo*, te visokih zahtjeva dokaznog standarda, odnosno ispunjavanja zahtjeva u odnosu

na najviši stepen vjerovatnosti postojanja bitnih činjenica za oglašavanje optuženog krivcem, a što je od suštinske važnosti za pravilno i zakonito presuđenje.

U tom svjetlu, Sud naglašava da je jedno od načela koje uređuje položaj osumnjičenog, odnosno optuženog načelo pretpostavke nevinosti, a čiji je smisao da svako ko je osumnjičen, odnosno optužen za krivično djelo ima pravo da se smatra nevinim dok se na zakonit način ne utvrdi njegova krivnja^[1]. Dakle, u suštini pretpostavka nevinosti znači da se prema osobi koja se tereti za krivično djelo mora postupati kao da nije učinila krivično djelo, sve dok neovisan i nepristrastan sud pravosnažnom presudom ne utvrdi krivnju te osobe.

Prema praksi ESLJP presumpcija nevinosti znači da optuženi nije dužan da se brani, mada ima pravo na odbranu, odnosno nije dužan da dokazuje svoju nevinost, a teret dokazivanja je na tužiocu. U skladu s tim, Sud mora donijeti oslobađajuću presudu, ne samo kad je uvjeren u nevinost optuženog, nego i onda kada nije uvjeren ni u njegovu krivnju, ni u njegovu nevinost^[2]. Pretpostavka nevinosti dakle posebno podrazumijeva da je teret dokazivanja da je optuženi kriv za krivična djela za koje je optužen uvijek obaveza tužioca, da optuženi ne mora dokazati svoju nevinost, da je za dokazivanje krivice optuženog za krivična djela iz optužnice potrebno da Sud presudi da su optužbe koje je iznio tužilac dokazane van razumne sumnje od strane tužioca.

Jedna od neposrednih posljedica presumpcije nevinosti je izričita zakonska odredba prema kojoj: *“Sud sumnju u pogledu postojanja činjenica koja čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog”* (član 3. stav 2. ZKPBiH - pravilo „*in dubio pro reo*“).

Naime, pravilo „*in dubio pro reo*“ određuje da Sud sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog. Zakonska odredba o rješavanju činjenica u korist optuženog (in favorem) obuhvata kako činjenice koje čine obilježja krivičnog djela, tako i činjenice koje se odnose na primjenu krivičnog zakonodavstva. Naglašava se da je riječ o odlučnim (ili pravno relevantnim, bitnim) činjenicama.

Shodno ovom načelu, Sud će donijeti oslobađajuću presudu, ne samo kad je dokazana nevinost optuženog, nego i onda kad nije dokazana krivnja optuženog. Dakle, svaka sumnja u postojanje neke pravno relevantne činjenice mora se cijeliti u korist optuženog. Ovakvo rezonovanje je i u skladu sa praksom ESLJP, prema kojoj svaka situacija u kojoj

^[1]Tako je u skladu sa članom 3. stav 1. ZKPBiH normirano: „Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja”. Pored toga, član 6.stav 2. EKLJP glasi: “Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže”.

^[2] Vidi detaljnije u Odluci Ustavnog suda BiH broj: 1196/09 od 26.01.2012. godine, paragraf 26

se javlja i najmanja sumnja u vezi sa dokazom, mora ići u prilog optuženog^[3]. Stoga, kada ima sumnju Sud mora primijeniti princip *in dubio pro reo*, što je i bitan element prava na pravično suđenje iz člana 6. EKLJP^[4].

Zbog svega navedenog, činjenice koje su in peius optuženog (na njegov štetu) moraju se utvrditi sa sigurnošću, dakle, Sud ne može sumnjati u njihovo postojanje. Kako se ispravnim zaključuje, načelo *in dubio pro reo* je izraz pogodovanja optuženom i u sebi sadrži dva pravila. Prvo pravilo se odnosi na činjenice koje idu na štetu optuženog. Ove činjenice moraju biti utvrđene sa potpunom sigurnošću, što je dokazni standard «*izvan svake razumne sumnje*». Ako postoji sumnja u odnosu na te činjenice, one se ne mogu uzeti kao utvrđene, tj. smatraju se neutvrđenim. Drugo pravilo se veže uz činjenice koje idu u korist optuženog. Te se činjenice uzimaju za utvrđene čak i onda ako su samo vjerovatne, tj. ako se sumnja u njihovo postojanje, pa čak i onda ako je postojanje činjenica na štetu optuženog vjerovatnije.

Pravilo je da ako Sud ostane u sumnji u pogledu važnih činjenica, da će uzeti da je u konkretnom slučaju utvrđeno da ta pravno relevantna činjenica ne postoji, zbog čega se ide u korist optuženog. Sud u sumnji uvijek ide u korist optuženog. Svaka sumnja, kao rezultat oprezne i kritičke ocjene dokaza, u pogledu pravno relevantnih činjenica u krivičnom postupku se mora odraziti u korist optuženog.

Dokazi i ocjena dokaza

Tačkom 2. optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine od 22.8.2023. godine, optuženi Miloš Lukić se tereti da je počinio krivično djelo neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz član 203a stav 1. KZBiH, u vezi sa članom 54. istog Zakona.

Bitni elementi bića krivičnog djela neizvršavanje odluka visokog predstavnika iz član 203a KZBiH, su svojstvo učinioca (službena osoba) i radnja izvršenja koja je određena alternativno kao neprimjenjivanje, neprovođenje, neizvršavanje ili na drugi način nepoštivanje odluka visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, sprječavanje, odnosno na drugi način ometanje primjene provođenja ili izvršavanja takvih odluka.

U odnosu na navedene bitne elemente krivičnog djela, Tužilaštvo je u toku dokaznog postupka saslušalo određene svjedoke, te je prezentiralo i u sudski spis uložilo određenu materijalnu dokumentaciju, iz koje, prema tvrdnjama Tužilaštva, proizlazi da je optuženi Miloš Lukić, kao službena osoba u Republici Srpskoj, nakon što je dana 8.7.2023. godine,

^[3]Pfunders (*Austrija protiv Italije*), 1963., Yearbook VI, str. 740 (782-784), Barbera, Messeguei Jabardo protiv Španije, 1988., Serija A br. 146)

^[4]Vidjeti: ESLJP, Barbera, Messeguei Jabardo protiv Španije, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 77. U ovoj presudi ESLJP je, *inter alia*, istaknuo da se za postojanje pretpostavke nevinosti optuženog, uz ostalo, traži da obavljanje svoje dužnosti sudije ne započinu s preduvjerenjem da je optuženi počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret; da je teret dokazivanja na tužiocu, te da se svaka sumnja (u postojanje činjenica) mora odraziti u korist optuženog.

rješenjem predsjednika Vlade Republike Srpske imenovan za v.d. direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“, dana 09.07.2023. godine, u tom svojstvu, koristeći ovlasti direktora te ustanove, potpisao obrazac SG-32 „Službenog glasnika Republike Srpske“, broj: 60/23 od 9.7.2023. godine, na koji način je omogućio sprovođenje procedure objavljivanja Ukaza o proglašenju Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske, broj: 01-020-3382/23 od 7.7.2023. godine i Ukaza o proglašenju Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: 01-020-3396/23 od 7.7.2023. godine, koje je prethodno usvojila Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj dana 21.06. 2023. godine, odnosno dana 27.6.2023. godine, koji Ukazi su potom objavljeni u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 60 god. XXXII od 9.7.2023. godine, sve u namjeri da se odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu opisane u preambuli optužnice ne primijene i ne provedu.

Međutim, na osnovu provedenih dokaza od strane Tužilaštva na kojem je teret dokazivanja, Sud nije mogao, van svake razumne sumnje, utvrditi krivičnu odgovornost optuženog Miloša Lukića. Prema ocjeni Suda, Tužilaštvo nije ponudilo konkretne dokaze, koji bi potvrdili činjenične navode opisane u tački 1. izreke presude, odnosno, nije dokazalo u čemu se ogleda radnja izvršenja optuženog, a niti iz sadržaja dokaza nedvosmisleno proizlazi da je optuženi imao svojstvo službene osobe.

Iz dokaza Tužilaštva, vidljivo je da je optuženi Lukić dana 8.7.2023. godine, imenovan za v.d. direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“, što proizlazi iz Službenog glasnika Republike Srpske broj 59 od 8. jula 2023. godine (DT-9), u kojem je navedeno da je Vlada Republike Srpske na trećoj telefonskoj sjednici održanoj dana 8.7.2023. godine, donijela rješenje kojim se Miloš Lukić imenuje za vršioca dužnosti direktora Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske, Banja Luka, na period do dva (2) mjeseca. U stavu 2. dispozitiva rješenja navedeno je da rješenje stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Republike Srpske. Navedena činjenica proizlazi i iz dokaza odbrane optuženog Lukića (DOI-29).

Branilac optuženog Miloša Lukića, advokat Miljkan Pucar, osporavao je u toku postupka, kao i u završnoj riječi, svojstvo optuženog kao v.d. direktora Službenog glasnika Republike Srpske, ukazujući na datum prijema rješenja o imenovanju optuženog za v.d. direktora, kao i momenat konstituisanja njegovih prava u tom svojstvu, shodno Zakonu o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj. Osim toga, branilac je problematizirao i navode Tužilaštva da se na obrascu SG-32 nalazi potpis optuženog Lukića, kao i njegovu ulogu u procesu objavljivanja zakona i drugih propisa u Službenom glasniku Republike Srpske.

U tom smislu odbrana je kao dokaz provela Izvod iz Knjige protokola Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske na dan 10.7.2023. godine (DO II-30), iz kojeg je Sud

utvrdio da je rješenje o imenovanju optuženog Lukića, kao vršioca dužnosti direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka, broj: 04/1-012-2-2237/23 od 8.7.2023. godine, zaprimljeno, u Javnu ustanovu „Službeni glasnik Republike Srpske“ Banja Luka, dana 10.7.2024. godine.

Nadalje, iz rješenja Okružnog privrednog suda u Banja Luci broj: 057-0-Reg-23-001490 od 14.7.2023. godine (DOII-15), proizlazi da je tek dana 14.7.2023. godine, upisana promjena lica ovlaštenih za zastupanje, odnosno, upisano je razrješenje dužnosti v.d. direktora Milke Devušić i imenovanje Miloša Lukića za v.d. direktora. Kao pravni osnov upisa navedeno je rješenje o razrješenju vršioca dužnosti direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“ Banja Luka od 8.7.2024. godine, te rješenje o imenovanju vršioca dužnosti direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“ Banja Luka od 8.7.2023. godine. Kao lice ovlašteno za zastupanje subjekta upisa u unutrašnjem i vanjskotrgovinskom prometu upisan je Miloš Lukić, v.d. direktora sa ograničenjem ovlaštenja u skladu sa Zakonom i Statutom Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske od 5.2.2020. godine.

Naime, prema članu 2. tačka b) Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj (Sl. glasnik Republike Srpske broj: 67/2013, 15/2016 i 84/2019), subjekt upisa je poslovni subjekt, odnosno pravno lice čiji je upis obavezan prema ovom Zakonu, a to su privredna društva i druga pravna lica osnovana radi obavljanja privredne djelatnosti u cilju sticanja dobiti, javno preduzeće, javna ustanova, zadruga ili zadružni savez, kao i subjekti čiji je upis određen posebnim zakonima Republike Srpske. Prema odredbi člana 3. stav 1. tačka d) propisano je: U trenutku upisa u registar, činjenice koje se odnose na subjekat upisa postaju pravne, odnosno, u momentu upisa u registar se konstituišu određena prava i djelovanje registracije prema trećim licima“.

Dakle, dovodeći u vezu činjenice iz rješenja Okružnog privrednog suda u Banja Luci od 14.7.2023. godine, a polazeći od principa konstitutivnosti prema kojem određena prava, a tako i pravo optuženog kao v.d. direktora, proizvode pravno dejstvo u momentu upisa u sudski registar, Sud zaključuje da optuženi Miloš Lukić dana 9.7.2023. godine, nije imao *de iure* svojstvo v.d. direktora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“ Banja Luka, nego je na taj dan, to svojstvo formalnopravno imala Milka Devušić.

Pitanja od značaja za organizaciju i rad Javne ustanove Službenog glasnika Republike Srpske, između ostalog i zastupanje i predstavljanje ustanove regulisana su podzakonskim aktima ove ustanove, Statutom i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta (Pravilnik), a koje je Tužilaštvo provelo kao materijalne dokaze.

Tako je u članu 26. Pravilnika (DT-24), navedeno, pored ostalog, da direktor ustanove zastupa i predstavlja ustanovu u javnom prometu u okviru registrovane djelatnosti

ustanove, odgovara za zakonitost rada ustanove, obavlja poslove koji se odnose na organizovanje i rukovođenje procesom rada i vođenje poslovanja ustanove u skladu sa zakonom i opštim aktima ustanove.

Članom 24. stav 1. Statuta (DT-22) propisano je da direktor rukovodi ustanovom, predstavlja i zastupa ustanovu i odgovoran je za zakonitost rada, dok je u stavu 3. istog člana navedeno da direktor obavlja poslovodnu funkciju u Ustanovi i glavni je i odgovorni urednik Službenog glasnika Republike Srpske.

Članom 17. stav 3. Statuta (DT-22), propisano je da će ovlaštenja direktora Ustanove odnosno eventualna ograničenja njegovih ovlaštenja biti upisana u sudski registar nadležnog Suda.

Prema ocjeni Suda, iz navedenih materijalnih dokaza otpužbe jasno proizlazi koja je uloga direktora u javnoj ustanovi Službeni glasnik Republike Srpske, kao i njegova odgovornost za zakonitost rada ove ustanove.

Dovodeći u vezu sadržaj dokaza Tužilaštva (DT-24 i DT-22) sa sadržajem materijalnih dokaza odbrane (DO II-15 i DO II-30), proizlazi zaključak da ovlaštenja direktora Ustanove propisana članom 26. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i članom 24. stav 1. Statuta, ne nastupaju danom imenovanja, već danom upisa u sudski registar.

U prilog ovakvom zaključku Suda ukazuje i sadržaj člana 52. stav 5. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 67/2013, 15/2016 i 84/2019), koji glasi:

“Uz prijavu za upis promjene lica ovlaštenog za zastupanje subjekta upisa prilaže se odluka nadležnog organa subjekta upisa kojom je jedno lice razriješeno, odnosno kojom tom licu prestaje pravo zastupanja, a drugo lice imenovano odnosno ovlašteno za zastupanje, kao i obim ovlaštenja tog lica, ovjeren potpis tog lica, te izjava direktora ili vršioca dužnosti direktora o prihvatanju dužnosti.”

Prema navodima optužnice, radnja izvršenja sastoji se u tome da je optuženi Lukić, dana 9.7.2023. godine, postupajući u svojstvu direktora i koristeći ovlasti direktora te ustanove, propisane članom 24. stav 3. Statuta Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske i članom 26. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske, potpisao obrazac SG-32 Službenog glasnika Republike Srpske, broj: 60/23 od 9.7.2023. godine⁵⁰ omogućivši na taj način sprovođenje procedure objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 60

⁵⁰ DT-44 - tačan naziv dokumenta je Zbirni izvještaj za izradu lista „Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 60/23 od 9.7.2023. godine, Djelovodnik JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka

god. XXXII od 9.7.2023. godine, dva Ukaza, koje je prethodno donio i svojeručno potpisao optuženi Milorad Dodik.

Kako se prema tezi Tužilaštva radnja izvršenja optuženog Lukića ogleda u činjenici da je isti potpisao SG-32 obrazac, Sud će na ovom mjestu, najprije dati osvrt na to šta predstavlja SG-32 obrazac.

U tom smislu, Sud je izvršio uvid u obrazac SG-32 (DT-44), te utvrdio da se ne radi o zasebnom obrascu, nego da je isti dio Zbirnog izvještaja za izradu lista Službeni glasnik RS, tačnije da ovaj obrazac čini prvu stranicu tog zbirnog izvještaja (omota spisa), na kojem su navedene rubrike: *službeni dio, oglasni dio, ukupno strana, planirani sadržaj*, kao i rubrike za potpise: *urednik list, tehničko uređivanje lista, glavni i odgovorni urednik*. Sastavni dio omota spisa - SG-32 obrasca čine i drugi obrasci (SG-27 - Nalog redakcije, SG-29 - Završni izvještaj za glasnik, Služba redakcije (službeni dio) u kojima su navedeni podaci o uposlenicima koji su radili na izradi tog Službenog glasnika, kao i aktivnostima koje su iste poduzeli.

Na glavnom pretresu saslušana je svjedok Milka Devušić koja je pojasnila proceduru objave zakona u Službenom glasniku Republike Srpske. Svjedok je navela da se akti u Službenom glasniku Republike Srpske objavljuju na osnovu Zakona o objavljivanju zakona i propisa Republike Srpske, u skladu sa internim aktima javne ustanove, a to su Statut i Pravilnik o sistematizaciji gdje su propisani poslovi ko šta radi vezano za objavljivanje zakona i propisa. U odnosu na obrazac SG-32, svjedok je navela da se radi o internom obrascu ISO standarda koji nema neki poseban značaj, te da isti služi uposlenicima kao jedan vid evidencije u smislu načina kontrolisanja radnih sati i kao pokazatelj ko je učestvovao u radnom procesu vezano za pripremu i objavu Službenog glasnika.

Nakon što je tužilac svjedoku prezentirao dokaz DT-44 (Zbirni izvještaj za izradu lista „Službeni glasnik Republike Srpske, broj: 60/23 od 9.7.2023. godine, Djelovodnik JU „Službeni glasnik Republike Srpske“, Banja Luka), svjedok je pojasnila da se na obrascu SG-32 (koji nije poseban obrazac, nego čini prvu stranicu zbirnog izvještaja), nalazi potpis direktora (optuženog Lukića), ističući pritom da potpis direktora nije obavezan, te da se objava dostavljenih zakona vrši po sili zakona, čim Službeni glasnik zaprimi i izvrši kontrolu akata.

Iskaz svjedoka Milke Devušić, u bitnim činjeničnim dijelovima, potvrdili su i svjedoci Boran Bosančić i Dalibor Panić.

Tako je svjedok Boran Bosančić, naveo da je obrazac SG-32 obrazac koji sadrži podatke o tome ko je sravnjavao akte, ko je od zaposlenih radnika vršio prelom, ko je tehnički urednik, da li je dokument lektorisan i sl. Istakao je da ovaj obrazac ne predstavlja pravno obavezujuću formu, te da je to samo dio procedure kako da se dođe do jednog izdanja.

Pojašnjavajući dinamiku objave akata u Službenom glasniku svjedok je naveo da se propis u Službenom glasniku objavljuje isključivo prema Zakonu, kao i to da obrazac SG-32 potpisuju uposlenici koji učestvuju u radu tog Službenog glasnika, ali koji nema ni formu ni snagu odluke. Svjedok je takođe potvrdio da se isključivo radi o internom obrascu koji služi da se vidi ko je učestvovao u pripremi tog službenog glasnika.

Nakon što je tužilac svjedoku prezentirao dokaz DT-44, svjedok je pojasnio da se na obrascu SG-32 potpisuju urednik, tehnički urednik i glavni odgovorni urednik. Konstatovao je da je u konkretnom slučaju urednik potpisan, te da potpis u rubrici glavnog odgovornog urednika - direktora, znači samo da je direktor upoznat da je pripremljen taj Službeni glasnik, ali da on nema formu bilo kakve odluke. Pojašnjavajući ostale obrasce (iz zbirnog izvještaja) svjedok je naveo da se radi o obrascima koji također govore ko je učestvovao u radu, u službi redakcije (koliko su radili lektori, operateri, radni nalozi), ponavljajući da se radi o dokumentima internog karaktera.

Svjedok Dalibor Panić, u svom iskazu na glavnom pretresu pojasnio je ulogu direktora prilikom objavljivanja propisa u Službenom glasniku, navodeći da direktor nema izričita ovlaštenja, niti nadležnosti kojima može da utiče na objavljivanje ili neobjavljivanje određenog propisa. Taj proces je, kako svjedok navodi, propisan ne samo Zakonom, nego i Ustavom, te da bi odluka direktora, ukoliko bi pokušao da zaustavi objavu koja je stigla od strane ovlaštenog predlagача, bila nezakonita.

Upitan od strane branioca optuženog Lukića, da li SG-32 obrazac ili omot spisa kako ga je svjedok nazvao, ima bilo kakav pravno relevantni značaj za objavljivanje zakona u Službenom glasniku Republike Srpske, a time i dva zakona koji su doneseni na sedmoj i osmoj posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, svjedok je naveo da u Javnoj ustanovi „Službeni glasnik“ Republike Srpske do prije nekoliko godina nije bio primijenjen ISO standard, a samim tim ni ovi omoti spisa i obrasci, a Službeni glasnik je radio na identičan način kao danas, dodajući da to daje odgovor na pitanje da li je on neophodan i kolika je njegova važnost. Izrazio je mišljenje da poštuje ISO standarde, te da vjeruje da je takvo usaglašavanje sigurno doprinijelo procesima rada, ali da neka njihova krucijalna važnost ne postoji, jer su se zakoni i drugi propisi objavljivali i prije, kada navedeni obrasci nisu postojali.

Pored iskaza saslušanih svjedoka, ovu činjenicu potvrđuju i materijalni dokazi provedeni od strane odbrane optuženog Lukića (DOII-5, DOII-9, DOII-10, DOII-11), iz kojih proizlazi da na SG-32 obrascima Zbirnih izvještaja za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj: 46/23 od 19.5.2023. godine, broj: 112/22 od 15.11.2022. godine, broj: 97/21 od 28.10.2021. godine i broj: 62/23 od 12.7.2023. godine, nema potpisa direktora, odnosno da je rubrika potpis - *glavni odgovorni urednik*, ostala bez potpisa.

Iskaze svjedoka Milke Devušić, Borana Bosančića i Dalibora Panića Sud je prihvatio kao objektivne i istinite, zaključivši pritom da ne postoji obrazac SG-32, kao zaseban obrazac,

te da isti ni po formi, ni po sadržaju, ne predstavlja odluku čije bi potpisivanje od strane direktora u formalnopravnom smislu bilo preduslov za objavu zakona i drugih propisa u Službenom glasniku Republike Srpske. Dakle, objava akata u Službenom glasniku se vrši po sili Zakona, te je u konkretnom slučaju tako i postupljeno po zaprimanju dva ukaza o proglašenju zakona koje je potpisao optuženi Milorad Dodik u svojstvu predsjednika Republike Srpske koji su objavljeni u Službenom glasniku Republike Srpske.

Sud smatra bitnim napomenuti i to, da, čak i u slučaju da je potpisivanje obrasca SG-32 od strane direktora preduslov za objavu zakona ili propisa u Službenom glasniku Republike Srpske, Sud je ostao u sumnji u pogledu bitne činjenice, a to je pitanje čiji potpis se nalazi na navedenom obrascu. Naime, osim saslušanih svjedoka koji su izjavili da se na prezentiranom obrascu nalazi potpis direktora, ne postoji nijedan konkretan dokaz koji bi potvrdio ove navode, posebno ako se ima u vidu činjenica da kao dokaz nije provedeno grafološko vještačenje na osnovu kojeg bi vještak (kao osoba koja posjeduje stručno znanje i vještine) mogao utvrditi da li se na pomenutom obrascu nalazi potpis optuženog Lukića ili ne. Cijeneći navedeno, kao i činjenicu da svjedoci nemaju potrebna stručna znanja iz oblasti grafološkog vještačenja, Sud nije mogao prihvatiti njihove iskaze u dijelu u kojem su naveli da se na prezentiranom obrascu SG-32 (DT-44) nalazi potpis direktora Službenog glasnika.

Tužilac je kroz postavljena pitanja u unakrsnom ispitivanju koja se odnose na pripadnost političkoj partiji nastojao osporiti kredibilitet svjedoka Dalibora Panića. Međutim, kako je iskaz svjedoka u bitnim činjeničnim dijelovima u međusobnoj saglasnosti sa iskazima ostalih svjedoka, kao i materijalnim dokazima koje je Sud prihvatio, prigovor tužioca na iskaz svjedoka Sud nalazi neosnovanim.

Da se optuženi Miloš Lukić, ponašao kao u svojstvu v.d. direktora Službenog glasnika Republike Srpske proizlazi iz sadržaja audio snimka (DTR-12d), dijela intervjua koji je novinarka RTRS obavila sa optuženim koji je, na glavnom pretresu prezentirao svjedok Nikola Đukić, a u kojem optuženi jasno objašnjava zašto je tog dana 9.7.2023. godine pristupio u prostorije Službenog glasnika Republike Srpske i koje radnje će biti provedene u cilju objave dva ukaza koje je potpisao optuženi Milorad Dodik, navodeći tako „... *Danas je za nas, kao što sam rekao, bio običan radni dan, jeste bila nedjelja, ali baš zato što smo svjesni koliko su važne ove odluke, danas smo došli ovdje na posao i vrijedna ekipa u Službenom glasniku će da obavi posao objavljivanja ovih ukaza, zakona i zaključaka Narodne skupštine ...*“

Iz navedenog, kao i izjave optuženog date u istrazi u svojstvu osumnjičenog proizlazi da se optuženi Miloš Lukić faktički ponašao kao v.d. direktora Službenog glasnika Republike Srpske, iako *de iure* nije imao to svojstvo. Prema ocjeni Suda i kod ovakvog faktičkog postupanja optuženog ne proizlazi konkretna radnja izvršenja koja bi potpadala pod obilježja krivičnog djela iz člana 203a. stav 1. KZBiH.

Cijeneći sve navedeno, zaključak je Suda da Tužilaštvo nije izvelo dokaze u pogledu odlučnih činjenica, a to su postojanje radnje izvršenja krivičnog djela, te svojstvo službene osobe.

U ovakvoj situaciji, nakon analize svih provedenih dokaza na glavnom pretresu, Sudu je ostalo da donese jedinu pravilnu odluku i to onu koja je u korist optuženog poštujući princip "in dubio pro reo", prema kojem je Sud, u slučaju da ostane sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, dužan donijeti odluku koja je povoljnija za optuženog, iz kojeg razloga je Sud shodno odredbi člana 284. tačka c) ZKPBiH, donio presudu kao u izreci.

Troškovi krivičnog postupka

Budući da je donio presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe, Sud je shodno odredbi člana 189. stav 1. ZKPBiH, odlučio da troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava.

ZAPISNIČAR
Mersiha Ajanović

SUDIJA
Sena Uzunović

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude može se izjaviti žalba vijeću Apelacionog odjeljenja ovog Suda u roku od 15 dana od dana prijema pismenog otpravka presude.

ANEX

I Rješenje Suda od 21.5.2024. godine, u odnosu na prijedloge dokaza odbrana optuženih

I U krivičnom predmetu koji se pred ovim Sudom vodi pod brojem: S1 2 K 046070 23 K, kao dokazi odbrane optuženih, **provest će se saslušanje sljedećih svjedoka i uložiti sljedeća materijalna dokumentacija:**

I.1. ZA ODBRANU OPTUŽENOG MILORADA DODIKA:

Svjedoci:

1. Srebrenka Golić, predsjednik Vijeća naroda Republike Srpske, na okolnost postupaka u Vijeću naroda povodom zakonodavnog postupka u vezi Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj 02/1-021-696/23 od 21. juna 2023. godine i Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 02/1-021-726/23 od 27. juna 2023. godine, **odnosno na način kako je to i predložila odbrana u pismenom prijedlogu od 12.04.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 15.04.2024. godine.**

2. Jelena Pajić Baštinac, pravni savjetnik predsjednika Republike Srpske, na okolnost sadržine razgovora savjetnika predsjednika Dodika koji su prethodili aktivnostima potpisivanja dva sporna ukaza početkom jula mjeseca 2023. godine, **osim u dijelu koji se odnosi na sadržinu analize prof. Michaela Geistlinger, te u dijelu koji se tiče tekstova na temu Visoki predstavnik koje su pisali eksperti za potrebe predsjednika Republike Srpske prije potpisa spornih ukaza, te ko je, kada i kako naručio ekspertizu ovog stranog eksperta, koji su zaključci bili u traženim tekstovima i kako su predstavljeni predsjedniku Dodiku.**

Materijalni dokazi:

- Odbrana je na glavnom pretresu od 06. marta 2024. godine, kao dokaz uložila Zapisnik o saslušanju svjedoka Kremenović Dragana broj: 16-14/1-04-1-5857123/23 od 21.7.2023. godine.

2.1. Dokumentacija Vijeća naroda Republike Srpske

2.1.1. Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu isprava u posjedu Vijeća naroda) od 19.02.2024.godine, sa prijemnim pečatom Vijeća naroda od 19.2.2024. godine;

2.1.2. AKT Vijeća naroda Republike Srpske broj:03.1-020-88-1/24 od 20. februara 2024. godine (popratni akt sa spiskom dokumenata koji se dostavljaju na zahtjev branioca). (Dokazi u vezi Zakona o o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske)

2.1.3. Dopis Narodne skupštine Republike Srpske broj 02/2-1201/23 od 22. juna 2023. godine;

2.1.4. Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske broj 02/1-021-696/23 od 21. juna 2023. godine;

2.1.5. Dostavljanje akta usvojenog na Sedmoj posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj 21. juna 2023. godine, Predsjedništvu i delegatima Vijeća naroda Republike Srpske broj 03/2.01-020-297/23 od 22. juna 2023. godine;

2.1.6. Izjašnjenje o razmatranom zakonu: Kluba delegata srpskog naroda broj 03/8.01-2-020-25-3/23 od 22. juna 2023. godine; Kluba delegata hrvatskog naroda broj 03/8.03-4-020-25-3/23 od 22. juna 2023. godine; Kluba delegata Ostalih naroda broj 03/8.04-5-020-11-2/23 od 22. juna 2023. godine i Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o pokretanju postupka zaštite vitalnog nacionalnog interesa bošnjačkog naroda broj 03/8.02-3-21/23 od 26. juna 2023. godine;

2.1.7. Obavještenje Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske da je Klub delegata bošnjačkog naroda pokrenuo pitanje povrede vitalnog nacionalnog interesa broj 03/2.01-020-297/23 od 26. juna 2023. godine;

2.1.8. Poziv za održavanje Četvrte redovne sjednice Vijeća naroda Republike Srpske broj 03/1-020-305/23 od 26. juna 2023. godine;

2.1.9. Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o poništavanju odluke broj 03/8.02-3-21/23 od 26. juna 2023. godine broj 03/8.02-3-21-2/23 od 04. jula 2023. godine;

2.1.10. Dopis Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske i dostavljanje odluke broj 03/2.01-020-327/23 od 04. jula 2023. godine;

2.1.11. Zapisnik četvrte redovne sjednice Vijeća naroda Republike Srpske, održane 04. jula 2023. godine;

(Dokazi u vezi Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine)

2.1.12. Dopis Narodne skupštine Republike Srpske broj 02/2-1250/23 od 28. juna 2023. godine;

2.1.13. Odluka o prijevremenom stupanju na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 02/1-021-725/23 od 27. juna 2023. godine;

2.1.14. Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 02/1-021-726/23 od 27. juna 2023. godine;

2.1.15. Zaključak u vezi sa Zakonom o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 02/1-021-727/23 od 27. juna 2023. godine;

2.1.16. Dostavljanje akata usvojenih na Osmoj posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske održanoj 27. juna 2023. godine Predsjedništvu i delegatima vijeća naroda Republike Srpske broj 03/2.01-020-308/23 od 28. juna 2023. godine;

2.1.17. Izjašnjenje o razmatranim aktima: Kluba delegata Ostalih naroda broj 03/8.04-5-020-12-2/23 od 29. juna 2023. godine, Kluba delegata hrvatskog naroda broj 03/8.03-4-020-19/23 od 30. juna 2023. godine, Kluba delegata srpskog naroda broj 03/8.01-2-020-27-1/23 od 04. jula 2023. godine i Odluka Kluba delegata bošnjačkog naroda o odbijanju da se razmatraju materijali koje je Narodna skupština Republike Srpske usvojila na osmoj posebnoj sjednici održanoj 27. juna 2023. godine broj 03/8.02-3-22/23 od 04. jula 2023. godine;

2.1.18. Obavještenje Vijeća naroda Republike Srpske Narodnoj skupštini Republike Srpske da nije pokrenut mehanizam zaštite vitalnog nacionalnog interesa broj 03/2.01-020-308/23 od 06. jula 2023. godine;

2.4. Akti Vijeća za implementaciju mira (u prijedlogu odbrane navedeni kao: “Akti tzv. Savjeta za implementaciju mira“)

Dokument naziva BONSKA KONFERENCIJA O IMPLEMENTACIJI MIRA, od 10.12.1997. godine (ukupno 24 stranice)

Dokument se po navodima odbrane predlaže u cjelini, s tim da je relevantan dio za odbranu poglavlje XI. Visoki predstavnik, tačka 2. pod a), b) i c), na str. 23 i 24 dokumenta.

2.6. Akti Prlamentarne skupštine Savjeta Evrope

2.6.1. Mišljenje Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope broj 234 (2002) od 22. januara 2002. godine (na jeziku u službenoj upotrebi u Sudu BiH)

2.6.2. Mišljenje Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope broj 234 (2002) od 22. januara 2002. godine (na engleskom jeziku)

2.9. Akti Okružnog suda u Banjaluci

2.9.1. Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu presude u posjedu suda) od 14.03.2024. godine, sa prijemnim pečatom Okružnog suda u Banjaluci;

2.9.2. AKT Okružnog suda u Banjaluci broj: - p od 15.03.2024. godine;

2.9.3. Obrazložen podnesak branioca Milorada Dodika (zahtjev za dostavu presude u posjedu suda) od 02.04.2024. godine, sa prijemnim pečatom Okružnog suda u Banjaluci;

2.9.4. Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj: Okružnog suda u Banja Luci broj: od 29.02.2024. godine

2.10. Akti Kancelarije visokog predstavnika u BiH (OHR)

2.10.1. Verbalna nota OHR od 29. jula 2021. godine dostavljena Ministarstvu spoljnih poslova BiH;

2.10.2. Cirkularna nota OHR od 01. avgusta 2021. godine;

2.10.3. Dopis Šefa Kadrovske službe OHR 6poj:9/VIII/21 od 03.08.2021. godine dostavljen Ministarstvu spoljnih poslova BiH.

2.11. Akti Christiana Schmidta

2.11.1. Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine;

2.11.2. Odluka kojom se sprječava stupanje na snagu Zakona o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske;

I.2. ZA ODBRANU OPTUŽENOG MILOŠA LUKIĆA:

Svjedoci:

1. Dalibor Panić, generalni sekretar Vlade Republike Srpske i član Upravnog odbora Javne ustanove „Službeni glasnik Republike Srpske“,

u svojstvu generalnog sekretara Vlade Republike Srpske na okolnosti navedene u pismenom prijedlogu odbrane od 12.04.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 15.04.2024. godine.

u svojstvu člana Upravnog odbora Službenog glasnika Republike Srpske na okolnosti navedene u pismenom prijedlogu odbrane od 12.04.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 15.04.2024. godine.

2. Boran Bosančić, generalni sekretar Narodne skupštine Republike Srpske i predsjednik Upravnog odbora Javne ustanove Službeni glasnik Republike Srpske,

u svojstvu generalnog sekretara Narodne skupštine Republike Srpske na okolnosti: održavanja sedme i osme posebne sjednice Narodne skupštine Republike Srpske, odlučivanja o prijedlogu Zakona o izmjeni o Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske i prijedloga Zakona o neobjavljivanju odluka Ustavnog suda BiH, okolnosti objavljivanja usvojenih zakona i obaveze dostavljanja na objavljivanje te posljedica nedostavljanja i neobjavljivanja zakona.

U svojstvu predsjednika Upravnog odbora Službenog glasnika Republike Srpske: na okolnosti navedene u pismenom prijedlogu odbrane od 12.04.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 15.04.2024. godine.

Materijalni dokazi:

- Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 60/23 od 09.07.2023. godine
- Zbirni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 60/23
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 07.07.2023. godine
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 08.07.2023. godine
- Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 46/23 od 19.05.2023. godine
- Zbirni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 46/23
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 19.05.2023. godine
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 17.05.2023. godine
- Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 112/22 od 15.11.2022. godine
- Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 97/21 od 28.10.2021. godine
- Zbirni izvještaj za izradu lista Službeni glasnik Republike Srpske broj 62/23 od 12.07.2023. godine
- Zbirni izvještaj za Glasnik, Služba redakcije broj 62/23
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 11.07.2023. godine
- Nalog redakcije JU Službeni glasnik Republike Srpske od 12.07.2023. godine
- Rješenje o registraciji direktora za Javnu ustanovu Službeni glasnik Republike Srpske Okružni privredni sud u Banjoj Luci broj 057-0- Reg-23-001490 od 14.07.2023. godine
- Zapisnik o saslušanju osumnjičenog Miloša Lukića, Državna agencija za istrage i zaštitu BiH, broj: 16-14/1-04-1-5857/122/23 od 14.07.2023. godine

II

Odbija se prijedlog odbrane optuženog Milorada Dodika za saslušanje Visokog predstavnika Christiana Schmidta, Ao. Univ.-Prof i R. Dr. Michaela Geistlinger kao stručnog svjedoka i Nenada Stevandića, kao i prijedlog za provođenje materijalnih dokaza pobrojanih u prijedlogu branioca od 15.04.2024. godine i to dokazi označeni pod rednim brojem:

2.2. (Akti Narodne skupštine Republike Srpske);

2.5. (Akti Ujedinjenih nacija i Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija);

2.7. (Akti Evropskog parlamenta);

2.8. (Analitički i drugi materijali u vezi sa Dejtonskim sporazumom s ankesima, s posebnim osvrtom na nadležnosti i način postavljenja Visokog predstavnika u BiH),

te dokazi označeni pod brojem **2.12**, počev od **2.12.1.** zaključno sa brojem **2.12.5.13.**

III

Odbija se prijedlog odbrane optuženog Miloša Lukića, za provođenje materijalnog dokaza - Naredba o sprovođenju istrage Tužilaštvo BiH broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 12.07.2023. godine sa aktom Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 16.02.2023. godine.

IV

O dokazima označenim pod brojem **2.13.** - naslovljeni kao „Uslovni dokazi odbrane“ i to 2.13.1, 2.13.2. i 2.13.3. (Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini od 14.12.1995. godine, Aneks 4 - Ustav Bosne i Hercegovine i Aneks 6 – Sporazum o ljudskim pravima), Sud će donijeti odluku nakon što se odbrana decidno izjasni u pogledu ovih dokaza.

V

U odnosu na prijedlog dokaza odbrane optuženog Milorada Dodika, označenih u podnesku odbrane od 15.04.2024. godine, pod brojem **2.3.** „Dokumenti Vlade Republike Srpske“ i to **2.3.1.** Izvještaj Vlade Srpske Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija, i **2.3.2.** Izvještaji Vlade Srpske dostavljeni Savjetu bezbjednosti Ujedinjenih nacija, Sud o istima nije mogao odlučiti, jer predloženi akti ne sadrže ni oznake službenog broja akta kao ni datume, da bi se cijenila relevantnost u odnosu na vremenski period obuhvaćen optužbom.

VI

U odnosu na prijedlog dokaza odbrane optuženog Milorada Dodika, označenih u podnesku odbrane od 12.04.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 15.04.2024. godine, za saslušanje svjedoka Siniše Markovića (sudije Okružnog suda u Banja Luci), Sud nije odlučivao, s obzirom na to da je odbrana pismenim podneskom od 08.05.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 09.05.2024. godine, obavijestila Sud da odustaje od prijedloga za saslušanje ovog svjedoka.

O b r a z l o ž e n j e

Sud je dana 02.04.2024. godine, pozvao odbrane optuženih da do 15.04.2024. godine, dostave Sudu pismeno obrazložene prijedloge dokaznih prijedloga.

S tim u vezi, odbrane optuženih Milorada Dodika i Miloša Lukića dana 15.04.2024. godine, dostavili su prijedloge dokaza.

Dana 19.04.2024. godine, Sud je zaprimio izjašnjenje Tužilaštva BiH na prijedloge dokaza odbrane optuženih. U odnosu na dokazne prijedloge odbrane optuženog Milorada Dodika, u izjašnjenju se navodi da su svi predloženi dokazi irelevantni, izuzev dokaza pod rednim brojem 2.11. i 2.13. čijem se izvođenju Tužilaštvo ne protivi, kao ni saslušanju svjedoka Nenada Stevandića, Srebrenke Golić, te Jelene Pajić Baštinac,⁵¹ ali samo na okolnosti koje su prethodile donošenju zakona koje je Visoki predstavnik stavio van snage, odnosno radnji koje su ovi svjedoci poduzimali ili bili neposredni svjedoci tokom i nakon inkriminiranog perioda. Posebno ističu da je pitanje vitalnog nacionalnog interesa apsolutno irelevantno u ovom krivičnom postupku, te da svjedok Srebrenka Golić ne može svjedočiti o odluci kluba Bošnjaka u Vijeću naroda o pokretanju vitalnog nacionalnog interesa, iz razloga što ista nije član navedenog kluba, niti se može očitovati o odlukama u čijem donošenju nije učestvovala. U izjašnjenju se još navodi da se Tužilaštvo uslovno ne protivi izvođenju dokaza navedenih pod tačkom 2.13. - „Uslovni dokazi odbrane“.

U odnosu na prijedlog odbrane da se u svojstvu svjedoka sasluša Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu, Christian Schmidt⁵², Tužilaštvo se usprotivilo provođenju ovog dokaza, ističući da prema članu 1.2. Anexa X Dejtonskog mirovnog sporazuma za imenovanje Visokog predstavnika nije potrebna posebna rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija, da je legitimnost Visokog predstavnika Christiana Schmidta neupitna i potvrđena od Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira 27.05.2021. godine, da odluke koje donosi Visoki predstavnik ne mogu biti predmetom preispitivanja redovnih sudova u Bosni i Hercegovini, a koje stanovište je potvrđeno u više odluka Ustavnog suda BiH⁵³, kao i da shodno Općem okvirnom sporazumu za mir u BiH (Anex X) Visoki predstavnik za BiH uživa pravo diplomatskog imuniteta i da kao takav ne bi ni mogao biti saslušan u svojstvu svjedoka.

Obrazlažući razloge zbog kojih se protive saslušanju Ao.Univ.-Prof i R. Dr. Michaela Geistlingera⁵⁴ kao stručnog svjedoka, Tužilaštvo je istaklo kako Sud, Tužilaštvo i odbrana imaju dovoljno pravnog znanja, te da nema potrebe da se kao stručno lice saslušava

⁵¹ Dokazi označeni pod rednim brojem 1.3., 1.4. i 1.5. prijedloga dokaza odbrane I-optuženog.

⁵² Dokaz označen pod rednim brojem 1.1. prijedloga dokaza odbrane I-optuženog.

⁵³ Tužilaštvo u prijedlogu pored ostalog upućuje na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj: U-15/21 od 14.7.2022. godine

⁵⁴ Dokaz označen pod rednim brojem 1.2. prijedloga dokaza odbrane I-optuženog.

osoba koja bi davala pravna tumačenja. Takođe je navedeno da za predloženog svjedoka nije dostavljen njegov CV, da su u otvorenim medijima utvrdili da je isti ekspert za sportsko pravo i arbitražu, međunarodno okolišno i ekonomsko pravo, rusko ustavno pravo, međunarodne konflikte, te međunarodno pravo izbjeglica, ali i da ovaj svjedok ne ispunjava osnovne uvjete objektivnosti i neovisnosti da bi se njegovo svjedočenje moglo smatrati vjerodostojnim i lišenim bilo kakvog subjektivnog posmatranja, naročito cijeneći činjenicu da bi se isti trebao, između ostalog, izjašnjavati i o sačinjavanju dokumenta „*Reciprociranje optužnice protiv predsjednika RS Milorada Dodika i direktora Miloša Lukića.*” Naglašeno je da se u konkretnom predmetu radi isključivo i samo o počinjenju krivičnog djela propisanog Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, bez zadiranja u bilo kakav međunarodni element ili ustavno pravo, te da predloženi svjedok nema potrebna neposredna saznanja da bi mogao tumačiti Dejtonski mirovni sporazum, niti je to predmet ovog krivičnog postupka.

Izražavajući protivljenje prijedlogu odbrane da se u svojstvu svjedoka sasluša sudija Okružnog suda u Banjaluci, Siniša Marković⁵⁵, Tužilaštvo je navelo da je saslušanje sudije na okolnost razloga kojima se rukovodio prilikom donošenja presude u određenom predmetu, koja pri tome nije ni pravosnažna, potpuno irelevantna činjenica za konkretan krivični postupak.

U odnosu na prijedlog izvođenja materijalnih dokaza, Tužilaštvo je istaklo da se protiv provedenju dokaza označenih pod brojem 2.1. do 2.10., jer ih smatraju irelevantnim za konkretan krivični predmet. U tom smislu, između ostalog, navode kako se radi o aktima Vlade Republike Srpske, kao i međunarodnih organizacija i Evropskog parlamenta, koji kao takvi nisu podobni za osporavanje krivice optuženih, što je slučaj i sa predloženim stručnim radovima, koji predstavljaju subjektivno iznošenje stavova autora o pojedinim pravnim ili političkim pitanjima, kao i nepravosnažnoj presudi. U odnosu na prijedlog pod brojem 2.10. navode da se radi o dokumentaciji koja potpada pod sferu vanjskih ili unutarnjih poslova Bosne i Hercegovine, a nikako u sferu eventualnog dokazivanja neosnovanosti činjeničnih navoda iz optužnice.

Nerelevantnim za ovaj krivični postupak Tužilaštvo smatra i predložene novinske članke⁵⁶, koji se odnose na okolnosti navodnog kršenja standarda poštenog suđenja u ovom krivičnom postupku, a na štetu I-optuženog, cijeneći da se ovim dokazima suštinski ne potvrđuje, niti negira bilo koja činjenica u ovom sudskom postupku koja bi imala relevantan uticaj na bitna obilježja predmetnog krivičnog djela.

⁵⁵ Dokaz označen pod rednim brojem 1.6. prijedloga dokaza odbrane I-optuženog.

⁵⁶ Dokaz označen pod rednim brojem 2.12. prijedloga dokaza odbrane I-optuženog.

Osvrćući se na prijedlog dokaza odbrane II-optuženog Miloša Lukića, advokata Miljkana Pucara, Tužilaštvo BiH je u dostavljenom izjašnjenju navelo da se ne protive provođenju dokaza koji su na glavnom pretresu održanom 17.4.2024. godine prezentirani svjedoku Milki Devušić tokom unakrsnog ispitivanja od strane ove odbrane, dok se protive provođenju ostalih materijalnih dokaza odbrane II-optuženog, budući da su isti mogli poslužiti kao dokumentacija koja će se koristiti prilikom ispitivanja svjedoka Tužilaštva BiH, a što nije učinjeno. S druge strane, saglasili su se da se na predložene okolnosti saslušaju svjedoci Dalibor Panić i Boran Bosančić.

Sud je dana 09.05.2024. godine, zaprimio pismeno izjašnjenje odbrane optuženog Milorada Dodika od 08.05.2024. godine, na izjašnjenje Tužilaštva BiH, u kojem se, između ostalog, navodi da odbrana odustaje od prijedloga za salušanje svjedoka Siniše Markovića. Branilac optuženog osvrnuo se i na druge navode iz izjašnjenja Tužilaštva BiH (na dokaze odbrane) ističući da su isti neosnovani, posebno detaljno obrazlažući razloge zbog kojih je, prema tvrdnji odbrane, potrebno u svojstvu svjedoka pozvati i saslušati „svjedoka Christiana Schmidta“. Prema stavu odbrane navedenom u izjašnjenju „Christian Schmidt nema diplomatski imunitet, nego lični imunitet u vezi sa funkcijom koju faktički vrši, kao i da kancelarija Visokog predstavnika nema karakter međunarodne organizacije“. Osim toga, branilac ističe stav da je „saslušanje Christiana Schmidta cjelishodno, a i samim tim pravno relevantno, s obzirom da je, kako se to navodi, Aneks 10 okosnica za činjenične tvrdnje u optužnici, a Visoki predstavnik nadležan za tumačenje Aneksa 10“. Također, branilac dalje navodi da „pravna stanovišta i sudska praksa na koju se poziva Tužilaštvo BiH u svom izjašnjenju ne mogu biti primjenjivi u krivičnom postupku, u kojem se ne mogu ograničavati garancije iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Ustava Bosne i Hercegovine i Aneksa 6 (Sporazum o ljudskim pravima), kao ni garancije iz Zakona o krivičnom postupku BiH“, pozivajući se pritom na stav Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP)⁵⁷, prema kojem se Visoki predstavnik ne može miješati u Ustav BiH, pa time ni u prava zajamčena Ustavom BiH.

Uzimajući u obzir dosadašnje izvedene dokaze, prijedloge odbrana optuženih, te izjašnjenje Tužilaštva, kao i izjašnjenje odbrane optuženog Milorada Dodika u podnesku zaprimljenom u Sud dana 09.05.2024. godine na izjašnjenje Tužilaštva, Sud je donio odluku iz razloga kako slijedi.

Prijedlog dokaza odbrane optuženog Milorada Dodika za saslušanje Visokog predstavnika Christiana Schmidta, Sud je odbio cijeneći da okolnosti na koje bi ovaj svjedok trebao svjedočiti nisu predmet optuženja, te samim tim nisu ni potrebne/relevantne za razrješenje ove krivičnopravne stvari.

⁵⁷ Tačka 16. presude Sejdić-Finci protiv Bosne i Hercegovine

U odnosu na ovog svjedoka, Sud je dodatno imao u vidu da je na službenim internet stranicama Savjeta bezbjednosti UN-a, te Ureda Visokog predstavnika objavljen Opšti okvirni sporazum za mir u BiH - Dejtonski sporazum, kao i da su na službenoj stranici UN-a objavljene i sve rezolucije koje je ova organizacija donijela, zbog čega Sud cijeni da odbrana ove činjenice može dokazivati izvođenjem materijalnih dokaza, bez pozivanja svjedoka. Osim toga, iz sadržaja Informacije o diplomatskom statusu Visokog predstavnika za BiH dostavljene od strane Ministarstva vanjskih poslova BiH broj: 11/2-31-05-1-43421-2/23 od 11.12.2023. godine, proizlazi da Visoki predstavnik za BiH, Christian Schmidt, uživa status diplomatskog agenta, te da u skladu sa članom 31. Bečke konvencije o diplomatskim odnosima, diplomatski agent uživa imunitet, između ostalog, i od krivičnog sudstva države kod koje se akredituje, te nije obavezan da svjedoči i nikakva mjera izvršenja se ne može poduzeti protiv njega.

Sud je kao nerelevantan odbio prijedlog odbrane za saslušanje Univ.- Prof. i R. Dr. Michaela Geistlinger, kao stručnog svjedoka, koji bi se, prema sadržaju prijedloga, izjašnjavao na okolnosti sačinjenih dokumenata predloženih kao dokazi odbrane i to: (1) „Analiza odabranih pitanja o Dejtonskom sporazumu“, Salzburg, 4. marta 2022. godine, (2) „Kratko stručno mišljenje“ na pitanje: da li je visoki predstavnik dr. Valentin Incko Odlukom broj 26/21 od 22. jula 2021. godine kojom se donosi Zakon o dopuni Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine prekoračio ovlaštenja koja su mu dodijeljena prema međunarodnom pravu „ i (3) Reciprociranje optužnice protiv predsjednika Republike Srpske Milorada Dodika i direktora Miloša Lukića, Salzburg, 2024. godine, s posebnim osvrtom na ugovorena ovlaštenja visokog predstavnika u BiH, sadržaj Bonskih ovlaštenja od 10.12.1997. godine (način donošenja tzv. privremenih mjera i u odnosu na koje ustavne organe u BiH), načinu postavljenja dosadašnjih visokih predstavnika u BiH, kao i okolnostima dolaska Kristijana Šmita u BiH u odnosu na uslove naimenovanja prema Aneksu 10. Ovaj prijedlog odbrane povezuje sa tačkom 3, al. 7. i 8. Koncepta uvodne riječi odbrane, predane Sudu BiH na pretresu od 05.02.2024. godine.

Prije svega, Sud cijeni da sadržaj ovlaštenja i način postavljenja Visokog predstavnika u BiH, kao i okolnosti dolaska Christiana Schmidta u BiH, u odnosu na uslove naimenovanja prema Aneksu 10, nisu okolnosti na koje bi se stručni svjedok mogao izjašnjavati. Naime, pitanja legitimiteta djelovanja Visokog predstavnika, kao i njegovih zakonodavnih ovlasti, **pitanja su pravne, a ne činjenične prirode**, kako to odbrana pogrešno smatra, pa za tumačenje propisa kojim su ova pitanja regulisana Sudu nije potreban bilo kakav stručnjak iz pravne oblasti. Imajući ovo u vidu, naučna znanja svjedoka i sposobnosti da odgovori zahtjevu odbrane, Sud nije posebno razmatrao, iako je optužba u tom pogledu u pisanom izjašnjenju od 19.04.2024. godine, iznosila određene tvrdnje, dovodeći u pitanje kompetenciju imenovanog lica da se uopće sasluša u svojstvu stručnog lica, kao i objektivnost i neovisnost njegovog svjedočenja, posebno u kontekstu

sačinjenog dokumenta *"Reciprociranje optužnice protiv predsjednika RS Milorada Dodika i direktora Miloša Lukića"*, o kojem se, između ostalog, trebao izjašnjavati.

Cijeneći navedeno, Sud je odbio i saslušanje svjedoka Jelene Pajić Baštinac u dijelu koji se tiče sadržine analize prof. Michaela Geistlinger, kakve su pravne savjete i zašto davali predsjedniku Dodiku, zatim u dijelu koji se tiče tekstova na temu Visoki predstavnik koje su pisali eksperti za potrebe predsjednika RS prije potpisa spornih ukaza, te ko je, kada i kako naručio ekspertizu ovog stranog eksperta, koji su zaključci bili u traženim tekstovima i kako su predstavljeni predsjedniku Dodiku.

Sud je odbio i prijedlog odbrane I-optuženog za saslušanje svjedoka Nenada Stevandića, cijeneći da okolnosti na koje je svjedok predložen nisu od uticaja na rješenje ove krivičnopravne stvari. Odbrana smatra svjedočenje ovog svjedoka relevantnim, s obzirom na stav odbrane da se Visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini imenuje na saglasan prijedlog ugovornih strana, a imenovanje potvrđuje Savjet bezbjednosti UN-a svojom rezolucijom. U vezi s navedenim, Sud napominje da pitanje imenovanja Visokog predstavnika nije predmet optužnice, kako je to Sud već obrazložio u ovom rješenju.

Sud nije odlučivao o prijedlogu za saslušanje svjedoka Siniše Markovića (sudije Okružnog suda u Banja Luci), navedenom u prijedlogu odbrane od 12.04.2024. godine, zaprimljen u Sud dana 15.04.2024. godine, s obzirom na to da je odbrana podneskom zaprimljenim u sudu 09.05.2024. godine odustala od saslušanja ovog svjedoka.

U odnosu na materijalne dokaze označene pod brojem 2.2. Sud je odbio cijeneći da se isti, prema stavu odbrane, dovode u vezu sa svjedočenjem Nenada Stevandića čije saslušanje je Sud odbio iz naprijed navedenih razloga.

Kada su u pitanju dokazi označeni pod brojem 2.3.1. i 2.3.2., a tiču se izvještaja Vlade RS upućenih Savjetu bezbjednosti UN, Sud o istima nije mogao odlučiti u ovom momentu cijeneći da su nedovoljno precizirani, u smislu nedostatka broja i datuma, kao i da nije jasno na šta se isti odnose (tačka V dispozitiva rješenja).

U odnosu na dokaze označene pod brojem 2.5.1. do 2.5.3. Sud je izvođenje istih odbio kao nepotrebno, cijeneći da se radi o dokumentima koji su javno objavljeni, te da odbrana ima mogućnost svoje tvrdnje u vezi sa predloženim dokazima iznijeti u završnoj riječi.

Sud je odbio i izvođenje dokaza pod brojem 2.5.4., 2.5.5. i 2.5.6. cijeneći da su isti paušalni, te da nije precizirano na koje okolnosti se odnosi zapisnik sa održane sjednice od 22.07.2021. godine, kao ni podnesak branioca dostavljen TBiH 25.07.2023. godine.

Sud cijeni da je potvrđivanje Visokog predstavnika od strane Savjeta bezbjednosti UN-a, **pravno pitanje**, a ne **činjenično**, kako to tvrdi odbrana.

Dokaz predložen pod brojem 2.7. (prijedlog rezolucije od 20.12.2021. godine poslanika Dominique Bilde) Sud je odbio iz razloga što prijedlozi bilo kojeg akta, pa tako i rezolucije, nemaju snagu dokaza u krivičnom postupku, nego da isti predstavljaju samo lični stav/inicijativu predlagača.

U odnosu na dokaze označene pod brojem 2.8. Sud je odbio cijeneći da se isti, prema stavu odbrane, dovode u vezu sa svjedočenjem Michaela Geistlinger i Jelene Pajić Baštinac, u dijelu savjetovanja predsjednika RS u vezi sa potpisivanjem ukaza, a čije saslušanje je Sud u ovom dijelu odbio, iz razloga koji su već obrazloženi.

U pogledu predloženih materijalnih dokaza odbrane optuženog Dodika koji se prema navodima branioca nalaze u sudskom spisu⁵⁸, a tiču se izjava Visokog predstavnika, ministra unutrašnjih poslova FBiH i ministra odbrane u Savjetu ministara BiH, stranih ambasadora u Sarajevu, predsjednika Suda BiH o predsjedniku Dodiku, izjava predsjednika Dodika, Sud je iste odbio, cijeneći da novinski članci i tekstovi u istima, ne mogu biti dokaz u krivičnom postupku. Naime, ocjena je Suda (a što je u skladu i sa sudskom praksom Apelacionog vijeća ovog Suda), da novinski članci i tekstovi predstavljaju mišljenje njihovog autora, te se ne može smatrati da su isti zasnovani na autentičnim i provjerenim informacijama ili činjenicama, iz kojeg razloga ne mogu biti pouzdan dokaz.

Sud je odbio prijedlog odbrane optuženog Miloša Lukića, da se kao dokaz provede Naredba o sprovođenju istrage Tužilaštvo BiH broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 12.07.2023. godine, sa aktom Tužilaštva BiH broj: T 20 0 KT 0024163 23 od 16.02.2023. godine, cijeneći da naredba o sprovođenju istrage predstavlja interni akt Tužilaštva.

Prilikom odlučivanja o prijedlozima odbrana optuženih, Sud se rukovodio krivičnim djelom iz optužnice u ovom krivičnom predmetu, te važnim činjenicama za svaku tačku iste. Pri tome, Sud se vodio i zakonskim odredbama, konkretno odredbom člana 263. stav 2. ZKP BiH, koja jasno propisuje da će sudija, odnosno predsjednik vijeća, odbiti izvođenje dokaza, ukoliko zaključi da okolnosti koje stranka želi da dokaže nemaju značaja za predmet, odnosno ako je predloženi dokaz nepotreban.

Imajući u vidu navedeno, Sud je predložene dokaze odbrana optuženih, kako objektivne, tako i subjektivne, prihvatio na način kako je to navedeno u tački I.1. i I.2. dispozitiva

⁵⁸ Radi se o dokazima koji su dostavljeni u sudski spis kao prilog zahtjeva odbrane optuženog Milorada Dodika za izuzeće tada postupajućeg sudije u predmetu - sudije Mirsada Strike, kao i prilog zahtjeva za izuzeće sudije Sene Uzunović za potrebe odlučivanja Opšte sjednice

rješenja, dok je dokazne prijedloge (subjektivne i objektivne, navedene u tačkama II i III) odbio, cijeneći da bi izvođenje ostalih predloženih dokaza nepotrebno odugovlačilo postupak, a isti nisu od bitnog značaja za razjašnjenje predmetne krivičnopravne stvari. O ostalim predloženim dokazima, Sud će odlučiti naknadno, kako je to navedeno tačkama IV i V dispozitiva rješenja.

II Rješenje Suda od 1.10.2024. godine doneseno u postupku odlučivanja o dokaznim prijedlozima odbrane optuženog Lukića

Odbijaju se, kao neosnovani, zahtjevi odbrane drugooptuženog Miloša Lukića, kojim se traži da Sud, službenim putem, od Ministarstva vanjskih poslova i Tužilaštva BiH, zatraži dostavu određenih podataka/informacija/akata, precizno navedenih u podnescima odbrane od 12.8., 6.9., 13.9. i 26.9.2024. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Sud je Rješenjem od 21.5.2024. godine donio odluku o prihvatanju/odbijanju dokaznih prijedlog odbrana optuženih. U toku trajanja postupka, branilac drugooptuženog Miloša Lukića, advokat Miljkan Pucar, dostavio je Sudu više podnesaka kojima se traži dostavljanje određenih informacija/podataka/akata u cilju provođenja dokaza od strane odbrane ovog optuženog.

S tim u vezi, Sud je dana 14.8.2024. godine, zaprimio podnesak odbrane drugooptuženog kojim obavještava Sud da se odbrana optuženog obraćala Ministarstvu vanjskih poslova BiH sa molbom za dostavu određenih podataka vezano za Informaciju o diplomatskom statusu Visokog predstavnika za BiH od 11.12.2023. godine i to:

- po čijem zahtjevu je Ministarstvo dostavilo predmetnu Informaciju predsjedniku Suda BiH, uz dostavljanje odbrani kopije navedenog zahtjeva i
- po čijem ovlaštenju je sekretar Ministarstva vanjskih poslova BiH sačinio predmetnu Informaciju.

Kako to iz podneska proizlazi, navedene podatke branilac zahtijeva iz razloga što Ministarstvo vanjskih poslova nije udovoljilo predmetnoj molbi odbrane.

Tužilaštvo BiH je u izjašnjenju od 19.8.2024. godine, istaklo da se protivi predmetnom zahtjevu, navodeći da ne vidi svrhu i cilj koji će se postići dostavljanjem podataka koje odbrana II-optuženog traži, te da se očigledno radi o okolnostima koje su irelevantne za krivični postupak koji se vodi protiv optuženih.

Podneskom od 6.9.2024. godine, branilac drugooptuženog obavijestio je Sud da u cijelosti ostaje kod podneska od 12.8.2024. godine (zaprimljen kod ovog Suda dana 14.8.2024. godine), sa molbom da Sud, službenim putem, zatraži od Tužilaštva BiH dostavu određenih dokumenata i to:

- Akt Tužilaštva T20 0 KTA 0024483 23 od 19.10.2023. godine sa svim prilogima
- Akt Ministarstva vanjskih poslova BiH od 8.12.2023. godine (tumačenje diplomatskog statusa i opsega povlastica i imuniteta Christiana Schmidta), sa svim prilogima.

Tužilaštvo BiH je u izjašnjenju od 13.9.2024. godine, istaklo da se protivi predmetnom zahtjevu navodeći da su tačni navodi branioca drugooptuženog da se obraćao Tužilaštvu BiH na broj predmeta T20 0 KTA 0024483 23, tražeći dostavljanje određenih akata iz tog predmeta. Međutim, kako se to u izjašnjenju navodi, optuženi Dodik i Lukić nisu evidentirani kao stranke u navedenom predmetu, te da advokat nema punomoć za zastupanje u istom, te da se za dostavljanje traženog akta eventualno može obratiti Ministarstvu vanjskih poslova koje je autor istog.

Dana 13.9.2024. godine, Sud je zaprimio podnesak branioca drugooptuženog, advokata Miljkana Pucara u kojem obavještava Sud da se odbrana optuženog obraćala Ministarstvu vanjskih poslova BiH sa zahtjevom za dostavu određenih dokumenata i to:

- „Circular Note“ OHR-a, oznake „Ref: SAV/RTS/02/21“ od 11.8.2021. godine,
- Verbalna nota OHR-a od 29.7.2021. godine,
- Dopis OHR-a broj 9/VIII-21 od 3.8.2021. godine upućen Minstarstvu vanjskih poslova na diplomatski protokol,
- Verbalna nota ambasade SR Njemačke, Sarajevo broj 177/29.7.2021. sa oznakom „broja predmeta: Pol.-300.25 Schmidt“ od 29.7.2021. godine,
- Akt Ministarstva vanjskih poslova broj 11/1-01-05-7-21399-2/21 od 29.7.2021. godine i
- Akt Ministarstva vanjskih poslova broj 11/2-31-05-1-43421/23 od 8.12.2023. godine.

S obzirom na to da odbrana do dana dostave podneska nije dobila traženu dokumentaciju, branilac se obratio sa molbom Sudu da od Ministarstva vanjskih poslova zatraži istu.

Također, dana 26.9.2024. godine, branilac drugooptuženog ponovo se obratio podneskom u kojem navodi da odbrana u cijelosti ostaje kod ranije dostavljenih podnesaka (12.8., 6.9. i 12.9.2024. godine), kao i prijedloga navedenih u istim. Branilac

je ponovio navode iz ranijih podnesaka da Ministarstvo vanjskih poslova odbrani nije dostavilo podatke iz kojeg razloga je ponovo zamolio da Sud službenim putem zatraži od Ministarstva vanjskih poslova podatke precizno navedene u podnesku od 12.8.2024. godine, te dodatno i podatak:

- Ko je Uredu Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu (OHR) dotavio dokument i koji je to dokument prema kojem gospodin Hans Christian Friedrich Schmidt uživa status diplomatskog agenta i diplomatski imunitet u skladu sa odredbama Bečke konvencije o diplomatskim odnosima iz 1961. godine,

kao i da se odbrani dostave dokumenti ranije navedeni u podnescima odbrane od 6.9. i 13.9.2024. godine.

Tužilaštvo BiH je u izjašnjenju od 27.9.2024. godine, istaklo da se protivi predmetnom zahtjevu, navodeći da je Sud u rješenju od 21.5.2024. godine odlučio o dokazima odbrane optuženih, te između ostalog, odbio saslušanje Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, gospodina Christiana Schmidta (što je bio prijedlog odbrane prvooptuženog) i da je na glavnom pretresu održanom dana 25.9.2024. godine odbio identičan prijedlog odbrane drugooptuženog. Iz izjašnjenja dalje proizlazi da se aktima koje odbrana drugooptuženog u svom podnesku predlaže kao dokaz, a koje ne može prikupiti, ni na koji način ne pobijaju dokazi optužbe u ovom krivičnom predmetu.

Nakon što je Sud razmotrio zahtjeve odbrane, te izjašnjenja Tužilaštva BiH, donio je odluku kao u dispozitivu rješenja iz razloga kako slijedi.

Kada je u pitanju konkretna Informacija kao i svi drugi akti koji se tiču diplomatskog statusa Christiana Schmidta, na koje se branilac drugooptuženog poziva u dostavljenim podnescima, Sud prije svega, ističe da je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom dana 17.7.2024. godine dao pojašnjenje u odnosu na Informaciju o diplomatskom statusu Visokog predstavnika za BiH od 11.12.2023. godine, a nakon čega je ista dostavljena optuženima i njihovim braniocima.

Naime, u obrazloženju odluke Sud je naveo da je Informacija dostavljena od strane Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti i Sudu Bosne i Hercegovine. Identična informacija po zahtjevu Tužilaštva dostavljena je Tužilaštvu BiH, kao odgovor na akt Tužilaštva od 19.10.2023. godine, a što je i navedeno u informaciji dostavljenoj Sudu. Informacija koja je zaprimljena u Sudu dana 11.12.2023. godine, zavedena je u CMS 13.12.2023. godine i uložena u sudski spis, prije nego što je u ovom predmetu započeo glavni pretres. Sud nije provodio nikakve dokaze mimo stranaka u postupku, već je izvršen uvid u sudski spis, na što Sud ima pravo, posebno imajući u vidu

da glavni pretres nije ni započeo, niti su izvođeni bilo kakvi dokazi stranaka u postupku u vrijeme zaprimanja zvanične informacije Ministarstva vanjskih poslova.

Osim toga, procesna rješenja Sud donosi na osnovu člana 239. ZKPBiH, koji u stavu 3. propisuje da u prijedlozima stranaka i branilaca odlučuje Sud, a u stavu 4. propisuje da se odluke sudije uvijek objavljuju i s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, dakle ne dokaza, unose u Zapisnik o glavnom pretresu. U vezi sa ovim članom je član 263. ZKP-a koji propisuje pravo Suda da ne dopusti pitanje ili dokaz. Stav 2. ovog člana jasno navodi, da ako sudija zaključi da okolnosti koje stranke žele da dokažu, nemaju značaja za predmet ili da je dokaz nepotreban, odbiće izvođenje takvog dokaza. Sud je donoseći procesno Rješenje od 21.5.2024. godine, koje je objavio dana 22.5.2024. godine, postupio u skladu sa navedenim odredbama ZKPBiH i odlučio o prijedlozima dokaza odbrane, iako nije propisana obaveza Suda da sačinjava i dostavlja strankama i odbranama pisano procesno rješenje, sa obrazloženjem svojih odluka.

U odnosu na sve zahtjeve branioca drugooptuženog, Sud ističe da je pozivanje Suda u procesnom rješenju od 21.5.2024. godine na predmetnu Informaciju deklarativnog karaktera, te da ista nije imala odlučujući značaj prilikom donošenja odluke Suda. Podaci čije dostavljanje branilac traži u prvom zahtjevu /a koji se tiču ovlaštenja potpisnika informacije i po čijem zahtjevu je ista dostavljena/, kao i akti koje traži u ostalim podnescima (podnesci od 6.9., 13.9. i 26.9.2024. godine) su, prema ocjeni Suda, irelevantni za predmetni krivični postupak.

Naime, Sud napominje da se svi akti koju su predmet dostavljenih podnesaka odbrane drugooptuženog, direktno ili indirektno odnose na Informaciju i priloge uz istu.

Sud ponovo podsjeća da je, suprotno percipiranju odbrane, predmetna Informacija podnesak iz sudskog spisa uložen prije početka glavnog pretresa u čiji sadržaj je Sud izvršio uvid što je legitimno procesno ovlaštenje Suda, te da se ne radi o dokazu jedne od strana u postupku, niti dokazu čije je provođenje naredio Sud. Sud je u dosadašnjem toku postupka strogo vodio računa o imperativu poštivanja prava na odbranu iz člana 7. i prava na jednakost u postupanju iz člana 14. ZKPBiH, na čiju navodnu povredu ukazuje odbrana, te ističe da pristup predmetnoj informaciji ne znači povredu prava na pristup dokazima.

Također, u odnosu na zahtjev branioca drugooptuženog, u dijelu u kojem traži da Sud od Tužilaštva BiH zatraži dostavu određenih dokumenata, Sud prihvata argumentaciju Tužilaštva da optuženi Dodik i Lukić nisu evidentirani kao stranke u predmetu na koji se branilac u zahtjevu pozvao i da advokat nema punomoć za zastupanje u istom iz kojeg razloga isti nalazi neosnovanim.

Prilikom odlučivanja o dostavljenim zahtjevima branioca drugooptuženog, Sud se rukovodio krivičnim djelom iz optužnice u ovom krivičnom predmetu, te važnim činjenicama za svaku tačku iste. Polazeći od odredbe člana 263. stav 2. ZKPBiH, koja jasno propisuje da će **sudija**, odnosno predsjednik vijeća, odbiti izvođenje dokaza, ukoliko zaključi da okolnosti koje stranka želi da dokaže nemaju značaja za predmet, a imajući u vidu da odbrana informacije/podatke/akte zahtijeva upravo u cilju provođenja dokaza od strane odbrane ovog optuženog, Sud je odbio zahtjeve odbrane, cijeneći da isti nisu od značaja za razjašnjenje predmetne krivičnopravne stvari.

III Rješenje od 15.11.2024. godine o prijedlogu dokaza duplike odbrane optuženog Milorada Dodika

U krivičnom predmetu koji se pred ovim Sudom vodi pod brojem: S1 2 K 046070 23 K, kao dokazi duplike odbrane optuženog Milorada Dodika, **provest će se saslušanje sljedećih svjedoka i uložiti sljedeća materijalna dokumentacija:**

Svjedoci:

- 1. prof. dr. Siniša Karan**, ministar unutrašnjih poslova u Vladi Republike Srpske i
- 2. Slavko Mitrović**, pravni savjetnik predsjednika Republike Srpske,

i to oba svjedoka na okolnost službenih razgovora svjedoka sa prvooptuženim Miloradom Dodikom do 7.7.2023. godine, kao dana potpisivanja ukaza Milorada Dodika na Zakon o izmjeni Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa Republike Srpske i Zakon o neprimjenjivanju odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, koji se tiču činjeničnog opisa iz optužnice od 22.8.2024. godine, koji opisi se odnose na Milorada Dodika, **odnosno na način kako je to i predložila odbrana prvooptuženog u pismenom prijedlogu od 5.11.2024. godine, zaprimljenim u Sud dana 11.11.2024. godine.**

Materijalni dokazi:

- 2.1.** Dopis branioca JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine od 30.8.2024. godine
- 2.2.** Zaključak JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine broj: 4-1-04-1-456/2-24 od 4.9.2024. godine
- 2.3.** Prva/naslovna stranica „Službenog lista Bosne i Hercegovine“ broj 47/2023 od 7.7.2023. godine sa prijemnim pečatom Kabineta predsjednika Republike Srpske od 10.7.2023. godine i sljedeće 4 strane istog lista
- 2.4.** Dopis branioca Gorana Bubića Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine od 2.9.2024. godine

2.5. Rješenje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: SU-11-894-1/24 od 9.9.2024. godine

3.1. Zapisnik sa 8823. sjednice SB UN od 22. jula 2021. godine (na jeziku u službenoj upotrebi u Sudu BiH) i

3.2. Zapisnik sa 8823. sjednice SB UN od 22. jula 2021. godine (na engleskom jeziku)

II

Odbija se prijedlog odbrane prvooptuženog Milorada Dodika za saslušanje akademika prof. dr. Vitomira Popovića i Javiera Leona Diaza, kao i prijedlog za provođenje materijalnih dokaza pobrojanih u prijedlogu branioca od 5.11.2024. godine i to dokazi označeni pod rednim brojevima:

2.6. Dopis branioca Gorana Bubića Generalnom sekretaru Predsjedništva BiH od 22.10.2024. godine

2.7. Informacija Generalnog sekretara Predsjedništva BiH, Zorana Đerića od 30.10.2024. godine

2.8. Popratni akt Šefa Kabineta srpskog člana Predsjedništva BiH Milorada Dodika, broj: 04-05-3-1550-1/20 od 20.5.2020. godine

2.9. Ovjerena kopija pisma Milorada Dodika u svojstvu srpskog člana Predsjedništva BiH dostavljeno Biseri Turković, ranijem ministru vanjskih poslova BiH.

O b r a z l o ž e n j e

Sud je na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanom 30.10.2024. godine, pozvao odbranu prvooptuženog Milorada Dodika da do 10.11.2024. godine, dostavi Sudu pismeno obrazložene prijedloge dokaza duplike.

S tim u vezi, odbrana optuženog Milorada Dodika je dana 11.11.2024. godine, dostavila Sudu prijedlog dokaza duplike, podnesak broj: 60 od 5.11.2024. godine.

Dana 12.11.2024. godine, Sud je zaprimio izjašnjenje Tužilaštva BiH na prijedloge dokaza duplike odbrane prvooptuženog, u kojem je navelo da se ne protivi saslušanju svjedoka prof.dr. Siniše Karana, ministra unutrašnjih poslova u Vladi Republike Srpske i Slavka Mitrovića, pravnog savjetnika predsjednika Republike Srpske, na okolnost službenog sastanka sa I-optuženim, ukoliko postoje materijalni dokazi da se službeni sastanak desio, dok se u protivnom, u slučaju nepostojanja takvih dokaza, istom prijedlogu protivi. Osim toga, u odnosu na svjedoka Slavka Mitrovića, Tužilaštvo navodi da, polazeći od savjetodavne funkcije koju obavlja, mišljenje svjedoka ne može biti

obavezujuće za I-optuženog kojeg savjetuje, zbog čega je saslušanje istog, po stavu Tužilaštva, nepotrebno.

U odnosu na prijedlog odbrane I-optuženog da se kao svjedok sasluša akademik prof.dr. Vitomir Popović, Tužilaštvo ističe da se ne protivi saslušanju ovog svjedoka na okolnost službenog razgovora koji je materijalno zadokumentovan, uz uslov da se materijalni dokazi uvedu kao dokaz duplike. U slučaju da je veza između Vitomira Popovića i dva akta OHR-a, koja su predložena kao dokaz Tužilaštva, ekspertska mišljenje svjedoka vezano za ta dva akta, Tužilaštvo predlaže da se saslušanje istog odbije, jer, kako se to navodi u izjašnjenju, Sudu nisu potrebna ekspertska pravna mišljenja.

Kada je riječ o prijedlogu odbrane I-optuženog da se kao svjedok sasluša Javier Leon Diaz na okolnosti tvrdnji iz dva akta OHR-a od 25.04.2024. godine i 12.06.2024. godine, Tužilaštvo se protivi njegovom izvođenju s obzirom na to da je Tužilaštvo ova dva dokaza pribavilo samo u odnosu na postavljene prigovore autentičnosti od strane odbrana optuženih tokom izvođenja dokaza optužbe i da svjedok ne bi mogao dati više relevantnih saznanja u odnosu na ono što piše u predmetnim podnescima. Osim toga, Tužilaštvo se protivi i provođenju materijalnih dokaza odbrane navedenih pod rednim brojem 2, od 2.1. do 2.5., ostajući kod svog ranijeg izjašnjenja od 17.7.2024. godine. U odnosu na dokaze predložene pod rednim brojem 3, a koji se po navodima odbrane ponovo predlažu, Tužilaštvo ostaje kod ranijih izjašnjenja, naglašavajući da predmet postupka nije utvrđivanje imenovanja ili neimenovanja visokih predstavnika za Bosnu i Hercegovinu ili bilo kojih drugih dužnosnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, zbog čega se protivi provođenju ovih dokaza.

Uzimajući u obzir dosadašnje izvedene dokaze, prijedlog odbrane prvooptuženog, te izjašnjenje Tužilaštva, Sud je donio odluku kao u dispozitivu rješenja iz razloga kako slijedi.

Sud je odbio prijedlog odbrane za saslušanje akademika prof. dr. Vitomira Popovića, na okolnost tvrdnji iz akata OHR od 25. aprila 2024. godine (dva akta) i akta od 12. juna 2024. godine u dijelovima koji se tiču činjeničnog opisa iz optužnice, kao i razgovora sa prvooptuženim Miloradom Dodikom i njegovim pravnim savjetnicima u vezi radnji/događaja iz činjeničnog opisa optužnice, prije 7.7.2023. godine, te radi pobijanja dokaza replike Tužilaštva pod brojem 10 prijedloga, kao nerelevantan, cijeneći da predloženi svjedok svojim iskazom ne bi mogao dati obavijest o krivičnom djelu, učinitelju i o drugim važnim okolnostima. Saslušanje ovog svjedoka na okolnosti razgovora sa prvooptuženim i njegovim savjetnicima u vezi radnji/događaja iz činjeničnog opisa optužnice prije 7.7.2023. godine, kod činjenice da je Sud prihvatio prijedlog odbrane da se na te okolnosti saslušaju Siniša Karan, ministar unutrašnjih poslova u Vladi Republike

Srpske i Slavko Mitrović, pravni savjetnik predsjednika Republike Srpske se pored navedenog ukazuje i nepotrebnim.

Također, Sud je odbio i prijedlog odbrane prvooptuženog da se kao svjedok sasluša Javier Leon Diaz, kojeg je odbrana predložila na okolnost činjenične sadržine/tvrdnji u aktima od 25. aprila 2024. godine (dva dopisa) i akta od 12. juna 2024. godine u dijelovima koji se tiču optužnice. Ocjena je Suda da je pozivanje ovog svjedoka nepotrebno za razjašnjenje ove krivičnopravne stvari, s obzirom na to da iz prijedloga dokaza duplike odbrane prvooptuženog proizlazi da se predloženi svjedok ne bi saslušavao na sadržaj dokumenta koje je na zahtjev Tužilaštva dostavio istom uz propratni akt koji je on potpisao. Dakle, kako je evidentno da svjedok nije potpisnik dokumenata koje je Tužilaštvo tražilo nego samo popratnog akta kojim se dostavljaju, samim tim se ni ne može očitovati o istima na način kako je to branilac predlagao.

Pored navedenog, na zvaničnoj stranici Ministarstva vanjskih poslova naveden je spisak svih lica koji u Bosni i Hercegovini uživaju imunitet prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima, a što bi u situaciji da je ovaj svjedok zaista bitan za razjašnjenje stvari, iziskivalo složenu proceduru međunarodne pravne pomoći za oslobađanje svjedoka pozivanja na imunitet, koja bi u konačnici dovela do nepotrebnog odugovlačenja krivičnog postupka.

U odnosu na tvrdnju branioca prvooptuženog da je Sud prihvatio sve prijedloge Tužilaštva za saslušanje svjedoka u kontekstu problematiziranja principa jednakosti oružja, Sud podsjeća da je Tužilaštvo u optužnici predložilo saslušanje šest svjedoka, a da su na glavnom pretresu saslušana tri svjedoka i to svjedoci Dragan Kremenović, Vladimir Janković i Milka Devušić, dok je u odnosu na ostala tri svjedoka (Petar Đukić, Brankica Milanović i Milica Šerbula) Tužilaštvo odustalo nakon što je Sud postavio upit Tužilaštvu da li su ti svjedoci neophodni za saslušanje. Osim toga, Sud podsjeća i da je u dokazima replike Tužilaštva, Sud prihvatio svjedočenje jednog svjedoka Siniše Soldata, ali je zbog zdravstvenog stanja svjedoka, prihvaćena izmjena da se na iste okolnosti saslušaju dva svjedoka, što znači da se radi o ukupno 5 svjedoka optužbe i u redovnim dokazima i u dokazima replike.

U redovnom izvođenju dokaza saslušana su dva svjedoka odbrane prvooptuženog (Srebrenka Golić i Jelena Pajić Baštinac) i dva svjedoka odbrane drugooptuženog (Boran Bosančić i Dalibor Panić). Ovim rješenjem usvojen je prijedlog za saslušanje dva svjedoka duplike odbrane prvooptuženog (Siniša Karan i Slavko Mitrović), a što u konačnici predstavlja više od broja svjedoka Tužilaštva, s tim što branilac drugooptuženog još uvijek nije predložio svoje dokaze duplike.

Sud je odbio i prijedlog odbrane prvooptuženog za izvođenje materijalnih dokaza označenih pod brojevima od 2.6. do 2.9. prijedloga dokaza duplike, s obzirom na to da je sadržaj navedenih akata bio predmetom ocjene Opšte sjednice Suda BiH koja je donijela rješenje kojim se zahtjev za izuzeće sudije za prethodno saslušanje odbija kao neosnovan.

Kada su u pitanju dokazi označeni pod brojem 3.1. i 3.2. prijedloga Sud prije svega napominje da je provođenje ovih dokaza procesnim rješenjem od 21.5.2024. godine odbio cijeneći da su isti paušalni, te da nije precizirano na koje okolnosti se odnosi zapisnik sa održane sjednice od 22.07.2021. godine. Međutim, Sud je, cijeneći navod odbrane prvooptuženog da se navedenim zapisnicima želi pobiti dokaz replike Tužilaštva broj 3, prihvatio provođenje ova dva dokaza, ponovno napominjući da se radi o pravnom a ne činjeničnom pitanju kako to odbrana potencira.

Prilikom odlučivanja o prijedlogu odbrane prvooptuženog, Sud se rukovodio krivičnim djelom iz optužnice u ovom krivičnom predmetu, te važnim činjenicama za svaku tačku iste. Pri tome, Sud se vodio i zakonskim odredbama, konkretno odredbom člana 263. stav 2. ZKP BiH, koja jasno propisuje da će **sudija**, odnosno predsjednik vijeća, odbiti izvođenje dokaza, ukoliko zaključi da okolnosti koje stranka želi da dokaže nemaju značaja za predmet, odnosno ako je predloženi dokaz nepotreban.

Imajući u vidu navedeno, Sud je predložene dokaze odbrane prvooptuženog, kako objektivne, tako i subjektivne, prihvatio na način kako je to navedeno u tački I dispozitiva rješenja, dok je dokazne prijedloge (subjektivne i objektivne, navedene u tački II) odbio, cijeneći da bi izvođenje ostalih predloženih dokaza nepotrebno odugovlačilo postupak, a isti nisu od bitnog značaja za razjašnjenje predmetne krivičnopravne stvari.

IV Rješenje od 25.12.2024. godine o zahtjevu odbrane optuženog Milorada Dodika za uzuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke, dr. Harisa Vranića

Odbija se, kao neosnovan, zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića od 23.12.2024. godine, za izuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke, dr. Harisa Vranića.

O b r a z l o ž e n j e

Sud je dana 23.12.2024. godine, zaprimio zahtjev branioca optuženog Milorada Dodika, advokata Gorana Bubića, za izuzeće stalnog sudskog vještaka medicinske struke, podoblast opća i abdominalna hirurgija, dr. Harisa Vranića u ovom predmetu, na osnovu shodne primjene odredbe člana 29. tačka f) ZKPBiH, odnosno zbog postojanja okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u nepristrasnost vještaka.

U obrazloženju zahtjeva za izuzeće, branilac je naveo da razumna sumnja u nepristrasnost vještaka proizlazi iz njegovog ranijeg ponašanja, posebno u odnosu na izjave koje se odnose na optuženog Milorada Dodika, a koje je vještak ranije davao medijima ili se oglašavao putem društvenih mreža. Kako se to u obrazloženju zahtjeva dalje navodi, vještak je davao otvorene neprijateljske izjave o optuženom Miloradu Dodiku, koje su od strane odbrane citirane, uz pozivanje na politički angažman vještaka u SDP BiH. Odbrana je kao primarni medicinski argument, u prilog zahtjeva za izuzeće, istakla da je vještak dao nalaz i mišljenje, uključujući i dopunu, a da nije ni pregledao optuženog Milorada Dodika, te da je vještak dao nalaz i mišljenje prije otpuštanja optuženog iz bolnice. Po stavu odbrane, dostavljeno vještačenje je u potpunoj suprotnosti sa sadržinom otpusnog pisma za optuženog Dodika, u kojem je preporučeno mirovanje optuženog u trajanju do 60 dana, a za određene aktivnosti i do 3 mjeseca. Osim toga, odbrana je u kontekstu razumne sumnje u nepristrasnost vještaka, problematizirala i njegovo ponašanje nakon što je vještačenje dostavio, na koji način se, prema mišljenju branioca, dodatno diskreditovao. Branilac je predložio Sudu da razmotri da li u dostavljenom vještačenju ima elemenata davanja lažnog vještačenja i eventualno podnošenja krivične prijave protiv vještaka, te je predložio da Sud usvoji zahtjev odbrane za izuzeće vještaka iz krivičnog predmeta.

U dopuni zahtjeva za izuzeće, branilac je naveo da je vještačenje dr. Vranića, kao i dopuna istog praktično falsifikat, jer sadrži scan želuca i jednjaka koji je preuzet sa interneta, a ne od pacijenta.

Nakon što je Sud razmotrio navode zahtjeva za izuzeće, kao i dopune istog, te priloge dostavljene uz isti, donio je odluku kao u dispozitivu rješenja iz sljedećih razloga.

Prije svega, Sud ističe da je na statusnoj konferenciji održanoj 9.12.2024. godine, obavezao branioca optuženog Milorada Dodika da odmah po otpustu optuženog iz bolnice Sudu dostavi otpusno pismo i da u kontinuitetu dostavlja svu medicinsku dokumentaciju koja se odnosi na zdravstveno stanje i tok liječenja optuženog. Nakon dostavljene dokumentacije od strane branioca, Sud je angažovao stalnog sudskog vještaka medicinske struke, podoblast opća i abdominalna hirurgija, dr. Harisa Vranića, radi davanja ocjene o sposobnosti i mogućnosti aktivnog učestvovanja i praćenja sudskog postupka od strane optuženog koji je dana 11.12.2024. godine, dostavio nalaz i mišljenje, a nakon dostave dodatne dokumentacije od strane branioca vještak je dostavio i dopunu nalaza i mišljenja.

Vještačenje je procesna radnja koja se preduzima po naredbi tužioca ili Suda, uz poštivanje uslova koje propisuje zakon i kojim se angažuju posebni stručnjaci, tj. vještaci, da u skladu sa pravilima svoje naučne oblasti, daju svoj stručni nalaz i mišljenje.

Prema odredbi člana 29. tačka f) ZKPBiH, sudija ne može vršiti sudijsku dužnost ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost.

Odredbom člana 34. stav 1. ZKPBiH, između ostalog, propisano je da se odredbe o izuzeću sudije shodno primjenjuju i na vještake, ako za njih nije što drugo određeno. Ujedno, iz stava 3. istog člana proizlazi da o izuzeću vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija, a do podizanja optužnice tužilac.

Razmatrajući navode branioca da vještak dr. Haris Vranić nije pregledao optuženog Milorada Dodika, Sud ističe da naredbom Suda za vještačenje nije ni bilo određeno medicinsko vještačenje pregledom optuženog po osnovu člana 109. ZKPBiH, nego davanje nalaza i mišljenja o mogućnosti i sposobnosti optuženog da putuje na relaciji Banja Luka-Sarajevo-Banja Luka kako bi pristupio glavnom pretresu, a na osnovu medicinske dokumentacije koju je odbrana optuženog dostavila ovom Sudu. Pozivanje branioca na citirane izjave objavljene putem medija/društvenih mreža⁵⁹, Sud cijeni neosnovanim, jer iste ne predstavljaju medicinske, niti stručne reakcije vještaka iz oblasti vještačenja za koje posjeduje stručno znanje, niti utiču na kompetentnost ličnosti vještaka.

Sud posebno naglašava da je u konkretnom slučaju vještak angažovan isključivo u cilju davanja nalaza i mišljenja o procesnoj sposobnosti optuženog na osnovu medicinske dokumentacije koja je dostavljena od strane odbrane, te se nalaz i mišljenje dr. Vranića, kao i dopuna istog ni u kojem slučaju ne može tretirati kao dokaz u ovom krivičnom postupku.

Navode branioca optuženog da je nalaz i mišljenje dr. Vranića falsifikat, jer, kako navodi, isti sadrži scan želuca i jednjaka koji je preuzet sa interneta, a ne od pacijenta, Sud cijeni neosnovanim, s obzirom na to da je u osnovnom nalazu i mišljenju vještak dao jasno pojašnjenje pojmova, u cilju lakšeg razumijevanja materije koja je predmet nalaza, kao i da se u konkretnom radi o slikovnom prikazu operativnog liječenja općenito, iz čega proizlazi da je vještak postupio u skladu sa odredbom člana 101. ZKPBiH, prema kojoj vještak uz nalaz i mišljenje dostavlja i radni materijal, skice i zabilješke.

⁵⁹ Na facebook stranici vještaka kao reakcija na tadašnju izjavu optuženog Milorada Dodika u vezi Bošnjaka, islama, ezana, itd.

Dakle, kako je Sud utvrdio da ne postoji razumna sumnja u nepristrasnost vještaka dr. Harisa Vranića, niti da je njegov nalaz i mišljenje (kao i dopuna istog) falsifikat, Sud je na osnovu odredbi člana 34. stav 3. u vezi sa stavom 1. ZKPBiH, sve u vezi sa članom 29. tačka f) istog Zakona, odlučio kao u dispozitivu rješenja.